

6. Alevi Çalıştayı

17 Aralık 2009
Ankara

Dizgi & Grafik

DNA Medya Tanıtım

Fevzi Çakmak Sokak No: 11/12 Kızılay - Ankara

Tel: 0 312 230 77 55 • Fax: 0 312 229 76 39

www.dnamedya.com

Baskı

Anadolu Bulvarı Meka Plaza No:5/15

Gimat – Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 397 16 17 • Fax: 397 03 07

www.basakmatbaa.com

6. Alevi alıştayı

17 Aralık 2009
Ankara

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

Hükümeti devraldığımız 2002 yılı sonundan itibaren ekonomiden ulaştırmaya, eğitimden sağlığa, dış politikadan turizme kadar hemen her alanda Türkiye'nin yaşadığı birçok kronik ve yapısal soruna kalıcı çözüm üretmenin gayreti içinde olduk. Bu çabalarımız kısa zamanda meyvelerini verdi ve birçok alanda Cumhuriyet tarihinin en büyük başarılarını elde ettik, büyük mesafeler kat ettik.

Bunun yanında demokratikleşme, şeffaflaşma, hukukun üstünlüğü, insan hakları, özgürlükler, birlik ve bütünlüğümüzün pekiştirilmesi gibi hususlarda da kararlı adımlar attık. Bu alandaki en büyük adımlarımızdan biri, “Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi” olarak adlandırdığımız Demokratik Açılım sürecidir. Bu süreçte farklı toplumsal kesimleri ilgilendiren tüm sorun alanlarını masaya yatırarak en geniş şekilde tartışıyor, hal yoluna koymaya çalışıyoruz.

Bu kapsamda, ilki 3–4 Haziran 2009’da, sonuncusu da 28–30 Ocak 2010 tarihlerinde gerçekleştirilen ve toplam yedi etaptan oluşan Alevi Çalıştayları, “Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi” çerçevesinde başlattığımız girişimler içinde çok önemli bir yer tutuyor.

Alevi Çalıştayları, Alevi vatandaşlarımızın sorunları konusunda ilgili tarafların görüşlerine doğrudan kulak vermek, sorunları doğrudan tespit etmek, çözümü konusunda bilgi eksenli adımlar atmak ve ko-

nunun enine boyuna tartişilmesini sağlamak bakımından çok yararlı olmuştur. Bu açıdan, ilgili Devlet Bakanlığımızın himayesinde gerçekleştirilen bu çalışmaları, ortaya çıkarması muhtemel hayırlı sonuçları itibariyle kayda değer bir girişim olarak görüyor ve değerlendiriyorum.

şunu net olarak ifade etmek gerekir ki, açılım süreci ve çalıştaylar, devletimizin Alevi vatandaşlarımıza ilişkin tarihsel hafızasını gözden geçirme hatta yeniden oluşturma konusunda bir milattır. İnanıyorum ki, bu süreç sonunda ülkemizdeki her bir vatandaş kendini daha özgürce ifade edebilecek, milli birlik ve bütünlüğümüz daha da güçlenecektir.

Bu vesileyle başta Devlet Bakanımız Faruk elik olmak üzere çalıştayların gerçekleşmesini sağlayan herkesi ve sürece katkı veren tüm vatandaşlarımı en içten dileklerle kutluyor, yayınlanan bu tutanakların devlet-vatandaş buluşmasının önemli unsurları arasında yer alacağına olan inancımı ifade ediyorum.

Faruk ÇELİK

Devlet Bakanı

Kamuoyunda “Alevi Açılımı” olarak bilinen ve Alevilerin belli başlı sorun ve taleplerini demokrasi ve insan hakları temelinde yeniden ele alıp değerlendirme amacı güden Hükümet girişiminde, Bakanlığımız himayesinde bir dizi çalıştay gerçekleştirilmiştir.

Bu çalıştaylarda şimdiye değin farklı platformlarda görüş ve düşüncelerini ifade eden Alevilerin sorun ve taleplerinin belirlenip, bu çerçevede atılacak adımların net bir şekilde belirlenmesi hedeflenmiştir. Düzenlenme ve uygulama aşamalarında, tüm katılımcıların genel kamuoyunda bilinen söylemleriyle tebarüz etmiş olmalarına dikkat edilmiştir. Böylece çalıştay üyelerinin Alevi kamuoyunun örgütsel çeşitliliği içinde ortaya çıkan parçalılığı yansıtması kadar, aynı şekilde sorunun çözümüne yönelik kuşatıcı dil ve önerileriyle de bilinmiş olmalarına özen gösterilmiştir.

Esasen değişik mahfillerde dillendirilen ve yer yer sert unsurlarla takviye edilen söylem ve çıkışların soğukkanlı bir şekilde ele alınması için olayın belli başlı taraflarını kademeli olarak bir araya getirmek ve ardından da ulaşılan diyalog zemininde gerçek ve sahici çözümleri devreye sokmak gerekmiştir. Bu bağlamda konunun içine Alevileri STK’ları, akademik ve siyasal çevreleri, gazetecileri ve ilahiyat çevrelerini de dahil etmek problemin çözüm noktalarını ülkenin ortak gündemi olarak belirlemek gerekmiştir.

Kabul etmek gerekir ki devlet bugüne kadar Alevilerin sorunlarını çözmek, taleplerini karşılamak ve kendileriyle iletişim kurma konusunda tatminkâr bir açılım sunmada yeterli bir mesafe alamamıştır. Bu

6. Alevi alıştayı

toplantıların amacı temsil değeri yüksek bir buluşma ortamı sağlayarak sorunların çözümünde herkese söz hakkı vermek ve katılımcı demokrasinin gereklerine uygun bir müzakere süreci başlatmaktır. Uzun soluklu bir girişime sağlam ve kalıcı adımlarla başlamak mesafe almak açısından yararlı olacaktır.

7 aşamalı olarak gerçekleştirilen çalıştayların ilki 3–4 Haziran 2009'da sonuncusu ise 28-30 Ocak 2010 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. alıştaylara Alevi sorununa duyarlı pek çok kişi davet edilmiş, katılımcılar bu süreçte söylemsel farklılıkları esas alınarak sürece katkı sunmuşlardır.

Yaklaşık 40'ar kişinin katılımıyla gerçekleştirilen her bir çalıştayda geniş ölçekte bir müzakerenin sağlanması için gayret sarf edilmiş ancak az da olsa kimi davetliler farklı gerekçeleriyle bu toplantılarda yer alamamışlardır. Bununla birlikte genel toplam açısından bakıldığında, Alevi sorununun bütün boyut ve sınırlarıyla birlikte ele alınması konusunda gerçekleştirilen bu çalıştayların, mevcut durumun netlik kazanmasında bir hayli verimli olduğunu belirtmek gerekir.

Çalıştaylar birer ay aralıkla gerçekleştirilmiş, bu bağlamda her bir buluşmanın kamuoyu ve medya dünyasındaki yansıma ve geri bildirimlerini almak, sürecin sağlıklı bir Şekilde değerlendirilebilmesi açısından oldukça besleyici olmuştur. Toplumsal birlik ve kardeşlik düzeyinde yeni fırsat alanları yaratan müzakere süreçleri, karşılıklı anlayış, hoşgörü ve diyalog alanındaki beklentileri de çoğaltmıştır.

Gerçekleştirilen bu oturularda her konuşmacı kendi görüş ve kanaatini çekincesiz, hiçbir müdahaleye maruz kalmaksızın, karşılıklı güven ilişkisi içinde ifade etme olanağı bulmuş, bu çerçevede ortaya çıkan kimi sıra dışı tartışmalar bile ilgili taraflarca birer katkı olarak değerlendirilmiştir. Kökleri yüzyıllara uzanan ve bugün kapsamlı bir sorun olmakla kalmayıp adeta gndelikleşen bir gerçeklik hakkında birbirinden farklı görüşlerin olmasının pek de yadırganacak bir yanı bulunmamaktadır.

Öte yandan bu çalıştaylarda ortaya çıkan görüşlerin toplumun farklı kesimlerdeki yorumlarına ulaşmak üzere özellikle Alevi olmayan inanç ve temsil gruplarıyla da görüşmeler yapılmış; kamuoyunun bil-

gisi dâhilinde gerçekleştirilen bu toplantılarda da sorunun ele alınması noktasında, anlaşılabilir bir dile ve zemine yönelik ihtiyaç bilhassa vurgulanmıştır.

Bu bağlamda Alevi inanç rehberleriyle de bir araya gelinmiştir. Çalıştaylarda ana gövdeyi oluşturan katılımın önemli ölçüde örgütsel yapılardan oluştuğu göz ardı edilemez. Bu nedenle, başlı başına geleneği temsil eden inanç rehberlerinin mevcut gelişmeler karşısındaki kanaatlerini de dikkate almak gerekiyordu. Aynı konsept içinde Sivas'ta da belli başlı sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla özel bir toplantı düzenlenmiştir. Bu iki toplantının tutanakları da diğer çalıştay kayıtlarıyla birlikte yayınlanmaktadır.

Yaklaşık 500 kişinin aktif katılımını yansıtan bu çalıştaylarda hemen herkesin üzerinde uzlaşacağı görüş ve düşünceler olduğu gibi pek çok kişiyi pekâlâ rahatsız edebilecek görüş ve düşünceler de olmuştur. Bu vesileyle dile getirilen yaklaşımların, niteliği ne olursa olsun, bunların hiçbirinin ilgili Bakanlığımızı bağlamadığını bu vesileyle belirtmek gerekir. Sorunun ele alınışında ortaya çıkan görüşlerin ılımlı, agresif, sıradışı, fantastik ya da makul olmaları tartışma kültürümüzün sınırlarını yansıtmaları açısından dikkatle incelenmeyi gerektirmektedir. Buna karşılık Bakanlığımız, çalıştaylar sürecinde ilerde bu toplantılarda neler olup bittiği konusunda ortaya çıkabilecek polemiklere meydan vermemek için, sorumluluğunun bir gereği olarak bu verileri kamuoyuyla paylaşma kararlılığını her fırsatta dile getirmiştir. Aslında bu metinler, konunun mahiyetini öğrenmek ve çözüm noktasında gelinen noktaları görmek için vazgeçilmez bir arşiv değeri de taşımaktadır. Her vesileyle vurgulandığı gibi bu kayıtlar gerçekte hem devlet hem de toplum nezdinde yaygın kabul gören Alevi algısı açısından da ciddi bir referans değeri taşımaktadır.

Alevilerin talepleri arasında en başta ayrımcılığın ortadan kaldırılması gelmektedir. Alevi kimliğinin tanınmasını isteyen Aleviler eğitim ve öğretim müfredatında kendi inançlarına daha geniş bir şekilde yer verilmesini, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın pozisyonunun ideal laiklik normları içinde yeniden ele alınmasını istemektedirler.

Alevilerin sorun ve taleplerinin doğrudan değerlendirildiği çalıştaylar sonucunda hazırlanan raporda tüm bunlara ayrıntılı bir şekilde yer verilecektir. Rapor, Alevi taleplerinin ele alınıp karşılanması konusunda bir yol haritası işlevi görecektir.

Sürecin başarıyla sürdürülmesinde Alevi ve Sünni kamuoyunun sunduğu katkılar da önemlidir. Yanı sıra medyada da çoklukla konu, süreci tıkayıcı hatta baltalayıcı bir dil üzerinden değil, aksine rahatlatıcı ve geliştirici bir dil üzerinden ele alınıp işlenmiştir. Bütün bu katkılar, tarihsel bir sorunun bugün her vesileyle ağırlığı hissedilen bilançosunun sorgulanmasında ciddi ve kolaylaştırıcı rolleriyle teşekkürü hak etmektedir.

Bu bağlamda Devlet Bakanlığı'nın her düzeydeki personelinin sürecin işleyişindeki katkılarını burada anmak isterim. Bu bağlamda süreci başından beri gerek koordinatörlük gerekse moderatörlük rolüyle başarılı bir şekilde yöneten Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Necdet Subaşı'na özellikle teşekkür borçluyum.

Aynı şekilde çalıştayların sekreterliğini üstlenen Süleyman Bayraktar'a ve organizasyonların kusursuz bir şekilde gerçekleştirilmesinde katkılarını gördüğüm Altus Organizasyon'dan Dilan Karakoyun'a da teşekkür ederim.

Gerek bu tutanakların gerekse hazırlanacak raporun Alevi vatandaşlarımızın sorunlarının çözümünde kayda değer bir fonksiyon icra edeceğine içtenlikle inanıyorum. Yayımlanan bu kayıtların toplumsal sorunlarımızın aşılması noktasında sorumluluk kaygısı güden her vatandaşımız için kayda değer açılımlar sunacağını umuyor, tüm katılımcılara ve emeği geçen herkese şükranlarımızı sunuyorum.

6. Alevi alıştayı Toplantı Programı

09:30 – 10:00	Açılış
10:00 – 11:30	Aleviler, Devlet ve Millet
11:30 – 11:45	Ara
11:45 – 13:15	Siyaset Aynasında Aleviler
13:15 – 14:30	Ara
14:30 – 16:30	Siyasal Deneyimler ve Alevi Taleplerinin Ele Alınışı-I
16:30 – 17:15	Ara
17:15 – 18:45	Siyasal Deneyimler ve Alevi Taleplerinin Ele Alınışı-II
18:45 -20:00	Ara
20:00 -21:30	özüm Arayışında Aleviler ve Siyaset
21:30 – 21:45	Kapanış

Açılış Konuşması

17 Aralık 2009
Ankara

6. Alevi alıştayı

MODERATÖR - Değerli konuklar, eski ve yeni milletvekilleri, değerli basın mensupları, bugün 6. alıştayı gerçekleştireceğiz.

Bu alıştayın ana teması siyaset oturumu olarak belirlendi. Şimdi açılış konuşmasını yapmak üzere Devlet Bakanımız Sayın Faruk elik'i davet ediyorum.

Buyrun Sayın Bakanım.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK'İN

AÇILIŞ KONUŞMASI

Çok değerli bakanlarım, çok değerli milletvekillerim, kıymetli basın mensupları hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Bugün burada kamuoyunda Alevi açılımı olarak bilinen ve Alevilerin belli başlı taleplerini yeni bir dil ve yaklaŐımla değerlendirme amacı taşıyan alıŐtaylarımızın altıncısı için bir araya gelmiş bulunuyoruz. Bu çerçevede, siyaset dünyasında konuya ilgi ve duyarlılıklarıyla öne çıkmış eski ve yeni milletvekillerimizle bir araya geliyoruz. Davetimize katılan, icabet eden siz değerli konuklarımıza gönülden teşekkür ediyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

Değerli konuklar, baŐlangıçta yedi alıŐtay olarak planlanan ve Alevi açılımının birer ön etabı olarak değerlendirilebilecek bu toplantılarda esas amaç:

- Alevilerin sorun ve taleplerini masaya yatırmak,
- Belli başlı kaygı ve problemlerini açık yüreklilikle ele almak,
- Bu problemlerin aŐılmasına yönelik olarak da siz değerli katılımcıların görüş ve önerilerinden yararlanmak.
- Sağlıklı tatminkâr bir yol haritasına ulaşmak, hal yol haritası oluşturmak.

Bugün ana başlığı siyaset oturumu olarak belirlenen bu çalıştayda da aynı esaslara dikkat ediyor, aynı duyarlılıkları taŐıyoruz.

6. Alevi alıştayı

Toplumsal ve kültürel nitelikli sorunların czme kavuşturulmasında siyaset alanının katkısını, kolaylaştırıcı ve czmleyici rolünü her zaman önemsiyoruz. Bu amaç etrafında Şimdiye değin beş buluşma gerçekleştirdik. Sorunun esaslı bir bölümünün siyasette dğmlendiğini ve bu düğümün de ancak siyasetle czleceğini biliyoruz.

Değerli konuklar, birinci çalıştayın davetlileri bütünüyle Alevi vatandaşlarımızdan oluşmaktaydı. Temsil eksenli bir duyarlılıktan hareketle Alevi vatandaşlarımız arasında kendine bir yer ve karşılık bulmuş tüm söylemleri, liyakat ve etki oranına bakmaksızın davet ettik. Burada amacımız, Alevi söyleminin sınırlarını, kimi hassas noktalarını ve her Şeyden önemlisi de czme en yakın unsurları hakkında ortak bir zemin üretmekti.

Hiç kuşkusuz bu alıştay, Aleviler arasında oldukça geniş bir düzlemde gerçekleştirilmiş ilk buluşmaydı. Çalıştayda kamuoyunda, öteden beri bilinen söylem farklılıklarıyla ne çıkmış Alevileri bir araya getirerek, öncelikle kendi içlerinde kalıcı bir diyalogun yollarını bulmaya gayret ettik. Bunda da başarılı olduğumuzu rahatlıkla söyleyebiliriz. Öte yandan bu ilk toplantı Alevilerin kendi iç sorunlarını yine kendi dünyaları içinde tanımlamalarına ve taleplerini açık ve net bir Şekilde ortaya koymalarına da vesile olması açısından son derece yararlı bir alıştay idi.

Değerli katılımcılar, biz Alevilerin dile getirdiği sorun ve taleplerin czmnde, sadece kendileriyle kurulacak bir irtibatın yeterli olabileceği kanaatinde değiliz. Konunun başta devlet olmak üzere, yerleşik önyargılarla, karşılıklı ilişki bozukluklarıyla, bilgi eksikliğiyle ve çok kere de iyi niyet yoksunluğuyla bütünleşmiş yanlarını artık hepimiz biliyoruz. Bu nedenle alıştaylarımızı düzenlerken problem alanının bir ölçüde paydaşları sayılabilecek tarafları da devreye sokmayı gerekli gördük. Bu çerçevede konunun her Şeyden önce bilim dünyasındaki karşılıklarını bilmek gerekiyordu. Bu amaçla bilim adamlarımızı ikinci çalıştaya davet ettik.

6. Alevi alıştayı

Böylece, sosyal bilimlerin imkânlarını seferber ederek sorunu nasıl karşılayıp çözümleyeceğimizi tartışmaya açtık. Akademi dünyasının mevcut birikiminin sınırlarını da izleme fırsatı bulduğumuz bu toplantıda, Aleviliğın bilim dünyasında hala ciddi bir ilgiyle ele alınmamış olduğunu da gözleme olanağı bulduk. Büyük bir içtenlik ve sorumlulukla problemi ele alan bilim insanlarımız, bu konudaki mevcut aymazlıkların, engellerin sorunu nasıl da içinden çıkılmaz hale getirdiğini ifade ettiler.

Konunun ilahiyat dünyasındaki karşılıklarını da ihmal edemedik. Aynı duyarlılıklardan hareketle teoloji alanının önde gelen uzmanlarını da üçüncü çalıştaya davet ettik. Alevilik konusundaki belli başlı literatürün ağırlıklı olarak ilahiyat dünyasında üretilip değerlendirildiği bugün herkes tarafından teslim edilmektedir. İlahiyatçı akademisyenler, çalıştay vesilesiyle ihmalden, göz ardı etmeye kadar pek çok noktada, kendi bilimsel ilgi ve duyarlılıklarıyla bir yüzleşme şansı yakaladıklarını ifade ettiler. Mevcut durumun açığa çıkardığı akademik ve entelektüel sorunların aşılması konusunda kendi önerilerini tam bir netlikle bizimle paylaştılar.

Sorunun sivil toplum nezdinde nasıl algılandığı ve oldukça ilerlemiş düzeydeki gerilim noktalarının aşılması hususunda konuya ilgili sivil toplum örgütlerinin bakış açılarının ne olduğunu da öğrenmeye gayret ettik. Bu bağlamda insan haklarına, demokratikleşme taleplerimize ve daha iyi bir Türkiye ve dünya özlemine açık tüm örgütleri; söylem çeşitlilikleri içinde dikkatle izledik, dinledik. Açıkça görüldü ki sivil toplum kuruluşları da problemlerin bir an önce halledilmesi konusunda bizim niyetlerimize paralel bir hassasiyete sahiptirler.

Bu duyarlılıklarımızı medyayla gerçekleştirdiğimiz beşinci çalıştayda da tekrarladık ve ülkemizin soruna duyarlı kimi medya mensuplarıyla bir araya geldik. Bu buluşmada, sorunun medya dilinde aldığı biçimleri tartışmaya ve yine sorunun saçaklandığı alanların nasıl aşılacağı konusundaki birbirinden değerli katkılara yoğunlaşmaya özen gösterdik.

6. Alevi alıştayı

Değerli konuklar, bugün aynı kararlılık ve duyarlılıkla siyaset oturumunu gerçekleştiriyoruz. Düzenlediğimiz her çalıştayda olduğu gibi bu çalıştayda da katılımcıları belirlerken ana kriterimiz ilgi, bilgi ve misyon olmuştur. Sorunun siyasetteki veçhelerini, belli başlı sınırları içinde görmek istiyoruz, görmek zorundayız. Amacımız bu konuyu bütün boyutlarıyla ele almak, tartışmak ve müzakere etmektir. Geçmişe takılıp kalmak değil, geleceği inşa etmektir. alıştay sürecinin başarıyla yol alabilmesi için her birimiz üzerimize düşen görevleri bihakkın yerine getirmek zorunda olduğumuzun bilincindeyiz.

Bu konu, şu ya da bu grubun, zümre ya da kliğin tekelinde değildir. Bütün bir ülkeyi ilgilendiren toplumsal meseleleri ele alırken yeni bir dil, yeni bir bakış açısı ve her şeyden önce de güven tazeleyici düzeyde, iyi niyet beyanına duyulan ihtiyaç had safhadadır. özüm yolunda önce dinlemeye, kavramaya ve anlamaya sonra da tatminkâr adımlar atmaya mecburuz. Kırmadan, dökmeden, sabırla, diyalogla Alevi açılımını ilerletmek istiyoruz. Açıkçası üzerine titrediğimiz bu sürecin şu ya da bu şekilde, şu ya da bu yolla, sabote edilmesini, çıkmaza sürüklenmesini, provoke edilmesini asla kabul edemeyiz. Üzerinde durduğumuz konu hassas ve niyetimiz samimidir.

Bu duygu ve duyarlılıklar ekseninde alıştay davetimize olumlu cevap verip katılma nezaketi gösterdiğiniz için her birinize şahsım adına teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu vesileyle bütün katılımcıların Muharrem ayını ve matemlerini içtenlikle paylaşıyorum. Bugün hoş bir tesadüf, alıştayımız hem bir Muharreme hem de Hünkâr Mevlana'nın 736. vuslat yıldönümüne denk gelmiş bulunmaktadır. Bütün bu anlamlı günlerin bize sunduğu iklimde, başlattığımız sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesini gönülden temenni ediyoruz.

Sizlere tekrar hoş geldiniz diyor. Hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

6. Alevi alıştayı

MODERATÖR - Sayın Bakanımıza teşekkür ediyoruz. Şimdi birkaç dakika sonra alıştayı başlatacağız, bu nedenle değerli basın mensuplarının salondan ayrılmalarını bekleyeceğiz...

Evet, bizim başından beri tasarladığımız, planladığımız alıştay konseptine maalesef...

KATILIMCI - O açılımlı gelin hep beraber ortaya koyalım, burada görüşelim. Neyse, neyimiz varsa ortaya dökelim...

MODERATÖR - Sayın katılımcı burada dile getireceğiniz bütün mesajlar kamuoyuyla paylaşılacaktır. Bundan emin olabilirsiniz. Bütün konuşmalar kayda alınıyor ve bunlar yayınlanacak... Teşekkür ederim...

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Efendim, tekrar teşekkür ediyorum. Tekrar hoş geldiniz. Biz bu alıştayları mümkün mertebe medyatik olmaktan uzak gerçekleştirmeyi düşünüyoruz. Gerekçesi de şu; Konu gerçekten çok önemli bir konu, hassas bir konu. Söylenecek bir cümle ifade edilecek bir kavram veya yapılacak bir davranış, nitekim son günlerde de yaşadık, çok farklı boyutlara gidiyor. Yani istemediğimiz farklı noktalara gidiyor. O anlamda böyle bir hassasiyet var, bir.

İkincisi, insanoğlu, işte hepimiz biliyoruz. Siyasetin içindeyiz, hep siyasetçiler, deneyimli ağabeylerle, arkadaşlarla beraberiz burada. Meclis'te, Meclis TV yayını olmasa, Meclis'in çalışma sistemi farklıdır, yayın olduğu zaman farklıdır. Ben bunu, grup başkan vekilliği de yaptım beş yıl. Çok canlı hatıralarımız var yani. Olması gerektiği için değil, yayın olduğu için böyle oluyor. Burada sizleri tenzih ediyorum ama geçmiş çalıştaylar açısından söylüyorum, eğer böyle bir yöntem izleseydik, biz bir gün değil, bir hafta boyunca bir alıştayı bitiremezdik.

6. Alevi alıştayı

Amaç o değildir, amaç üzülmemek olduğu için burada söylenenlerin tümü kayıt altına alınıyor. Kayda alınanlar daha sonra kitapçık olarak zaten paylaşılabak. Devletin arşivinde de yer alacak. Dolayısıyla gizli, saklı bir iş yapmıyoruz ama yöntemin böyle olması konusunda bir kararımız olduğu için bunu böyle sürdürüyoruz. Bu alıştaylarımızda biz hükümet olarak dinleyici konumundayız.

Ben Şimdi moderatör arkadaşa yerimi bırakıyorum ve çok ihtiyaç olur ise biz devreye giriyoruz. Yoksa konu bütünüyle sizlerin görüşleri çerçevesinde cereyan ediyor. Tekrar hepinize saygılar sunuyorum. Teşekkür ediyorum.

MODERATÖR - Evet, değerli katılımcılar, 6. alıştayı başlatıyoruz. Bu alıştayı da ülkemize, bütün yurttaşlarımıza, Alevi yurttaşlarımıza yararlı, verimli, hayırlı olmasının diliyoruz.

alıştayı nasıl işleyeceğini ilişkin olarak birkaç noktaya değinmek istiyorum. Ondan sonra konuşmalara geçeceğiz. Bugünkü katılım oranına bakarak her bir konuşmacının yaklaşık on dakika kullanabileceğini düşünüyoruz. Bu on dakikalık kullanma biçimini isterseniz tüm otumlara parçalayarak, dağıtarak birinde iki, birinde , birinde dört veya isterseniz belli bir bölümde, belli bir başlık altında yoğunlaşarak kullanabilirsiniz. Doğrusunu söylemek gerekirse, biz böyle bir kota uygulamakla beraber her katılımcı, her vesileyle söz alıyor ve görüşlerini ifade etme imkânı buluyor. Yani bereketli bir toplantı oluyor. Bu on dakikalık sınırlamayı lütfen görüşlerinizin kısıtlanması olarak algılamayın. Yeri geldikçe tüm katılımcılara söz hakkı veriyoruz. Bu konuda tam bir rahatlık içinde davranabiliriz. Söz almak isteyen katılımcılar masa isimliklerini alıştay sekreteri Süleyman Beye, Süleyman Bayraktar Beye göstererek isimlerini yazdırmak zorundalar. Yani Őimdiden söz almak isteyen katılımcılar isimliklerini göstererek Süleyman Bey aracılığıyla bize liste oluşturabilirler.

Bu alıştayı tabi ki genel konsepti siyaset. Artık Alevilik nedir, ne değildir, Nereden gelip, nereye gidiyor tartişmalarını bir tarafa bırakarak önemli lde Türk siyasetinde durumumuz nedir, Alevi vatandaş-

6. Alevi alıştayı

larımızın çıkarlarına yönelik olarak neler yaptık, onların daha iyi yurttaş olma, daha zgr yurttaş olma talepleri konusunda siyaset genelinde neler ürettik, bu sorun sadece Alevilerin sorunu mudur, tam bir yurttaşlık sorunu mudur, vatandaşlık sorunu mudur?...

Bütün bu çeşitlilik içersinde ama siyaset vurgusuna daha fazla dikkat ederek, siyaset içinde yol olarak, siyasetin imkânlarını seferber ederek, bu tartışmaları sürdüreceğiz.

Bunun dışında biliyorsunuz bugün bir Muharrem. Belki katılımcılar arasında Muharrem orucu tutan arkadaşlarımız, konuklarımız olabilir. Onlar da bir Şekilde isimlerini görevli arkadaşlarımıza bildirirlerse, bu konunun doğrusu nasıl belirleneceğini, nasıl bir zarafetle belirleneceği konusunda ben de çok fazla deneyimli birisi değilim. Ama mümkündür ki kimi konuklarımız bugün oruç olabilirler. Onlar için de yeri gelmişken hatırlatmada bulunayım, bizim programımızı incelediyse, saat 16:30 17:15 arasında 45 dakikalık bir ara var. Bu arayı iftar edecek konuklarımız için düzenledik. Onun dışında normal yemek saatimiz 18:45 olarak belirlendi. 18:45'ten sonra sanırım Sayın Bakanım ayrılacaklar. Biz bir oturum daha gerçekleştireceğiz ve 21:30'da alıştayımızı tamamlayacağız.

Aslında birinci bölüm genel bir değerlendirme olarak gözleniyor. Yani Aleviler devlet ve millet arasında nerede, nasıl bir konumda, nasıl bir sicil, nasıl bir vizyon, nasıl bir sorunlar içinde yaşıyorlar? Bunun etrafında konuşacağız. İkinci tartışmamız siyaset dünyasından Aleviler nasıl görülüyor? nc ve dördüncü tartışmamız bizim siyaset tecrübemizin Aleviliğe katkısı ne olmuştur? Bu tecrübe içinde Aleviler ile ilgili ne yaptık? Bu sorunu konuşacağız. Son tartışmamızda tabi ki haklı olarak çözüm noktasında dğmlenecek. Genelde bu tür toplantılarda, bugüne kadar beş alıştay yaptık, hepsinde Şöyle bir uygulamayı da gördük. Biz ne kadar program yaparsak yapalım katılımcılar kendi söyleyecekleri Şeyleri her oturumda aynı duyarlılıkla söylüyorlar. Biz yinede bu başlıklara dikkat ederek yoğunluğu önemli ölçüde bu başlıklara taşıyarak düşüncelerinizi bizlerle paylaşmanızı istiyoruz.

6. Alevi alıştayı

şimdi alıştayımızın birinci oturumunu başlatacağız. alıştayla ilgili bir nokta daha var. Herhangi bir konuk söz aldığı zaman bir başkasının onun sözünü kesmesini, ona müdahale etmesini istemiyoruz. Burada moderatör de en az sizin kadar duyarlıdır. Ve sizin dile getirdiğiniz hassasiyetleri biz de dikkatle izliyoruz. Bütün katılımcılar neye, nasıl inanıyorlarsa o doğrultuda konuşmalılar.

Burada Sayın Bakanım açılış konuşmasında da vurguladı. Bu davetlilerin hangi kriterlere göre çağrıldığı, mesela herkes kendi dışındaki bir başkasının hangi kriterle burada olduğunu soruyor. Kendine ilişkin bir soru sormuyor. Hepimiz için ortak kriter şudur; ilgi, bilgi ve misyon. Bu ilgi, bilgi ve misyon tanımlaması içerisinde burada bulunan tüm konuklarımızın sorunun çözümüne yönelik katkı sunacağına inanıyoruz ve bu konuda da sizden gerçekten açık yüreklilikle bir katkı bekliyoruz.

şimdi ilk oturumu başlatıyorum. Namık Kemal Zeybek Bey, eski Kültür Bakanımız. Buyrun Sayın Bakanım.

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Sayın Bakan, sayın arkadaşlar teşekr ederiz. Katılımcı demokrasi gereği olarak bir meselenin üzümünde ilgililerle, meraklılarla, temsilcilerle yaptığınız bu çalışmalardan ötürü, ben beş dakikamı kullanacağım ve beş dakikamı iyi kullanabilmek için dn Radikal'de yazdığım yazıyı okuyacağım.

MODERATÖR - Sayın Bakanım, bir metin okumaya izin vermiyoruz. Onu söylemeyi unuttum. şöyle yapalım...

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Tamam, efendim tamam.

MODERATÖR - Yok siz daha güzel anlatıyorsunuz. Hazırlıklı metin olursa, hepimiz dosyalarımızla geliriz. O zaman bunun...

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Hayır efendim. Peki, sizin...

MODERATÖR - Sizin hitabenizin güzel olduğunu biliyorum, niye kendinizi zorluyorsunuz?

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Kendimi sizin için zorluyorum. Çünkü siz on dakikayla sınırladınız. Ben kendimi on dakikada sınırlamakta

6. Alevi alıştayı

güçlük çekeceğimi düşünerek... Elbette bu yazıya da ben yazdım. Başkası yazmadı. Türkiye halkının bir çoğunluğunun Sünni-Hanefi olduğunu biliyoruz ve Türkiye devletinin din hizmetleri kurumunun da Sünni-Hanefi Müslümanlara hizmet etmek üzere kurulduğunu biliyoruz. Aksine görüşler sadece iddiadır, gerçek budur. Ama Türkiye’de ikinci büyük bir çoğunluk var. Bu günlerde, bu yıllarda Alevi-Bektaşiler diye isimlendiriliyor. Bu isimlendirme yanlış da değil.

Bunun dışında Türkiye’de Şii-Sünniler var, Şii-Caferiler var, Şafi-Sünniler var, çeşitli din mensupları var. Yani işte Hıristiyanlar var, Museviler var, Bahaîler var, Yezidiler var. Netice itibariyle her birimiz bu ülkenin yurttaşlarıyız ve ne devletimizi, ne dinimizi, ne mezhebimizi biz seçmedik. İçimizde seçenler olsa da bunlar istisnadır. Yani dinini, mezhebini değiştirenler elbette vardır ama bu istisnadır. Kural yaratıcı bizi böyle yaratmış. Dolayısıyla ortak kaderimiz aynı ülkede, aynı devlette yaşama esasına dayalı. Yönetim biçimi olarak da demokrasiyi seçmişiz, çok da iyi etmişiz. Demokrasinin şekil-biçim şartı seçim ama asıl özü ve ruhu insan hak ve özgürlükleri. Yani bir ülkede insan hak ve özgürlükleri hangi ölçüde, hangi boyutta, hangi derinlikte varsa, o ülkede demokrasi o boyutta vardır. Yoksa seçim ile kurulan Nazizm de vardır, faşizm de vardır, totalitarizm, birçok türü de vardır. Demek ki esas meselemiz demokrasi. Demokrasinin en temeli de bizim konumuz bakımından inanma ve inancını yaşama özgürlüğüdür. Ayrıca devlet adil ve rahim olarak yurttaşları arasında inanç özgürlüğünü sağlama, insanların inandığı gibi yaşamaları konusunda eşit davranmak ve adil davranmak zorundadır. Hak ve nezaket kuralları bunu gerektirir.

Peki, ülkemizde böyle mi? Ülkemiz de böyle olsaydı bu çalıştaya lüzum olmazdı. Demek ki bir problemimiz var. Esasına bakarsanız, benim kanaatimce Sünni Müslümanların da Şii Müslümanların da problemleri vardır. Ama o bizim bugünkü gündemimizin konusu dışında. Asıl büyük problem ise Alevi-Bektaşi zümrelerinin kendilerini dini anlamda ifade ve inandıklarını yaşama haklarının, özgürlüklerinin, adil bir biçimde gerçekleştirilememiş olmasıdır. Temel mesele bu. Peki, ne yapmak lazım, bunu nasıl sağlamak lazım?

6. Alevi Çalıştayı

En başta Alevi-Bektaşî zümrelerinin kendilerini dini anlamda ifade ve inandıkları biçimde yaşama haklarının, özgürlüklerinin adil bir biçimde gerçekleştirememiş olmasıdır. Temel mesele bu, ne yapmak lazım? Bunu sağlamak lazım. Mesele son derece kolay, nasıl sağlamak lazım? En başta Sünnî Müslümanlara tanınan dinlerini, ibadetlerini, inandıkları gibi yaşamak anlamında sağlanan imkânlar, Alevi ve Bektaşî Müslümanlara da sağlanmalıdır. Bugün Sünnî Müslümanlar daha çok tabî ki yani bunu yaparlar ama Sünnî Müslümanlar namaz kılmak istiyorlarsa, cumalara gitmek istiyorlarsa, devletimizin tayin ettiği memurlar, devletimizin maaş verdiği memurların hizmet yaptığı ibadethanelere de giriyorlar, ibadetlerini yapıyorlar.

Bugün birçok gelişmenin getirdiği bir gerçek, Alevi-Bektaşî Müslümanlar da toplu ibadetlerini yapmak üzere kendilerine cemevleri kurdular ve inşa ettiler. Bunlar var. Cemevi yoktur diye bir şey yoktur, sözü doğru bir söz değildir. Tarihte de vardır, Türkiye dışında da vardır. Cemevi vaktinde dergâhtı. Yani şehirlerde dergâhlar vardı, köylerde ise ya belli bir mekân ya da belli olmayan mekânlarda büyükçe evlerde toplanılıp, işte onlar cemevi idi, cem yapılırdı. Ama dergâhlar var bu şehirlerde ve dergâhlarda cem odaları var. İran'ın Meşhet şehrinde Türkiye'deki Alevi-Bektaşîlere benzer ... İbadet ettikleri yere gittim ve orada kapının üzerinde cemhane yazıyordu. Yani cemevi demek. Demek ki bu cemevi icat edilmiş kurum değildir, bu vardır. Bugünde şehirleşmenin ve başka bir takım gelişmelerin getirdiği bir kurum olarak varlığını sürdürüyor.

Cemevleri ibadethane midir, değil midir diye bir tartışma abesle iştigaldir. Böyle bir şeye hiç kimsenin yetkisi yoktur. Orada ibadet eden, ibadethane diyorsa ibadethanedir. Başkalarının, hayır değildir, siz bu tarafa gelin demeye hakkı ve yetkisi yoktur. Allah bilir nerenin ibadethane olup olmadığını. Allah karar verir. Ama burada mesele şu; camiler ibadethane veya diğer ibadethane sayılan binalara tanınan imkânlar nedir? Yani elektriktir, sudur vs gibi bir takım ayrıcalıklar cemevlerine de tanınmalıdır. Çözümün birinci...

6. Alevi alıştayı

MODERATÖR - Sizin süreyi kullanacağınızı fark ettiğim için şunu sormak gereği duyuyorum. Siz Kültür Bakanlığında iken bu konuda ne gibi adım attınız diye sorarlar. Bu söylediğiniz o kadar güzel şeyler ki bunları Kültür Bakanıyken hiç değerlendirdiniz mi?

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Elbette değerlendirdim.

MODERATÖR - Ne yaptınız o konuda?

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Efendim, ben cemevlerinin yapılması-na yardım ettim. Siz beni herhalde Kültür Bakanlığında, yalnız bu usul, böyle mi yani?

MODERATÖR - Yok yok değil, özür dilerim. Ben doğrudan, hayır hayır...

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Benim ne yaptığımı herkes biliyor, siz de öğrenin canım. Benim bu konuda ne yaptığımı herkes biliyor, siz de öğrenip gelin, ya yapmayın, şimdi böyle...

MODERATÖR - Sormak zorundayız. Burada size...

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Sormak zorundaysanız, evet, söylüyorum yaptım. Yani kendi yetkim dahilinde yaptım. Kültür Bakanlığından sonra da yaptım. Yaptıklarımı şimdi niye söyleyeyim? Cemevlerine yardım ettim. Cemevlerinin inşasına yardım ettim.

MODERATÖR - Sayın Bakanım, biz sıralama talebinde bulunmuyoruz. şöyle bir şey yani hepimiz konuştuğumuz zaman bu konudaki eksiklikleri fark ediyoruz ama sonuçta hepimiz rol aldık. Siyasette belli bir takım yükümlülükler taşıdık, onu burada konuşmak da bir gösteriş falan söz konusu değil.

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Efendim, ben bunları yıllardan beri yazıp iziyorum. Yeni değil, burası için değil. Bu görüşlerimi yıllardan beri yazıyorum, iziyorum. Yetki alanım içinde de gerçekleşmesi için ne mümkünse yapıyorum. Evet, isterseniz konuşmayalım. Yani böyle her söylediğimiz szn hesabını soracaksanız, bitti konuşmam deyip bağlayayım.

6. Alevi alıştayı

FİKİRİ SAĞLAM- Şu dakikada bir Şey söyleyebilir miyim?

MODERATÖR - Bunda bir sakınca yok

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Efendim, benim konuşmam bitmedi. Benim konuşmam bitsin de sonra, izin verirseniz devam edeyim.

FİKİRİ SAĞLAM - Sayın Bakanımın sorusu bitmedi galiba ama. Eğer sorulu cevaplı yapacaksak, siz soru soracaksınız, biz cevaplayacaksa ona göre görüşmelerimizi yapalım. Siz Sayın Bakana ne yaptınız diye sorarken önce kendinizi tanıtmanız gerekiyor. Biz kimin moderatörlüğünde burada toplandık. Bu hakkı önce vermelisiniz ki ondan sonra soru sorma hakkınız olsun.

MODERATÖR - Şimdi tabi ki soru-cevaplı değil de siz Şunu çok net olarak söylüyorsunuz; Alevilerin ibadethane durumları yeni bir durum değildir. Bu sizin kişisel olarak İran'da da değişik yerlerde de gözlediğiniz bir durumdur. Bu konuda herhangi bir tartişmaya mahal vermeden...

NAMIK KEMAL ZEYBEK – Efendim, böyle bir usul doğru değil. Hiç bitmez bu toplantı. Yani siz toplantıyı yönetirsiniz, söz verirsiniz, biz sözlerimizi dakikamız içinde söyleriz. Olur mu öyle bir Şey canım. Öyle bir müzakere yöntemi olur mu? Yapmayın Şimdi yani evet...

MODERATÖR - Devam edin Sayın Bakanım siz...

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Müsaade ederseniz Sayın Bakanım, ben bir araya girme ihtiyacı duydum.

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Bence doğru yapıyorsunuz.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Biz beş alıştayı geride bıraktık. Bunlar siyaset dışı unsurlarla yaptığımız tartişmalarda veya değerlendirmelerdi. İlk olarak siyasetçilerle bir araya geliyoruz. Onun için siyaset dilinin, siyasetin farkı da ortaya çıkıyor. Dolayısıyla ben moderatör arkadaştan rica ediyorum. Siyaset alıştayının, diğer beş

6. Alevi alıştayı

alıştayıdaki usul ile gerçekleşmesi çok zor. Çünkü çok iyi niyetle, ben ona da inanıyorum. Daha nceki şeyleri bildiğim için, iyi niyetle acaba iktidarda iken neler yaptınız sorusunun altında yani yapamamanızın zorlukları neydi anlamında belki bir şey soruluyor ama yansıması kesinlikle bu şekilde değil. Sanki sorguluyormuş gibi ...

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Aynen böyle sorguluyor arkadaş...

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Bu doğru bir yöntem değil, bizim yöntemimizde değil. Amacımız devlette görev almış değerli ağabeylerimizin, sizlerin karşılaştığı sorunlar, çözüm ile ilgili yaptığınız mücadeleler ve bulunduğunuz nokta ve tabloya yöneliktir. Bunun için biraz maksadı aşan bir tablo oldu. Ben de özür dilerim.

NAMIK KEMAL ZEYBEK- Teşekkür ederim, Sayın Bakan, doğruyu yaptınız yani aksi halde hiçbir şey söyleyemeyiz. Sünni din görevlerine tanınan haklar, Alevi-Bektaşi din görevlilerine de tanınmalıdır. şimdi Sünni din kurumuna tanınan haklar Alevi-Bektaşi din kurumuna da tanınmalıdır. Yani böyle bir din kurumu kurulmalıdır ya da mevcut kurum içinde bir bölüm de Alevi-Bektaşiler için açılmalıdır. Alevi-Bektaşi din bilgini yetiştirecek okullar Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açılmalıdır, özel okullara da izin verilmelidir. Tarihi Alevi-Bektaşi derghları ve onların mülkleri Alevi-Bektaşi din hizmetleri kurumuna geri verilmelidir. Okullar da din ve ahlak bilgisi derslerinde Alevi-Bektaşiler ile ilgili bölümler, Alevi-Bektaşi inançlı bilginlere yazdırılmalıdır. Kime mi? Sözgelimi Ali Rıza Uğurlu dedeye, Mehmet Yaman dedeye, isimde veriyorum. Başkaları da var elbette. Bu arada Alevi-Bektaşi nderler de konuya siyasi ve ideolojik pencereden bakmamalı, inanç ve demokrasi açısından yaklaşmalı. Cem Vakfı bu konuya iyi bir örnektir. Arz ederim.

MODERATÖR - çok teşekkür ederim Sayın Bakanım. Siz genel olarak Alevi-Bektaşiliğin inanç konusundaki, ibadet konusundaki taleplerine vurgu yaptınız. Bir yerde Alevilik ve Bektaşilik tanımlamasının yanlışlığına vurgu yaptınız ama onu ilerdeki...

6. Alevi Çalıştayı

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Hayır hayır. Yanlışlığına vurgu yapmadım. Yanlış falan değil. Bütün Bektaşiler Alevidir ama bütün Aleviler Bektaşi değildir. Dolayısıyla Alevi-Bektaşi tanımı doğru bir tanımdır. Bu durum geçerli bir tanımdır. Ayrıca birçok tanım da olabilir. Bugün bu tanım da kullanılır dedim, evet.

MODERATÖR - Teşekkürler. Şimdi Sayın Musa Ateş. Buyrun efendim.

MUSA ATEŞ - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, sayın katılımcılar, İslam'ın mutlak suretle yazılarla çünkü söz sepete girmez, sebep sepete girer. Bu hususta beni mazur görünüz. Yazılarımı okumakla devam etmek istiyorum.

Sayın Bakan, sevgili ve değerli katılımcılar, sizleri en halisane duygularıyla selamlıyorum. Çok önemli olan Alevi açılımını kamuoyunda tartışmaya açan ilgili Bakana ve emeği geçenlere teşekkür etmek istiyorum. Kutsal Alevilik erkânı hakkında konuşma imkânı bulduğum için Allah'a hamd ü senalar ediyorum. Evet, bildiğiniz doğaüstü, ilahi, yücelerin üstünde bir varlık yoktur. Ancak ve ancak ermiş kâmil insan olanlar bu ilahi hikmete vakıf olabilirler. Bu cümle ermişlerin eksikliğini, Kur'an'ın buyrukları ile Hz. Muhammed'in gerçek sözleri doğrultusunda kurulmuş, kutsal Alevi erkânını görüyoruz. Dikkatinizi çekiyorum. Yalnız ve yalnız ekseriye Alevi erkânın da görüyoruz. Bunun insanı kemale ermek mümkün. Bütün insan insanlık kemalet eren ermişlik lakabıdır. Bu hale bahse vakıf olmadıktan sonra beni bağışlayınız, eşi gibi bulamaz. Bunun için burada canlı olarak Alevi erkânın genelinde de arz edeceğim.

İşte Hz. Muhammet ehlibeyte, Hz. Muhammet'te dahildir. Ehlibeyt ... beştir. Hz. Muhammet, Fatma, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Mahmut, Hz. Muhammet ehlibeyt dahilindedir, dışında değildir. Ehlibeyttir. Hz. Ali methu sena eder Kur'an-ı Kerim'in bazı ayetleri. Evet, Kur'an Ahzap suresinin 30. ayeti: Ey Peygamberin ev halkı Allah sizden günahı giderip sizi tertemiz yapma diyor, buyurur. Hz. Muhammet ev halkı Ali, Fatma, Hasan, Hüseyin'dir. Onlar beden parçadırlar. Onları inciten

6. Alevi alıştayı

beni incitir, beni inciten Allah'ı incitir diye buyuruyorlar. Ahzap suresinin 57. ayeti; Peygamberini, Allah'ını incitenler, Allah dünyada lanet eder, ahirette onlara azaltıcı azap hazırlamıştır diye buyrulur. Bu ilahi cezaları hak ettiklerini bilenler, bilirler kimlerin hak ettiklerini. Kur'an'ın ... suresinin 23. ayetlerinde; Bu Allah'ın inanan ve iyi işlerde bulunan kullarına mjdesidir. Deki, sizden ezik bir varlık istemiyorum. İstediyim tek Şey ehlibeytime sevgidir buyuruyorlar. Kur'an'ın Maide suresinin 55. ayetinde; Sizin veliniz Allah'tır ve resuldür, bu iman edenler ... ibadet ederken zekt verirler buyurur.

Hz. Peygamber ibadet ederken bir dilenci geliyor, kendi parmağındaki yzg veriyor. Kur'an'ın gereğini yerine getiriyor. Kur'an'ın İhsan suresinin 8. ayetinde; oruluyken yiyeceklerini yoksula verenler, malum hanenin bu olay, herkese malum, Hz. Fatma, Hz. Ali'nin oğulları imam Hasan ile imam Hüseyin hastalanırlar. İyileştikleri zaman üçüncü gün oruç tutmasını vaat ederler. Birinci gün oruç tutuyorlar, bir yoksul gelir. Birinci gün tam iftar açarken, bir yoksul gelir, yiyeceklerini veriyorlar. İkinci gün tam açarken, bir eşi eliyor, eşine veriyorlar. nc gün bir yoksul esir geliyor.  gün üst üste iftar açmadan yiyeceklerini ona veriyorlar. Ve orada bir hal peyda olur. Bunu burada izafen mümkün değildir. Kur'an'ın gereğini yerine getiriyorlar. Buyruğun gereğini.

MODERATÖR - Musa Bey sizin süre hızla ilerliyor. Ben sizin yine tepkinizi çekeceğim ama konuya girsek mi acaba? Nasıl bir yol, ben de Şimdi Őařırmaya başladım. Sayın Bakanım konuşmasına izin vermediyim için mahcup durumdayım. Doğrudan konuya girsek belki mesafe alırız. Buyrun.

MUSA ATEŞ - Olay Şu, kaynaksız ... gayri meşrudur. Bu büyük bir davadır burada. Yıllar yılı layık olmadığımız iftiraları yaptılar bize. İnsanlıkla, mantıkla, Müslümanlıkla bağdaşmayan bu iftiraları gidermek için bugün çalıştayda dile getirmek zorundayız. Bunu yapmadıktan sonra ne gereği var konuşmaya, ne gerek var toplanmaya, lütfen!

Habir kalesinin fethinde yarın oğle birisine sancak veriyorum ki o Allah'ını peygamberini sever, Allah da onu sever diye Hz. Muhammet

6. Alevi Çalıştayı

sancağı Hz. Ali'ye veriyor. Hz. Ali, kaleyi fethediyor. Kur'an'ın buyruğu üzerine bu eski Diyanet İşleri Başkanı Süleyman Ateş'in Kur'an mealinde yazılıdır. Bilenler bilirler. Bunlara benzer birçok ayet vardır bilenler bilirler. Hz. Muhammed'in Hz. Ali hakkında sözleri. Yani şunu demek istiyorum; Alevilik kendi kendine teşekkür edilmiş İslam dışı bir kuruluş değildir. Alevilik eline, diline, beline sahip olmakla erkânında kâmil insanlar yetiştirilmiş İslamiyet'in özü, esasadır. Bunun herkes tarafından kabul edilmesini isterim. Ben ilmi şeriyim. Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin kanı kanımda, ... anımda, ruhu ruhumda, teni tenimdedir. Ben kimin vasisiysem, Hz. Ali benim vâsim, varisimdir. Ben kimin Mevlası'ysam Hz. Ali de onun Mevlası'dır. O toplantı, Kadirhum olayı malumatınız. Orada mevcut olan halife, son halife olan Bekir ve Ömer'i kutluyorlar. Ya Ali sizi kutlarınız diye tebrik etmişler. Ali'yi kutlayanlar kimlerdir? Onların yolları hangi yoldu, sorusunu Hz. Muhammed sana uyanların yoludur sözleri, Hz. Muhammed'in sözleridir. Buyuruyorlar.

Yine Hz. Muhammed, Museviler, Hıristiyanların birliklere ayrıldıklarını, ümmetimin de bölüklere ayrılacağını, hepsinin sapıklığa düşeceğini ancak Hz. Ali'ye uyan 73 ... Fırkasıdır. Kurtulanlar kendisidir. Ne diyor Hz. Ali, Hz. Muhammed bunu bilir. Her Müslüman bunu kabul etmek zorundadır. Yani kendi kendine teşekkür etmiş bir varlık değil Alevilik. Hz. Muhammed'in bu buyruğu üzerine bağlanmış ve gerçekleri bir yana getirmiştir. İşte Kur'an ile Hz. Muhammed'in gerçek, müspet belgelerle kanıtlı gerçekleri, inkâr edilmeyecek derece de bilimsel bir gerçektir. Kanıttır. Ayrıca kaynak ... Hakimin 1. cilt 94. sayfa ... Bunlara benzer nice yapıtlar vardır. Bilenler bilirler.

MODERATÖR - Musa Bey süreniz doldu, nasıl yapalım? Devam edelim mi?... Tamamlayalım sonra size söz hakkı ...

MUSA ATEŞ - Sayın başkanım mevzide, kürsüde konuşurken başkan beni susturmak istiyor. Yani zaman bitiyor. Kendisine bu ilahi hikmetler, ne tüzüğe sığar ne anayasaya sığar, beni serbest bırak, fırsat buldukça bugün bunları arz edeyim... Konuşturdular beni, sizden aynen istirham ediyorum.

6. Alevi Çalıştayı

MODERATÖR - Bizim bu çalışmayı tamamlamamız için mecburen benim kötü adam olmam gerekiyor yani biraz kısa tutarsak. Buyrun.

MUSA ATEŞ – Kur'an'ın buyruklarıyla, Hz. Muhammed'in gerçek sözleriyle beraber haksızların hakkından yani karşısında haklıların yanında olan mert, dürüst, ahlaklı olduklarını gören, bilen, anlayan, kâmil insanlar isabetli doğru bir kararla Hz. Ali'nin taraftarı Alevi olmuşlar. Kur'an'ın buyrukları Hz. Muhammed'in gerçek sözleriyle beraber kâmil insanlardan oluşan kutsal Alevilik erkânı kurulmuştur. Bu kutsal Alevilik erkânı Hz. Ali ile Hz. Muhammed'in kızı Fatma'nın oğlu Hz. İmam Hüseyin'in soyundan gelen, ermişlik mertebesine eren, çünkü mezar taşına iftihar edilmez. Sen seni bilir isen sırrı cudasın, sen seni bilmez isen hakkı cudasın. İlim ilim demektir, ilim kendini bilmektir. Sen seni bilmez isen nasıl okumaktır. Maneviyatta ast olan tekâmül olup, dört tarafı mamur kâmil insan olmak şarttır. Bu olmadıktan sonra diğeri lafı gûzaftır.

Hz. Hüseyin'in soyundan gelen gerçek mürsitlerin, pirlerin yönettiği erkân tarihinde cemevleri kurulmuştur. Sayın eski bakanımın da buyurdıkları gibi müsaadenizle cemlerin ne zaman kurulduğu, kimler tarafından nasıl kurulduğunu gerçek belgelerle arz edeceğim.

MODERATÖR - Onu bir sonraki oturumda değerlendirir misiniz Musa Bey?

MUSA ATEŞ – Olmaz. Kırklar cemini doğrulayan, gerçek ve geçerli müspet belgelerle kanıtlayan, inkârı mümkün olmayacak derece de bilimsel kanıtlar. Büyük Larousse 6805 kırkların ceminden bahsediyor. Aynı şeyin Büyük Larousse sayfa 2253 erenler cemidir, yerimiz hazrettir. Hz. Muhammed'in kırklar cemine katıldığını Cemal Şerif'in Alevi Törenleri sayfa 54. Türk Kültürü ve Hacı Bektaşî Veli yayınları, Hacı Bektaşî Veli Kuruluşname'de, Hacı Bektaşî Veli'nin dergâhında kırklar cemevinin var olduğu yazıyor. Çünkü Hacı Bektaşî Veli Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin soyundan geldikleri için cedlerin erkânlarını uygulamaya gelmişlerdir.

6. Alevi Çalıştayı

Kusura bakmayın ben çok yoruldum. Ben hususta çok yaralıyım. Haddim olmayarak yazar, şairlikte var. Gerçekleri dile getirsemem, ölürsem gözüm arkada kalır. Ahmet Yesevi'nin hikmetleri, yazar İbrahim Halrof sayfa 57 kırklar ceminden bahsediyor. Demek oluyor ki cem denilen, Sayın Bakan da buyurdu. Esasında orada ... giderek dört tarafı mamur, insanı kâmil eden bir dergâhtır, ishaktır, kimlerin vasıtasıyla. Çünkü cemevlerine günahkâr adamlar giremez. Kim girer; eline, diline, beline sahip dört tarafı kâmil insanlar cemevine alınır. Hemen böyle Allah-u Ekber deyip de girmezler. Ben dedeyim. Şeyhlik yaptım. Onları güttüm. Ben düşkün olanı, yanlış istek sahibi olanları cemevine alamadım. Alamam da alamazlar da bunun için cemevi kut-saldır. İbadetin şeytandır. İbadet kişinin dört tarafını kâmil eden ilahi bir hikmettir. Bunun en güzel temeli güzel ahlaktır. Hz. Muhammet'e soruyorlar; Ya Resulullah, Müslümanlık ne demektir? Cevap, dürüst ahlaktır. Dürüst ahlak ne demektir? Ne kendini ne de başkasını incitmemektir. Şimdi burada, anti parantez olarak dedim, inciten Müslüman olmuyor ise tüm erleri, erenleri, evliyalari, masumları, kesen, asan, yakana ne demek lazım? Tanımı siz yapınız. Bir de bu cinayeti işleyen sefiller, katiller, caniler, Allah-u Ekber diye tekbir getiriyorlar. Sanki hâşa hâşa Allah'ın buyruğunu yerine getiriyorlar gibi bir yanlışlık yapıyorlar. Allah'ı da suçlu görüyorlar. Artı bunu, yazıyı geçerek bir şeyler söylüyorum.

MODERATÖR - Düğmeye basın öyle konuşun.

KATILIMCI - Yalnız burada Aleviliği anlatmıyoruz. Aleviliği zaten herkes biliyor. Bir başka kulvarda Aleviliği anlatalım. Fakat biz burada Alevi sorunları nedir, çözüm yolları nedir, siyasette bakış açısı nedir, bunları konuşmamız lazım.

MODERATÖR - Tamam İbrahim Bey, zaten tamamlıyor hocam.

MUSA ATEŞ - Zaten bitiyor. Malumlarınız bu erkândan gelen Hünkâr Hacı Bektaşî Veli, Hz. Hüseyin'in soyundan gelen Seyit Mese-mi, Abdal Musa, Pir Sultan, Yunus Emre, Mevlana, Ahi Evren ve Hacı Bayram Veli bunları saymayla bitmez, hepsinin Alevi soyundan geldi-

6. Alevi Çalıştayı

ğini görüyoruz. Ne oluyor... Bu gerçek peygamber... Her Müslümanın her insanın bu gerçek erkânda birleşmelerini arz ve niyaz ederim.

Hepinize saygılar sunarım.

MODERATÖR - Çok teşekkürler Musa Bey, şimdi... Hocam butona basın...

SEYFİ OKTAY - Efendim görülüyor ki bu konu beşer onar dakika sığacak bir konu değil. Tarihsel bir konu. Çok çeşitli boyutları olan bir konu. Bu bir günlük süre yetmeyecek, bunu üç güne çıkarmak suretiyle enine-boyuna herkesin düşüncelerini ve taleplerini sunmanın çok uygun olabileceğini düşünüyorum. Yani bu çok çeşitli boyutları olan bir konu, tarihsel boyutu olan bir konu, böyle bin yıllık bir birikim var burada. O nedenle bunun üç güne yayılması, bilmiyorum tabi sizin durumunuz, imkânlarınız nasıldır, onu bilemiyorum. Çünkü ben buraya gelirken, şahsen asgari bir yarım saatlik metin hazırladım. Çeşitli boyutları var tabi. Bu ayrıca bir demokrasi sorunu. Gönlünü açtı, iktidar ve devlet anlamaya çalışıyor Aleviliği ama bu şekilde anlamak çok mümkün değil. Siz de çok zor duruma düşeceksiniz. Bu sunucularda çok zor duruma düşecek. Bunu bir düşünme imkânınız var mı acaba? Hiç olmazsa bir-iki güne yayma. Düşüncelerimizi söyleyelim, çeşitli boyutları ifade edelim diye düşünüyorum ben. O nedenle sığmayacak, olmayacak bu olay, siz de müsaade etmek zorunda kalacaksınız.

MODERATÖR - Sayın Bakanım izin verirseniz.

SEYFİ OKTAY - Estağfirullah. Çok teşekkür ederim.

MODERATÖR - Çok sağolun. Şimdi bu konuda, tabi tüm oturumlarda, şimdiye kadar gerçekleştirdiğimiz beş çalıştayda da benzer konular bir şekilde tartışıldı. Evet, yani Musa Beyin de vurguladığı gibi böyle içimize dolan, bizi patlatan, sıkıştıran konuşmak istediğimiz şeyler var. Dile getirmek istediğimiz ifadeler var. Bir tür patlama gibi değerlendirilebilir ama bunlar birinci çalıştayda gerçekten enine-boyuna bir şekilde tartışıldı. Şimdi burada hakikaten, mesela Musa Beyin

6. Alevi alıştayı

vurguladığı şöyle bir şey var, ben tam olarak formüle edebilirsem herhalde şöyle bir noktaydı: Alevilik insani kâmil olmanın biricik yoludur diyorsunuz. Dolayısıyla böylesine erdemli, böylesine yüce bir amaç etrafında seferber olmuş bir toplumun, bu saate kadar yaşadıkları kabul edilemezdir diyor. Değil mi? Ben yanlış anlamadıysam.

Dolayısıyla bunun iç ayrıntılarına girmek istiyor. şimdi tarihten biraz daha güncele, yaşadığımız tanıklıklara, biraz evirilerek oraya doğru taşınarak, Musa Beyin söylediklerini de dikkate alarak ki Musa Bey Aleviliği bütünüyle İslam terminolojisi içersinde tanımlıyor ve hatta abartıyor diyelim. Hz. Peygamberin biricik mirası gibi değil mi? Öyle bir şey anladım ben. Bu konuyu burada bu bağlamda tutarak ben sırayı, söz sırasını Ethem Cankurtaran Beye veriyorum. Buyrun.

MUKADDER BAŞEĞMEZ - Sayın Başkan, Sayın Bakan...

MODERATÖR - Bir dakika. Buyrun.

MUKADDER BAŞEĞMEZ - Efendim her şeye anında cevap veriyorsunuz. Çok pratik bir zekâ bu, çok güzel bir uygulama ama bir teklifte bulunuluyor. Bunun en azından müzakere edilmesi lazım. Seyfi Oktay gibi bir Alevi önderinin, önemli bir insanın bir teklifi, sizin bu çalışmanıza verdiği önemi gösteriyor. Yani Alevi kesimden gelen böyle bir talep, şunu üç gün konuşalım demek, başlı başına politik bir hadise. Güzel bir olay. Yani üzerinden geçmeyin. Madem ciddiye alıyorsunuz, üç gün burada hiçbir şey söylemesek, otursak bile bir anlamı olur. Gelecek için, tarih için. Bu güzel bir tekliftir, ben katılıyorum, vurguluyorum. İlla çok önemli şeyler söyleyeceğimizden, önemli sonuçlara ulaşacağımızdan değil ama siz hemen buna cevap veriyorsunuz, karar alıp. Hayır, buna gerekirse Bakanlar Kurulu karar versin, bu o kadar önemli bir şey ki! Kimilerinin protesto ettiği, kimilerinin önemsiz iş dediği, kimilerinin bunlar angarya dediği çalıştaya önemli bir insan diyor ki üç gün oturalım, şunu da konuşalım diyorsa, bu en azından sizin menfaatinize olan bir şeydir. Buna sonra karar verin. Saygılar sunuyorum.

6. Alevi Çalıştayı

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Evet, ben de teşekkür ediyorum. Seyfi Beyin ifade ettiği gibi konu önemli, belki süre üç günle de yetmeyecek. Aslında biz son çalışmayı da bir hafta diye düşünüyoruz. Nihai olarak 6 çalıştayı özetini en sonunda 7 günlük bir süre içerisinde, bütün ayrıntılarıyla, konu başlıklarıyla yol haritasına dönüştürme düşüncesindeyiz.

Bugün isterseniz şöyle yapalım; biz zamanı, bu tahdidi kaldıralım. Kimin eteğinde taş varsa, atmosferi de dikkate alarak, bunları lütfet-sin, arz etsin, takdim etsin. Süreye ondan sonra bakalım. Şimdi bu şekilde konu üzerinde tartışmayı sürdürürsek zaman kaybı da söz konusu oluyor. Buna fırsat vermeyelim. Yoğunlaşalım ve herkes görüşlerini söylesin, bakalım önümüze nasıl bir tablo çıkacak. Siyasetçilerimizin de tekrar bir araya gelme ihtiyacı varsa, bunu tekrar yapabiliriz. Ama bugün zamanı iyi kullanalım diyorum. On dakikalık tahdidi kaldırıyoruz. Arkadaşlarımız rahat bir şekilde görüşlerini ifade etsinler.

MODERATÖR - O zaman nasıl gidecek, kaldıralım bakalım. Ethem Bey buyrun.

ETHEM CANKURTARAN - Teşekkür ederim. Sayın Bakan, Saygıdeğer katılımcılar Türkiye, sorunlarını demokrasi içinde hep tartışmaya çalışmış ancak anlamlı bir biçimde dokunulmazlığı olan konulara dokunamamış bir ülke. Bence ilk kez bu dönemde dokunulmazlığı olan işlere dokunuluyor ve bunların platformu farklılaştırıldı, tartışma yapıyoruz. Burada iktidar da dahil hiç kimse kendisini tek başına karar verici yerine koymamalı, herkesi dinlemeli, herkesin değerlendirmelerini almalı ve karara da herkesi katacak bir çözüme ulaşmalı. Biz burarda tartışırız, eğer kararlara katılma konusunda bizim bu çalışmalarını yapan insanlar olarak katkımız olmazsa, bizim dışımızda karar verilmiş sayılır ki söylediklerimizin de bir önemi kalmaz. Çok güzel başlıklar var burada.

Birinci başlığımız devlet, vatandaş, millet. Bu kavramlar neyi ifade ediyor? Siyaset dünyası bunu tartışıyor, bilim dünyası bunu tartışıyor, medya dünyası çeşitli tartışmalar var. Peki, bunu biz bugüne kadar

6. Alevi Çalıştayı

nasıl biçimledik. Ona bakarak bunlara yanıt vermek gerekiyor. Türkiye bir ulus-devlet kabul edelim ki tek tip insan yaratmaya yönelik kalıpların içerisinde bir ulus-devlet. Buradaki tek tip insan yaratma çabası 70-80 yıldır devam ediyor ve bu insan yaratmaya dönük çabalarla ilgili çeşitli dönemlerde siyaset dünyasından, bilim dünyasından eleştiriler gelmiş olsa bile, hayata geçme konusunda hiçbir adım atılamamıştır.

Türkiye 1950’de çok partili hayata geçmiş, 1930’da tanımladığı vatandaş tanımı devam etmiş. Din ve dil birliği esası üzerine teşkil edilmiş bir vatandaş bir millet var. Bu millet kavramı 12 Eylül 1980’den sonra özellikle din birliği kavramını çok daha güçlü bir biçimde vurgu yaparak geliştirmiş. İnanca dair öteki konular üzerinde durmayacağım. İnanç bölümüyle ilgili de devletin yaptıkları var, yapmadıkları var, belki yapamadıkları var diyebiliriz ama yapmadıkları var. Yaptıkları çok açıkça ifade etmek gerekirse, Sünni İslam’la ilgili olarak Hanefi mezhebi kurallarına uygun bir biçimde dizayn ettiği bir kurum var, Diyanet İşleri Başkanlığı kurumu.

Bu kurum hem milli eğitimin müfredatının şekillenmesinde, bu müfredatta özellikle o din birliği vurgusunun her zaman önde olmasına vesile olmuş. Her seferinde orada alınan bilgiler Bakanlar Kurulunda ya da başka mercilerde kararlaştırılırken esas alınmış, bu konular üzerine inşa edilmiş bir politik tavır devam ettirilmiş. Hatta 12 Eylül’den sonra o kadar çok hızlandırılmış ki bu karar, çok açıkça herkes bilmektedir, bunu Alevi vatandaşların birlikte yaşadıkları bölgelere, köylere cami yapılması, imam tayin edilmesi gibi konuların o dönemde ne kadar çok geliştirildiği herkes tarafından bilinmektedir. O zaman şöyle bir şeyi düşünmeliyiz. Ne yapmalı da bu ülkede yaşayan yurttaşları, bu ülkenin sevilen ülkesini, seven yurttaşı hali getirelim. Siyasetin görevi bu olmalıdır. O zaman Türkiye demokrasisi, devletin demokratikleştirilmesiyle ilgili konuda buna nasıl bakacağını tartışmalıdır. Hem siyasi partiler tartışmalıdır, iktidar böyle bir tartışma ortamı yarattı, bu ortamda kendi düşüncelerini, kendi değerlendirmelerini de çok açık bir biçimde ortaya koymalıdır.

6. Alevi alıştayı

Bakın yetiştirdiğimiz insanlarla ilgili iki tane örnek vermek istiyorum. şöyle bir insan modeli düşünün. Yıl 1993 Sivas'ta otel odasında mahsur kalmış insanlar dışarı çıkamıyor. Oteli yakıyor, dışarıdaki kalabalık, alkışlıyor. İçerideki insanları alkışlayarak yakıyorlar. Ben yakan insanları falan suçlayacak değilim burada. Peki, bu insan modelini biz nasıl yetiştirdik? Bu devlet bu insanları nasıl geliştirdi de yurttaş olarak bizim içimizde beraber dolaşıyoruz. Bu karanlığı sorgulamak değil midir devletin görevi? Bu karanlık sorgulanmadan, bu yetiştirdiğimiz insan tiplerini değiştirmeye talip olmadan, burada ne konuşursak konuşalım bir adım yol alamayız. nce bu insan modelini, bu insan tipini değiştirmeye talip olmamız lazım. Empati yapabilen, kendisinden farklı insanların da insan olduğunu kabullenen ve benimseyen, onlarla birlikte yaşamanın güzel olduğunu, mutluluk verici olduğunu kabullenen yurttaş tipini yaratmamız lazım. Bunun için de eğitim sistemi ve yayın sistemi birinci derecede önümüzde değiştirilmesi gereken konu olarak önümüzde durmaktadır. Bununla ilgili neler yapılıyor, ne ediliyor bu konulara ilişkin bir değerlendirme yapacak değilim. Sadece buruya kadar olanını söylüyorum.

İkincisi, yıllarca devletin katkılarıyla oluşturduğumuz bir din kuruluşu var, Diyanet İşleri Başkanlığı. Alevilerin zgrlk alanlarını genişletmeyi düşünürken acaba bugüne kadar devletin bütçesiyle beslediğimiz, devletin bütün varlıkları, vakıflarla beslediğimiz, kadrolarıyla beslediğimiz bu yapı ile ilgili bir değerlendirme yapmayı düşünüyor muyuz? Yoksa Diyanet İşleri Başkanlığı tıpkı Türkiye'de demokrasinin üzerindeki başka vesayet kurumları gibi inanç bölümüyle ilgili vesayet olmaya devam mı edecek? Bu konuyu değiştirmek istiyor muyuz? Bununla ilgili bir dini değerlendirmeden yana mıyız? Eğer böyle bir değerlendirmeden yana değilsek, bu kurum vesayet kurumu olma özelliğini devam ettirecekse ve Türkiye bütçesi, Sayın Zeybek söylediler, Aleviler için de bir kurum kuralım nerileri de var, o zaman Türkiye'nin her halde inanca dair yatırımları yapmaktan, bir de silahlı kuvvetlere yatırım yapmaktan başka işi kalmayacak demektir.

6. Alevi Çalıştayı

O zaman bunları yeniden ele almak, demokrasimizi laiklik ilkesi çerçevesinde laik ve demokratik bir cumhuriyet olarak nasıl devam edebileceğini, bu ülkenin yurttaşları, hem inançları anlamında hem kimlikleri anlamında, özgürlükleri ile ilgili konuda ancak ulus kimliğini nasıl birlikte yaratabileceğimizi, bu çoğulculuğun nasıl hayata geçirilebileceğini düşünüp, yeni kararlar almak zorundadır. Türkiye’de bunları konuşacaksa eğer, bunları konuşmadan, bunlarla ilgili değerlendirmeler yapmadan karar vermeye kalkarsak, sanıyorum daha sonra Türkiye demokrasisi bizim yaratacağımız ya da bugünkü iktidarın yapmak istediklerinin yaratacağı sorunları da çözmek için çok daha fazla zaman harcayacak, çok daha fazla kaynak tüketecektir.

Bugün Aleviler ne talep ediyorlar? Aleviler önce şunu talep ediyorlar: Toplumun kafasında oluşmuş, eğitim sisteminin yarattığı kaostan ve de hurafelerden kaynaklanan Alevi imajının değiştirilmesini talep ediyorlar. İki yıldan bu yana Muharrem ayında yapılan TRT’deki ve öteki televizyonlardaki Muharrem sohbetlerin bu imajın değiştirilmesinde kısmi katkıları olmuştur. Bu yayınların yapılmasıyla ilgili konuda karar verenleri kutluyorum. Güzel bir iştir ancak burada yapılması gereken, insan tipimizin buna dönük bir çabaya ihtiyacı var. Bu çaba sarf edilmezse, vatandaş kendiliğinden, kendisinden farklı olanları da kabullensin diye durursa, devlet sadece bunu söylese, gereğini yapmazsa, eğitim sistemimizdeki çarpıklık devam ederse, bunun üstesinden gelemeyiz korkarım ki. Bu çalışmalarını bu şekilde devam ettireceğiz.

Şimdi Alevilerin talepleri var. Bu talepler herkes tarafından biliniyor. Birinci talebi bu söylediğim, bu ülkenin birinci sınıf yurttaşı olduğunu hissetmek istiyor. Devlet bunu yapabilir, eğitimdeki değişiklikleri yapabilir. Ancak pratik olarak bazı şeyleri yapabilir. Siz, Türkiye’nin 81 vilayeti var, 81 vilayetinde bir tane valinin dışında kimseyi atamazsanız, kimseyi müsteşar yapmazsanız, kimseyi genel müdür yapmazsanız, itibar edilir, bu ülkede güvenilir insan güvenini, Alevi vatandaşlara da ötekileştirilmiş olanlara da vermezseniz, veremezseniz bu sorunun pratikte de çözümüne katkıda bulunmuş olamazsınız. O nedenle, pra-

6. Alevi Çalıştayı

tik uygulamalarla ilgili konuda dışlanmışlık hissinden uzaklaştırılması gerekir Alevi kesimin.

Alevi kesimi bugün Türkiye’de kendisini dışlanmış hissediyor. Yer yer agresif davranışları da olabilir insanların. Ama bu agresif davranışların nedenlerini insanlar eğer iyi tespit etmezlerse, onun nedenlerini görmezlerse, iktidar bununla ilgili çözüm arayışında bulunmazsa, bu sorunlarda çözüm de olmaz.

Cemevlerinin ibadethane sayılması bu kadar mı zor? Bir şey, çok basit bir imar kanunu değişikliği ile tabi ki bunu bilinçli çıkarmak esastır, onun altını çok çiziyorum, bir imar kanunu değişikliği ile gerçekleştirilebilecek bir şey. Yeni kanun tasarısı var Meclis’te şimdi. Camilerin arsaların da devlet tarafından karşılanması konusunda bir tasarı var sanıyorum. Diyanet İşleri Başkanlığı ile ilgili değişiklikler var. Okudum bunu bir yerde. Bunlara artık doğru bakmak lazım.

Bunun dışında bir takım acı olaylar yaşanmış tarihte, en son yaşadığımız acı olay Sivas’taki olaydır. Bundan mahcup olmayan, bundan utanç duymayan, bunun ezintisini, sıkıntısını, yaşamayan bir Türkiye vatandaşı olabilir mi? Bütün dünyanın gözü önünde insanları yakmışız, topluma dönüp özür dileriz demekten korkuyoruz. Kimden korkuyoruz biliyor musunuz? İşte o Diyanet’in yarattığı insan tipinden korkuyoruz. O insan tipi, ya bize oy vermezse, ya bizi dışlarsa, ya bize kötü gözle bakarsa diye bir korkumuz, kaygımız var. Siyaset dünyası bu korkudan kurtulmalıdır. Bu korkudan kurtulursa adil olur, eşitlikçi bakar. Onun da bu sorunun çözümünde çok büyük katkısı olacağını düşünmekteyim.

Çeşitli arkadaşlarımızın değerlendirmeleri var. Tabi ki cemevlerinin yapılması, onlarla ilgili ihtiyaçların karşılanması konusu, demin ki söylediğim devletin laiklik ilkesi çerçevesinde din ile ilişkilerinin yeniden düzenlenmesine bağlı. Acaba kaynak aktararak onları mutlu etmek mi gerekiyor, yoksa bizim bugüne kadar geliştirdiğimiz ve bu sorunları çözememiş dine bakışı mı değiştirmek gerekiyor? Kurduğumuz kurumlarla ilgili tartışma mı yapmak gerekiyor? Benim görüşüm bu ikin-

6. Alevi Çalıştayı

cisini yapmak gerekir. Ondan sonra ötekiler ile ilgili çözüm örülebilir. Bizde kul hakkı çok esastır. Ben, çok yerde propaganda olsun diye söyleniyor ama çok yerde duydum. Bir Alevi vatandaş diyor ki Sünni bir vatandaşla tartışırken, aralarında iyi niyet ile konuşuyorlar bunu, camiye giden bir adama diyor ki; benim verdiğim vergi ile sen ibadet ediyorsun diyor. Ne kadar doğru ne kadar yanlış tartışılır ama böyle bir zihne ulaşmış bir şey var. Benim hakkımı helal etmiyorum sana diyor. İnanca dair bir tartışmadır ama bu bile toplum arasındaki ikilik yaratmanın, tartışma yaratmanın bir ögesi olarak durmaktadır.

Şu hedeften vazgeçemeyiz. Bütün siyasi deneyler göstermiştir ki biz ne kadar iyi niyetle sorunları çözmeye yaklaşırsak yaklaşalım, tartışmaları, katliamları, öldürmeleri, yakmaları, hatta Ramazan ayında oruç tutmayan birisini dövüyor birisi, hepimiz yaşıyoruz bunları, bu insan tipini değiştirmeyi başaramazsak ötekilerin önüne geçemeyeceğimiz çok açık. Onun için benim kişisel olarak önerim, bizim karşı karşıya bulunduğumuz şu tabloyu, şununla değiştiremeyiz. Şimdi size bir araştırma sonucu söyleyeceğim.

Tarih Kurumu'nun araştırması, Anadolu'nun kültürel zenginliği en büyük avantajımızdır cümlesine olumlu bakanların oranı Türkiye'de % 40, hayır diyenlerin oranı % 31, kafası karışık, bilmiyorum diyenlerin oranı % 50. Öğretmenler arasında da bu oran % 22. Siz çocuklarımızı yetiştiren öğretmenlerinize Alevileri, başka farklı olanları "öteki" diye öğreterek büyütmüşsünüz, bunu nasıl değiştireceksiniz? O zaman milli eğitimin müfredatıyla ilgili yeni çalışmalar yapmak, bu sorunun kaynağını orada tespit etmek ve yürümeğe lazım.

İkincisi, içinde bulunduğumuz bu durumdan kurtulmak için bir çaba sarf ediliyor. Bu çabaya herkesin iyi niyetle yaklaşması gerekiyor. Ben de doğrusu isterseniz çok iyi niyetle yaklaşıyorum. Bütün bilgileri, bütün görüşleri, bütün değerleri almak, bütün bunları toplamak, bunlar güzel şeyler ama güzel olan şey şu; Herkesin içine sinecek, gönlüne oturacak, kimsenin kızmayacağı, darılmayacağı bir sonuca ulaşmak da açıklık, şeffaflık, doğru bilgilendirme ve doğru karar verme

6. Alevi alıştayı

işidir. Şimdi önünüzde duran bu çalışmaların sonuca vardırılacağı yer burası olmalıdır. Ben konuya bir inanç, ilahi değerlendirmeler açısından bakacak değilim. Bir siyasi değerlendirme istediniz.

Birinci bölümde benim kısaca söyleyeceklerim bunlar. Bu değerlendirmelerle ilgili her başlık altındaki konu ile ilgili söyleyeceklerimiz olacaktır elbette. Teşekkür ediyorum.

MODERATÖR - çok sağ olun. Şimdi Sayın Bakanım Mehmet Moğultay Beyde sıra, buyrun.

MEHMET MOğULTAY - Teşekkür ederim. Sağ olun. Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım bir kamuoyu yoklaması yapılmış, bu kamuoyu yoklamasında Türkiye'nin temel sorunları tespit edilirken % 98 işsizlik olarak kabul edilmiş. Bugün Türkiye'de insanımız işsiz. On beş milyon insan yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Her dört kişiden bir niversite ğrencisi işsiz, iki yüz elli bin kişi köprü altında yaşıyor. Türkiye'nin böyle önemli sorunları varken bunları unutturmak pahasına bir taraftan Kürt açılımı, sonradan adı Demokrasi Açılımı oldu.

Şimdi Alevi alıştayı yapılıyor. Ben Kürt açılımını destekleyenlerden biriyim. Elbette Alevi açılımını destekliyorum ama bunlardan bir sonuç çıkacağı kanısında değilim. Şimdi burada Alevi alıştayı yapılıyor. Altıncı Alevi alıştayı olarak düzenlenmiş, 5 Alevi alıştayı yapılmış, bunlarla ilgili bugüne kadar bize bir yazılı metin olarak iletilmemiş. Üniversite ğretim görevlisi ne istiyor? İlahiyatçılar ne istiyor? Sivil toplum örgütleri ne istiyor? Medya mensupları ne istiyor? Bize yazılı bir talep verilmeden sadece siyaset adamı olarak burada konuşmamız talep edildi, konuşacağız.

Şimdi ben, Alevi kökenli bir vatandaşım. Dört yıl bakanlık yaptım. 1995 yılında ayrıldım. Ayrıldığıım tarihten bugüne kadar halen Türkiye'nin gündeminde tartışılan bir insanım. Şimdi adamın bir tanesi karısına demiş ki ibriği al, leğeni al, dama ık da abdest alacağım. Kadın leğeni almış, ibriği almış dama çıkmış. Adama abdestini al demiş,

6. Alevi Çalıştayı

almayacağım demiş. Niye almıyorsun bey abdestini? Muhtar nerede, muhtarın görmediği abdest geçerli olmaz. Şimdi Sayın Başbakan bu toplantıda yok. Sayın Bakan var bu toplantıda. Akşam iftar yemeğine katılıp katılmayacağı konusunda bir bilginiz yok. Gazetelerden okuduğumuz kadarıyla Konya seyahatinden akşam erken dönerse iftara katılacak. Şimdi niye ben tartışılıyorum? Niye bu kadar çok tartışılıyorum? Bugün soruyorum 81 ilimizde Danıştay kararıyla dönen Valinin dışında vali var mı? Bugün Türkiye’de Sayın Cankurtaran söyledi, bir tane genel müdür veya genel müdür yardımcısı var mı? Müsteşar var mı? Demek ki insanlar arasında ayrımcılık yapılıyor. Bu ayrımcılık yalnız iktidara mensup siyasi partiler tarafından değil. Kimi zaman muhalefet partileri tarafından da yapılıyor. 1995 yılında İstanbul’da bir il başkanı seçildiği zaman bir siyasi partinin başkanı demişti ki; Allah şükürler olsun, ilk defa Sünni ve Türk birisi il başkanı oldu, bundan gurur duyuyorum. Demek ki insan modeli yetiştirilirken, Sayın Cankurtaran bahsetti, evvela insanlarımızı yetiştirmek lazım.

Bugün Aleviler toplumda horlanıyor mu? Horlanıyor. Dışlanıyor mu? Dışlanıyor. 1991 senesinde Sayın İnönü hükümeti kurarken bir milletvekilimiz gidiyor, diyor ki; Sayın Bakan, Sayın Genel Başkan ne yapıyorsun, bu kabinede dört tane Alevi bakan var. Sayın İnönü diyor ki; ben kimin Alevi olduğuna bakmam diyor, kim bunlar diyor. Sayıyor isimlerini. Bunun üzerine o arkadaşımız diyor ki, daha geçmiş dönemlerde biz bir kişiyi zor sokardık oraya diyor. Sayın İnönü diyor ki, Allah rahmet eylesin, Ben kimsenin mezhebine bakmam. Hepsi Alevi olabilir. Şimdi evvela zihniyet değişikliği çok önemli.

Şimdi Alevilik nedir? Alevilik İslam’ın içindedir. Tamamen İslam’ın içindedir. Aleviliği İslam’ın dışında gören görüş ya şeriatçı bir görüştür ya da Aleviliği bilmeyen bir davranış tarzıdır. Alevilik baştan sona Allah, Hz. Muhammet ve Ali kavramları üzerine örülmüş bir kavramdır. Alevilik sadece bir inanç, ibadet değildir. Alevilik aynı zamanda yaşamın tümünü kapsayan ve daha güzel bir düzen kurmaya çalışan toplumsal bir harekettir. Anadolu Aleviliğinin de kendine özgü bir yaşam biçimidir, bir kültürdür, bir kimlik meselesidir Anadolu Aleviliği. Bu da Hz. Ali ve ehlibeyt sevgisine dayanır.

6. Alevi alıştayı

Tabi bu tamamlamadan sonra bugün üzerinde durulması gereken konu nedir? Sorun nedir? Alevi alıştayı toplamakta ki sorun nedir? Alevi kesimi kendisini ilk defa Mustafa Kemal zamanında kurduğu diyaloglarla insan olarak kendisini, insan olarak hissetmiştir. Alevi devrimi o tarihte gerçekleşmiştir. Fakat o tarihteki Aleviler Alevi kimliklerini ortaya koyarak Alevi kitaplarını okumaya başlamışlar. Aleviler zerindeki baskılar kalkmıştır. Bu neden geliyor, bu neden geliyor? Kemalist kadronun tasarladığı bu laik düzeni savunan Alevi kesimi, bu tarifte kendisini dışlanmış olarak değil, bir nevi devletin içersinde kabul etmişlerdir Aleviler. Fakat 1924 yılında Atatürk zamanında oluşturulan Diyanet İşleri de tamamen Sünni, Alevi, İslam inancına göre şekillenmiştir. şimdi burada Alevilere karşı Cumhuriyet olumsuz olmamış ama Alevilerin kendisi gizleme olgusu olmamış. Ama Alevi kesimleri Cumhuriyet döneminden geçmişe oranla bir rahatlama içersinde olmakla birlikte memnuniyetsizliğinin giderildiği söylenemez. Yani memnuniyetsizliği giderilmemiştir.

şimdi daha önce yapılan kimi toplantılarda, burada düşünceler ifade edilmiş, Alevilerin nüfusu tartışılmış, ne kadar Alevi var Türkiye de bugün? Siyaset dünyası bunu tartışmış. Alevilerin bugün Türkiye’de 15- 20 milyon olduğu söylenir. Kimi zaman 5 milyon olduğu söylenir. Ortalama olarak 12 milyon Alevi olduğu kabul edilir. Peki, bu Alevilerin hepsi Türk kökenli midir? Hayır, Aleviler Kürtlerden de oluşmaktadır. Bir kısım Kürtler de Alevidir. Bu oran nedir? Bu oran % 30 civarındadır.

Aleviliğin İslam’da İslam’ın bir tasavvuf konusunu düşünürsek usul ve erkândan bahsetmek gerekir. Usul erkân nedir burada? Sünni yaradılışta yaratan-yaratılan ikilemi varken, Anadolu Alevisin de muhlis bir Tanrı anlayışı vardır. Bu anlayışa göre Allah özgürce cevherdir, yer, gök ve evren Allah’ın gnlndedir. Ancak evren sadece maddi değildir. Geleneksel Alevilik inancın da tasavvufu unsurlar taşıdığı görülmektedir. şimdi Aleviliğe özgü konuları vardır. Aleviliğe özgü konular vardır, buna dedelik diyorlar. Dedelik, cem, müsaiplik, dar ve düşkünlük olarak dört kurum olarak ifade edilebilir. Yani Aleviliğe özgü konular dört tanedir.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi dedeler geleneksel olarak Alevilik içersinde toplumsal düzeni sağlayan kurum ve kurallar oluşması ve uygulanması noktasında çok önemli rol üstlenmişlerdir. Demek ki, dedelere önem vermek gerektiğini ifade ediyorum ben. Yani çözüm yollarından birisi de dedelere önem vermektir. Dedelik soya bağlı olarak kazanılan bir kurumdur. Anadolu'da ocaksal olarak anılırlar. Hz. Muhammed'in kızı Fatma ile Ali'nin soyundan geldiklerine inanılır ve bunlara "evladı resul" denir. Alevilik inancına göre her Alevi'de bir müsaiplik olması şarttır. Fakat bugün gelişen, değişen toplum içersinde müsaiplik kullanılıyor mu onu bilmiyorum ama her Alevi bir müsaip vardır. Müsaip eşit oranda olması gerekir. Çünkü genellikle katil ile cani müsaip olamazlar. Çünkü yol kardeşliğidir, din kardeşliğidir, ahiret kardeşliğidir müsaiplik. Düşkünlük müessesesi Alevi kesiminin hukuk düzenidir.

Şimdi bu anlatımlardan sonra ben çözüm yollarına geleceğim. Bir sefer cemevleri Alevi inanç kültürü yaşatma gayreti içersinde olan önemli kurumlardan biridir. Cemevlerine çok büyük önem verilmesi gerekir. Çözüm yollarından biridir. Bu konuda, Alevi inanç kültürünü yaşatma iddiasında birçok vakıf var ama bunların başında Cem Vakfı gelmektedir. Cem Vakfı'nın başında da İzzettin Doğan hocamız vardır. 1995 senesinde Cem Vakfı'nı kurduğu zaman önsüzünde niye kurduğunu ifade etmiştir. Vakfın birinci amacı; 16. asrın birinci çeyreğinden itibaren siyasi nedenlerle Alevi-İslam'ı üzerine bilerek insafsızca, ahlaksızca çökertilen sisin dağıtılması vardır. Alevi-İslam anlayışının berrak bir şekilde ortaya çıkarılmasıdır. Şimdi Alevi-Anadolu, Alevi-Bektaşî konuları vardır. Ehlibeyt Vakfı vardır. Ehlibeyt Vakfı daha çok Sünni-İslam inancına göre şekillenmiştir. Başındaki kişi malum bir kişidir. Alevi-Bektaşî Kültür Vakfı vardır.

Şimdi bunların hepsinin ortak bir örüşü var. 1992 senesinde bu iki kurum arasında belki seçimler yapılmıştır, bilmiyorum ama 31 Ağustos 2002 tarihinde 630 Alevi-Bektaşî-Mevlevî derneğinin, 1260 kişi ile sunduğu bir öneri var. Öneri şu; Alevi-Bektaşî-Mevlevî yurttaşların, Anayasanın 10. maddesine uygun olarak din hizmetlerine genel bütçeden ayrılan payın en az üçte birini alması. Anayasanın 136. madde-

6. Alevi alıştayı

sine uygun olarak Diyanet İşleri'nin A'dan Z'ye yeniden yapılanması. Alevi-İslam anlayışının din dersi kitaplarına konması. Demek ki milli eğitim bakanlığına büyük bir görevler düşüyor. Devlete ait radyo ve televizyon kanallarında, bütün inanç gruplarının kendi inançlarını ifade için belli saatler tahsis edilmesi. Cemevlerinin yapılmasına devletçe arsa ve para yardımı yapılması.

Bugün devlet maalesef cemevlerine para vermiyor. 1995 seçimlerinde o dönemin başbakanı tarafından siyasi amaçlarla verildi ama resmi olarak elimizde böyle bir Şey yoktur. Nereden verildiğini bilmiyorum. Bir gün bana bir tanesi geldi, otuz milyon paranın kendisinde bulunduğunu, Cem Vakfı başkanı olduğunu söyledi. Ben nereden alındığını, nasıl alındığını bilmiyorum.

Sazın okullarda müzik dersi olarak okutulması, müzik aleti olarak eğitime-öğretime tahsil edilmesi. 1989 senesinde yani bundan üç sene geriye doğru gidersek, Alevilik bildirgesi yayınlandı, o tarihte. Orada Alevilerin üzerinde baskının olduğu kabul edilmelidir diye bir ifade var. TRT Aleviliği dikkate almalı radyo ve televizyonda Alevilik kültürüne yer verilmelidir ifadesi var. Alevi köylerine cami yapmaktan vazgeçilmeli. 1980 sonrası cami yapıldı. Cami yapılmasından vazgeçilmelidir. Cemevleri yapılmalıdır. Mesela benim annem rahmetli olduğunda, ben Tunceli'ye gittiğimde, annemi cemevinden kaldırmak zorunda kaldım. Tunceli valisi de o cemevindaki toplantıya katıldı. Yani Şimdi ben annemi camiden kaldırırsam, Tunceli'de hoş karşılanmam, doğru da değil. Benim inancıma da uygun değil. Sayın valide o toplantıya geldi, katıldı. Alevi okullarına Alevi ğretisi tanınmalı. Sünni đreتيi anlatan zorunlu din dersi kaldırılarak Alevi đreتيe önem verilmelidir.

Şimdi Aleviler ile ilgili taleplerde Anayasadan kaynaklanan nedenler var. Bu iktidarın yapması gerekenler var. Bir konsensüs olmalı, bu konsensüsün olacağına inanmıyorum. Anayasanın nasıl yapılacağı, kimi siyaset adamları, kimi ğretim yeleri tarafından tartışılıyor. Bu Meclis'in Anayasayı değiştirme yetkisi yok. Yeni bir meclis oluşmalı, bunu her zaman söylüyorum. Ama bu iktidarın yapması gerekenler

6. Alevi Çalıştayı

var. İktidar evvela Hanefi-Sünni inancına göre şekillenen Diyanet İşleri Başkanlığı'nı değiştirmek istiyor mu? Yani oraya bir Aleviyi başkan yardımcısı olarak atıyor mu? Başka mezheplerde olanlardan da bir başkan yardımcısı olarak atıyor mu? Millî Eğitim ile ilgili değişiklikler yapabiliyor mu?

Şimdi bu iktidarın yapması gerekenler var. Bu iktidar bunları yapmalı. 1995 senesinde, sanıyorum Cem Vakfı tarafından da ortaya üç tane öneri kondu. Bu öneri; Diyanet İşleri Başkanlığı ağırlıklı öneridir. Ders kitaplarında Alevilik ile ilgili doyurucu ve sağlıklı bilgi verilmesi vardır. Devletin elindeki TV kanallarının Alevilere açılması vardır. Açıkça ifade etmek gerekir ki bu isteklerin çoğu şu an itibarıyla yerine getirilmemiştir.

Bugün itibarıyla Diyanet İşleri Başkanlığı Aleviliği temsil etmemektedir. Türkiye'de sadece Hanefi ağırlıklı bir İslam hakim olduğu için Hanefiliği temsil etmektedir Diyanet İşleri Başkanlığı. Kabul etmek gerekir ki Alevi-İslam inancı Türk Müslümanlığıdır. Aleviler, Osmanlı karşıtı bir söyleme karşı çıkarak Kemalizm'e destek vermişlerdir. Ulus-devlete yakınlaşmıştır Aleviler. Laikliğin teminatıdır Aleviler. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Türkiye Devleti laik, demokratik, sosyal bir hukuk devleti yazılıdır. Laikliğe aykırı eylemlerin odak noktası olan bir siyasi iktidarın, ben söylemiyorum, bunu Anayasa Mahkemesi söylüyor. Bunu yapıyormuş gibi gösteriyor. Fakat ben merak ediyorum, sonunda ne olacak? Bu toplantıya katılmaktan mutluluk duyuyorum. Fakat bunlar sonunda yapılacak mı? Yani bu iktidar, bu siyasi iktidar, Diyanet İşleri'nde bir Alevi ya da bir dedeyi Diyanet İşleri başkanı yapacak mı, yapmayacak mı? Alevilerin istekleri aslında çok masum isteklerdir. AKP iktidarının da yasal olarak bunu yapmaya gücü yetmektedir. Meclis'te yasa çıkarmak için sayısal gücü de vardır. 1924 yılında... Diyanet İşleri Başkanı'nı değiştiremiyorsa, Alevi ders kitaplarında doğru ve sağlıklı bilgi veremiyor, kanallar Alevilere İslam inancını açmıyorsa, içinde bulunduğumuz Muharrem ayını, devlet televizyonu vermiyorsa, bu toplantıyı niye yapıyoruz biz? Demek ki bu toplantının yapılmasındaki amaç bunları sonuçta sembolize edip yapmaktır. Bu

6. Alevi alıştayı

devletin sahibi yalnızca Sünniler değil. Çanakale anıtına gittiyseniz, orada birinin Sünni, birinin Alevi olduğu yazmaz. Ali oğlu Veli, Veli oğlu Ahmet, Hasan oğlu Ali böyle yazılır. Yani bu ülkenin toprakları kurulurken, bu ülkenin sınırları çizilirken kimsenin mezhebine, dinine, rengine, mezhebine bakılmamıştır. tekileştirilmemiştir bu Türkiye. Dolayısıyla Aleviler horlanmamalı, dışlanmamalı ve devlete yabancılaştırılmaktan kurtulmalıdırlar. Devlete yabancılaştırılmışlardır. Bugün gidin Alevi köylerine bakın hepsi dağ köylerinde yaşayan insanlardır. 1955'ten sonra bunlar için devrim gerçekleştirilmiştir ve bunlar yapılırsa çok mutlu olacağımı ifade etmek istiyorum. Teşekkür ediyorum hepinize.

MODERATÖR - Teşekkürler Sayın Bakanım. Şimdi bir ara vereceğiz, on beş dakika. Ondan sonra İlhami Beyle başlayacağız.

MODERATÖR - Evet, değerli konuklar ikinci oturumu başlatıyoruz. Sayın İlhami Binici, buyrun efendim.

KATILIMCI - Pardon, konuşma isteğimizi nasıl belirtiyoruz sayın moderatör? Böyle basarak mı?

MODERATÖR - Süleyman Beye masadaki isimliğimizi gösterek.

KATILIMCI - Hayır yani böyle basmakla mı? Anlamadım. Siz anlamış oluyor musunuz?

ÇALIŞTAY SEKRETERİ - Tabi tabi anladım ben.

KATILIMCI - Peki anladım.

İLHAMİ BİNİCİ - Sayın Devlet Bakanımız Faruk elik, Sayın Hocamız, önce bizim için bu güzel toplantıyı tertip ettiğiniz için çok teşekkür ederim. Sayın Alevi milletvekili, diğer milletvekili kardeşlerimiz pardon, özür dilerim. nce Sayın Bakanlarımız, Alevi bakanlarımız, üç kişi var burada. Sayın milletvekillerimiz, Hoş geldiniz. Hep beraber bu toplantıda bulunuyoruz.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi bizim bir özelliğimiz var. Siyasi düşüncelerimiz ne olursa olsun biz Aleviyiz. Önce burada birleşiyoruz. Burada kökenimiz bu. Bir özelliğimiz daha var. Aleviler kadar ülkesini, devletini seven, mutlaka diğerler arkadaşlarımız, kardeşlerimiz de var ama Aleviler herhalde Milli Kurtuluş Savaşı'ndan bu yana, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana büyük katkılarda bulunmuş kişilerdir. O nedenle bu toplantı çok önemli. Sayın Bakanım çok büyük bir sorunun altına girdi. Ben inanıyorum ki bu sorunun altından da çıkacak. Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bu yana da böyle bir toplantı yapılmadı. Alevilik masaya oturtulmadı. Siyaset alanında oturtulmadı. Bugün Sayın Bakanımız böyle bir toplantıyı gerçekleştirmekle, sanıyorum ki bunun sonunu da getirecek. Bu çalışmalar yürüyüp gidecek, bizde onur duymuş olacağız. Kendilerini bu konuda, bu bağlamda hem tebrik ediyorum hem de teşekkür ediyorum.

Ben konuya Milli Kurtuluş Savaşı ile başlayacağım. Devlet, millet çünkü gündemimiz şu; Aleviler, Devlet, Millet bu deniliyor. Şimdi Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Milli Kurtuluş Savaşı'nda bu ülkede Alevisi, Sünnisi, Yahudisi, Ermenisi herkes katıldı. Yeni bir devlet kuruldu Osmanlı'dan sonra ama bu yeni devletin bir kesimi Mustafa Kemal'in yanında yer aldı. Hemen hemen Anadolu'da ki halkın hepsi Mustafa Kemal'in yanında yer aldı. Ben halktan bahsetmiyorum. Ben devleti yönetenlerden bahsediyorum. Mustafa Kemal arkadaşlarıyla birlikte bu devleti kurduğu zaman herhalde saygı değer arkadaşları bunu çok iyi biliyorlar.

Milli Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal Paşa Ankara'ya geçtiğinde, Anadolu'daki sorunları halledip Ankara'ya geçtiğinde, Meclis'i açtığında, Osmanlı Genelkurmayı'ndaki bütün subayları, Osmanlı sarayındaki bütün silahları, bugün Üsküdar'daki bir Bektaşî tekkesi vardı. O Bektaşî tekkesi tarafından hem subaylar haber verilmek suretiyle, bir gecede misafir edilmek kaydıyla İzmit'e getiriliyor. İzmit'ten de Anadolu'ya Ankara'ya gönderiliyordu. Silahlar da bu şekilde gönderiliyordu. Çünkü Mustafa Kemal devleti kurduğu zaman elinde silahları da

6. Alevi alıştayı

yoktu. Hepimiz biliyoruz. Bunları nereden öğreniyoruz? Tek Adam'dan öğreniyoruz. şevket Süreyya Aydemir'in Suyu Arayan Adamı'ndan öğreniyoruz. Ayrıca Hasan İzzetin Dinamo'nun Kutsal Nişan'ından öğreniyoruz. Çok güzel bahsediyor Hasan İzzettin Dinamo. Diyor ki; Mustafa Kemal meşhur gemi ile Samsun'a hareket etmeden önce, Üsküdar'daki Bektaşi tekkesi diyor, ırağından tut, hamalından tut, berberine varıncaya kadar Alevi gençlerini yerleştirdi diyor. Mustafa Kemal'in etrafına yani bir nevi korumasını üstlendi. Yine bakıyoruz ki Dersim'den de yani Tunceli'den de şey geçtiği zaman, Erzurum ve Erzincan'a geçtiği zaman, o ormanın içinde geçmek, Dersim'in top- raklarından geçmek çok zordu. Bunları hepimiz biliyoruz. Yine aynı kitaplarda bunlardan da bahsediliyor. Hatta daha da ileriye gideyim ben, son zamanlarda basın da bahsetmeye başladı. Mustafa Kemal Dersim'den geçerken etrafındaki subaylar bir ara bakıyorlar ki orma- nın içinde bir kalabalık var. nn kesiyor, diyor ki; Paşam bunlar herhalde sizi teslim almaya geldiler. Siz arabadan inmeyin. Mustafa Kemal Paşa arabadan iniyor, ineceğim diyor. O arada karşısında Ziya Baba'nın taraftarlarını, Seyit Rıza'nın taraftarlarını görüyor ve diyor ki; siz beni yakalamaya mı geldiniz? Hayır diyorlar. Sayın Paşam estağfi- rllah, biz sizin güvenliğinizi sağlamaya geldik diyorlar. Sizi alıp Erzu- rum-Erzincan'a götürünceye kadar bu dağlarda sizin güvenliğinizi biz sağlayacağız diyorlar.

şimdi bunu Alevilerin Milli Kurtuluş Savaşı sırasındaki hizmetleri ve Alevilerin Milli Kurtuluş Savaşı'na bakışlarını anlatmak için anlatı- yorum. Oradan kısa geçiyorum. Mustafa Kemal Paşa Amasya'da Türk devletinin kuruluş bildirgesini ilk dünyaya yayınladığı zaman, Hamdul- lah elebi Beyin evinden yayınladı. Kim bu Hamdullah Çelebi Bey? Ulusoy'lardan, Ulusoy ailesinden gelen bir zat-ı muhterem. Oradan geleceğim Nevşehir'e, Hacı Bektaş'ta Mustafa Kemal Paşayı etrafın- daki heyet ile beraber, 2000 tane silahlı süvari, kılıçlarıyla beraber ora- da karşıldılar. Mustafa Kemal Paşayı heyeti ile beraber aldılar ağırla- dılar, ondan sonra da seymenlere teslim edinceye kadar Ankara'nın sınırlarına getirdiler.

6. Alevi Çalıştayı

Tabi Mustafa Kemal Paşa arkadaşlarıyla beraber genç Türkiye Cumhuriyeti'ni kurdu. Öğreniyoruz ki; yine benim biraz önce isim verdiğim Suyu Arayan Adam, Şevket Süreyya Aydemir ve Hasan İzzettin Dinamo'nun Kutsal İsyân'ında çok net ve açık bir biçimde diyor ki; Hacı Bektaşî Veli'nin torunu o zaman diyor, bütün Bektaşî tekkelerine, Bektaşî babalarına, Alevi dedelerine, Alevilerin ileri gelenlerin hepsine telgraf çekiyor: Mustafa Kemal'i destekleyelim. Yeni bir devlet kurulacak, biz bu devleti destekleyelim, bizim görüşümüz bu yöndedir. Anadolu'daki bütün Alevilerde bu savaşa katıldı. Topyekûn olarak katıldı. Anadolu halkı ile beraber katıldı.

Yani ben buları anlatırken Sünni kardeşlerimiz katılmadı demiyorum. Hiçbir zaman böyle bir iddiam da olamaz. Onlar da bizimle beraber yani biz bu devleti hep birlikte kurduk. Şimdi Türkiye'de biraz önce Sayın Bakan bahsetti. Aleviler şu kadardır, bu kadardır. Ben Cem Vakfı başkanlığı yaptım. Ankara Cem Vakfı başkanlığını yaptım. Benden sonra da arkadaşım geldiler, Sayın Milletvekilimiz Ayşe Gürocak. Cem Vakfı biliyorsunuz İzzettin Doğan'a bağlı bir vakıftır. Biz biraz önce söylediğim gibi sevsek de sevmesek de biz mecburuz, bütün Aleviler Alevilikte birleşmeye. Ben, bugün benden daha iyi bilgili, benden daha büyük çapta bu kavgayı götürmüş ağabeylerimizi bilirim. Sayın Timur gibi. Birlik Partisi'ni kurmuş, mücadelesini vermiş, bilmem ne yapmış. Sayın bakanlarımız da öyle. Üç tane bakanımız var burada, üçü de öyle. Hatta Sayın Zeybek'i, buradalar...

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Şimdi hesaplıyorum, benden başka iki kişi kim?

İLHAMİ BİNİCİ - Çok özür dilerim. Sayın Zeybek tabi şimdi arkamıza düştüğü için ben göremedim. Aslında dört tane Alevi bakan var burada.

NAMIK KEMAL ZEYBEK - Ercan'ı da sayıyor.

İLHAMİ BİNİCİ- Ercan Bey de Alevi ise gayet tabi. Ben bakan olarak arkamızda sevinç ile karşılıyorum, bu da bizim için bir mutluluktur.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi Fikri Sağlar, evet, o da geldi. Ben göremedim. Onu da gördüm. Faruk Bey aslında bu kaderi, bizim kaderimizi tayin edecek şekilde uğraşüyor. Temenni ederim pirimden ve yüce Allah'tan temenni ederim ki bu hareket muvaffak olacak. Türkiye'de Alevi sorunu diye bir sorun kalmayacak, hepimiz kardeşçesine barış içinde yaşayacağız.

Şimdi bakın 80 küsur senedir biz genç bir devletiz. Bugüne kadar böyle bir toplantı yapıldı mı? Yapılmadı. Bugüne kadar böyle bir ortam hazırlandı mı? Hazırlanmadı. Ama muhalefette iken herkes diyor ki; hiç merak etmeyin, ben iktidara geldiğim zaman yapacağım. İktidara geldikleri zaman da bizim durumumuz belli. Yine vurdular semeri sırtımıza. Bu yükü siz taşıyacaksınız, Türkiye'nin hamalı sizsiniz dediler, başka bir şey vermediler bize. Ancak Sayın Bakanım burada iken arz edeyim ben. Cem Vakfı sırasında birtakım araştırmalar yaptım. Sayın Moğultay'lar da açıkladılar, diğer bir Sayın Bakanım da açıkladılar sanıyorum. Diğer bütün arkadaşlarımız, milletvekilimiz de açıkladılar. Şimdi iktidara geldiniz, büyük bir çoğunluksunuz. Bu sonunu bugün çözemezseniz, hiçbir sorunu çözemeyiz. Bakın Kürt meselesini her zaman diyorum. Siz, hangi iktidar olursa olsun, Alevi sorununu çözmeden, Alevilerin sorunlarını bitirmeden, Alevileri devlete mal etmeden, devleti Alevilere mal etmeden Kürt sorununu çözemersiniz. Bunu iddia ediyorum.

Şimdi düşünüyorum, bakıyorum, ben ilk iktidara geldikleri zaman sevindim dedim ki; Türkiye'de bir siyasi iktidar kuruluyor çok güçlü. Bütün sorunlarımızın hakkından çıkar dedim. Samimi söylüyorum, bakın bunu. Benim Sünni kardeşlerim arasında çok büyük de yerim var. Gidiyorum, geliyorum zaten onlarla beraber hareket ediyorum. Cem Vakfı'na da çok Sünni kardeşlerimizi çağırarak suretiyle onlara konferans verdirdik. Yalnız Alevilere değil, bilim adamlarına konferans verdirdik. Bugüne kadar hep böyle geldi, geçti bizim zamanız.

Şimdi Sayın Bakanım, sizden bir istirhamım var. Çeşitli zamanlarda bunu hep dile getirdiniz toplantılarda. Bu devleti yönetiyorsunuz. 20 milyon, 30 milyon Alevi var diyorsunuz. Var. Asimile olmuşların di-

6. Alevi Çalıştayı

şında Sayın Bakanımın dediği gibi 10-12 milyon Alevi asimile olmayanlar var. Ama siz ... Karadeniz bölgesini, siz Ege bölgesini, siz Akdeniz bölgesini, bunları katmazsanız o zaman 12 milyon var dersiniz. Karadeniz bölgesinde tesadüfen parlamentoda bir parlamentere gittim, bir arkadaşıyla beraber. O da bugün gelecekti, Muş'taki olaylar yüzünden gelemedi. Orada bir beyle tanıştırdı. Beni Cem Vakfı başkanı olarak tanıştırdı, adam ayağa kalktı dedi ki; ben de sizdenim, iktidar partisinin milletvekili. Sevindim, nasıl olur dedim? Dedi ki; işte ben de şu oğullarımdanım dedi. Ama biz asimile olmuşuz. Karadeniz'in aslında % 40 ile 60'ı arasında Alevi kökenlidir dedi. Cepni kökenli, Alevi kökenli aynı şey.

Ben Bektaşileri de aynı şeye koyuyorum. Çünkü biz değişik bir toplum değiliz. Aynı kültür, aynı inanca sahip insanlarız. Ama siyasi yönlerimiz değişmiş olabilir. Siyasette ayrı kulvarlarda oynamış olabiliriz, bu ayrı bir konudur. Şimdi Sayın Bakanım 30 milyon Alevi var diyoruz. 20 milyon deyin siz ona. Siz bu ülkeyi yönetmek için bu 20 milyon insanı yok mu sayıyorsunuz? İçinizde sizin bilmediğiniz, ben saydım, gidip tek tek de gördüm. 16-17 milletvekili var AKP içinde, Alevi kökenli. Sayayım mı diğer partileri? CHP'de 13 kişi var. MHP' de 14 kişi var. Bu şekilde Alevi kökenli şeyler. Bir de öbür arkadaşlarımızdan, doğulu arkadaşlarımızın partisinde de sanıyorum üç-dört kişi var.

Şimdi bakın, bu ülkeyi, bu devleti, iktidarsınız yönetiyorsunuz. Çok güçlüsünüz ve doğru da yönetiyorsunuz yanlış da yönetmiyorsunuz. Kürt açılımı yapmak her yiğidin kârı değildir. Alevi açılımı yapmak her yiğidin kârı değildir. Başbakanlar nezdinde söylüyorum bunu. Şimdi bu açılımları yaptınız. Alevi toplumu ayrı bir toplumdur. Alevi toplumu konuşan, Alevi toplumu araştıran, Alevi toplumu çözüm getiren bir toplumdur. Alevi toplumu hiçbir zaman devletten kopmamıştır. Devlet onlar için her şeydir. Atatürk'ün devletidir. Bilmem laik devlettir. Cumhuriyet der, başka bir şey söylemez. Ama gelelim geçmişe baktığımız zaman Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren ben söylüyorum, hiçbir Alevi, bir Sünni topluma saldırmamıştır. Toplu halde öldürmemiştir, katliam yapılmamıştır. Ama Aleviler Çorum'da olmuştur, Yozgat'ta

6. Alevi alıştayı

olmuştur, Sivas'ta olmuştur, Maraş'ta olmuştur. Yani her yerde biz toplu katliam zulmü grmuş, hepsini de kapatmış gitmişizdir. Maziye dönmek istemiyorum. Bunları sadece bir bilgi mahiyetinde veriyorum. Yoksa bizim geçmiş ile hiçbir ilimiz yok. Geçmiş, geçmiş gitmiştir. Biz bugünlere bakacağız.

şimdi devletin yapısına bakacağız. Devlette araştırdım, hiçbir vali Alevi değildir. Affedersin, önce msteşarlardan başlayayım. Hiçbir msteşarımız Alevi değildir. Hiçbir genel müdürümüz Alevi değildir. Bir kişi hariç, Ali Rıza Bey, Isparta Valisi. şimdi hiçbir valimiz Alevi değildir.

KATILIMCI - Danıştay kararı ile geldi.

ILHAMİ BİNİCİ - Danıştay kararı ile geldi, evet. Hiçbir emniyet müdürümüz Alevi değildir. Hiçbir milli eğitim müdürümüz Alevi değildir. Peki, devleti yönetenler bunlar. Peki, siz bizi nereye koyuyorsunuz? Yani bizim içimizde herkes okumuş, herkes ihtisas sahibi, herkes bürokraside çalışmış. Bu insanları yok mu sayıyorsunuz? Ben zellikle Sayın Bakanımın bu konuda, bu işin üzerinde durabileceğine inanıyorum. Bu konuyu Bakanlar Kuruluna götürmesine varıncaya kadar çalışabileceğine de inanıyorum. Bunu zellikle Sayın Bakandan istirahat ediyorum. Sayın Bakanım kültürlü bir bakanımızdır. Dini konuları çok iyi bilen bir bakanımızdır. Sosyal konuları da iyi bilir. Bu konuyu bu şekilde götürürseniz, Alevilere devlette de yer verirsiniz, bu olayları daha rahat çözersiniz.

şimdi bir düşünün Cem Vakfı başkanıyım. Başbakan bir talimat veriyor, şey yapıyor, bildiri yayınlıyor. Diyor ki; cemevlerine bundan sonra eğileceğiz, Alevi vatandaşlarımızın şeyine bakacağız. Diyanet işleri Başkanımız, Sayın Başkanımız diyor ki; sen politikacısın, politikanı yapmayı bil, din işlerimize karışma! Bir devlet memuru, bir Başbakana karşı bu beyanatta bulunur mu? Hangi lkedeyiz, hangi zamandayız? Sen devletin memurusun, en Bakana bağlısın, Başbakana bağlısın ve üstelikte bu iktidar çok güçlü bir iktidar. şu anda da güçlüdür. Geçmişteki iktidarlardan hemen hemen çoğundan daha güçlüdür.

6. Alevi Çalıştayı

Biz, çünkü parlamenter rejim ile idare ediliyoruz. Bu parlamenter rejimin özelliğe ne? Gidiyorsunuz vatandaştan oyu alıp geliyorsunuz. Çoğunlukla oy almış gelmişsiniz. Yüzde 47 milli iradeyi temsil ediyorsunuz siz. Milli idare bu, herkese nasip olmamıştır. Size nasip olmuştur. Bu toplantı nasıl ki size nasip olmuşsa, o da size nasip olmuştur. Ben başka kesimler gibi, efendim işte öyle değil de böyledir demem. Zaten Sayın Bakanım açıkladılar. İslam'ın içinde biz inancız. Biz İslam'ın dışında değiliz ki. Yani cami ile cemevi arasında bir fark yok. Ama biz orada Çankaya'da bir yer aldık CHP'den. Bir cemevi kurmaya çalıştık. Durumunu görüyorsunuz, orada duruyor. İki kat çıktık, hiçbir Alevi kardeşimiz gelip de ya siz burada cemevi inşaatı yapıyorsunuz, size biz yardımcı olalım demediler. Birkaç milletvekili arkadaşımız hariç. Sayın eski Türk-İş genel başkanımız, abimiz burada, o defalarca bizi ziyaret etti. Geldiler, gittiler kendisine de minnettirim. Şeyde de bulundular, yardımda da bulundular.

Şimdi biz cemevi iftar yapsın diyoruz. Önce biz kendimizden başlayalım bu işe. Biz bir gayret sarf ettik mi? Herkes İzzettin Doğan'a karşı çıktı. İzzettin Doğan şöyle yapıyor, böyle yapıyor. İzzettin Doğan ne yapsın? İzzettin Doğan, Doğan dedenin oğlu. Zamanında büyük babası, büyük hizmetler yapmış. Kendisi iyi bir aileden gelme. Her zaman devletin yanında yer almış bir bilim adamı. Şimdi Cem Vakfı hala o şekilde duruyor. Ben gönül isterdi ki Sayın Başbakanımız bir gün dediler ki; ben Eskişehir yoluna büyük bir cami yapacağım. Öper, başıma koyarım. Hay hay ama onun yanında, deki, önce ben bu Cem Vakfı'nın inşaatını bitireceğim de.

Sayın Başbakanım sen Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Başbakanısın, Sen milletimizin Başbakanısın, 72 milyon insanın Başbakanısın. Sen bizi nasıl yok sayarsın? Sayın Başbakanım, biz sorunlarımızı belki size iletemiyoruz. Bu da doğru, ben çok uğraştım. Sayın Genel Başkanım, Sayın Başbakanı, Sayın Cumhurbaşkanını bir araya getirmeye. Buna da muvaffak oldum ama ondan sonra bir şey çıkmadı. Şimdi bakın Alevi meselelerinin sorunlarını halletmek için önce bizim cemevlerinden başlayın. Vatandaş bu konuda hiçbir zaman bizden

6. Alevi alıştayı

ayrı değildir. Ben Snni kardeşlerim arasında geziyorum, grşyrum, konuşuyorum. Diyor ki; ya siz o cemevini çabuk bitirin de biz de oraya gelelim. Bunu söylüyorlar. Türkiye’de Snnilerle Aleviler arasında vatandaş nezdinde hiçbir sorun yok. Yönetim biçiminde sorun var. Yöneticiler arasında sorun var. Bugün siyasi iktidara baktığınız zaman her konuda devlete hakim. Ben askeri kesime dokunmayacağım. Eskiden askerler arasında paşalarımız da vardı, maalesef şimdi o da yok. Çok acıdır bu. şimdi onun için Sayın Bakanım, benim sizden istihmamım, bu meselenin üzerine eğildiğiniz zaman bence sorunun başında bu gelir, öncesinde insanları değiştirmek lazım. Bu doğrudur. Ama eğitimde değiştirmek için de önce devlete Alevi kesiminden bir takım insanlar alın. Doktorlar var. Mühendisler var. Avukatı var. Bilim adamı var. Eğitimcisi var. Hukukçusu var. Alın bu insanları, getirin iş başına bu insanları, size yardımcı olsun. Bu insanlar devlete yardımcı olsun. Bu insanlar millete yardımcı olsun. Biz sizden ayrı bir şey düşünmüyoruz, ayrı-gayrimiz yok ama içinde olduğumuz şartları bildiriyoruz.

Ben Bingl’de büyüdüğüm zaman, daha biz çocuktuk o zaman, Bingl’deki kardeşlerimiz, biz ayrı ayrı koştuğumuz zaman bizi çok seviyorlardı. Fakat onlar yan yana geldiği zaman; ha Kızılbaşa bak Kızılbaşa diyorlardı. Hiç unutmuyorum, bizim evimize şeyhler zaman zaman gelirlerdi. Tartışırlardı, babalarımızla amcalarımızla iki gün, üç gün alabildiğince, sohbet eder, tartışırlardı.  gün sonra bir neticeye varır giderlerdi. şimdi geldikleri zaman bizimkiler derlerdi ki; ya siz kendi kasabınızı getirdiniz mi şu koyunları kesmek için? Neden? Çünkü söz şuydu; Alevilerin kestiği yenilmez.

şeyh Sait isyanıyla Dersim’de Seyit Ali Rıza’nın verdiği şeyi de ben size anlatayım. Siz de biliyorsunuz. İşte Sait haber gönderiyor. Adamlarını gönderiyor diyor ki; ben isyan edeceğim, ben baş kaldıracaağım, siz bana katılır mısınız? Seyit Ali Rıza da değerli bir insan, oturuyor gayet güzel kurbanları kesiyor. Yemek sırasında diyorlar ki; biz, tabi sohbet devam ediyor, daha karar yok. Biz diyor Alevilerin kestiğini yememeliyiz.

6. Alevi Çalıştayı

KATILIMCI - Usul hakkında benim sıkıntım var yalnız. Müdahale yapmamanız olağanüstü bir anlayış ama bu kadar da değil. Yani biz hiçbir şekilde konunun esasına giremeyeceğiz.

İLHAMİ BİNİCİ - Giriyoruz giriyoruz.

KATILIMCI - Hayır giremiyoruz. O yönde müdahalenizi bekliyorum.

İLHAMİ BİNİCİ - Teşekkür ederim, canım konuşmamı yavaş yavaş bitiriyorum. Sabahleyin kalkıyor diyor ki; beyler siz bizim etimizi yemediniz, çıkın gidin diyor. Biz isyana misyana katılmayız. Devletin yanında da yer alıyoruz diyor. Şimdi biz, bu Alevi toplumu buralardan geliyor. Bunları düşünerek eğer bugünkü devlete, devlet hizmetlerinde, bağlı bulunduğunuz bakanlıklarda Alevi kesiminden insanlar alır, atamalarını yaparsanız, sanıyorum bu olayın çözümü daha kolaylaşır.

Bunun dışında maalesef ben Cem Vakfı'nda da söyledim. Milli Kurtuluş hareketi sırasında, Türk devletinin kuruluşuna bu kadar yardımcı olan Üsküdar'daki tekkeden bir tek taş bulamadılar. Bu kadar tarihimize sahip çıkıyoruz, bu da yok. Şimdi onun için Aleviler millet olarak ulusal meseleye inanmış insanlardır. Bunun dışında hiçbir rejimi, hiçbir meseleyi de kabul etmiyorlar. Ulusal meselede herkes inanmıştır. Benim devletim vardır, devletin yanında yer alırım. Daha önce gençlerimiz solda yer aldılar. Daha önce gençlerimiz başka tarafa da kaydılar. O günün şartları onu gerektiriyordu ama bu gün o durumda değiliz, orada da değiliz...

KATILIMCI - ... öyle şey olur mu canım.

İLHAMİ BİNİCİ - Ben kendi adıma konuşuyorum. Kendi adıma konuşuyorum canım.

KATILIMCI - Ama yani olmaz böyle şey, sabahtan bu yana bir başka şey, bir devlet yalakalığıdır tutturmuş gidiyoruz. Yani yapmayın Allah aşkına, sorunlarımız var bizim burada.

6. Alevi Çalıştayı

İLHAMİ BİNİCİ - Tamam. Senin sorunlarını ben biliyorum. Benim sorunlarım da bunlar, sıran geldiği zaman sorunlarını anlattırısın sen.

Şimdi meseleler bunlardır. Biz cemevlerimizin tanınmasını istiyoruz, biz Alevilik enstitüsünün kurulmasını istiyoruz, Alevilik ve Bektaşilik enstitüsünün kurulmasını istiyorum. Bu Alevilik ve Bektaşilik enstitüsünün kurulmasında bilim adamlarının yer almasını istiyoruz. Biz din derslerini tercihli hale getirmek istiyoruz ve bu din derslerine konulacak Alevilik ile ilgili bilgileri koyduğumuz zaman bunlar Sünni kardeşlerimizin hazırladıkları bilgiler değil. Alevilerin içinde yetişmiş çok bilim adamı, çok din adamı var. Bu insanlardan bir kurum teşekkül edin, bu enstitü kurulacaksa zaten bu iş orada olur biter o zaman. Bunların oluşturacağı bir raporu alır buraya getiririz. O zaman din derslerine koyarsınız, bize de hakaret mahiyetinde sayılmaz. Avrupa'daki ülkelerde Alevilik okutuluyor. Orada başka bir şekilde konuluyor, Türkiye'de başka bir şekilde konuluyor.

Türkiye'de sorunları ben bu şekilde anlattıktan sonra sayın ozanımız, milletvekilimiz bir şey bahsettiler. Yine bir şey söyleyeceğim o konuda da. Yine halk ozanlarını düşünün ki bu halk ozanlarının % 99'u Alevi kesimdir. Onun için bizim bir sorunumuz daha var. Bizim pirlirimiz bugüne kadar bu toplumu yönetmiş, almış getirmişler. Dedelerimiz dediğimiz kesim. Yarın öbür gün cemevlerinde görev aldıklarında bunlara, nasıl ki imamlara bir maaş bağlıyorsanız, bunlara da o maaşı bağlayalım ki bu insanlar hizmet edebilsin. Aç bir insan hiçbir zaman devlet hizmetinde olmaz ve verilmez.

Ben fazla götürmeyeceğim. Sizi de fazla tutmayayım. Benim anlattıklarım bu kadar. Hepinize teşekkür ediyorum. Saygılar sunarım efendim.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Çok teşekkür ediyorum. Şimdi bir taraftan Seyfi Beyin bir talebi var, diğer taraftan Cengiz Beyin ifadeleri var. Demek ki, süre kısıtlaması yine yapmayalım ama burada bulunan çok değerli arkadaşlarımız var. Bu zaman tahdidinde birbirimizin hukukunu dikkate alarak sürdürmekte yarar var diyorum. Şunu

6. Alevi Çalıştayı

bilmenizi istiyoruz, biz sabaha kadar bu süreci ve sizleri dinlemekten zevk alırız. Bizim açımızdan bir sorun teşkil etmediğini bilmenizi istiyorum. Fakat sizlerden gelen talep üzerine ben bunu söylüyorum, süre konusunda birbirimizin hukukunu dikkate alarak bu süreci götürürsek daha güzel bir çalıştay ortaya koyacağımız kanaatindeyim.

MODERATÖR- Evet, tabi ben artık bu söylenen şeyler hakkında hiçbir tartışma yaratamıyorum. O tartışmanın içindeki gerilim noktalarını, tırnak içinde, kaşıyamıyorum. Yani şunu anladım siyaset oturumunda; buyrun siz konuşun, buyrun siz konuşun diye gitmekten başka bir çare görünmüyor herhalde. Bu konuda burada mutabakat oluştu. Oysa bu konuşmaların içinde ne kadar çok tartışılacak şeyler var, bunları artık bir başka bahara erteleyip devam edeceğiz. Ben Nurettin Karsu Beye sözü veriyorum. Buyrun hocam.

NURETTİN KARSU - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım buraya gelirken, acaba Alevi vatandaşların, Alevilerin inancını tartışılacak, yoksa sorunları mı tartışılacak diye düşündüm. Eğer Alevilerin inancı tartışılacaksa bu tartışmayı kim yapacak? Alevi inancını aşağı yukarı tartışmak Alevilere mahsus bir şey. Başkalarının gelip Alevi inancı tartışması kimsenin hakkı değil dedim. Şimdi buraya geldim, bu konu üzerinde konuşurken arkadaşları da dinledikten sonra şöyle bir düşünceye sahip oldum: Alevileri inanç boyutuyla, Alevileri ezilmiş boyutuyla tartışmamız gerekiyor. İnanç boyutu burada olmaz. Nasıl olur, olursa o zaman Sünni boyutuyla da görüşmek lazım. O zaman İslamiyet'i baştan almak lazım. O zaman Peygamberin haremindedeki bölünmüşlüğü almak lazım. O zaman imamı gard Ali'yle haramiyi karşılaştırmak lazım. Onların kavgasını mı getireceğiz buraya?

Bugün artık somut ortada bir gerçek var. Bir halk var. Bu halkın dertleri var ama bu dertlerden evvel bu halk inancını uygarcı, demokratik kurallar içinde, özgürce inancını uygulayabilecek mi? Yorumlayabilecek mi? Yorumlamayacak mı? Yorumlama imkânı verecek misiniz? Vermeyecek misiniz? Demin bir arkadaşımız dedi ki; cemevi caminin karşıtı değil. Cemevi, cami ikisi ayrı ayrı şey. Biri camiye

6. Alevi Çalıştayı

gidiyor. Eğer camiye gitme, Alevi camiye gitseydi, o zaman cemevi üstünde durmazdık. Cemevi, Sünninin camisi nasıl bir inanış yeri ise inançlarını orada yorumlama yeriye, cemevi de ta Orta Asya'dan, İslamiyet'ten evvel başlamış Anadolu'ya gelmiş. Anadolu'a harmanlanmış onu artık şeyinden koparma olanağı olmayan bir duruma gelmiş. Bana göre doğru, size göre yanlış olabilir. İslam'ın içinde mi, dışında mı? Onu ben uygulardım. Sen onu İslam'ın içinde görürsün, Ahmet ağa İslam'ın dışında görür, Osman bey İslam'ın dışında görür, o benim sorunum değil. Ben inancımı uygulamak istiyorum Anadolu'da. Ben cemevine gitmek istiyorum Anadolu'da. Ben doğru bir vatandaş olarak bu memleketin içinde uyguladığım, yaşadığımı yaşamak istiyorum. Şimdiye kadar ne oldu, kınandı. Şimdiye kadar köylerde gizli yapılıyordu. Zaten gizli yapılmasa bugün ben burada oturamazdım. Yavuz'un fetvaları çoktan beni ortadan kaldırmıştı. Ben ne yaptım? Kürtlerin yanında Kürtlere sığındım. Arapların yanında Araplara sığındım. Orta Anadolu'da dağ başlarına sığındım, kendimi kurtardım ve bugüne geldim. Köylerde cemevinin, köylerde en büyük evde gizli giderek yapılıyordu. Ben biliyorum, babam, bizim köyde üç yol vardı. Bayburt'ta giden yol, Erzincan'a giden yol, Tercan'a giden yol. Her üç yola da üç tane de bekçi konurdu. Bunlar ibadeti o gün cemevinde yaparken kimse görmesin... Neden, eskiden alışılmış, gördüğü zaman kellen gidiyor. Şimdi bunların yıllarca çilesini geçtik. Demokrasi geldi.

Bunu tartışma martışma, ortadan kaldırmakla ne istiyorlar, cemevlerimizi cami gibi yasallaştırma. Sayın Bakanım, bu hükümet cemevlerini cami gibi yapmak zorunda. Eğer bizim Türk hükümetiyse, Anadolu Türkmeni rahatça camiye nasıl gidiyorsa cemevine de öyle gitmeli. Ben Aleviyim. Alevi inancı, Sünni inancıyla değişik. Bugün Anadolu'da yaşanan Sünni inancı Emevi Sünniliği diyorum ben, siz onu istediğiniz yere koyabilirsiniz. Yaşamak istemiyorum. Ben kendi inancımı Aleviliğimi yaşamak istiyorum. Bu imkânı bana verecek misiniz? Bunu tartışmadan, ben kimse ile tartışmam. Benim anladığım makası biraz daraltmak istiyorum. Biraz daha makası Sünniliğe paralel bir yola sokmak istiyorum. Ama bunu bu Diyanet İşleri hayatta

6. Alevi Çalıştayı

iken, Anadolu'daki Alevinin Aleviliğini cemevinde yaşama olanağı yok. Yasayı değiştirmek, ona sanıyorum Sayın Bakan sizin de gücünüz yetmez. Neden yetmez? Çünkü Emevi İslam'ı Muaviye İslam'ı o kadar Türkiye'nin içine işlemiş ki 80.000 cami, 120.000 tane hoca, bunu aşarak, siz her köyde her mahallede bunları aşarak bu Diyanet işlerini ortadan kaldıramazsınız. Hâlbuki demokraside her cemaat kendi inanışlarıyla ilgili araçları, enstrümanları kendisi yaratması gerekir. Benim ne mecburiyetim var... Çocuk çoluğun boğazından keserek verdiğim vergide Sünnilerin gittiği camiye ve onun imamına, onun Diyanet'ini beslemeye, sekiz bakanlık bütçesinden beslemeye ne hakkınız var. Bunu İslam'ın hangi akli kabul eder? Günah değil mi bu.

Sonra benim çocuğumun benim inancıma göre yetişmesi lazım. Okulda alıyorsunuz, al bakalım Arapçayı veriyorsunuz eline, bu cümleyi ezberleyeceksin. Torunum geliyor akşam, büyük baba ben bunu nasıl ezberleyeceğim? Şimdi ben ezberlerken çok zorluk çektim, artık demokratik kurallar içinde yaşayan Türkiye'de demokrasiye açılım var dediniz. Türkiye'de artık bunu bize zorlamamanız lazım. Nedir bu? Yasa ise elinizde, koca bir Millet Meclisi'nin çoğunluğu var. Yasansız çıkarın insan hakları başkanı burada. İnsan haklarına uygun gerekli yasalarınızı getirin. Eğer getiremiyorsanız deyin ki bize; arkadaşlar biz getiremiyoruz. O zaman biz başkalarının söylediği gibi dağa mı çıkalım. Biz şimdiye kadar dağa çıkmadık. Bakın ezildik fakat bu ülkeye ihanet etmedik. Ezildik fakat laikliğe ihanet etmedik. Ezildik fakat ezildiğimizi içimize kapattık. Biz çilemizi çiğneye çiğneye bitirdik. Şimdi artık geldik, Allah razı olsun diyorsunuz ki açılım demokratik açılım. Demokratik açılımsa, biz silah alıp dağa çıkmıyoruz. Ama diyoruz ki, bizim inancımıza uygun demokratik yollarda haklarımız bize verin.

Siz tam aksini yapıyorsunuz. Alevi köyüne gidiyorsunuz, camiye gidin bakalım. Cami yapıyorsunuz. Okul yapın cami yapacağınıza. Sayın Bakanım, bakın şunu söyleyeyim; Emeviler, Abbasiler geldiler, Osmanlı geldi, en son Cumhuriyet geldi. Hepsi bunların uğraştılar, Alevi'yi camiye sokamadılar. Açıkçası bu. Kim diyorsa, Alevi camiye giriyor, yalan söylüyor. Alevi camiye değil, Alevi cemevine gidiyor.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi cemevini de ondan esirgemeyin. Bu memlekette yani camide kutsal herkesin kendine, camiye saygım var. Herkesin inanişına saygım var. Ben dağ başındaki kuşburnu çalıısına gidip, eğer oraya bez bağlıyorsak, ona saygı gösteriyorsam, ona da saygı duyacaksınız. Ben de siz nereye gidiyorsanız, eğilerek toprağa ibadet ediyorsanız, bende size saygım var. Şimdi inanişlarda illa benim çizgiye geleceksiniz diye bir şey olamaz. Bu İmamı Gazali'nin dayatmasından başka bir şey olamaz. Ben illa öyle düşünemem, benim düşünce tarzım değişik.

Bir arkadaş, Diyanet İşleri'nde bir müdürlük olsun falan, bazıları söylüyor. Bizim Alevi arkadaşlardan da söylüyor. Alevi inancı, Alevi felsefesi şunu söylüyor. Diyor ki; Alev-Bektaşı-Kızılbaş eşittir Türkmen felsefesi, öğretisi Diyanet İşleri'nin çatısı altına sığmaz. Kim ne derse desin sığmaz. Değişik bir yapı, değişik bir öğreti, değişik bir kültür. Bu kültür bize nereden gelmiş? Bakın, herkes dünyada, insanlar dört kitap gelmeden, semavi dinler gelmeden evvel, Aleviler, Türkmenler Orta Asya'da hiçbir zaman putlara tapmadılar. Gökte aradılar. Sabahleyin bizim yaşlılarımız, ben gördüm kalkar, örgen dediğimiz o ipi boynuna bağlar, güneş doğarken onun karşısında güneşe karşı durur, dua eder. Şimdi bazıları bunu çok ilkel bulur. Aslında bu ilkel bulanlar da cahilliğinden, neden, kâinatın görüşünü temsil ediyor. O, güneşin oradan çıkmasının ne manaya geldiğini, ulu Tanrı'nın nasıl idare ettiğini düşünüyor. Bizim cemevlerini düşünün. Bir arkadaş bana dedi ki; ya Sayın Karslı, ben şey demiyorum, siz cümbüşü alıyorsunuz dedi, cemevlerinde böyle dönüyorsunuz. Dedim; siz onu idrak edememişsiniz. Bu nasıl ibadet olur? Dedim ki, siz yere eğiliyorsunuz, affedersen, kıçınızı havaya dikiyorsunuz da ibadet sayılıyor da bizim onu, siz idrak edemiyorsunuz. Bizim cemevinin, oradaki cemaatin, cemin dönüşünün anlamı nedir biliyor musunuz, kâinatın dönüşünü temsil ediyor.

Hacı Bektaşı Veli'ye Mevlana haber gönderiyor. Diyor ki; bir baba sultan gönder bizi inşa ede. Hacı Bektaşı Veli, 12 postu topluyor, diyor ki; eğer bir derviş gönder deseydi, benim gitmem gerekirdi. Tevazua bakın, bir baba sultan dediğine göre, içinizden biriniz gideceksiniz. Nihayet Şemsi Tebrizi'yi gönderiyorlar. Şemsi Tebrizi gittikten sonra, işte

6. Alevi Çalıştayı

Sayın Başbakanım Konya'da semazenlerin döndüğünü gidip seyredip de Hacı Bektaş'a gitmemesinin sebebi, bakın o semazenlerin dönüşü, nedir semazen? Sema dönenler. İşte Alevilerin Hacı Bektaş'ta gönderdiği, oraya giden, o bizim cem orada o şekilde bireysel dönme haline gelmiş.

Şimdi benim çocuk okula gidecek, onu Sünnileştireceksiniz, bu olmaz. Cemevine yasal hak vermiyorsunuz, bu olmaz. Madımak'ta 37 kişi yanarken abdestini almış, camiye gitmiş, namazını kılmış, gelmiş insan yakarken alkışlıyor. Onu seyrediyor. Onu orada o Madımak'ı müze yaparak, o yüz karası yerdeki yapılan hatayı camiden çıkmış gelmiş adama, adam yakmak yakışır mı? Bunu orada getirip, onu müze yapmak büyük bir şey değil Sayın Bakanım, eğer iktidar isterse. Biz Meclis'ten geldik, eğer iktidarda Meclis'te yarıdan bir kişi fazla oldu mu, hatta bazıları da gidiyor on beş yirmi kişi ile kanun çıkıyor. Çıkarırsınız orasını müze yaparsınız. Madımak'ı müze yaparsınız yaraları kapatırsınız. Maraş olaylarını biz yaşadık. Çorum olaylarını biz yaşadık. Erzincan olaylarını yaşadık. Malatya olaylarını yaşadık. Tarihte bu Alevilerin kırımını düşünürseniz. Ben Dersim'den sürgün gelenlerden biriyim. Babam asker, Sarıkamış askeri babam. Sürgünde sürgüne uğramış. Yani bunlar Alevilere yapılanlar bir daha yapılmamasın.

Biz küçükken Aleviliğimizi saklardık.

Ben Kemer Barajı yapıyorum. Rahmetli Menderes zamanında Kemer Barajı başmühendisiyim. Beş tane baraj yapıyor. Bir tanesinde ben başmühendisim. DSİ Genel müdürü Demirel'in yardımcısı geldi, ismini söylemeyeceğim. Topladı, yemekteyiz, ya dedi, bizim köyler iyi çalışmıyor, falan filan dedi, biliyor musunuz? Ankara'dan çıkınca doğuya doğru giderken bir köye rastlarsınız. O köy o kadar, gittim, kütüphanesi var. İnsanı çok temiz çalışıyorlar, Hasan Dede köyü diye bir köy. Övdü övdü, sonra da ne dedi biliyor musunuz? Ne var ki, Aleviler dedi. Şimdi Alevileri kimse bilmiyor. Geçen sene, evvelki sene bir Bakan, Mehmet Aydın Bey televizyon kanalında konuşuyor. Alevi konularını konuşuyor. Ne olacak, şöyle olacak, böyle olacak, en so-

6. Alevi alıştayı

nunda size bir Şey söyleyeyim mi, söyle dedi; Alevilerin de ne olduğunu bilmiyoruz ki. Tamam, doğru çünkü hep gizli yaptık. Kellemizi kurtarmak için gizli yaptık. Bu gizlilik içinde karşı tarafta bize, acaba bunlar ne yapıyor dedi.

Meclis'te, yine bir anımı söyleyeyim. ıktım Meclis'te konuŐtum, içeriye kulise girdim, kuliste konuşuyoruz. Hite dedim, bir hikye anlattım, benim gibi Kızılbaş da dedim, bu işe karıŐmıŐ falan, bir arkadaş ismini vermeyeceğim. Ya Sayın KarŐlı söyleme dedi, KızılbaŐlı bizde çok kötü dedi. Ondan sonra anlattım. Bunu diyen adam senatör ve avukat idi. Şimdi Türkiye'de Alevinin bilinmezliğini artık ortaya koyalıım. Bu Aleviler ne ise onun için demin dedim ki açık toplantı yapalıım, basında dinlesin, halkta dinlesin, eğer bir kusurumuz varsa, yanlış yola gidiyorsak ama biz inanıŐımızı kimseyle tartıŐamayız. Kimse de bunu tartışmaya kalkıŐmasın. Değerli arkadaşlarım, o zaman biz Aleviler bile tartıŐsak, eğer doğruları tartışmaya, dini inancımızı tartışmaya kalkarsak, bizi de herhalde iyi gözle görmezler. Onun için herkes bunu iyi bilmeli.

MODERATÖR - Tamam mı Nurettin Bey?

NURETTİN KARSU - Bir dakika. Çok zorlamayın da kırk yılda bir gelmiŐken. Şimdi inançları tartıŐmayacađımızı söylüyorum. Tekrar tekrar üzerinde, bizim inancımızı Sayın Bakan tartışmaya gelmedik buraya. Ben gelmedim daha doğrusu. Yalnız Alevilerin haklarının verilmesini istiyoruz. Bu haklar cemevlerimizi yasallaŐtırmak. Bakın gayet kolay. Oyle problemlili değil. Madımak Oteli'ni müze yapmak. Okulda ocuklarımızı din dersine sokmamak, kendi Alevi inancına göre Şey yapacağız. Köylere cami yapılmayacak. Saygılar sunarım.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Şimdi söz vermeden önce bir Şey söyleyeyim. Bu çalıştaylarda bir Şey gördük. Tabi tarihsel süreç gereği Diyanet ile ilgili yoğun eleştiriler oluyor. Şimdi Diyanet de bana bağlı olduğu için söylüyorum, biz Şimdi sorun çözmeye çalışıyoruz. Bir araya geliŐimizin amacı bu.

6. Alevi Çalıştayı

NURETTİN KARSU - Bizde sorunları söylüyoruz.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Yanlış söylüyorsunuz demedim. Doğru şeyler söylediniz de bir şey söylüyorum. Yeni sorun alanı açmak için değil, mevcut sorunu çözmek için uğraşıyoruz. Şimdi Diyanet ile ilgili bir araştırma yapılmış % 86 memnuniyet var, talep var. Bu doğrudur, yanlıştır, çoktur, azdır.

NURETTİN KARSU - Sayın Bakanım bu zor mu? Yani Cemevlerini yasal yapmak zor mu? Onu anlayamıyorum ben.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Hayır, ben bir yere geleceğim. Şimdi Diyanet diye bir kurum var. Anayasal kurum. Siz de önemli şeyler söylediniz onunla ilgili. Anayasal bir kurum. Siyasi partiler için bu konuyla ilgili rasgele konuşmanın faturasının ne olduğunu, öyle tahmin ediyorum siz benden iyi biliyorsunuz. Bu yönü bir kenara koyalım. Ayrıca vatandaşın genel anlamda bir memnuniyeti var. Bizim amacımız, Aleviler olarak söylüyorum, benim sorunum var. Benim sorunum çözüm bulmuyor. Benim sorunum için ne diyorsunuz? Niye geç kalıyorsunuz? Neden? Mesele bu yani. Yoksa orada bir alan var. O alanı da sorun haline getirirsek hiç içinden çıkılmaz bir noktaya gelir. O anlamda söylüyorum, yoksa konuşmalarda tenkit olabilir. Uygulamalarda yanlışlıklarda giderilir.

NURETTİN KARSU - Geçmişlerin üzerinde durmuyoruz Sayın Bakanım. Bu dört tane şimdilik, bu dört taneyi şimdi uygulamak, dört tane hakkı vermek çok kolay, sizin iktidarınız olarak gayet kolay. Anayasanın 10. maddesinde Diyanet İşleri'yle ilgili maddesini değiştirmekte muhalefetle ilgili...

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Taleplerinize aynen katılıyoruz. Yeni sorun alanı açmayalım anlamında söylüyorum. Yoksa başka bir şey demiyorum .

MODERATÖR - Ercan Bey, Ercan Karakaş.

ERCAN KARAKAŞ - Sayın Bakan, değerli arkadaşlar önce hepimizi içtenlikle selamlıyorum.

6. Alevi alıştayı

şimdi Alevi meselesi bence yalnız Alevi yurttaşlarımızın meselesi değil, bir Türkiye meselesi, bir demokrasi meselesi. Umut ediyorum ki bu çalıştayların sonucunda hükümet bir yol haritası ortaya koyacak ve buradaki çalışmalardan yararlanacak. Bunu umut ediyorum ve diliyorum. Gerçekten Kürt sorunu gibi yıllarca sürüncemede kalmış ve çözülememiş bir sorunu konuşuyoruz. Elbette niçin böyle oldu, geçmişe dönük olarak burada tartışılabilir ama Sayın Bakan da iki kez uyardı, biz geleceğe bakmalıyız. Hazır bu sorun konusunda bence bir uzlaşma ortamı varken, bunu nasıl zzebiliriz, onu konuşmalıyız.

Neden uzlaşma ortamı varken diyorum. Ben aslında siyaseti biraz siyasi partilerin programlarına bakarak izlemeye çalışıyorum. Açıklamalarına bakarak izlemeye çalışıyorum. Gerçekten de şu anda parlamentoda temsil edilen partiler, hükümet zaten bu çalışmayla iyi niyetini ortaya koyuyor. Diğer temsil edilen partilerin hemen tamamında bu sorunun demokratik olarak üzülmesi için çok iyi hükümler var. Bir kere bu bir avantaj. Yani bizim içersinde yer aldığımız partiler, rneğin CHP, MHP çizgisinde, örneğin son 25 yıldır bu konu bütün programlarında, birçok raporda yer alıyor. MHP'nin geçen günkü açıklaması benim için çok olumlu bir açıklamaydı. Birazcıkta şaşırdım doğrusunu isterseniz. Burada yanımda da var. Bütün burada konuşulan konulara cemevine ve Diyanet'e ve birçok konuya değiniyor. Eğer hkmette gerçekten programında olmamasına rağmen, hükümet partisinin programında da çok yer almamasına rağmen bu sorunu zme niyetinde ise siyasi partiler açısından bir ortam bence var.

Başka bir avantajımız Alevi kitlesi örgütlendi. Demokratik olarak örgütlendi ve yüz binlere ulaştı. Bu bir avantajdır. Gerek geçen 9 Kasım 2008 Ankara mitingi, gerek bizimde katıldığımız 8 Kasım bu yıl yapılan İstanbul Mitingi, ben orada gözlerimle gördüm, iki yüz bin insan vardı. Son derece barışıl demokratik bir eylem ve mitingle görüşlerini ortaya koydular. Ama basını izledik, o mitingi bile eleştirenler var. Olmaması gerekliydi diyenler var. Yani demokrasilerde bu kitle demokratik araçlarla, mitinglerle, toplantılarla taleplerini ortaya koyar, siyasette bunları dikkate alarak zm üretir. Siyaset bunun için var

6. Alevi Çalıştayı

demokrasilerde. Siyasi partiler bunun için var. Dolayısıyla yüz binlerce insanın bir araya gelerek taleplerini ortaya koymuş olması, dikkate alınması gereken bir meseledir.

Şimdi bu gündemimizde devlet ve Alevilik meselesi var. Şunu konuşmamız gerekiyor. Anayasada yer alan laik, sosyal, demokratik hukuk devleti. Şimdi burada ki üç kavrama bakmamız lazım. Demokratik, laik, devlet miyiz; hukuk ne kadar hakim? Şimdi baktığınız zaman bugün, sosyal devlet bir tarafa bırakıyorum çok önemli ama Alevilik ile ilgili olan üç kavram var; demokrasi, hukuk ve laiklik. Şimdi bu konularda sorunlar var Türkiye’de. Bu sorunları ele alıp bir uzlaşma sağlayabiliyor muyuz, ona bakmamız lazım. Mesela gerçekten çoğulcu demokrasilerde devlet farklı inanç gruplarını, farklı etnik kimlikleri olduğu gibi bir zenginlik olarak kabul eder. Şimdi Türkiye’de bunun böyle olmadığını biliyoruz. Milyonlarca insanın bir inancı, bir kültürü on yıllardır yok sayılıyor. Bazen aşağılanıyor, dışlanıyor. Bunun temeline bir inmemiz gerekiyor. Onun için milyonlarca Alevi insan yok sayılıyor. Onlarla ilgili hurafeler, takılan birtakım söylenceler ortada dolaşıyor. Bunun bence birinci nedeni öbür büyük inanç grubu ve kültür yani Sünni-Hanefi inancı, bu öbür inancı, ikinci büyük inancı saymıyor. Kendi fıkında, kendi din anlayışında, tarihten gelen bir şey. Onu kabul etmiyor, onu bir sapma olarak görüyor.

Şimdi böyle bir derinliği var bence bu meselenin, inceleyebildiğim kadarıyla. Ama batı demokrasilerine bakıyorsunuz. Hıristiyanlığın içinde olan büyük mezhepler ayrı olarak kendilerini ifade ediyorlar, ayrı olarak örgütleniyorlar ve demokrasi değerlerine bağlı kaldıkları süreçte de devletten destek görüyorlar. Şu da var, demokrasi değerlerine bağlı çalışma yapması lazım inanç gruplarının ve din gruplarının. İşte Katolikler ayrı, Protestanlar ayrı, biz de bunu delmemiz gerekir. Şimdi ben o yüzden bu sorunu gerçekten bir insan haklarına doğru demokrasi sorunu, bir laiklik anlayışı sorunu ve hukuk önünde eşitlik sorunu olarak görüyorum. Eşit yurttaşlık talebi vardı, o mitinglerde Alevi vatandaşlarımızın.

6. Alevi alıştayı

şimdi baktığımız zaman demokrasilerde ifade özgürlüğü olmazsa olmaz bir özgürlüktür. Örgütlenme özgürlüğü, hak arama özgürlüğü öyle. Ama aynı şekilde inanç ve vicdan özgürlüğü de demokraside olmasa olmaz bir koşuldur. Ama Türkiye’de maalesef bu böyle olmuyor. Farklı kültürleri, farklı inançları, biz farklı etnik kimlikleri asimile etmeye çalışmışız on yıllardır. Bence birinci sorun burada devletin demokratik niteliğini derinleştirmesi ve bu asimilasyon politikalarından vazgeçmesi gerekir. Bence asıl sorun burada da bu, Kürt meselesini tartıştığımızda da bu. Önce yok dedik sonra varlığını kabul ettik ama onun kültürünü, kimliğini, dinini geliştirmesiyle ilgili ortaya bir yol haritası konulamıyor.

şimdi Alevi meselesinde en azından daha uygun bir ortam var. Az evvelde söylediğim gibi partilerin bu konudaki görüşleri olumlu görü-lüyor. şimdi laik devlet, birçok koşul var ama bir koşuluda mutlaka inanç gruplarıyla eşit mesafede olması, onlar arasında ayırım yapmaması, devletin eğer inanç dünyasına bir takım katkıları varsa, hepsine eşit olarak yapmasıdır. şimdi bu olacak iş değil, yüz bin cami yapılmaya devam ediyor. Alevi köyünü de yapıyor ama cemevleri işte inşaati yarıda kalıyor ya da devletin, kamunun buna bir katkısı yok. Bu korkunç bir adaletsizlik, eşitsizlik. Buna muhatap olan insanların kendisini eşit yurttaş olarak görmesi, toplumsal dayanışmanın içinde olması düşünülemez. O yüzden bu eşitsizliklerin, adaletsizliklerin ortadan kalkması gerekiyor.

Bir de tabi az evvel dışarıda da konuştuk. Hakim olan inanç grubunun, Sünni-Hanefi anlayışının 12 Eylül ile bir Türk-Sünni-Hanefi kimliği yaratmak meselesi geldi. O tabi işleri daha da içinden çıkılmaz bir hale getirdi. Kürt meselesinde olduğu gibi bu meselede de. Bundan vazgeçmek gerekiyor. Bütün dini grupların, inançların bir kere her şeyden evvel eşitliğe dayanması, karşı tarafın kabulüne dayanması ve hoşgörüyü dayanması gerekiyor. Bunu ben göremiyorum. Bunun olması gerekir. şimdi bu duruma son vermek için bence elbette anayasal, yasal, idari birçok değişiklikler yapılır ama yapılmalıdır da zihniyet çok önemli.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi bazı şeylere konuşmaktan çekinmememiz gerekir. Bugün iktidar partisinin toplumsal tabanı, seçmeni genel olarak Sünni-Hanefi inancına inanan insanlardan oluşmaktadır. Bu da doğaldır. Burada bir yanlış şey yok. Alevi yurttaşlarımızın tarihten gelen bir takım olaylardan ötürü de eğilimi daima sola doğru olmuştur. Baktığınız zaman kamuoyu araştırmalarında bunu da görüyorsunuz. Ama bu Türkiye'yi idare eden, yönetenler için bir kıstas olmaması gerekir. Burada benim gibi düşünen, bana oy veren insanların haklarını ben gözetirim, diğerlerine ikinci derecede bakarım meselesi olmaz demokraside. Çünkü bir iktidar hangi siyasi görüşte olursa olsun, herkesin iktidarındır ve bu normaldir. Siyaset yapmak istemiyorum ama yani sol dediğiniz şey dünyada mağdur olmuş, haksızlığa uğramış, hak arayan, itilen insanların bir limanıdır. Sol aslında budur. Niçin, Almanya'da son kamuoyu araştırmalarını da gördük. 27 Eylül seçimlerinde. Oradaki 800 bin kadar yurttaşımız, Sünni-Alevi niçin % 70 oranında sol partileri seçiyor. Onlar hep solcu falan değil oradaki arkadaşlarımız. Gayet basit, oradaki sol partiler o göçmen politikasında onları dışlayan politikaya karşı daha insancıl, daha birleştirici ve onlara eşit haklar verecek, vermişte değiller aslında. Yalnız o yönde davrandıkları için oraya gidiyorlar.

Dolayısıyla burada da o hangi partiyi destekliyor, bu hangi partiyi destekliyor, buna bakmaksızın iktidarın bütün sorunları çözmek için çalışması gerekir. Şimdi bu devlet anlayışımızda, demokrasi anlayışımızda, bu sorunun bence bir yığıntısı var. Buradan, çok kısa olarak uzatmayacağım, taleplere geçtiğimiz zaman, bakın burada dendi ki; Aleviler kendi içlerinde bu konularda birleşemiyor. Yani kim birleşebiliyor ki? Niçin çok sayıda parti var? Niçin Sünni inancında birçok mezhepler var? Bu çok doğal bir şey. Bunu ileri sürerek taleplerin yerine gelmesini ertelemek gibi bir fikir olmaması gerekir.

Sonuç olarak bu kitle örgütlüdür, görüşlerini ortaya koyuyor, oturur bunlar konuşulur. Burada da o yapılıyor. Çözümlerin bir kısmı hemen yapılabilecek şeyler bence. Kimi belki yasa değişikliği gerektiriyor. Bir kısmı anayasa değişikliği gerektiriyor. Sayın Moğoltay'ın dediği anayasa değişikliği de Türkiye'de başlı başına bir sorun haline

6. Alevi Çalıştayı

geldi. Bu yasama döneminde böyle bir şey olabilir mi bilmiyorum ama önemli olan iktidar bu meseleyi ele almışken talepleri de dikkate alarak birinci çözüm önerilerini yani yol haritasını ortaya koyması gerekir. Tabi yüz yıllık bir sorun, belki yüzlerce yıllık bir sorun. İlk önce çözümlerinizi getirirsiniz, uygulamada da bazı hatalar olduğunu görürsünüz, tekrar onları revize edersiniz. Böyle ilerler toplum. Yani bir çözümü getirirsiniz, yeni bir çözümdür bunlar, hemen hepsi tutmaya bilir.

Şimdi baktığımız zaman bir Diyanet meselesi var. Kısaca bunları sayıp bitireceğim. Şimdi Diyanet konusu tabi çok önemli bir konu ve çok karmaşık bir konu. Çok da kolay çözülmeyecek gibi görülüyor. Burada üç görüş var. Birisi gerçek anlamda demokratik çoğulcu bir toplumda, laik bir toplumda Diyanet gibi dini kurum olmaz. Birinci görüş bu. Teorik olarak doğru olan bir görüştür. Bu işi sivil toplumun, sivil inanç grupları yapmasıdır, birçok ülkede olduğu gibi. İkinci görüş, bunun kaldırılması için zamana ihtiyaç var, yeniden yapılandırılması için. Çünkü Türkiye’de halen İslam’ın belli bir bölümünü siyaset üzerinde bir etki yaratmak isteği var. Dolayısıyla böyle bir ortamda Diyanet her şeye rağmen kalabilir. Ama böyle kalmamalıdır diyor görüş, bu yeniden yapılanmalıdır, birinci koşulu da var olan bütün inanç gruplarının bir şekilde bu yeni yapılanan Diyanet İşleri’nde temsil edilmesi gerekir diyor.

Benim görüşüm olarak söylemiyorum, aktarıyorum. Bunlar tartışılıyor, şimdi burada tabi ki kendimizi aldatmayalım. Yol haritasını yapacak olan hükümet bir karara varacaktır, bütün bunları dinledikten sonra. Diğer partilerin de konumuna düşüncelerine bakacaktır ve bir karara varacaktır. Ama şu artık devam edemez. Yani Diyanet İşleri sadece bütçeden aldığı payla belli bir inanç grubuna hizmet veren bir kurum halinde devam edemez. Bence Diyanet hakkında asgari söylenmesi gereken budur. Bakın Alevi yurttaşlarımız 2005-2006’da bir milyon imza ile Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne başvurular. Bu yapı ile bu iş gitmez dediler, o imzalar orada duruyor. Dolayısıyla bu Diyanet İşleri’ni hiç konuşmadan, tartışmadan, onun yeni yapılanması konusunda düşünceler üretmeden bu sorunu çözemeyiz.

6. Alevi Çalıştayı

İkincisi zorunlu din dersleri. Tabi bu dersler din dersleri mi yoksa Anayasada yazdığı gibi din kültürü ve ahlak dersi mi bu çok tartışmalı bir olay. Bence baktığınız zaman tartışmalara bu aslında din kültürü ve ahlak dersi olmasına rağmen bir din dersi olarak veriliyor. Neden öğle veriliyor? Mesela Yalova'da bu dersin hocası öğrencileri aldı camiye götürdü. Biliyorsunuz büyük gürültüler koptu. Orada abdest alınma, namaz gösterildi falan. Şimdi diyelim ki o çocukların içersinde Alevi çocukları var. Akşam eve gidiyor. İlk defa hayatında bir şey ile karşılaşılıyor. Cami, namaz ve abdest alma. Ama aile bunu yapmıyor. Diyelim ki cemevinde ibadet yapıyor. Ya çocuk için bile bir travmadır. Şimdi demek istediğim şu; bu zorunlu din dersleri ile ilgili iki Danıştay kararı var. Bir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı var. Bu kararlar diyor ki; bu içerikle, bu dersi herkese zorunlu kılamazsınız. Çünkü yapılan inceleme bu derslerin içeriğinin aslında din bilgisi yani bütün dinlerin anlatıldığı ve ahlakın, temel kuralların anlatıldığı bir ders olmaktan çıkmış, İslam dininin Sünni mezhebinin inanışının bir dersi haline gelmiş. İstisnaları olabilir ama bu böyle. Nitekim hükümet bunu kabul etti. Dedi ki, biz mahkeme kararları doğrultusunda müfredat içeriğini değiştiriyoruz dedi. Gelin görün ki içerik değiştirmesinde Alevi konusunu iyi bilen ilahiyatçılar ya da insanlardan yararlanmadılar. Hatta Alevi inancına karşı tavrı olduğu söylenen bir ilahiyat hocası bunları yazdı. Mesela burada notunu da aldım bulabilecek miyim, cem orada yer almıyor. Muharrem ayı bugün oruç başlıyor, o orada yer almıyor. Halen yer almıyor düzeltilmiş müfredatta. Neden, çünkü yani mahkeme bir karar vermiş, usulüne uyduralım diye yapılıyor. Yani daha içten daha kapsamlı sorunun muhataplarını ve uzmanlarını katarak bir şey yapılmıyor. Dolayısıyla bu din dersi meselesi bence önemli bir sorundur. Doğru olanı, mesela başka bir şey, biliyorsunuz 90 yılına kadar Türkiye'de azınlıktaki yurttaşlarımızın dinleri de orada yer almadığı için bir karar alındı. Denildi ki; onlar devam etmeye bilir. Hâlbuki bu din kültürü dersi ise onların dini de Hıristiyanlık, insanlara, çocuklara anlatılması lazım bütün dinlerin. Orada bir kıyaslama yaparlar, yollarını bulurlar. Bu zorunlu din dersleri bence çok önemli bir mesele. Tabi mahkeme kararlarını da es geçmemek gerekiyor.

6. Alevi Çalıştayı

Üçüncüsü cemevleri, mesela en kolay çözülecek sorun budur. Nitekim birçok belediye cemevlerini kabul ettiklerini belediye meclis kararıyla aldı. Zannediyorum bir AKP'li belediye de var. Çoğunlukla ama soldaki belediyeler. Birçok var belki de. Zafer Hoca birçok var diyor. Ben öyle okumuştum. Bu güzel bir şey yani yerel yönetimler bunun farkına varıyorsa, bu konuda hem fikir isek cemevlerinin insanların ibadet yapacağı yer olduğunu hükümet bunu çok kolay da halledebilir. Mutlaka Diyanet'in yeniden yapılanmasına kadar da öbür ibadethanelere yapılan yardımların buralara yapılması lazım. Bu Alevi köyelerine cami yapılması, karşı yazıları da okudum... Efendim, Diyanet cami yapmıyor, dernekler bir araya geliyor yapıyor, Diyanet'te hoca atıyor falan deniliyor. Ya bunu da böyle ele almamak lazım. ... Milletvekili Ensar Öğüt bir basın toplantısı yaptı, yalanlanmadı da. Seçim bölgesinde bir köydeki caminin fotoğrafını çekti getirdi. Dedi ki; bu cami burada iki yıldır var. İmam da orada, henüz hiçbir cemaat camiye girmemiş. Bu olmaz, bu yazıktır yani duyarlı bir hükümet bunu okuduğu zaman bunun gereğini yapması gerekir. Ekonomik sıkıntılarımız var, bu kadar zorluk var, oraya gidiliyor para yatırılıyor. Bir devletin görevlisi imam olarak gidiyor, iki yıldır orada oturuyor ama caminin hiçbir cemaati yok. Ya bu asimile etmektir. Bu asimile etmek politikasından vazgeçelim. Kürt kimliği ile yaşasın. Alevi kendi inancı, kültürü ile yaşasın. Toplumsal birlik öyle olur. Hükümet öyle diyor, milli birliği, bütünlüğü sağlayacağız. Yani dayanışmacı toplumsal birlik böyle olur. İnsanların inançlarını, kültürlerini, kimlikleri, dillerini yaşamasıyla olur.

Madımak Oteli tartışmasız bir hoşgörü merkezi, bir müze olması lazım. Kültür Bakanımız bir takım adımlar attı. Artık orası et lokantası ... ama ya bunlar kolay çözülecek meseleler. Bütçesi de çok bir şey değil, Türkiye'nin bütçesine baktığınız zaman. Bunlar bir de sembolik bile olsa, çok önemi var. Alevi yurttaşların kendilerini birinci sınıf yurttaş, eşit yurttaş olarak kabul etmesi için bu adımların bence çok önemi var. Evet, yani ben genel olarak burada arkadaşlarımızın dağıttıkları bildiride var. Bunlar söylüyor.

Şimdi ben son olarak şunu söylemek istiyorum. Bu toplantılardan,

6. Alevi alıştayı

Sayın Bakan da söyledi, gerçekten toplantılarda çok farklı görüşler de ortaya konulabilir. Bunlar rapor edilecek. Ümit ederim ki, bu raporları hükümet dikkate alır ve ümit ediyorum ki Kürt açılımına benzemez. Çünkü bakın şöyle bir şey var. Programlarınıza bunları koyabilirsiniz. Bu gibi çalıştaylar yapabilirsiniz, güzel sonuçlar da çıkarabilirsiniz, eğer bunlar uygulama programı haline dönmüyorsa, bu Türkiye’de yol haritası haline dönmüyorsa, şu zaman diliminde şu yasal, anayasa, idari, zihni, değişiklikler için bir çalışma başlatıyoruz denmiyorsa, maalesef çok kıymetli olmuyor. Bizim Türkiye siyasi kültürümüzde de bu ynmz eksiktir. Konuşuruz, tespitleri yaparız, hatta programa da koyarız ama uygulama konusunda nedense böyle bir zaafımız var. Bana göre siyaset halkın taleplerini alan, kendi dünya görüşüne göre onlara çözümün üreten, iktidar fırsatı bulduğu zaman da bunları yaşama geçiren bir anlayişla yapılması lazım. O yüzden hükümet istiyorsa, elinde iyi bir fırsat var. Gerçekten de Alevi konusunda gördüğüm kadarıyla hiç değilse temel konularda bir mutabakat var. Umut ediyoruz ki bu çalıştaylar yol haritasına bir katkıda bulunur. Teşekkür ederim.

MODERATÖR - çok teşekkürler Ercan Bey. şimdi Hasan Erçelebi.

HASAN ERÇELEBİ - Sayın Bakanım, 6. Alevi alıştayının değerli katılımcıları hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Efendim, DSP ve Denizli milletvekili olarak sözlerime başlarken hem zamana uyacağım hem de matematiksel sorun ve çözümleri de önereceğim.

Alevi-Bektaşi kültürü gerçekten zengin, zengin olduğu kadar hümanist, hümanist olduğu kadar aydınlanmacı bir kültür. şimdi pek çok aydınımız, gazetecimiz aydınlanma dendiği zaman Avrupa’ya işaret ediyor. Oysa 13. yüzyılda Horasan erenleri Anadolu’ya geldiğinde bir Anadolu aydınlanması başladı. Bence dünyanın bugünkü aydınlanmasında o 13. yüzyıldaki Horasan erenlerinin Anadolu aydınlanmasına yaptıkları katkı büyük. O yüzden öncelikle bu çalışmaların bir ürünü olarak aslında Alevi-Bektaşi kültürünün iyice araştırılarak ki şu ana kadar büyük araştırmalar var. Bunların öncelikle bizim kendi Milli Eğitim

6. Alevi Çalıştayı

Bakanlığı müfredatına girmesi lazım. Önce ben öğrenmeliyim Alevi-Bektaşî kültürünü. Çünkü Alevi-Bektaşî kültürü aynı zamanda Türk kültürüdür, aynı zamanda Anadolu kültürüdür bu çok önemli şimdi.

Devlet burada neler yapmalı, başlık. Öncelikle şunu söyleyelim, Alevi-Bektaşî yurttaşlarımız devletimizin de Cumhuriyetimizin de asli unsurudur, kurucu unsurudur. Büyük Atatürk 1919'da Ankara'ya ilk ziyaretinden önce Hacı Bektaş'a uğramış ve orada ilk Cumhuriyet fikrini tartışmış ve oradan aldığı güç ile Ankara'ya gelmiştir. O nedenle Alevi-Bektaşî yurttaşlarımızın devletimizle, Cumhuriyetimizle herhangi bir sorunu yoktur, olmamalıdır, yok zaten. Ancak Sayın Bakanı, 17 Aralık 2004'te hükümetimizin imzaladığı Avrupa Birliği İlerleme Raporu'nda Alevi ve Kürt yurttaşlarımızın azınlık olarak gösterildiği ve ilerleyen süreçte bu azınlık haklarının verilmesi ve tanınması konusunda çok paragrafta yer var. Lütfen, geç kalınmış değildir. Bunu düzeltmemiz lazım bu çok önemli ve bugün Türkiye'de yaşadığımız sorunların büyük bir kısmı yurt dışı kaynaklıdır ve gerçekten ülkemizi kargaşaya sürüklemek isteyen güçler, bugün burada bir tarih dersine girecek değilim. Tarihte yapamadıklarını ekonomik güçleriyle, siyasi güçleriyle yapmaya çalışmaktadırlar. Lütfen bu konuda hükümetimiz bu 17 Aralık'ta Kürt ve Alevi yurttaşlarımızın azınlık olarak gösterilme paragraflara itiraz etmelidir. Geçte olsa diye düşünüyorum.

Şimdi bakınız, biz öncelikle Alevi-Bektaşî kültürünü kendimiz öğrenmemiz ve oradan da dünyaya yaymamız gerekiyor. Çünkü şu anda dünya bir gerilim içerisinde, hümanist bir kültüre ihtiyacı var. Onun için hemen Milli Eğitim Bakanlığımız Türkçe, edebiyat, tarih, felsefe kitaplarında Alevi-Bektaşî kültürüne yer vermelidir. Nasıl yer vermelidir? Bakın Pir Sultan Abdal'ı herkes biliyor ama bir araştırma yapsak, kaç kişi onun Alevi-Bektaşî kültürünün bir temsilcisi olduğunu bilir. Yunus Emre'yi herkes biliyor, bütün dünya biliyor. Dünyada Yunus Emre Yılı ilan ediliyor. Kaç kişi onun Alevi-Bektaşî kültürünün bir temsilcisi olduğunu biliyor. Gelelim yakınımıza, çağımızın en büyük ozanlarından Âşık Veysel'in Alevi-Bektaşî kültürünün bir temsilcisi olduğunu kaç kişi biliyor. O nedenle öncelikle bu kültürü sadece bir inanç kapisinde ya

6. Alevi Çalıştayı

da çerçevesin de değil, bu kültür büyük bir kültür, onun için Türkçe kitaplarında biz Pir Sultan Abdal'dan bir şiiri koyduğumuzda, altına açıklama olarak Pir Sultan'ın Alevi-Bektaşî kültürünün temsilcisi olduğunu ve ne anlatmak istediğini yazsak kıyamet mi kopar? Yine tarih kitaplarımıza koysak, yine felsefe kitaplarımıza koysak iyi olmaz mı? O nedenle bunları biran önce yapmamız lazım. Kültür Bakanlığı yayınları çıkıyor. Bu konuda gerçekten ortaya konmuş araştırma eserlerini, Kültür Bakanlığımız yayınlasa ve bu arada sadece Cem TV gibi, Yol TV gibi, Su TV gibi özel televizyonların yanında TRT'nin, 6-7 kanalı var, bunlardan bir kısmı da kültür kanalı, buralarda sadece Muharrem ayında değil de her zaman Alevi-Bektaşî kültürünün ne olduğunu dünyaya ve bizim ülkemize yaysa, kötü mü olur?

Bunları diziler halinde, bakın bir takım diziler izliyoruz. Gerçekten o diziler Türk halkını tabiri caiz ise uyuşturuyor, hatta bir kısmı af buyrun, af kapsamında söylüyorum bunu, zıvanadan çıkartıyor. Bir takım kadın dizileri gerçekten bana göre çok aykırı. Sabah insanlar televizyonların karşısına çıkıyor, gece yarıya kadar... Peki, Alevi-Bektaşî kültürü, Horasan'dan gelen erenler, buraya kadar gelen bu kültürün temsilcilerinin önderliğinde yapılan diziler yapılamaz mı diye düşünüyorum. Bizim türkülerimizin çoğuna baktığımız zaman orada Alevi-Bektaşî kültürünü görüyoruz. Şimdi bunun yanında zaman zaman Alevi yurttaşlarımızın saldırılara uğradığı bir gerçek. Şimdi yakın zamanda işte Maraş'ta, işte Sivas'ta, Çorum'da birtakım olaylar olmuş. Bunlar yakın tarihimizin olayları. Bunlar aydınlatılsa ve kimse bunların müsebbipleri, bunlar yargının önünü çıkarılsa, kötü mü olur?

Şimdi bunlar yapılmayınca, o zaman Alevi yurttaşlarımız hedef olarak ve haklı olarak devleti alıyor. Bakın bu aslında tehlikeli bir oyundur. Diyor ki; devlet Sivas katliamına en hafif ifadeyle göz yumdu. Peki, bunu devletimiz aydınlatmadığı sürece bu hem yurt içinde yurttaşlarımız arasında hem de yurt dışında başka ülkeler arasında sıkıntı olacaktır. Çok mu zordur yani Sivas olaylarını aydınlatmak? Suç isnat edilen insanları yargının önünü çıkarmak çok mu zordur? Çıkarsa kıyamet mi kopar? O nedenle bunlar yapılmalıdır ve devlet suçlu ko-

6. Alevi Çalıştayı

numundan çıkarılmalıdır. Bakın çok önemli, altını çizerek söylüyorum. Eğer siz bu olayların müsebbiplerini yargı önüne çıkarmazsanız, onların yerine devlet suçlu sandalyesine oturtulmak istenmektedir, hatta oturtulmaktadır. O nedenle bir an önce hep beraber bunları aydınlatmamız lazım diye düşünüyorum.

Şimdi bakın sabahtan beri izliyoruz daha önce de bu toplantıları izledik. Türkiye’de Alevi yurttaşlarımızın bütün konularıyla birlikte anlaştıkları konular var. O halde başarılı olmak için önce kolaydan, önce ortak akıldan, önce ortak paydadan yola çıkmamız gerekir. Ne diyor Alevi yurttaşlarımız, diyor ki; ben cemevlerinin ibadet yeri olmasını istiyorum. Çok mu zor? Bakın bunun için kanun da gerekmez, bana göre Bakanlar Kurulu kararı yeterli. Çünkü orada diyor ki, imar kanununda cami yeri diye bir yer yok. İbadet yeri diyor. O zaman parantez içerisinde yazıyor ifade, ibadet yerini tanımlamış, cami havra kilise diyor. Şimdi o parantezin içersine cemevi yazmak çok mu zor? Gelin bunu yapalım, kıyamet kopmaz ve o ayrılan yerlere cemevlerini hep beraber yapalım. Çünkü insanlarımızın orada toplanıp cem yapması bu ülkeye zarar değil, tam tersi yarar getirir.

Peki, bunun arkasından ne isteniyor? Deniyor ki Anayasanın 24. maddesinde yer alan, orada din kültürü ve ahlak yazıp ama uygulama da din dersi olarak uygulanan bu dersin zorunlu olmasına ben karşıyım diyor. Şimdi değerli katılımcılar aslında Anayasanın 24. maddesi bana göre kendi içersinde çelişiyor. İzninizle ben bu maddenin iki paragrafını okumak istiyorum. Diyor ki 24. madde; herkes vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. Güzel. 14. madde hükümlerine aykırı olmamak şartı ile ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir. Bu da güzel. Kimse ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz. Dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz. Çok güzel. Şimdi okuyacağım paragraf bana göre bu paragrafla çelişiyor. Diyor ki; din ve ahlak eğitim ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak eğitimi, ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Hani özgürdü, hani serbestti, hani kimse kınanamayacaktı?

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi bunun dışında, din eğitim ve öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcilerin talebine bağlıdır. Şimdi bu paragraf bir öncekiyle çelişiyor. Ben diyorum ki bu maddeyi aslında kaldıralım. Çünkü Anayasanın 10. maddesi var. Eğer din ve vicdan özgürlüğünü düzenliyor diye konmuşsa, fazladan konmuş. Aslında 12 Eylül'de biraz heyecanla yazılmış bir madde diye düşünüyorum. Aslında bunun kaldırıldığı zaman hiçbir sorun olmayacaktır ve sadece din kültürü ve ahlak dersi anayasayla düzenlenmiş bir derstir. Başka bir ders var mı? Matematik dersinin var mı? Türkçe dersinin var mı? Yani bunlar aslında gerçekten bir uzman tarafından incelendiği zaman Penguen dergisine kapak olacak konulardır.

Bu durumdan da çıkarmak bizim görevimizdir diye düşünüyorum. Milli Eğitim müfredatı düzenlenirken Talim Terbiye pekâlâ din kültürü ve ahlak dersini seçmeli hale getirir. Saz dersini getirir, seçmeli hale koyar. İsteyen seçer istemeyen seçmez. Tabi burada döneceğiz, acaba mahalle baskısı ne olacak? Belki ona ayrıca düşünmemiz lazım ama en azından bunu anayasadan çıkarıp seçmeli hale getirmek lazım. Bugünlerde hatta bugün biz burada bunları konuşurken şu anda YÖK Genel Kurulu toplantı halinde, konu yine bununla ilgili, ÖSS'de kat sayı konusu ve YÖK Başkanı gerçekten çok tehlikeli sözler söylüyor. Kendi başına söylediğini düşünmüyorum mutlaka hükümetimizin bilgisi dâhilinde olduğunu düşünüyorum. Diyor ki imam hatiplerin üzerine bu kadar gelmeyin. O zaman onları kapatalım genel lise yapalım. Genel liselere de kelim, fıkıh derslerini koyalım. Bu aslında bütün okulların imam hatip okulu haline getirilmesidir. Şimdi YÖK Başkanı akademik unvanının arkasına sığınıp da kendisini çok akıllı, diğerleri, hepimizi, 72 milyonu da daha az akıllı konumuna sokmasın. Bu da bir gülünç olay, eğitimin nasıl yapılacağı, eğitimcilerin işidir, onlar iyi bilirler.

Şimdi evet, Madımak müze olmalı. Sayın İstanbul milletvekilimiz, genel başkan yardımcımız, Sayın Macit onunla ilgili bir kanun teklifi verdi, o konuyu kendisine bırakıyorum. Alevi-Bektaşî kültürünü araştıracak üniversiteler kurmalıyız denildi. Kurulmalıdır ama ilginç bir şey görüyorum. Şimdi hükümetimiz zaman zaman eleştirildi ama bence

6. Alevi alıştayı

iyi yaptı çok sayıda üniversite kurdu. İşte hocası var, yok. Göç biraz da yolda düzölür. Şimdi Kırşehir'e bir üniversite yapıldı. Adına da Ahi Evran konuldu, tebrik ediyorum. Nevřehir'e de bir üniversite yapıldı. Adı Nevřehir üniversitesi oldu. Adı Hacı Bektaş üniversitesi olsaydı kıyamet mi kopardı? Ve Şimdi Alevi-Bektaşi kùltürünü araştıran üniversitelerimiz, enstitüler var ama bu enstitülerin sayısı çoğalabilir. Çünkü Alevi-Bektaşi kùltürü sadece bir merkezde değil yani sadece Hacı Bektaş'ta değil Anadolu'nun her yerinde yaşanmış ve yaşanmakta olan bir kùltürdür. Bunun yanında tabi ki en çok tartıştığımız konu ve son zamanlarda ùlkemizde bir yöntem olarak izlenen bir şey var, o da görmezden gelmek. Şimdi bakınız zaman zaman siyasette de oluyor. Şimdi Türkiye'de siyaset maçı tek kale yapılıyor iktidar ve ondan sonra iki tane muhalefet partisi. Peki, biz de Meclis deyiz, o kadar yalvardık, söyledik, lùtfen Meclis'te bir uzlaşma komisyonu kurunuz. Anayasada mı, yasalarda mı, nerede, ne değişiklik istiyorsunuz, oturup konuşalım diye. Ama tek kale ma yapılıyor. Buna basın da uyduruldu. Basında uyduruldu ve görmezden gelme meselesi, bu doğru bir şey değil. Bakın Bursa'daki gaz sızıntısı görmezden gelindi, grizu patladı. Allah korusun, orada 19 yurttaşımızı yitirdik. Sosyal olaylar da buna benzer, daha beterdir. Görmezden gelirsiniz, bir gün patlar, sizde önüne geçemezsiniz. Ondan sonra aresizlięinizin ifadesi olarak bunlar provokasyondur dersiniz. O zaman bende derim ki; peki, varsayalım ki provokasyon. Sen ne yapıyorsun bu durumda, provokatörü yakala o zaman derim. Onun için görmezden gelmek, yok saymak yanlış bir yöntemdir. Bundan hükümetin bir an önce vazgeçmesi gerekiyor. Bakın o bütün söylediklerimizi, büyük ozan Aşık Veysel bir Birlik Destanı yazmış, iki mısrasını okuyacağım sizlere. Ondan sonra da sözlerime son vereceğim.

Bu alemi yaratan bir

Odur ki külli şeye kâdir

Alevi Sünnilik nedir

Menfaattir var varası

6. Alevi alıştayı

Veysel sapma sağa sola

Sen Allah'tan birlik dile

İkilikten gelir bela

Dava insanlık davası.

Evet, dava insanlık davası, eğer bir kişinin bile inanç konusunda bir talebi varsa, buna hepimiz sahip çıkmak, hepimiz savunmak zorundayız. Onun için bu konu, bu tartıştığımız konu ne Alevilik konusudur ne Sünnilik konusudur, bu bir insanlık konusudur.

Değerli katılımcılar bu 6. alıştay siyasi kadroların katıldığı bir alıştay. Hkmete bir önerimiz olacak. Bundan sonraki son çalıştayda tahmin ediyorum bir takvim düzenlenecek bu çözümlerle ilgili ama bence en azından siyasi çözümlerle ilgili takvimi bugün belirleyelim. Yani biz bilelim ki bunun Bakanlar Kurulu ile ilgili olanları ocak ayı içerisinde ya da hemen. İşte Meclis ile ilgili olanı bütçeden hemen sonra. Efendim, Anayasa ile ilgili olanı, eğer hükümetin bir Anayasa değişikliği projesi varsa, o ne kadar zamanda olacak ki olması lazım. Çünkü Anayasada da Siyasi Partiler ve Seçim Kanununda da acil değişiklikler yapılması lazım. Eğer demokratikleşeceksek, bu konuda samimiyse, onu da seçimlere bir yıldan önce yapmamız lazım. Dolayısıyla takvim de sıkışıyor. Bu takvimin bugün belirlenmesini öneriyorum ve bu çalıştayın yararlı sonuçlara ve çözümlere vesile olması dileğiyle, hepinize saygılar sunuyorum.

MODERATÖR - Teşekkür ediyoruz sayın vekilim. Takvim nerisi ile ilgili Sayın Bakanım bir Şey söyleyecek misiniz?

DEVLET BAKANİ FARUK ÇELİK - Yani takvim ile ilgili genel bir açıklamamız var. 7. alıştayı gerçekleştirmemiz gerekiyor. Onu bir hafta süre ile sürdürüp bu çalıştayda ne çıkan konu başlıkları çerçevesinde saatlerce konuşmamız gerekiyor. Bunun tabi bilimsel temelleri de son derece önemli. Ağırlıklı olarak gerek çalıştaylar da gerekse mitinglerde, toplantılarda, bizim ziyaretlerimizde yzeyssel olarak ifade

6. Alevi alıştayı

edilen konuların tarihsel anlamı nedir ve bunların çözümü nasıl olacaktır konusunda söz söyleyecek, Alevi değer yargıları ve Sünni değer yargıları çerçevesinde büyümüş, yetişmiş ve birikimi olan insanlarla bir yol haritası çizeceğiz. Ve bunun da bilinmesini istiyorum. Siyaset burada kesinlikle yol haritasını çizen, yönlendiren konumunda olacaktır. İlgili heyet bu konuda bir yol haritasını çıkaracak, biz de bunu kamuoyuyla paylaşacağız. Yani Meclis ve benzeri konuları ağırlıkla Anayasa 24 ile değerlendiriliyor. Anayasa 24'ü dikkatle okuduğumuz zaman aslında çok fazla değişiklik değil, ona bağlı bir yasa çıkarmak herhalde yeterli oluyor gibi geliyor, benim anlayabildiğim kadarıyla. 24 gayet açık. Birinde öğretim açık belirtilmiş, eğitiminde ne şekilde olacağı orada belirtilmiş ama bunun uygulamasının ortaya koyan yasa sorunu yaşıyor diye düşünüyorum. Ama yine o heyet Anayasa değişikliğinin gerekliliğini ortaya koyarsa, orada hukukçu uzmanlarda olacaklar. O erevde ele alınabilir. Dolayısıyla neyin, ne şekilde geleceğini siyasetler olarak biz değil, neyin, ne şekilde ne zaman geleceğini son alıştayıdan sonra ki ortaya çıkacak yol haritası ve öncelikler çerçevesinde ve kamuoyuyla paylaştığımız noktadan sonra tartışmamızın daha doğru olacağı inancındayım.

KATILIMCI - Sayın Bakan 7. alıştayı ne zaman yapmayı planlıyorsunuz?

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Ocak sonu itibariyle. Çünkü bir emek işi, kolay değil Sayın Bakanım. Belli sayıda bir katılım sağlanacak. Bu alıştaylara katılıp, bu sürece gerçekten katkı sağlayacak isimlerin ve dışarıdan bu sürece katkı sağlayacak bilim adamlarının, bilim çevrelerinin tanzimi ve tasnifi hem objektif yapılmalı hem bir emek sarf edilmeli. Çok yönlü istişareler yapılmalı ve o heyet, o yol haritasını çizecek heyetin oluşumu konusunda bir süreye ihtiyaç var. Takdir edersiniz ki onu çok kısa bir sürede yapmak kolay değil. Birinci ayın sonuna doğru düşünüyoruz. Umarım yetiştiririz ve o çalıştayda bu çalışmaları noktalarız.

MODERATÖR - Şimdi önceden planladığımız saati doldurduk

6. Alevi Çalıştayı

ancak bu oturumda maalesef çok fazla katılımcı söz alamadı. Bir on beş dakika erteleyerek bu oturumun tamamlanmasını, öğleden sonraki oturumu da aynı şekilde değerlendirmemiz gerekecek. Ben Sayın Fikri Sağlar'a söz hakkı vermek istiyorum. Sizinle oturumu kapatacağız Fikri Bey, buyrun.

FIKİRİ SAĞLAR - Teşekkür ederim. İlerleyen saatlerde arkadaşlarımızın yorulduğunu düşünerek ben de çok fazla konuşmayacağım. Özde bazı şeyler aktarmaya çalışacağım. Öncelikle ben Sayın Bakana ve çalışma arkadaşlarına ülkemizin tarihsel sorunu olan Alevi konusunda bir çalışma yaptıklarından dolayı bir teşekkür etmek istiyorum. Bizleri de buraya çağırdığınızdan dolayı da ayrıca teşekkür etmek isterim.

Uzun uzun irdelemektense kendi bazı görüşlerimi ortaya koymak istiyorum. Ben Aleviliğin İslam'ın rönesansı olduğuna inanıyorum. İslam'ın insanlaştırılması olarak toplumumuzu bugünlere kadar taşıyan önemli değerlerden birisi olduğunu kabul ediyorum. Çok şey söylenebilir, çok derin üzerinde konuşmalar yapılabilir. Ama bu birbirimize aynı şeyleri anlatmaktan öte gitmez. Önemli olan Aleviliğin topluma nasıl aktarılacağıdır. Şimdi ülkemizde kendisini ifade etmekten korkmayan bir toplum maalesef oluşturulamadı. Bu saate kadar yapılan konuşmaların özünde de bu yatıyor. Kendisini ifade edemeyen toplum demokrasiyi de kabullenemiyor. Bunun nedenleri var. En önemlerinden bir tanesi de inanç. Eğer siz insanın en önemli değeri olan inanca baskı kurarsanız, o baskıyı alabildiğine üstelerseniz o zaman ifade etmekten korkarsınız. Bu baskı sizi bir yere kadar götürür. Biz bu baskı altında demokrasiyi, laik düzeni, sosyal hukuk devletini özümseyemedik. Aslında bir insan, bir değer, bir inanç, tanınmadan sevinmiyor. Tanındıktan sonra da sevilmezlik yapılmıyor. Biz çoklu kültüre sahip olan bir toplumuz. Bir imparatorluğun bakiyesiyiz. Ama bu çoklu kültürü bir zenginlik olarak kabul etmedik, aksine bu devletin özellikle son 50 yılında ırkı, dini, mezhebi, olduğunu söyledik, bundan hareketle de bazılarını karşı ötekileştik. Bazılarını yabancı olarak gördük, bazılarını bizden yana görmedik.

6. Alevi alıştayı

Bu anlayışın gerçekleşmesinde iki önemli unsur var bence. Bir tanesi siyaset, toplumsal barışın önündeki engellerden en önemlisi Türkiye’de yapılan siyaset biçimidir. Devlet böyle bir siyaset yapma biçimini zorlamaktadır. Çünkü devletin yapısı, asker ve bürokrat yapısı egemenliğin kendi elinde olduğunu söylemektedir. Halkı, demokrasi-nin en önemli düzeyi olan halk iradesinin yönetime konmasını engellemektedir. Böyle olunca birçok şey devletin ve siyaset, o devletin oluşturduğu siyasetin elinde kalıyor Devlet baştan zaten dışlayıcı.

Değerli arkadaşlarım çok önemli şeyler söylediler. Diyanet İşleri Başkanlığı bile bir dışlayıcılığın somut göstergesi. Yani bir taraftan laik rejiminizi en önemli nokta olarak kabul ediyorsunuz, diğer taraftan Diyanet İşleri Başkanlığı ile bir tek dini ve mezhebi ne alan ve diğerlerini yok sayan bir icraati sürdürüyorsunuz. Öyleyse bunların hepsini zmemiz gerekiyor. Ben çok uzun söylemeden şuraya gelmek istiyorum. Devletin bu anlayışını değiştirmesi gerekiyor. Devletin bu anlayışının değişmesi için siyasetin değişmesi gerekiyor.

şimdi gerçekten ben sizleri takdir etmek istiyorum. Cemevleri cümbüş evidir diyen bir anlayış, bugün Alevi alıştayının altıncısını yapıyorsa, o zaman bir değişim, siyaset yapma biçiminde bir değişim var. Her ne kadar Kürt aılıminın geldiği neticeyi biliyorsak da Alevi aılıminın nereye kadar gideceğini kestirmek belki şimdiden kolay gelebilir. Ama direnmek gerekiyor. Bu yapılanın çok önemli olduğunu bilerek hepimizin katkıda bulunması gerekiyor.

Geçmişi, başta söylediğiniz çok önemli bir şey var Sayın Bakan, biz geçmişi irdelemek istemiyoruz, geleceği kurmak istiyoruz. Evet, tarihsel geçmişte çok acılar çektik. Bu acıların nedenlerinin de nereden çıktığı da çok açıkça belli. Biraz evvel değerli konuşmacı arkadaşım, Türkiye’de bu bölünmeyi yönetimde kullanan zihniyetin ve devlet gücünün içine geldiği ve yerine geldiği zaman Türk’e Kürt’, yerine göre de Sünni’yi Alevi’ye kırdırdığı olayları yaşadık. Bu olayların arkasındaki failerde meçhul değil, önemli olan bu failerin artık ifade edilebilmesi, cesaretle ifade edilmesi. Ancak bu şekilde siyaset yapma biçimi ve

6. Alevi Çalıştayı

dolayısıyla devletin yapısı değişebilir. Bunu yapabilirsek birçok şeyi çözebileceğimize inanıyorum.

Aslında bu meselenin birinci şıkkı cemevlerinin kabul edilmesi olduğunu düşünüyorum. Çünkü Alevilik eğer bir inançsa onun ibadet edileceği yer önemlidir. Siz cemevine yok cümbüş yeri dersiniz, böyle bir yer yok diye kabul ederseniz, zaten Aleviliği yok sayıyorsunuz demektir. O nedenle sorunun başı önce ibadetini yapabilecek yer olan cemevinin kabul edilmesidir. Çok basit, sizin söylediğiniz gibi yasaya da gerek yok. Anlayıştır, devletin anlayışı belli ama toplumun anlayışı da belli. Çünkü toplum farklı bilinçlendirildi, yanlış bilgilendirildi, toplum yanlış yönlendirildi. Bu yeni değil, onlarca yıldır hatta yüzlerce yıldır bu şekilde geldi, bu anlayışın değişmesi lazım. Anlayış, bizim toplumumuzun iyi tarafı devletine güvenebiliyor. Kendi önderlerine, kanaat önderlerine güvenebiliyor. Onlarla birlikte bu anlayışın değiştirilmesi gerekiyor. Biraz evvel söyledim, tanımadan hiçbir şeyi sevmeniz mümkün değil. Ben sizi bugün yan yana yakinen tanıdığım zaman sizi sevebilirim. Ama uzaktan düşünceleriniz bana farklı gelebilir ama sevemem. Bu anlayışı, her şeyi oluşturmamız, her şeyi koymamız gerekiyor. O nedenle devletin bence birinci olarak yapması gereken yani bugünkü iktidarın devlete yaptırması gereken önce cemevlerinin ibadethane yeridir, olduğunu kabulüdür.

Cami ile cemevinin birbirlerinden farklı olmadığını, ibadet yeri olduğunu ve onun da yasalar önünde haklarının bulunduğunu söylemeliyiz. Nitekim yapılmıştır. Ben mesela kendi bakanlığım zamanında 328 cemevine, kültür evi altında para vererek, devletin kasasından yönlendirmiştım. Bunlar yapılabilir. Ama biz o günkü koşullarda ve bugünkü koşulları da biliyorum. Ayaklarımı yere basarak da söylüyorum. Devletin bu yapısı bazı şeyleri size yaptırmayabilir. Devletin bu yapısını kırmadan bazı şeyleri yapmanız mümkün olmayacaktır. O nedenle devletin bu yapısını kırmamız gerekiyor.

Ben cemevlerinin ibadethane olarak kabulünden sonra yapılması gereken önemli ikinci işin zorunlu din derslerinin kaldırılması olmalıdır.

6. Alevi Çalıştayı

Bir sıraya koyarsanız yapılması çok kolay olan, cemevleri kabulümüzdür demektir. Zorunlu din derslerini de kaldırdık. Gönüllü olarak insanlar seçmeli olarak başlayabilirler. Diyanet Başkanlığı ile ilgili hepimizin görüşü belli. Ama siz biraz evvel bir şeyi uyardınız, çok haklı, çok siz de biliyorsunuz, iktidar olmak öyle kolay değil, muktedir olunamıyor. İstedığınız kadar kabadayı gibi yürüyor olabilseniz dahi, sonunda sizi tutan başka şeyler de oluyor. Diyanet Başkanlığı'nın bugün değiştirilmeye kalkınması yeni bir sorun demektir. Ama değiştirme niyetinin ortaya çıkması ve toplumun alıştırılması bilinçlendirilmesi başka bir gelecek ile ilgili önemli bir adımdır diye düşünürüm.

Ve asıl önemlisi toplumda Alevilik anlayışının yerleştirilmesidir. Aleviliğin bir kötü, İslam dışı gibi gösterilmesinden artık devlet de siyasetçiler de siyasi partiler de ve toplumun bütün kurumları uzaklaşmalıdır. Bunda size çok önemli görev düşüyor. Hükümetlere ve devlete çok önemli görev düşüyor. Devletin bütün kurumlarında, başta iletişim araçlarında Aleviliğin aslında önemli bir inanç ve felsefe silsilesi olduğu anlatılmalıdır. Belki bilinçli olarak da Alevi dersleri verilmelidir. Aleviliğin ne olduğu toplumun çoğunluğuna aktarılması gerekiyor. Aslında toplumun çoğunluğuna baktığınız zaman yaşam biçimi Aleviliktir. Yani Türkiye'de 100 binleri aşan camiler vardır. Bu camiler dolar mı? Sünni, Hanefi diye ayrılmış olan insanlar da cumaların dışında, bayramların dışında camilere gidenlerin sayısı nedir? Bunlara baktığınız zaman yaşam biçimimizin de zaten Alevi felsefesine dayandığı da görülmektedir. O nedenle ben bazı şeyleri çok kolaylıkla yapabileceğimize inanıyorum. Bu ülkede türban için yer yerinden oynatıldı. Türkiye gerildi ama kabul edilmeyen Aleviler hiçbir zaman aynı konuma düşmediler.

Biraz evvel arkadaşlarım söylediler. İki tane toplantı yaptılar 100 binlerce insan oraya geldi sadece eşit olmak istiyoruz dediler. Bu da Alevi felsefesinin ne denli uygar, geleceğimiz adına ne denli aydınlık olduğunu gösteriyor. Devletin aslında kabul etmesi gereken bu felsefe. Bu felsefenin getirmiş olduğu yönetim biçimi. Bunu oluşturduğunuz takdirde Türkiye'de birçok şeyin önünü açacağımızı zannediyorum. 1990'lı yılların ortalarında, zannediyorum 94-93 yılında, ilk defa Cum-

6. Alevi Çalıştayı

hurbaşkanı Demirel, Hacı Bektaşî Veli 16 Ağustos şenliklerine katıldı. Çok gönülden geldiğini zannetmiyorum ama katıldı. Yani Cumhurbaşkanlığı düzeyinde ilk katılım o zaman başladı. Devlet de bakanlıklar da Aleviler ile ilgili kitaplar, araştırmalar yapılmaya başlandı. Alevilerin çok önemsedikleri, değer verdikleri külliyeler, türbeler, yeniden onarılmaya başlandı. Alevinin değer yargılarına kulak vermek gerekiyor.

Sayın Bakan ben çok uzatmak istemediğim için iki şeyle bitirmek istiyorum. Birincisi, siyasete ilk geldiğimde, parlamentoya geldiğimde başkanlık divanı üyesiydim. O zaman Meclis başkanvekili İskender Cana Bey 27 yıl parlamenter olarak bulunuyordu. Şöyle bir öğütte bulundu bana. Dedi ki; genel başkanlar çok önemlidir. Yani siz kendinize, bilginize, örgütünüze, gücünüze çok fazla güvenmeyin. Sonunda genel başkanların ağzından çıkan söz kanundur ve o olur. Ben başımdan geçen bir olayı anlatayım da siz bundan bir şey çıkarın demişti. Biliyorsunuz, tarihin en kısa bakanlığını İskender Cana Bey yapmıştı. Turizm bakanı olmuştu. Süleyman Demirel, Sadettin Bilgiç kurultayında, tartışmasında bakan imiş. Sadettin Bilgiç de çok kuvvetli o sıralarda ve Süleyman Bey büyük bir şey içerisinde kurultaya hazırlanıyor. Bir bakanlar kurulu toplantısından sonra çıktık yemek yedik. Yemekten sonra da oturduk böyle bir masanın etrafına kahveler söylenecek. Garson geldi, Süleyman Beye dedi ki kahveniz nasıl olsun efendim. O şekersiz dedi. Sonra herkese sordu, şekersiz dediler. Sıra bana geldi, ben şekerli kahve içerdim, şekerli dedim. Birden bütün kafalar bana döndü. Sonra çıktım dediler ki; sen ne demek istiyorsun. Sen sayın başkana karşı mısın, bey efendiye karşı mısınız dediler. Şaşırdım dedi... Kurultay oldu Süleyman Demirel zar zor kazandı ben bakan olamadım. Kabine aynı kaldı, ben bakan olamadım.

Şimdi buradan bir şey çıkarmak gerekiyor. Siz altıncı ve yedinci çalıştayı düzenliyorsunuz ama şekerli kahve mi içiyorsunuz onu bilemiyorum. Her neyse önemli bir iş yaptığının farkındayız. O nedenle başarılar dilemek istiyorum.

6. Alevi Çalıştayı

Son, bitirmeden önce bir şeyler daha söylemek istiyorum. Çorum'un bir Kanlı Osman köyü var ve bu köy isminden hiç hoşlanmıyor. Bir Alevi köyü, cami yapılıyor. Sıkıyönetim sırasında bu köye vali geliyor, baskı kuruyorlar ama bu ismi değiştirmekte istiyorlar. Diyor ki vali; siz köyün ismini değiştirmek istersiniz biliyorum. Ben şimdi komutanla konuşayım. Aradan zaman geçiyor, komutana biz bunlara her şeyi yapıyoruz, bir isteklerini de yapalım. Muhtar çağırıyor, diyor ki; muhtar hadi bakalım, bu devlet öyle ahidir ki yurttaşının isteğini er ya da geç sonunda kabul eder. Falanca gün geliyoruz, yeni köyün ismini açıklayacağız, siz gerekeni yapın. Falanca gün gelinir, toplanılır, yenilir, içilir, vali çıkar der ki; Bu devlet öyle ahidir ki vatandaşını her zaman esirger, sözünü dinler. Ey Kanlı Osmanlılar bundan sonra isminiz Şanlı Osmanlı. Kimse de ses yok. Vali şaşırır, der ki; ya siz isminizi değiştirmek istemiyor muydunuz? Muhtar döner der; beyim Osman kaldıktan sonra kanlısı da şanlısı da fark etmiyor. Yani Alevi çalıştaylarında cemevi ibadethane olarak kabul edilmedikten sonra açılım bir şey fark etmiyor. Ben hepinize saygılar sunuyorum.

MODERATÖR - Çok teşekkürler Sayın Bakan. Şimdi yemek için ara veriyoruz. 14:15'te tekrar bir araya geliyoruz.

MODERATÖR - Bu bölüme Seyfi Oktay Beyle başlıyoruz. Buyrun Seyfi Bey.

SEYFİ OKTAY - Sayın Bakan, sayın bakanlar diyeyim, değerli kamu görevlileri, değerli katılımcılar sizleri saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle konuşmama başlamadan evvel şu zaman konusunda Sayın Bakanın anlayış göstermesi gerçekten çok uygun olmuştur, kendilerine teşekkür ediyorum. Çünkü konu bir bütünlük içerisinde, bütün boyutlarıyla sunulmazsa, sizin yolunuzu açmak, sizin daha olumlu, daha objektif sonuçlara varmanız açısından önem taşıyan bir husus. O açıdan böyle bir rahat konuşma imkânı oluştu, çok uzatırsam başışlamanızı dilerim. Teşekkür ediyorum.

6. Alevi Çalıştayı

Efendim hepimizi saygıyla selamlıyorum. Bu çalışmaların ülkemize ve demokrasimize hayırlı sonuçlar getirmesini diliyorum. Görüşmekte olduğumuz sorun kökleri tarihi derinliklerinde olan bir sorun olup, ülkemizin demokratik, laik, hukuk devleti sistemi ile doğrudan ilişkili olan bir sorundur. Konuyu ön yargılardan uzak, aklın ve bilimin ışığı, objektifliği içinde görüp, anlamak gayreti içerisinde incelemeliyiz. Artık konunun üstünün kapatılamayacağı bir sürece girilmiştir. Tarih bu konuda çok acı ve utanılacak gerçeklerle doludur. Ancak bütün bunları güncelleştirmenin bir yararı yoktur. Zaten Aleviler de hep geleceğe bakmışlar, gelecek için imkânlar ölçüsünde çözümler üretme ve sentezler oluşturma gayreti içerisinde olmuşlar. Hep sabretmişler, deyim yerindeyse acıyı bal eyleme çabası içinde olmuşlardır. Ancak şunları ifade etmeyi de konu üzerinde daha derin düşünme açısından uygun görmekteyim.

Aleviler asırlarca dışlanmışlar, aşağılanmış ve yok sayılmışlar. Yok, edilmek için her türlü zulüm ve baskıya, katliamlar yapılmış, zaman olmuş kütüphanede kitapları yakılmış. Alevi inançlı insanların ve bu inanç öğelerinin tavsiyesi için hayale sığmayacak suçlamalara maruz bırakılmışlardır. Osmanlı belgeleri adeta birer canlı organizma gibi arşivlerde durmaktadır. Kitlese katliamlar için verilen fetvalar, padişah buyrukları geçmişin ne kadar karanlık olduğunu tartışmasız bir biçimde ortaya koymaktadır.

Kuskuşuz Cumhuriyet ile birlikte devlet yapısında köklü bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Cumhuriyet Aleviler için bir yaşam güvencesi getirmiştir. Ama ne yazık ki Cumhuriyetin ön gördüğü temel doğrultuların yaşam biçimine dönüşmesi sağlanamamıştır. Cumhuriyet ilkeleri doğrultusunda sistemin, kafaların ve vicdanların dönüşmesi, öyle görülüyor ki daha çok zaman alacak diye düşünüyorum. Toplumun belli kesimlerinde de olsa, tarihsel süreçteki anlayışın kalıntıları varlığını sürdürmektedir. Cumhuriyet döneminde gerçekleşen Kahramanmaraş, Çorum, Malatya, Sivas ve Gazi olayları bunun açık bir göstergesidir. Kahramanmaraş, Çorum, Malatya, İstanbul, Gazi katliamlarında suçlular cezalandırılmamış, katliamların gerçek nede-

6. Alevi alıştayı

ni ortaya konulamamış. Bu olaylar adeta mahalle kavgası oluyorlarmış gibi işleme tabi tutulmuşlardır. Bunlardan yalnız Sivas katliamında olayın fiili failleri, bunu özellikle, fail zaten fiilen hareket eden demektir ama vurgulamak için ifade ediyorum, failleri cezalandırmışlardır. Bilindiği gibi yargı 33 kişiye idam cezası ve onlarca kişiye hapis cezası vermiştir. Daha da önemlisi mahkeme kararında bu katliamın adi bir suç niteliğinde olmayıp, aynen Kubilay olayında olduğu gibi, demokratik, laik hukuk sistemine karşı bir gerici ayaklanma olarak nitelenmiştir. Bu tür olayların nedeni, ilk defa bu kararlarla gün ışığına çıkmıştır.

Bütün bunlara ve devlet yapısındaki olumsuz anlayış ve uygulamalara karşın, iktidarın konuyu ülkenin ve siyasetin gündemine taşımasını, Alevilik gerçeği ile yüzleşmek istemesini, onu anlamaya çalışmasını, tarihsel bir gelişme olarak not etmek gerekir diye düşünüyorum. İktidarın konuyu gündeme getirmekteki amacı ne olursa olsun, niyeti içtenlik olsun veya olmasın, isterse yurt dışından gelen etkiler nedeni ile olsun, bizlere düşen görevler, konu ile ilgili gerçekleri, talepleri sunmanın, devlete, iktidara, ulusal kamuoyuna sunmanın son derece yararlı olduğuna inanıyorum. Avrupa Birliği'nin gündeme aldığı bu konuyu aydınlarımızın, demokratik, laik, hukuk devleti yandaşlarının, sistemin noksanlıklarını, yanlışlarını saptama, bunların giderilmesinin yollarını açmaya çalışmalarının yanlış bir tarafı olamaz. Artık bu sorun tartışmalıdır.

Değerli dostlarım, ben bir din adamı değilim ancak Alevi ana-badan dünyaya gelmiş olmamdan ve konu üzerinde düşünme ve öğrenme abalarımından elde ettiğim anlayış ve bilgi çerçevesinde görüşlerimi sunacağım. Benim uğraşı alanım hukuk, demokrasi ve siyaset olmuştur. Özellikle konunun bu alanlarla ilgili yanına ilişkin irdelemelerde bulunmaya çalışacağım. Bundan önce bazı hususlara değinmek istiyorum. Bu hususları çok önemsiyorum. Umut ederim ki bu çalışmaların amacı Aleviliğin tarifini yapmak değildir. Zira Aleviliği bir tarife sığdırmak nafile bir çabadır. Böyle bir talep Alevilik gerçeği ile yüzleşmek istemeyenlerin başvuracağı bir yöntemdir. Bazı sivil toplum örgütü mensuplarını huzura alarak Aleviliğin ne olduğunu sormak,

6. Alevi Çalıştayı

farklı beyanlar ortaya çıkınca da daha siz aranızda anlayamıyorsunuz ki biz ne yapalım demenin bir ciddiyeti olamaz. Bu işi basite almak yöntemidir. Hangi inanç sisteminde yeknesaklık vardır? Öyle olsaydı mezhepler, tarikatlar farklı inanç ekolleri oluşur muydu? Bırakın aynı din mensuplarını, aynı mezhep, aynı tarikat mensupları arasında bile yeknesaklık bulunduğu söylenebilir mi?

Değerli dostlar, Alevilik tek boyutlu yalın bir olgu değildir. Alevilik tarihsel boyutu, sosyal ve kültürel boyutu, felsefi ve inançsal ve ibadet boyutu olan; bu boyutlarıyla kendine özgü bir bölümü oluşturan ve diğer boyutlardan farklılıkları olan bir inanç sistemidir. Bu sorun ile ilgilenenlerin bir gelişme sağlamaları ve konuya katkı yapmaları peşinen bu gerçeği kabullenmelerine bağlıdır. İslam kuşku yok ki en son ve en mütekâmil bir dindir ancak onu herkes aynı koşullarda, aynı doğrultuda yaşamamakta ve aynı şekilde değerlendirmemektedir. Değerlendirmenin mihenk taşı kültürüdür. İslam'ı değerlendirmeyi, onu içselleştirmeyi ve İslam'i yaşama biçimini çok büyük ölçüde kültürler belirler. Emevi, Abbasi, Vahhabi kültüründe İslam bir başka biçimde, Fars, Acem kültüründe bir başka biçimde algılanır ve yaşanır. Anadolu kültürü, içinde tüm evrensel değerleri taşıyan bir büyük sentezdir. Türkler tarihsel süreç içerisinde oluşan kendi örf, adetleri ve inançlarını, kültürlerini Anadolu'ya taşımışlar. Anadolu'da zengin bir kültür ve medeniyetle tanışmışlar. Hem etkilemişler hem de etkilenmişlerdir. İşte buradan bir sentez oluşmuştur. Bu sentez Anadolu kültürünü oluşturmuştur. Bu kültür insanlığın ürettiği tüm evrensel değerleri bütünleştiren bir kültürdür. Tarihteki amansız müdahaleler olmasaydı, Anadolu kültürüne bina edilecek bir uygarlık, insanlığın en büyük kazanımı olacaktı diye düşünüyorum. Bu açıdan baktığımızda Alevilik, İslam'ın Anadolu kültür değerleriyle yorumlandığı ve yaşandığı bir inanç ve kültür bütünüdür. Alevilikte Arap kültürünün izlerini göremezsiniz. Bu nedenledir ki Alevilik inanç ve kültürüyle, ibadet biçimiyle, gelenek ve göreneğiyle, yaşam biçimiyle Arap'tan ve Fars'tan bütünüyle farklıdır. İşte bu nedenler karşısında Aleviliği bilimsel inceleme konusu yapmak sorumluluğu vardır. Bunun için tamamen özerk

6. Alevi Çalıştayı

bilimsel araştırma yapacak bir bilim kurulunun oluşturulmasına gereksinim vardır. Avrupa'nın birçok ülkesinde üniversitelerde Alevilik kürsüsü oluşmuştur. Alevilik buralarda bilimsel araştırma konusu yapılmaktadır. Aleviliğin insanlık tarihine, kültürüne, demokrasiye, felsefeye çok şey katacağı düşünülmesi, Avrupa ülkeleri böylesine çalışmalar yapmaya gerek görürler mi?

Devletteki yapılanmaya, anlayışlara ve uygulamaya baktığımızda belli bir mezhebin etkinliğini görmekteyiz. Aleviler farklı bir inanç sahiplerini saygı ile karşılarlar. Demokratik, laik devletin görevi insanları tek inanç etrafında toplamak değildir. Laik, demokratik devletin görevi herkesin kendi inancı doğrultusunda kendi kendini tatmin etme, geliştirme olanakları sağlamaktır. Bırakınız devletin Alevileri hoşgörü ile karşılamasını. Bugün dahi devletimizin önemli belgelerinde Aleviler bölücü bir unsur olarak nitelendirilmektedirler. Biz de Hz. Ali'yi seviyoruz, biz de ehlibeyte saygılıyız diyerek Aleviliği asimile etmeye çalışmanın hiç kimseye faydası yok. Her insanın inanma ihtiyacı vardır. İnanma ihtiyacı insan yaratılışından kaynaklanan bir olgudur. En kâmil ve makbul inanç özgürce ulaşılan inançtır. Korkuyla veya başka yollarla insanların vicdanlarına inanç zerk etmek inanma ihtiyacının karşılığı değildir.

Bir başka hususa değinmek istiyorum. Alevileri kendi öz yurtlarında azınlık olarak nitelendirmek gizli bir amaç taşııyorsa, son derece cahilane bir anlayıştır. Aleviler farklı inanca sahiptirler ama bilinmelidir ki Aleviler bu ulusun asli unsuru, daha doğrusu bu ulusun kendisidirler.

Şimdi Alevilikle ilgili bazı yaklaşımları sizlerle paylaşmak isterim. Alevilik ve Bektaşılık Tanrı, insan ve evren bağlantısını kavrayan ve her şeyi bu üçgen üzerine bina eden bir inanç sistemidir. Bu inançla tüm evrenin yaratıcının etrafında döndüğüne, yaratıcıyla bütünleşme, ona ulaşma ihtiyacı ve aşkıyla döndüğüne inanılır. Bu inançla tasavvuf çok önemli bir belirleyici temel unsurdur. Tasavvufa göre insan, yaratıcıdan bir zerredir, bu zerre hep Tanrıya, bütüne ulaşma çabası ve ihtiyacı içerisinde. Bu inançla insanın evrendeki yaratıklardan farklı ve

6. Alevi Çalıştayı

anlamli ve bir konumda olduğuna inanılır. İnsan düşünce üretebilen, karar verebilen benzersiz yetenek ve niteliklere sahip olan bir varlıktır. Buna göre, her şeyin insan için, insanın yaratıcılığı, insan aklının belirleyiciliği, insanın özgürlüğü ve insanın onuru için olduğuna inanılır. Tabidir ki böyle bir inancın ve kültürün yaşama yansımaları, yaşamı etkileme ve yönlendirmeleri, yaşama anlam katması çok doğaldır. İnsanı böylesine bir yaratık olarak kabul eden bir inançta insanlar arasında ayırım yapmanın insanın doğasına aykırı olduğuna inanılır. İşte bu nedendir ki bu inançta 72 millete aynı nazarla bakılır. Irk, dil, din, cinsiyet ve inanç nedeniyle ayırım yapmanın bir temele dayanmadığına inanılır ve böyle bir ayırım kesinlikle reddedilir.

Hacı Bektaşî Veli; Düşmanınızın dahi insan olduğunu unutmayınız diyor. Büyük gönül eri Ahmet Yesevi; Sünnet imiş kâfir olsa incitmesen ... bizardır katı yürekli gönül incitenden diyor. Bu anlayış ve bu inanç görüldüğü gibi ırkçılığı da reddeden bir anlayış ve inançtır. İnsanlar arasında ırk ayırımı yapmayı, insanlığa düşmanlık gibi gören bir anlayış ve inançtır. İnsanı Tanrıdan bir zerre olarak kabul eden bir inançta, insanlar arasında ayrımcılık yapan bir anlayışa tolerans gösterilmesi mümkün müdür? O halde insanlar eşit varlıklardır. Böyle bir inancın sonucu olarak Alevilikte kadın-erkek ayırımına da yer yoktur. Daha Orta Asya Türk'lerinde, törenlerde hatunun hakanın yanında, sağında durması kadın-erkek eşitliğinin Türk'lerde çok eskilere dayandığının göstergesidir. Her ikisi de insan olduğuna göre hangi gerekçeyle kadın-erkek ayırımı yapacağız, yanıtız kalmaktadır. Hacı Bektaşî Veli bu konuda şu dörtlüğü dile getiriyor; Erkek dışı sorulmaz muhabbetin dilinde, Hakkın yarattığı her yerli yerinde. Bizim nazarımızda kadın-erkek farkı yok, noksanlıkla ve eksiklik senin görüşlerinde. Hacı Bektaşî Veli asırların ötesinden; kadınlarınızı okutunuz diyor.

Bu inançla hep zulme karşı başkaldırı vardır. Zulüm insan onuruna, insanlığa karşı bir saldırı olarak değerlendirilir. Pir Sultan da olduğu gibi birçok ozanımız zulme karşı baş kaldırmıştır. Bu inanç zulmü insanlık suçu olarak görür. Hazreti Peygamber ümmetine; Size iki şey emanet ediyorum, birincisi Kur'an, ikincisi ise ehlibeytim demektedir.

6. Alevi alıştayı

Ehlibeytin gözbebeği, insanlığın yüz akı, Kerbela şehidi Hazreti Hüseyin; Zalime hizmet etmekten elde edeceğim mutluluktansa, ölümü tercih ederim diyerek bir avuç ailesi ve yandaşıyla sonucun ölüm olacağını bile bile, zalimin 70 bin kişilik ordusuna karşı çıkararak insanlığa bir kararlılık ve erdemlilik rneği sunmuştur. Kerbela rneği, hiçbir koşulda, hiçbir mevki ve makama, hiçbir dünyevi çıkar hesabına bakarak, insanlığa bir kararlılık ve erdemlilik rneği sunmuştur. Zalime hizmet edilemeyeceği, zulme prim verilemeyeceği, adaletsizliğe, haksızlığa, yalana, ikiyüzlülüğe, ilkelliğe geçit verilemeyeceği konusunda bir büyük derstir, bir büyük öğretidir. Alevilerin asırlardan sonra bile Kerbela şehitlerini Muharrem ayında anmalarının temelinde bu yüce öğreti yatmaktadır.

Biraz önce bu inancın insanı nereye koyduğunu, nasıl değerlendirdiğini sunmuştum. Gerçekten insanı diğer yaratıklardan ayrı tutan ve üstün kılan akıl sahibi oluşudur. Bu inançta ve kültürde belirleyici olan akıl ve bilimdir. Hazreti Ali; Akıl gibi zenginlik, bilgisizlik gibi yoksulluk, edep gibi miras, danışmak gibi arkadaş olamaz demektedir. Aklı dogmalarla sınırlandırarak devre dışı tutmaya çalışmak, insanlığa yapılabilecek en büyük zulümdür. O halde bu inanış, aklın ve bilimin özgürlüğünü temel alan, olmazsa olmaz kabul eden bir inançtır.

Başka bir açıdan bakacak olursak, bu inanış ve anlayış düşünce ve inanç özgürlüğünün de temelini oluşurmaktadır. Aklı n planda tutan, insanı insan yapan bir özellik olarak akla böylesine bir üstünlük tanıyan inanış için çok doğal olarak düşünce ve inanç özgürlüğü olmazsa olmaz bir sonuçtur. Aklın ve bilimin egemen olduğu yerde, düşünce ve inancın tartışmasız olarak zgr olması doğal bir sonuçtur. Hacı Bektaşı Veli; ilimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır diyerek sunduğumuz bu anlayışın temelini asırlar öncesinden oluşurmuştur. Asırlar sonrasında bakınız Mustafa Kemal Atatürk ne diyor; Ben manevi miras olarak hiçbir ayet, hiçbir doğma, hiçbir kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevi mirasım bilim ve akıldır. Zaman süratle ilerliyor, milletlerin, toplumların, kişilerin mutluluk ve mutsuzlukları, mutsuzluk anlayışları bile değişiyor. Böyle bir dünyada asla değişme-

6. Alevi Çalıştayı

yecek hükümler getirdiğini iddia etmek, aklın ve bilimin gelişimini inkar etmek olur. Benim Türk Milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra beni benimsemek isteyenler bu temel eksen üzerinde, aklın ve bilimin rehberliğini kabul ederlerse, manevi mirasçılarım olurlar demektir.

Görülüyor ki Alevilik, akılcılık, bilimsellik, eşitlik, düşünce ve inanç özgürlüğü üzerine bina edilen bir inanış ve kültür yapısını oluşturmaktadır. Bu inanış ve kültür hiç kuşku yok ki çağdaş, demokratik, laik, hukukun üstün olduğu bir sistem ile doğrudan çakışmaktadır. Sunduğumuz bu değerler insanlığın ortak ürünü olan birçok belgede yer almıştır.

Şimdi buraya taşımadığım, süre dolayısıyla taşıyamadığım 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, yine 1950 İnsan Hakları ve Temel Hürriyetler Avrupa Sözleşmesi, Anayasamızın başlangıç bölümü, Anayasanın 2-10-24 ve 42'inci maddelerinde, bütün bu değerler ve hukukun üstün olduğu, özgürlükçü, demokratik, laik anlayış ve değerler yer almıştır. Bütün bu belgelerde yer alan ilkeler insanlığın ulaştığı düzeyin bir ifadesidir. Bu belgelerde yer alan ilkelere çok kısa olarak göz atalım.

Hukukun üstünlüğü, hukuk devleti deyimleri ilk bakışta çok soyut deyimler olarak algılanır. Bu nedenle de hukukun bağlayıcılığından kurtulmak için kimileri hukuku kendilerine göre yorumlarlar. Hukuk devletinin bilim adamlarınca yapılan tanımlarını ve Anayasa Mahkeme'mizin kararlarında yaptığı tanımları buraya taşımak, bu konuşma süresinde mümkün değildir. Bir cümleyle ifade edecek olursak, hukuk özgürlükçü demokrasi ve onun olmazsa olmaz ilkeleriyle belirlenmiş bir sistemi ifade eder. Hukuk devletinde her şey hukukun, demokrasinin olmazsa olmaz ilkeleri çerçevesinde gerçekleşmek zorundadır. Burada öncelikle hukuk devleti açısından yaşamsal bir temel noktaya değinmek istiyorum. Demokratik hukuk devletinde parmak çoğunlukları da hukuk devletinin olmazsa olmaz ilkeleriyle bağlı ve bağımlıdır. Ünlü bilgin Spinoza, Parmak çoğunluğu insanı hikmet sahibi yapmaz demektir.

6. Alevi Çalıştay

Parmak çoğunluğunu sağlayan iktidarların her yaptığını hukuk olarak kabul eden, bunların dilediğini dilediği gibi yapabileceğini düşünebilen, çoğunluğun iradesini demokrasinin kırmızı çizgisi olarak kabul eden anlayış, hukuku, hukuk devletini reddeden bir anlayıştır. Böyle bir anlayışla oturup demokrasi ve hukuk devleti inşa edelim demenin hiçbir anlamı olamaz.

Hukuku üstün kılan temel mekanizmaların başında kuvvetler ayrılığı ilkesi yer almaktadır. Tabi sadece somut bazı hususlar, değil işin temeliyle ilgili konulara değinmek için bu ölçüde bir geniş perspektiften olayı almak zorunluluğu olduğuna inanıyorum. Yasama, yürütme ve yargı erkinin ayrı ayrı kurumlar eliyle yürütülmesi, birinin diğerinin yetkilerini kullanamaması, hukukun üstün olabilmesinin temel koşuludur. Yasama, yürütme ve yargının tek elde toplanması, hukukun üstünlüğünü, demokratik hukuk devletinin tüm güvencelerini ortadan kaldıran bir anlayıştır. Bu durumda demokratik sistem değil, olsa olsa çoğunluğun diktası oluşur. Yasama, yürütme ve yargının birinin diğerleriyle ilişkisi tamamen demokratik hukuk devleti çerçevesinde olmak zorundadır. Milletvekili listesinin atamayla saptanması kuvvetler ayrılığı ilkesini dinamitleyen bir uygulamadır. Hakim ve savcı atamalarının yürütmenin bir unsuru olan bakanın inisiyatifine terk edilmesi kuvvetler ayrılığı ilkesini dinamitleyen bir uygulamadır. Kanunla düzenlenmesi gereken konuların yönetmelikle düzenlenmesi kuvvetler ayrılığı ilkesini dinamitleyen bir uygulamadır. Sırf yargı kararını kaldırmaya yönelik kanun oluşturmak kuvvetler ayrılığı ilkesini dinamitleyen bir husustur. Bu açılardan baktığımızda kuvvetler ayrılığı ilkesinin ülkemizde uygulandığını söyleme olanağı yoktur. Bu nedenle ülkemizde temel hak ve özgürlüklerin güvencede olduğu iddiasını yitirmektedir, ciddiyetini yitirmektedir.

Hukukun üstünlüğüne bir başka açıdan bakalım. Demokratik, laik hukuk devletiyle teokratik devlet ilkeleri ve bunların olmazsa olmazları, yaşam biçimi birbirinin temelden farklı ve hatta birbirine zıt olan iki sistemdir. Teokratik devlette tartışılmayan, insanlar tarafından değiştirilmesi mümkün olmayan, eleştirilemeyen, yalnızca ona uymak zorunlu-

6. Alevi Çalıştayı

luğu bulunan Tanrı buyrukları geçerlidir. Hukuk devletinde ise aklın ve bilimin öngördüğü kurallar geçerlidir. Bu kurallar eleştirilebilir, zaman ve koşullara bakılarak değiştirilebilir kurallardır. Teokratik sisteme ait kuralları demokratik sistem içinde yaşama geçirmek doğrudan doğruya hukuk devletini yozlaştıracak, etkinliğini azaltacak, hukuk devleti bilincini teokratik sistem lehine değiştirecek sinsi uygulamalardır. Ne yazık ki ölkemizde bu uygulamalar giderek yoğunluk kazanmaktadır. Başkaca anlatıma gerek yoktur, Anayasa Mahkemesi kararları incelendiğinde çok ciddi örnekler açıkça görülecektir.

Hukuk devleti açısından önem taşıyan önem taşıyan bir başka unsur da siyasi partilerdir. Tabi buraları geçmek istiyorum, diğer siyasi partiler de doğrudan doğruya katılımı sağlayan ve toplumda oluşan belli eğilimleri, belli düşünce biçimlerini elbette ki Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aktaran hususlardır. Bu da doğrudan doğruya insan hakları uygulaması açısından önem taşıyan bir husustur diye düşünüyorum. Tabi seçim sistemi de öyle, siz yüzde 10 barajı getirirseniz zaten ... sistemi çok oy alan partiye aldığından, çok imkan tanıyan bir sistem. Bunun üzerine bir de yüzde 10 barajı koymak birçok toplumsal ihtiyaçları, toplumdaki birikimleri demokrasiye, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne yansıtma konusunda büyük zorluklar çıkmaktadır. Bence Türkiye'nin yaşadığı çok önemli sorunlardan birisi de partilerin antidemokratik yapılara sahip oluşu ve seçim sisteminin bu tarzda bulunmasıdır diye düşünüyorum.

Şimdi biraz da Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan söz edelim. Demokratik, laik hukuk devletini yakından ilgilendiren ve etkileyen yapılanmalardan birisi de Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatıdır. 1961 Anayasası'nın 154. maddesinde Diyanet İşleri Başkanlığı'yla ilgili hüküm şöyleydi; Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir demektedir. Oysa 1982 Anayasası'nın 136. maddesi Diyanet İşleri Başkanlığı'yla ilgili olarak şu hükmü getirmektedir; Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, laiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanu-

6. Alevi Çalıştayı

nunda gösterilen görevleri yerine getirir demektir. Görülüyor ki 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası'nın Diyanet İşleri Başkanlığı'na ilişkin hükümleri birbirinden çok köklü biçimde farklılıklar göstermektedir. 1982 Anayasası, 1961 Anayasası'nda bulunmayan şu hükümleri getirmiştir; Laiklik hükümleri doğrultusunda görev yapılacak, bütün siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalınacak, milli dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinecek. 1982 Anayasası'ndan evvel 1965 tarihinde yürürlüğü konan Diyanet İşleri Başkanlığı Kanunu'nun görev başlıklı maddesinde, İslam dininin inançları, ibadet ve ahlak esaslarıyla ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur demektir. Görülüyor ki, Diyanet İşleri Başkanlığı yalnızca İslam diniyle ilgili olarak faaliyet gösterecektir. Bu kanunda her ne kadar İslam dinine ilişkin faaliyet göstereceğinden söz ediliyorsa da bugün Diyanet İşleri Başkanlığı yalnızca Hanefi mezhebi içtihatlarına uygun bir anlayış içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir. Tek din ve/veya mezhebe hizmeti esas alıp, diğer inançları yok sayan bir anlayış ve yapılanmayla hukukun üstün olduğu laik sistem doğrultusunda hizmet sunmak mümkün müdür?

Diyanet İşleri Başkanlığı yalnızca bir din ve mezhebe hizmet sunarak ve diğer inançları yok sayarak ülkede dayanışma ve bütünleşmeye nasıl hizmet edebilecektir? Laik sistemi dışlayan ve yalnızca bir dine ve mezhebe hizmeti esas alan bir teşkilat nasıl olacak da siyaset dışında kalacaktır? 1982 Anayasası'nın geçici 8. maddesi, Anayasa'yla kabul edilmiş olan yeni organ, kurum ve kurulların kuruluş, görev, yetki ve işleyişleriyle ilgili kanunlarla, Anayasa'da korunması veya değiştirilmesi öngörülen diğer kanunlar, Anayasa'nın kabulünden başlayarak kurucu meclisin görevi içerisinde, bu süre içinde yetiştirilemeyenler seçimle gelen Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk toplantısını izleyen 1 yıl sonuna kadar çıkarılır diyor.

Görülüyor ki Diyanet İşleri Başkanlığı'na ilişkin 1965 tarihli kanun, tümüyle Anayasa'nın 136. maddesine aykırıdır. Az çok hukuk bilen birisi varsa, bunun tersini ifade etsin şu durum karşısında. Türkiye

6. Alevi Çalıştayı

Büyük Millet Meclisi'nin ilk toplantısından itibaren geçen 1 yıllık süre 1984 sonunda bitmektedir. Demek oluyor ki 25 yılı aşkın bir zamandan beri Diyanet İşleri Başkanlığı Anayasa'nın 136. maddesine aykırı olarak yapısını ve işleyişini sürdürmektedir. Bu hükme göre Diyanet İşleri Başkanlığı, Anayasa dışı bir kurum olarak, bir kuruma dönüşmüş müdür değil midir, bunun yargısını size bırakıyorum. Diyanet İşleri Başkanlığı kanunu yeniden düzenlenerek, bu kurumun Anayasanın öngördüğü ilkelere uygun hale dönüştürülmesi çok geç kalmış bir işlev olarak devletimizin önünde bulunmaktadır.

Şimdi bir soru yöneltmek istiyorum, Cumhuriyetin bir kurumu olması gereken Diyanet İşleri Başkanlığı'nda, ulema kadrolarını ayrı tutuyorum, hizmetli ve kamu görevlisi olarak kaç tane Alevi yurttaş bulunmaktadır? Ha, diyeceksiniz ki, efendim, kimsenin mezhebiyle meşgul değiliz. Mezhebiyle meşgul değilsiniz de niye sadece belli bir inanç sahiplerini orada topluyorsunuz, diğerlerine imkân tanımıyorsunuz?

Sayın başkan, değerli arkadaşlar artık bu yapının dönüştürülmesi savsaklanamaz bir durum olarak, bir ihtiyaç olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin, demokratik, laik, hukuk devletinin bir ihtiyacı olarak, açık olarak burada bulunmaktadır. Bu herkesi ilgilendirmektedir ya işi tam bir bütün boyutlarıyla ele alalım veyahutsa sistem demokratik, laik, hukuk devleti olmasın, böyle acayip bir yapı olsun, ondan sonra yandan çarklı bir halde bazı haklar verelim. Bu doğru değil, bu doğru değil. Bu işin temelinde ve kökeninde sistemin demokratikleşmesi söz konusudur, ihtiyaç budur değerli arkadaşlar.

Şimdi vicdan hürriyeti ve laiklik konusuna biraz değinelim. İnsan olarak doğmuş olmanın ilk sonucu vicdan özgürlüğüne sahip olmaktır. Laik sistem, vicdan özgürlüğünün, inanç özgürlüğünün güvencesidir, garantisidir. Kimileri inanç özgürlüğü ile laikliği birbirine karıştırmaktadır. Vicdan özgürlüğünü laiklikten önce, laikliği ona tabi bir şey olarak sunmaktadırlar. Oysaki laiklik olmadan vicdan özgürlüğünü, inanç özgürlüğünü sağlamak mümkün değildir. Laik olan devlet inançlar önünde tarafsız olmak zorundadır, laik devletin herhangi bir dinsel tercih

6. Alevi Çalıştayı

yapmasına laik sistem engeldir. Laiklik dinsel tahakkümün önündeki barajdır. Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirttiği gibi, din özgürlüğünü kendi başına bir anayasa ilkesi olarak kabul eden bir politik düzen, dini kendi zorunlu temeli olarak kabul edemez. Kendini, meşruiyetini, kendi meşruiyetini dinde arayamaz. Din özgürlüğü anayasal bir ilke olarak geçerliyse, devlet herhangi bir inanç lehine tavır koyamaz, herhangi bir inanca sahip çıkamaz. Devlet ancak ve ancak her inanç sahibinin kendi inancı doğrultusunda kendisini geliştirecek koşullar için gerekli olanakları sunmak gibi bir görevi üstlenmelidir. Demokratik, laik sistemde devletin görevi bundan ibarettir, yoksa devletin insanlara inanç zerk etmesi, belli bir inancı zerk etmesi, insanları o inancın adeta, bağışlamanızı dilerim, söylüyorum biraz ileri gidiyorum ama robot haline getirilmesi demokratik, laik sistemle bağdaşmadığı gibi insana saygıyla da bağdaşmaz.

Demokratik hukuk devletinin temel dayanağı ve varlığının güvenesi kuşku yok ki laik eğitimidir. Bugün ne yazık ki eğitim konusunda Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde olduğu gibi ikili eğitime geçilmiştir. Bir tarafta laik eğitim sürerken diğer tarafta dinsel eğitim büyük ölçüde yaygınlaştırılmıştır. İmam hatip okulları, Kur'an kursları yanında dinsel eğitim devlet okullarında da güçlendirilmiştir. Bu ikili eğitimin demokratik laik hukuk devleti için ne büyük bir sakınca olduğunu açıklamaya gerek görmüyorum. Bugün devlet kadrolarına çok yoğun bir biçimde dinsel eğitimden geçmiş insanların atandığını görmekteyiz. Artık çok geçmeden Tevhidi Tedrisat Yasası'nın uygulamaya konulması zorunlu hale gelmiştir.

Şimdi burada bir hususa daha değineceğim. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ile ilgili görüşlerimi sunacağım ama bunu geçiyorum. Bunun ne ilgisi vardı denilebilir? Evet, temel hak ve özgürlükler için, hukukun üstünlüğünün gerçekleştirilmesi için, eşitlik ve özgürlük için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, dolayısıyla tabi kuvvetler ayrılığı ilkesi son derece önem taşıyan bir husustur. Bunun demokratik hukuk devleti anlayışı ve çerçevesi içerisinde düzenlenmesi gerekir diye düşünüyorum. Çünkü yargı bağımsızlığı hukukun üstünlüğünün olmazsa

6. Alevi Çalıştayı

olmaz bir ilkesidir. Ben bu konuları yazılı olarak sunacağım ve bunla ilgili oradan lütfederseniz.

Diğer konulara değinmiyorum zaman dar, müsamaha ettiniz ancak şu hususları, bu konuşma metninin içerisinde bulunan hususlarla ilgili talepleri sunmak istiyorum. Bu konuşma metninde değinilen konulara ilişkin talepleri özetle şöylece sunabiliriz:

İkili eğitimden vazgeçilerek tamamen laik eğitime geçilmelidir. Eğitimde tarikatlar devre dışı bırakılmalıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı laiklik ilkesi doğrultusunda ve Anayasanın 136. maddesinde öngörülen koşullara uygun bir yapıya dönüştürülmeli ve Anayasa dışı bir kurum olmaktan çıkarılmalıdır. Devlet kayıtlarında Alevileri peşinen bölücü olarak kabul eden mevzuat tasfiye edilmelidir. Kamu hizmetine alımlarda yalnızca objektif ve nesnel koşullar öngörülmelidir. Seçim sistemi halkımızın iradesinin ve toplumda oluşan eğilimlerin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne olabilecek şekilde, yansımaları sağlayacak şekilde düzenlenmeli ve yüzde 10 barajı hemen kaldırılmalıdır. Siyasi Partiler Kanunu, partilerin hukuka uygun işleyen demokratik ve katılımcı bir yapıya dönüştürülmesini sağlayacak biçimde yeniden düzenlenmelidir. Bir ibadet yeri olarak fiilen oluşmuş ve ülke düzeyinde de yaygınlaşmış olan cemevleri uygulaması devlet katında da tanınmalıdır ve bunun da gereği yerine getirilmelidir. Alevilik konusunda bilimsel araştırmalar yapacak tamamen özerk araştırma kurumları, kurumları veya enstitüler oluşturulmalıdır. Özellikle yargının ve güvenlik güçlerinin, tarikat örgütlerinin egemenlik alanı olmaları önlenmelidir. Metinde anlatıldığı gibi Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yargı bağımsızlığını gerçekleştirecek biçimde yeniden yapılanmalıdır.

Bütün bunlar dışında var olan devlet yapısının kökten dönüşümüne gereksinim vardır. Devlet yapısının kurumlarıyla, kurallarıyla hukukun üstünlüğünü sağlayacak, temel hak ve özgürlükleri güvence altına alacak, ülkemizin demokratik gelişmesinin önünü açacak bir yapılanma için yeni bir anayasaya gereksinim vardır. Bu anayasada devlet ve din ilişkisi laik devlet anlayışı doğrultusunda netleştirilmelidir. Bu

6. Alevi alıştayı

anayasada ırkçılık dışlanmalı ve insanlık suçu olarak saptanmalıdır. Oluşturulacak anayasa, toplum katmanlarının ortak katkısı ve ortak iradesiyle hazırlanmalı ve halkımızın onayına sunulmalıdır.

Tabi bana gosterilen msamahanız nedeniyle konuşmamın büyük bir bölümünü konuşma süre içerisine almadım. Bana gosterdiğiniz bu müsamaha dolayısıyla teşekkür ediyor, beni sabırla dinlediğiniz için sizlere teşekkür eder, bu çalışmaların başarılı olmasını diler, sevgi ve saygılarımı sunarım.

MODERATÖR - Biz de teşekkür ederiz. Yazılı metni alacağız herhalde?

SEYFİ OKTAY - Tabi, tabi efendim takdim ediyorum.

MODERATÖR - Teşekkür ederiz Sayın Bakan. Sırada Mehmet Bekaroğlu Bey var. Hocam buyrun.

MEHMET BEKAROğLU - Teşekkür ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

şimdi Türkiye'nin bana gore beş tane önemli fay hattı, çatışma alanı var. Bu işte modern-dindar, laik-laik olmayan, Türk-Kürt, Sn-ni-Alevi, işte dördüncü mesele olarak vesayet meselesi sivil-asker, demokrasi meselesi de diyebiliriz buna. Bir de zengin-fakir. Bugün bunlardan bir tanesini konuşuyoruz ama dikkat ederseniz bunların hiçbiri birbirinden bağımsız değil. Hem ortaya çıkma, köken itibariyle birbirlerinden bağımsız değiller hem de bugün gosterdiği manzara ve çözüm nerileri açısından birbirinden bağımsız değil.

Bütün bu beş tane önemli sorun bana gore, elbette Alevilikle ilgili konuştuğumuz için Osmanlı dönemi, daha ncesi Abbasi, Emevi gider. Yani bu sorun devam eden bir sorun ancak biz bugünü konuşuyoruz, bugün modern Türkiye Cumhuriyeti Devleti içinde neler yapabileceğimizi konuşuyoruz, iyi de oluyor. Çünkü Kerbel'a'nın hesabını burada gormeye kalkarsak, mümkün değil işin içinden çıkamayız.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi bu problem aslında modern Türk ulusu inşa etme projesinin uygulanmasından kaynaklanmış bir problemdir. Bildiğiniz gibi gayrimüslim nüfus değişik şekillerde tehcirle, işte katliamlarla, ölümlerle, göçle bir seviyeye indirilmiş, kalan Müslüman ahaliden de modern Türk ulusu inşa edilmeye çalışılmıştır. Bu ulusun, bu milletin, millet modern olacak, Türk olacak, inanç itibariyle, dil itibariyle her yönüyle tek bir millet olacak. Bu ulusun inancı da Sünni-Hanefilikten Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yorumladığı bir din olacak. Bu çerçeveden Alevi arkadaşlarımızın Diyanet İşleri Başkanlığı'nı eleştirmelerini çok iyi anlıyorum ama Sünni arkadaşlarımızın da Diyanet İşleri Başkanlığı'nı eleştirmeleri gerekiyor. Çünkü Diyanet İşleri Başkanlığı bir devlet kurumudur ve devlet azınlık veya az olan herhangi bir dini, mezhebi tarif edemeyeceği gibi çoğunluğun dinini de tarif edememeli, etmemeli. Dolayısıyla Diyanet sadece Alevilere değil Sünnilere de bütün din mensuplarına, inanç mensuplarına da müdahale ediyor ve demokratik bir devlette bu şekilde bir Diyanet olmaması gerekiyor.

Değerli arkadaşlarım, şimdi Alevi arkadaşlarımızı dinliyoruz taleplerini sıralıyorlar. İşte öne çıkan, burada da öne çıkan hani çözüm önerileri dendiğinde işte cemevleri, Madımak, din dersleri, Diyanet gibi birkaç tane maddeye şey yapıyor. Ben her seferinde hayal kırıklığına uğruyorum. Bu demek değildir ki bu sorunlar sorun değil, bunlar çok basit sorunlar ve hemen çözülebilir. Eğer hükümet isterse, Sayın Bakan isterse, Başbakan isterse, Bakanlar Kurulu isterse bunları çok kolay bir şekilde halledebilir, basit şeyler. Hayal kırıklığına uğruyorum çünkü Alevilerin yani Alevi derneklerinin, Alevilerin hakları için kurulan dernek ve vakıfların bunları dillendirmeleri çok anlaşılır bir şey ama bir muhalefet geleneği olarak var olan Aleviliği, Alevilerin taleplerinin bu şekilde 4-5 maddeye indirgenmesi bana Türkiye'de verilen demokrasi mücadelesi açısından da beni hayal kırıklığına uğrattıyor. Çünkü Alevilerin, böyle bir muhalif kesimin, toplum gurubunun, çok dinamik toplum gurubunun Türkiye'de demokrasinin yerleşmesi, hak ve özgürlüklerin yerleşmesi açısından da çok önemli katkılarının bulunacağını düşünüyorum.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi böyle olması yani verilecek bir demokrasi mücadelesi, Alevilerin de diğer bütün inanç guruplarının ya da etnik gurupların, kültür guruplarının sorunlarını da sıkıntılarını da halledecektir.

Şimdi bu hükümetin işte Alevi açılımı, Kürt açılımı, işte değişik açılımlar yapıyor ve ben çok şaşarak izliyorum, gerçi demokrasi açılımı diye de zaman zaman dillendiriyorlar.

Değerli arkadaşlarım, Alevi açılımı yani Alevilerin sorunlarını kimlerle oturup çözeceksiniz? Hangi gurubu, hangi derneği, hangi vakfı Alevilerin gerçek temsilcisi olarak göreceksiniz? Bu mümkün değil yani hepsini toplasanız farklı farklı şeyler de söyleyebileceklerdir. Dolayısıyla burada...

KATILIMCI - Hepsinin isteği aynı, 4 tane istek var...

MEHMET BEKAROĞLU - Tamam dinledim ben sizi, ben ifade edeyim sonra siz eleştirin.

Burada aslında yapılacak çalışmada elbette Alevi, Alevi olmayan bütün toplum guruplarını oturup konuşmak, nasıl çözüm yolları bulunacağını tartışmak, onların önerilerini almak çok doğru bir şey ama demokrasi, insan hak ve özgürlükleri söz konusu olduğu zaman devletin muhatapsız çözümü denemesi gerekiyor. Muhatapsız çözümden kastettiğim şey budur. Bugün çağdaş demokrasilerde hak ve özgürlüklerin neler olduğu, bunların sınırlarının da neler olduğu çok iyi bilinen konulardır. Devlet eğer bir şey yapıyorsa ki burada sorun devlettir, konuşan arkadaşların bir kısmı ifade etti; vatandaş arasında, yurttaşlar arasında, Alevi ve Sünniler arasında, Türkler ve Kürtler arasında olduğu gibi bir problem yok, dolayısıyla bu devlet problemidir. Devlet modern Türk ulusu yaratırken bu problemleri ortaya çıkardı, bu yaraları oluşturdu. Şimdi bunlardan vazgeçiyor ve demokratik bir devlet oluyorsa, demokratik bir devlette hak ve özgürlüklerin neler olduğu, bunların sınırlarının neler olduğu çok net bellidir.

6. Alevi alıştayı

İnanç konusundaki sınır da şudur, devletin gücü ve imknları hiçbir şekilde bir inanç gurubunun lehine, diğer inanç guruplarının aleyhine kullanılamaz. Yani bu ilke çok evrensel, herkesin bildiği bir ilkedir. Devlet kendisini bu yere çekerse, bu mevziye, bu şeye çekerse Alevilerle ilgili sorunlar da Snnilerle ilgili sorunlar da Kürtlerle ilgili sorunlar da ozlecektir. Devlet yani teolojiyle uğraşmayacak yani bu işte Alevilerle konuşuyor. Alevilerle ilgili Sünniler, bilim adamlarının görüşü nedir? Sana ne, devletin işi değil ki. Aleviler nasıl inanacak, ne Aleviliktir? Teolojiyle uğraşmak devletin işi değil ki. Sünnilikle uğraşmak da devletin işi değildir. Devlet işini yapsın. Nedir devletin işi? Devlet bütün inanç guruplarına hak ve özgürlüklerini, kendilerini ifade imkanlarını tanımak zorundadır. Devlet imkânlarını, devlet gücünü bir inanç gurubunun lehine, diğerlerinin aleyhine kullanmamalıdır. Bir inanç gurubunun başka bir inanç gurubunun üzerine baskı kurması söz konusuysa, zor kullanması, şiddet kullanması söz konusuysa, devlet buna müdahale etmelidir, devletin görevi budur.

Ben bu Alevi alıştaylarından falan, bugün konuşulanlardan, devletin konumundan anlıyorum ki şimdi devlet sanki hakem oluyor aramızda ve doğru Alevilik, doğru Sünnilik, doğru şey nedir, bunları tespit edecek. Böyle bir şey yok değerli arkadaşlarım, modern devletlerin böyle bir görevi yoktur.

şimdi Alevi arkadaşlarım burada da buna örnekler verebilirim, özellikle Fikri Sağlar Beyin, Seyfi Beyin konuşmalarından çıkardığım şeyler var. Mesela Fikri Sağlar Bey, işte Alevi felsefesi uygar, devletin kabul edeceği bir felsefe gibi bir şey kullandı. İşte başörtüsüyle ilgili yapılan toplantılarda çok gerginlikler oluştu, karışıklıklar oldu ama Aleviler uygar toplantılar yaptılar dedi. Seyfi Bey de buna benzer şekilde işte Alevi cumhuriyet düşüncesi, eğer cumhuriyet felsefesi uygulananmış olabilirseydi, bunlar olmazdı. Alevilik işte cumhuriyet şeylerine daha uygundur gibi laflar etti. Öyle bir şey yok değerli arkadaşlarım, böyle bir yarışa gidersek hiçbir yere gidemeyiz, çatışmalar olur, sıkıntılar olur, çözüm olmaz. Burada da çözüm budur.

6. Alevi Çalıştayı

Siz elbette kendi ya da kim kendi inancını, kendi ibadetlerini, mezhebini tamam beğenebilir, edebilir ama diğerini de kabullenmek mecburiyetindedir. Şimdi Türkiye’de garip bir durum var yani mesela bazı yaşam tarzları, yaşam tarzıdır diye bir ifade kullanıldı burada. Bazı yaşam tarzları yüceltiliyor, bu doğrudur, işte demokratik olan budur, medeni olan budur, uygar olan budur, diğer yaşam tarzları değildir. Böyle bir şey yok yani din zaten rasyonel bir şey filan değil ki neye göre medeni diyorsunuz? Hangi medeniyet ölçülerine göre daha uygar diyorsunuz? Böyle bir şey yok yani din inançtır dolayısıyla bunun diğerine üstünlüğü yoktur. Bunu kabul edeceksiniz, bunu herkes kabul edecek.

Şimdi devlet yıllardan beri devlet gücünü, Sünni aslında yani Sünni Hanefilik midir? Diyanet’in tarif ettiği din, mezhep onu da bilmiyorum ama öyle görülüyor. Kendilerine göre bir Sünni-Hanefilik tarif ediyor Diyanet İşleri Başkanlığı ve bana öyle geliyor ki Alevilerden çok Sünni Hanefileri sınırlıyor. Şimdi devlet gücü sürekli olarak bu kendisinin, devletin yine kendisinin tanımladığı bir Sünni-Hanefilik inancı doğrultusunda kullanılmış. Şimdi diğer inanç gurupları da devlet gücü bizimle beraber olsun, bizim için kullanılsın gibi bir yarışın içine girmemesi gerekiyor. Devlet burada bağımsız olacak, hakemliği de sen doğrusun, sen haksızsın şeklinde olmayacak devlet hakemliği. Hakemliği devlet gücünü, imkânının eğer devletin gücü ve imkânı gerçekten inanç guruplarının, guruplar için kullanılacaksa, örneğin bugün camilere işte elektrik, su parası alınmıyor, cemevlerinden de alınmayacaksa ki doğrudur, burada da eşit olarak hareket edilecek. Kaldı ki sadece işte Hanefiler, sadece Sünniler, sadece Aleviler değil, mevcut diğer inanç gurupları için de bu şey söz konusu geçerlidir.

Şimdi birkaç cümle daha söyledikten sonra sözlerimi bitireceğim. Biz eğer bu sorunu çözmek istiyorsak, bu sorunun Türkiye’deki demokrasi ve hak ve özgürlükler meselesi olarak ele alınması gerekiyor. Aleviler tarihleri itibariyle bakıldığı zaman gerçekten bu toplumun çok dinamik unsurları olmuşlardır. Muhalefet geleneğidir, iktidarlara, iktidarların yapmış olduğu haksız uygulamalara müthiş direnişler göster-

6. Alevi Çalıştayı

mişlerdir ve bugün bu içinden geçtiğimiz zaman diliminde, bu coğrafyada bir demokrasi, hak, hukuk ve özgürlük mücadelesi veriliyorsa, buna Alevilerin yapacak çok ciddi katkıları vardır. O sebepten dolayı Alevilerin buradaki taleplerinin dört tane maddeye indirilmesi beni rahatsız ediyor. Yoksa elbette cemevleri yani neyi tartışıyoruz ki burada? İşte o tekçi devlet anlayışı zihniyetimizi çözemiyoruz yani kıyamet mi kopacak, cami ve cemevleri eşit statüde kabul edildiği zaman kıyamet mi kopacak? Sünnilik, Hanefilik zarar mı görecek? Devlet mi zarar görecek? Hayır. Madımak elbette bir travmadır, ciddi bir travmadır. Bunun işte lokanta olmaktan çıkarılması, müze yapılmasına bu devletin gücü mü yetmiyor Sayın Bakanım? Parası mı yetmiyor? Bunu hemen dünden bugüne yapsın yani.

Diyanet İşleri Başkanlığı ve din dersleri, bu konular da demokrasi içinde ele alınması gerekli konulardır ve halledilecektir. Bu din dersleriyle ilgili bir cümle söyledikten sonra sözlerimi bitireceğim. Yani din dersi, din kültürünü, ahlak bilgisini bütün gençler ... Anayasada mecburidir denmesi çok garip. Yani matematik, Türkçe, işte başka dinler, dersler mecburi değil de din niye mecbur? Burada tabi bir kasıt olduğu çok açık, net ama din bilgisinin ve herkes Sünni, Alevi hangi inanç gurubundan olursa olsun, insanların ahlak bilgisine sahip olması başka bir şeydir, bir dinin öğretilmesi, dayatılması onun eğitiminin verilmesi başka bir şeydir. Bana göre din dersleri yani din ve ahlak bilgisi bütün çocuklara okutulmalı ama din eğitimiyle ilgili herkes kendi mezhebine, kendi inancına göre eğer isterse, okullarda verilebiliyorsa şey verilmesi, bu dersi de alabilir, alması gerekiyor diye düşünüyorum.

Neticede eşit yurttaşlık sorunudur, cumhuriyet de budur değerli arkadaşlarım. Cumhuriyet kurulduğu andan itibaren aslında cumhuriyet değildir, 1924 Anayasa'sından itibaren değildir cumhuriyet. 1924 Anayasası'nın 88. maddesini hatırlayın, dini, inancı ne olursa olsun, herkes Türk kabul edilir diye başlamış bir anayasanın demokratik bir anayasa olması zaten mümkün değildir. Eşit yurttaşlık zaten mümkün değildir. Dolayısıyla bana göre hükümet bu çalıştaylara devam ederken Anayasa çayıştayları yapsın, biz cumhuriyetin şu kadar yıl

6. Alevi alıştayı

sonra gerçekten demokratik bir ülke olacaksak, burada bütün inanç gurupları rahat bir Şekilde yaşayacak, kendilerini geliştirebilecek, ifade edebileceks gerçekten demokratik bir anayasaya ihtiyaç vardır. Onu raftan indirsin, hükümet hazırlamış olduğu anayasa taslağı, tartışılabilir tabi yani ille de onun üzerinde konuşmak durumunda değiliz ama böyle ciddi bir anayasaya ihtiyaç vardır. Bu zamanları böyle bir anayasanın hazırlanması için harcayalım derim.

Hepinize saygılarımı sunarım.

MODERATÖR - Teşekkür ederiz Sayın Bekaroğlu. Arif Sağ Bey siz buyrun.

ARIF SAğ - Sayın Başkan...

KATILIMCI - Bir Şey var... Sayın Bekaroğlu haklı olarak Türkiye'nin bütün sorunlarının tartışıldığı ortamlarda her Şeyin düzeltilebileceğini söylüyor. Haklı ama biz bu toplantıda, toplantının çerçevesini belirleyen, oturumu belirleyen konularla düşüncelerimizi sınırlamaya çalıştık. Yoksa buradaki arkadaşların demokrasi konusundaki taraf olma, muhalif olma gelenekleri devam etmektedir, onu tespit etmek isterim.

MODERATÖR - Peki teşekkürler. Hasan Bey bir takdim tehir olmuş. Kusura bakmayın Arif Bey. nce Hasan Bey, sonra sıra sizde. Siz, bir not mu? Buyrun buyrun.

KATILIMCI - Efendim Sayın Bekaroğlu'na teşekkür ederiz ancak taleplerimiz hep demokrasi doğrultusunda oldu, hukukun üstünlüğü doğrultusunda oldu ve yeni bir anayasa yapma doğrultusunda oldu taleplerimiz. Çelişen bir durum yoktu ama herhalde önceden kendileri, yorumlamak istemem ama kurguladıkları bir durumu, görüşü sunmak için bu Şekilde konuştular diye düşünüyorum. Yoksa bizim düşünce-miz demokrasi, yoksa Aleviliğin Sünnilikten stn olduğu, Sünniliğin Alevilikten stn olduğu falan böyle bir düşünce, ilkel bir dşnecedir, bize yakıştırılması söz konusu olmamalıdır. Yaşamımız hep böyle eşitlik, özgürlük, demokrasi, laiklik mücadelesi vererek geçti.

Teşekkür ederim.

6. Alevi alıştayı

MODERATÖR - Ercan Bey buyrun.

ERCAN KARAKAŞ - Şimdi Sayın Bekaroğlu çok güzel Şeyler söyledi. Zannediyorum burada kimse Alevi derneklerini falan temsil etmiyor. Yalnız Şunu söylememiz lazım, onlar olmadığı için, ben 8 Kasım mitinginin hazırlık komitesinde de bulundum, mitinge de katıldım. Mitingin talepleri de elimde. Sayın Bekaroğlu'nun söylediği 4 talep var Alevilikle ilgili. 12 talep de Türkiye'nin demokratikleştirilmesiyle, sosyal ve ekonomik adaletle ilgili talepleri var. Yani gördüğüm kadarıyla Alevi örgütleri ... gerçekten ülkenin bütün sorunlarını alıyorlar ama tabii burada bir Alevi alıştayı yapıyoruz. Bu zgn sorunu da ele alıyoruz ama doğrudur, ben de konuşmamda söyledim, meselenin esası doğru bir demokrasi anlayışına oturtmakta yatıyor.

MODERATÖR- Peki, Hasan Bey buyrun.

HASAN MACİT - Sayın başkan, çok değerli katılımcılar, hepinize saygılar sunarım.

Alevi alıştayları haftalardır devam ediyor, devam edeceği de görülüyor söylendiğine göre. Umarım bu çalıştayların sonucunda bir sonuç çıkar, ve bu sonucu uygulamalı olarak hayata geçirilir. Eğer insanlar beklentiye sokarak, beklenti içerisinde bir takım sıkıntılar ve sorunların çözümü anlamında sonuç çıkacağını beklerken, bu çalıştayların sonucunu da tozlu raflara alıştay raporları olarak koyarsak, bu beklentileri boşa çıkartırsak, insanları hayata, insanları devlete, insanları siyasi otoriteye bir kez daha kstrrz diye düşünüyorum. Nitekim demokratik açılım diye yaz ortasından bu tarafa Türkiye'de tartışılan ve tartışılırken demokratik açılımın içerisinde insanlara ne verildiği, topluma ne verildiği, sosyal barışı sağlayacak, uzlaşmayı sağlayacak neler verildiği henüz ne iktidar tarafından ne muhalefet tarafından ortaya konmuş değil. Türkiye Büyük Millet Meclisi bu konuyla ilgili 2 defa toplantı yaptı ama Sayın Başbakanın ağzından ki bu projeyi ortaya atan Sayın Başbakanın ağzından bu demokratik açılımla ilgili somut ne yapılacağına dair bir Şey duyamadı Türk halkı, Türkiye bir Şey duyamadı. Alevi alıştayı da aynı bu Şekilde sonuçlanacak olursa,

6. Alevi alıştayı

bugün sokaklarda her gün izliyoruz, bir kaos, bir kavga, bir huzursuzluk ortamı hakim. Bu beklentinin getirdiği bir sonuçtur, insanları bu beklentiden, umarım Alevi alıştayı sonucu, Alevi yurttaşlarımızın yaşamış olduğu sıkıntıları ve sorunları çözer, çözümüne yönelik uygulamaya geçer diye düşünüyorum. Hem bu çok kısa sürede madem bu alıştay Ocak ayında sonuncusu yapılacak, çok kısa süre içerisinde hepimizin mutabık kaldığı, biraz önce toplantının başından bu tarafa ki önceki alıştayları bilmiyorum, orada da aynı şekilde mutabık kalınmıştır, herkesin ortak konsensüs içerisinde mutabık kaldığı konuların bir an önce hayata geçirilmesi, sağlanması gerekir diye düşünüyorum.

Temel olan insan hakkıdır, insan haklarıdır. Yaşam en kutsal insan hakkı, herhalde inanç hakkı da yaşamak kadar kutsaldır diye düşünüyorum. İnançlara saygılı ve inançlara saygının ötesinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yaşayan insanlarımızın, inançlarını hiçbir etki altında, hiçbir baskı altında kalmadan özgürce yerine getirebilmesi, en kutsal haktır diye düşünüyorum ve bu en kutsal hakkı gerçekleştirebilmek için de herkesin üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerekir.

Biz biraz önce, bizim birçok söyleyeceğimiz sözleri arkadaşlarımız söyledi, hepsine katılıyorum. Türkiye, Türkler Anadolu'ya geldiğinden bu tarafa bin yıldır Anadolu aydınlanması yaşayan bu Anadolu'da, dünyada din adına insanların en vahşi bir şekilde işkencelerden geçirilip öldürüldüğu başka ölkelerde, başka yerlerde yaşanırken Anadolu aydınlanmasını yaşayan bu toplum herhalde bunu başarabilir, başaracaktır ve hiç kimse de aksini inkar etmiyor, hiç kimse de aykırı bir şekilde bir söylem içerisinde değil. Örneğin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bütçe görüşölüyor. Bütçede en büyük payı alan Diyanet İşleri bütçesi görüşölüyor ve buna Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki bütün milletvekilleri oy veriyor, kabul ediyor. Ama Diyanet'i hepimiz, hep bizden önceki konuşan arkadaşlarımız hepsi yapısını anlattı, tekrar yapısına girmemize gerek yok. En büyük bütçesi olan böyle bir devlet kurumunun yapısının değiştirilmesi ve büyük bir çoğunluğu olan, bu toplumun büyük bir çoğunluğu olan Alevi yurttaşlarımızın temsilcilerinin orada temsil edilmesi noktasında değişimin sağlanması

6. Alevi Çalıştayı

sı çok zor değildir. Biraz önce Sayın Bakanım bunlara “zordur” gibi bir şey söyledi ama siyasi iktidarın bir tercihidir diye düşünüyorum. Bugünkü iktidar ve muhalefet de bu konuda destek olacaktır, destek olmayacak bir muhalefeti düşünemiyorum. Bu konuda bir yasal düzenleme getirildiği zaman herhalde Diyanet’i temsil noktasında, Alevi yurttaşlarımızın temsil noktasında bir sıkıntıya uğramadan değişimin yapılabileceği bir gerçektir.

Bazı düşünceler var. Diyanet İşleri kaldırılmalı, laik cumhuriyette, laik bir sistemde Diyanet işleri olmaz gibi düşünceler de var ama belki bu aşamada Türkiye’nin yapısı itibariyle Diyanet İşleri Başkanlığı’nın din hizmetlerinin kamusal bir kurum olarak bir süre daha devam etmesi gerekiyorsa, o zaman buradaki maddi-manevi bütün kaynaklardan Alevi yurttaşlarımızın da yararlanması, mutlaka sağlanması gerekir. Çünkü Diyanet İşleri bütçesine ayrılan kaynaktan, bu ülkenin vergi veren herkesin, Alevisiyle diğer inanç guruplarıyla herkesin buraya verdiği vergilerden pay ayrılıyor. Sen şu inançtasın, buradan senin verdiği vergiden ayırmayalım gibi bir ayırım söz konusu olmadığına göre, bu haksızlık giderilmesi gerekir diye düşünüyorum. Burada da Anayasamızın emrettiği şekilde eşit yurttaşlık kavramını, eşit olarak insanlarımızın temsil edilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, milli eğitimde, eğitim programlarımızda, müfredatımızda bir yanlışlık söz konusu. Sen inanmayan veyahut da başka bir inanç gurubunun düşüncelerini ders kitaplarında inanmayan, başka bir inanca mensup insanlara dayatmaya kalkarsan, orada toplumsal barışı bozuyorsun, huzuru bozuyorsun. Bunlar çok zor şeyler değildir, bunlar bakanlık düzeyinde çözülebilecek şeylerdir. Yani bugün tartıştığımız Alevi yurttaşlarımızın öteden beri sıkıntısı olan, zorluk çekilen ve onlar üzerinde baskı ve dayatma kullanılan bu zorlukları çözüme adına çok basit adımlarla bunlar çözülebilir, sıkıntılar giderilebilir. Müfredat programı da aynı şekilde yani orada da Bakanlar Kurulu kararıyla, bakanlığın anlayışıyla bu inisiyatif değiştirilebilir. Köklü değişimler, yasal düzenlemeler mutlaka yapılması gerekir ve bu yasal dü-

6. Alevi alıştayı

zenlemeler noktasında hiçbir, ne iktidar milletvekillerinin ne muhalefet milletvekillerinin engel çıkaracağını düşünmüyorum ki iktidar böyle bir alıştay dzenliyorsa, bunun arkasında ise yani iktidar Alevi sorunlarının özölmesi noktasında eğer samimi ise bu çalıştayların sonucunu hayata geçirmek istiyorsa...

Bu sorunları, 4-5 kalem var, şimdi ben şimdi bir kaçına değineceğim, bunların özölmesi noktasında hiçbir zorluk ve engel yoktur. Yani Madımak'ın müze yapılması konusunda Bakanlar Kurulu'na bile gitmeye gerek yok, Kültür Bakanımız herhangi bir yerdeki tarihi eseri restore eder gibi oradaki otelin kamulaştırma, müze haline getirme ve bu amaçla insanlarımızın hizmetine sunma konusunda çok kolay bir adımla gerçekleştirebilir. Nitekim aynı tarihlere rastlayan Almanya'da ırk bir saldırıdan dolayı yakılan yurttaşlarımızın, yakılan evi çok geçmeden müze olarak dönüştürüldü ve yakılan insanlarımızın orada isimleri anıt haline getirildi. Her yıl o olayın gerçekleştirdiği tarihte o insanlar orada anılıyor. Demek ki Almanya'nın Türk insanına verdiği değerı biz iktidarlar olarak Alevi yurttaşlarımıza yani kendi insanımıza, o değerı vermekte çekinti duymuşuz. Vermemişiz, verme noktasında da hala kararsızlığımız var. Yani bu çok basit bir düzenlemeyle, kanun bile gerektirmeyen bir çözüm ne yazık ki sağlanamıyor, adım atılmıyor. Eğer iktidar bu konuda da samimi ise bunlar çok, çok ivedilikle ve maddi kaynak falan çok fazla gerektirmeden çözülebilir.

İnsanların inancına hiç kimse karışamaz. Yani ne kamu görevlisi, ne siyaset, ne bir başka insan benim inancıma kim karışabilir? Bir başka kişinin inancına kim karışabilir? Benim inancım gereği cemevi ibadethane diyorsam, cemevi ibadethane sayılmalı. Bu Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın eşit vatandaşlık, eşitlik ilkesi çerçevesinde ve bu devlete mensup olan bu insanların sorunları çözme noktasında herhangi bir konu değil ki inanç konusu. Kutsal bir haktır ve bunun özölmesiyle ilgili biraz önce Sayın Genel Sekreterimiz bunu ifade etti, Bakanlar Kurulu'nda, "Cemevleri ibadethane sayılır" diye bir düzenlemeyle çözülebilecek bir olaydır.

6. Alevi Çalıştayı

Biz Sayın Kocaoğlu'yla 21. dönemde Avustralya'ya gitmiştik, bu vesileyle kendisini de gördüm, teşekkür ederim, hasretlik giderdik. Orada bir şey dikkatimi çekti ve ölünceye kadar da bu içimden çıkmayacak. Hangi inanç mensubu olursa olsun, belki bugün tanımlanmayan bir inanç mensubu olan bir insan dahi, bir dilekçeyle, benim inancım şudur, inancım gereği şu ibadetimi yapmak istiyorum dediğinde, oradaki kamu görevlileri, o dilekçenin karşılığı, o dilekçe sahibinin inancını yerine getirmesi için gerekli koşulları hazırlıyormuş ve ibadetini o koşullarda gerçekleştiriyormuş. Bu kadar güzel bir şey var mı? Onlar ki Aborjinleri yok eden, soykırımını gerçekleştiren insanlar, bu kadar insanın inancına, etnik değerlerine sahip çıkıyor ve yerine getirmesi noktasında her türlü kolaylığı sağlıyorsa, Türkiye, dünyaya örnek almış Türkiye niçin bu anlamda bir adım atmasın? Bu anlamda insana verdiği değeri, insana verdiği saygıyı yerine getirmesin? Bu anlamda gerçekten çok gecikmiş, geciktirilmiş, şu nedenle gecikmiş, bu nedenle gecikmiş onun detayına girmek son derece yanlıştır ama çözülmesi gereken bir olayın daha fazla geciktirilmeden çözülmesi gerekir.

Arkadaşlarımız söylediler, çok sıkça biz de Anadolu'da yaptığımız gezilerimizde karşılaşıyoruz. Alevi köyüne, Alevi mahallesine cami yapılması ve orada görevli istihdam edilmesi ve orada herhangi bir ibadet etmeye gelen yurttaşın olmaması. Bu devlete de yazık yani ekonomik olarak devletin de bir kaybıdır. Oraya o kaynağı aktaracağına cemevine aktar. Cemevinin ihtiyaçları için o kaynağı aktar ki insanlarımız hoşnut olsun ve toplumsal barışı sağlama konusunda, milli birlik ve bütünlüğümüzü pekiştirme konusunda bu adımları atmamız diye düşünüyorum. İnsanlarımızı devletimizden soğutursak, insanlarımızı devletimizden küstürürsek, insanlarımızı yönetim sistemine soğuk bakar hale getirirsek ileride milli birlik, bütünlük anlamındaki sıkıntıları daha büyük boyutlarda yaşarız.

Hep devlet diyoruz, devlet şunu yaptı, devlet bunu yaptı. Arkadaşlar, devlet kimdir? Devleti temsil eden iktidarlar, devleti temsil eden görevliler değil midir? Bunları yapacak olan devlet midir, yoksa yapması gereken görevi yetkisi olan kurumlar, kuruluşlar, insanlar mıdır?

6. Alevi alıştayı

Öyleyse devlet yapmayacak bunu, bunu yapacak olan, cemevini ibadethaneye açacak olan bakanlardır, siyasi otoritedir. Madımak'ı müze yapacak olan siyasi otoritedir, bunu devlete mal etmenin veya devletle ilişkilendirmenin çok doğru olduğunu düşünmüyorum.

Değerli arkadaşlar sevindirici bir gelişme TRT'de Alevi programlarının yer almaya başlaması ama bu yeterli değildir. Daha etkin halinde, şeyin, TRT'nin kaç tane kanalı var şu anda bilemiyorum, 6-7 tane kanal oldu. Daha fazla da vardır belki, şu anda sayı olarak bilmiyorum ama bir kanal tahsis edilebilir veya bir kanal tahsis edilmez de bir kanalın kültür programları, inanç programlarında ağırlıklı olarak Alevi inancının gereği, kültürünün gereği olan programlar burada daha ağırlıklı olarak verilebilir. Toplumda bazı yerleşmiş olan yanlış değerlendirmeler, yanlış inanmalar, yanlış tercihler bu yolla düzeltilebilir. Toplumun en çok etkileyen olgulardan birisi günümüzde televizyonla yapılan programlardır. Bu programlarda yanlış inancı veyahut da yanlış değerlendirmeleri en iyi doğru düşünceye çekebilmenin yöntemi televizyon programlarıdır diye düşünüyorum. Özellikle Muharrem ayında başlamak suretiyle bu programlara daha ağırlıklı olarak verilebilir. Buna yasal bir düzenleme herhalde yapmaya gerek yok. TRT Genel Müdürü'nün yetkisi dahilinde bunlar yapılabilir ama onlara empoze edilerek bu programlara ağırlık verilmesi konusu sağlanabilir.

Bir de gerek üniversitelerimizde olsun gerekse bağımsız bir Alevi araştırma merkezinin kurulması, Aleviliğin kökeninden itibaren incelemek toplumun doğru bilgilendirilmesi, doğru bir şekilde topluma bilgi sunulması, eser kazandırılabilmesi için böyle bir araştırma merkezi kurulabilir ve bu çalışmaya, bunlar çalışmaya başlatılabilir.

Bir diğer konu, geçen gün haberlerde izledik, Alevi yurttaşlarımızın Alevilikle ilgili toplantısına Alevi olmayan herhangi bir inanç mensubuna olan insanların kamudan ... sivil inisiyatif olarak gidebilir veyahut da sivil inisiyatif olarak davet edilebilir o ayrı bir konu, o bir tercih meselesidir. Ama kamu bunu görevlendirerek Alevi yurttaşlarımıza, Alevilikle ilgili bilgi vermek adına başka bir inanç gurubundan insanlar gönde-

6. Alevi alıştayı

riliyorsa, ben onun Şey boyutunu söylemek istemiyorum, o insanlara saygısızlıktır diye dşnyorum. O inanç gurubunda, o inancı bilen, o konuda uzmanlaşmış, yetkin olan insanların gönderildiği zaman hem doğru bilgilendirilmiş olur hem o insanlara saygısızlık yapılmamış olur diye dşnyorum.

Gerçekten demokrasimizin, Türk demokrasisinin önünde çok büyük engeller var. Bu engelleri aşmak, bu engelleri insanlarımızın daha rahat, daha huzurlu, daha mutlu yaşamasına dönüştürmek hepimizin elindedir. İktidarıyla muhalefetiyle hepimizin elindedir ama bu bir tercih meselesidir, bu bir bakış meselesidir. EĞer biz bakışımızı, tercihimizi insanlarımızın mutlu olması yönünde, insanlarımızın daha rahat etmesi yönünde, insanlarımızın daha iyi yaşaması yönünde kullanırsak onları daha rahat ve daha yaşanır bir dünyada yaşatır hale geliriz. Ama insanlarımıza zorlama ile eziyetle reva görürsek o zaman bu sıkıntılarını, bu sorunları daha çok tartışırız. Bu bir demokratikleşme sorunudur, bir bütün olarak ele alınması gerekir ve bu bütün içerisinde bugünkü konumuzla mutabık kalınan bu 4-5 maddeyi eğer en kısa sürede hayata geçirirsek çok büyük bir adımı atmış oluruz diye dşnyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. İnşallah bu çalıştayların sonucu, bu öneriler gerçek anlamda hayata geçer ve yaşamaya başlarız. İşte o zaman mutlu oluruz diye dşnyorum ama benim hala daha kaygılarım var sonucu noktasında.

Teşekkür ederim.

FİKRİ SAĞLAR - Ben bir Şey sormak istiyorum? Yanlış mı anladım, devletin Alevilerle ilgili görevlendirdiği kamudan biri mi var? Öyle bir Şey, tam olarak açarsanız onu...

HASAN MACİT - Bodrum'da geçen gün...

MODERATÖR - Evet, hatırladım...

HASAN MACİT -Bodrum'da bir olay vardı yani orada büyük bir tartışma söz konusu oldu. O haberle ilintili söyledim.

6. Alevi alıştayı

MODERATÖR - Onu düzeltmemiz gerekiyor, konuyu düzeltmememe izin verirseniz Sayın Sağlar... Osman Eğri'den bahsediyorsunuz. Bodrum'da bir konuşma yapmış Profesör Osman Eğri. Onun bizim kurumlarımızla herhangi bir ilgisi yok. Bir öğretim üyesi olarak Bodrum'daki bir dernek kendisini davet etmiş. Ne açılımla ne alıştayla bağlantısı var. Bunu düzeltme gereği duyduğum için sizi uyarma gereği duydum.

HASAN MACİT - Hayır, dernekler davet ettiyse, zaten o bir tercih meselesidir, ona söyleyeceğimiz bir şey yok ama Bodrum'da gerçekleşen olay öyle bir şey.

MODERATÖR - Bodrum'da çoğunluğunu Alevilerin oluşturduğu bir dernek sanırım Muharrem ayı etkinlikleri içerisinde çağırmış ama haberin yansıma biçimi şöyleydi... Ondan dolayı herhalde siz de bu vurguyu yaptınız.

HASAN MACİT - Evet.

MODERATÖR - İşte, devletin Alevi açılımı çerçevesinde görevlendirdiği diye basına yansıdı. Yok böyle bir şey.

HASAN MACİT - Teşekkür ederim

MODERATÖR - Sayın Arif Sağ, buyrun.

ARİF SAğ - Sayın Bakan, Sayın Başkan, sevgili arkadaşlar şimdi ben bir kararı okuyarak başlamak istiyorum. Sizlerin kararının son paragrafını okuyacağım; Tarihsel birikim, tecrübe ve bilimsel kriterler de göz önünde bulundurulduğunda cemevlerinin camilerin muadili olarak kabul edilmesi ve ibadethane sıfatıyla açılması dinen mümkün görülmemektedir. Dinen, evet mümkün görülmemektedir diyor ancak kültürel bir kurum olarak açılıp açılmayacağı ilgililerin takdirine kalmıştır, Profesör Doktor Mustafa ağrı, vali adına İstanbul Müftüsü. Bu arkadaş hala daha orada İstanbul Müftüsü olarak görev yapıyor, böyle bir karar verebiliyor ve biz şimdi bu kararların altında Alevi açılımı ve yahut da Alevi alıştayı diye umutlanarak burada kendimizi anlatmaya çalışıyoruz.

6. Alevi alıştayı

şimdi ben bunu okuduktan sonra, benim umudum tabi bu noktada azalmış durumdadır şu anda, çünkü sonu belli olmayan bir şey için bu kadar zaman harcamanın bence anlamı da yoktur, çünkü sonucunu da bilmiyoruz. Eğer bu kadar çalışmanın sonucunda şuradaki karar gibi bir kararla bu iş bitecekse, eğer bu işin sonucunu, bu işin sonucunu götürüp yarınlarda, bilemiyorum, tabi ben şu anda düşündüklerimi söylemeye çalışıyorum. İlahiyatıların iki dudağının arasına bırakacaksanız, eğer yine orada da Alevi insanların fikrini, düşüncesini bir tarafa bırakıp yeni bir elbise dikip bize giydirmek isteyecekse bu anlayış, ben şahsen o elbise bize uymaz diye düşünüyorum, o elbiseyi giymeyiz de.

şimdi bunu şunun için anlatıyorum, çok olumsuzluğu anlatmak için söylemiyorum, bu çok yeni bir olay olduğu için buradan başlıyorum. şimdi bu tür toplantılardan yani ben derken yanlış anlaşılmasın, ben Arif Sağ olarak kendimi anlatmak için demiyorum, bir toplum adına ben diyorum. Yani benim düşüncelerim var, ben o düşünceleri mi anlatmak için kimseye rica etmek zorunda falan değilim, ben bu tarz yaşamak istiyorum diyorum. Bunu yıllardır da söylüyoruz, bu altıncısı toplanılan bu toplantının daha öncesinde de buraya gelen dernekler, Alevi temsilcileri, Aleviliği bilen aydınlar işte gelip onlar da aşağı yukarı bugün burada söylediğimiz şeyleri aynen söylediler. Bu söylediğimiz şeyleri belki de buradaki arkadaşlar onuncu kez, yüzüncü kez duyuyorlar aynı şeyleri.

şimdi biraz önce bir konuşmacı arkadaşımız bu 4 tane istemi şey olarak yani bütün istem bu mu, bütün kıyamet bu 4 tane istemin etrafında mı kopuyor gibisinden böyle çok haklı olarak, çok basite, basitmiş gibi bu 4 istek. Alevilerin çok istekleri var, Alevilerin mağdur oldukları bir dolu, bir dolu şey var, biz burada bunları anlatmak istemiyoruz. Burada olması gereken, bir an önce acil olması gereken şeyleri şu anda tartışıyoruz. Bu 4 tane şeyi biz dışarıda da tartıştık, dnlerde de tartıştık. Zaten bugün burada görüyorum, çalıştaylarda da bu 4 şey ne kmış. Yani Alevilerin istediği bir sürü şeyden bu 4 öncelikli konu ne kmış. Bunların başında Alevilerin cemevlerinin

6. Alevi Çalıştayı

yasal olarak sunulması. Yani ben gidip cemevinde uyumak istiyorum, size ne kardeşim? Ben orada gidip saz çalmak, türkü, deyiş söylemek istiyorum, size ne? Yani ben gidip orada, sabaha kadar orada arkadaşlarımla sohbet etmek istiyorum, kime ne yahu? Yani bunun için bir yasaya ihtiyaç var mı Allah aşkına? Benim mekânıma nasıl müdahale edeceksin sen?

Şimdi bir kere bu yasak, bırakın onu, şimdi biraz önce arkadaşlar söyledi, benim paramdan kestiğiniz vergilerimizle bu tür şeyler yapılıyor, bunlara sesimizi çıkarmıyoruz, bugüne kadar da çıkarmadık. Bugün de diyoruz ki bunun, bunların karşılığı olarak benim cemevimi cemevi olarak görün, bunun adını koyun, bir.

Şimdi her camide bir müezzin, bir imam bilmem belki de başka çalışan personel de vardır bilmiyorum ben. Yahu bilmem ben, cemevlerinde de yahu sonuçta bir dede, bir de onun aşığı var orada, zakir. Bize aşık derler, zakir derler. Bize her yerde, bir şey derler buna. Ocaklarda da dedeler üstelik zakirliği de kendileri yapar, ocak dedeliğinde zakir de yoktur, öyle değil mi dede? Yani genellikle dede kendi çalar söyler, daha az masraflı o iş.

Şimdi bunların karşılanması çok zor değil ve biz bunlar için şurada oturuyoruz. Yahu bu ülkenin böyle boylu poslu, kocaman adamları ne için oturuyoruz burada yahu, enteresandır ve çok üzülüyorum ben yani hakikaten.

Benim nasıl ibadet edeceğime şey biçiyor, yön veriyor insanlar. Size ne yahu, ben nasıl ibadet edersem ederim. Şimdi bunu, bunu yasal bir yere oturturmak bile abes, o bile hoş değil, o bile benim hoşuma gitmiyor. Yani burada ben özgür olmalıyım, burada kimseye hesap vermemeliyim ama kimsenin özgürlük sınırlarını da zorlamamalıyım, kimseyi de hor görmemeliyim. Ben insanların camiye gitmesini hor görmemeliyim ama onlar da benim cemevine gitmemi hor görmemeliler. Ben, nasıl onlar, nasıl arkadaşlarım, komşum, kapı komşum camiye rahat gidiyorsa, ben de evimden çıkıp cemevime rahat gidebilmeliyim. Bu çok zor bir şey mi, çok zor bir şey mi istiyoruz?

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi bunu yapmıyorlar, bakın ben bu Sivas'taki olay çok entere-sandır. Bir günden bir güne bir karanfil alıp götürüp oraya atmadılar. Birileri götürüp oraya, birileri, bu ülkeye yönetiyorum diyenler orayı lanetlemeliydi, oraya bir karanfil götürüp, o otelin önüne atabilmeliy-diler. Başka bir şey söyleyeyim, o otelde et yiyebilmek için kuyruğa giriyorlardı, otelde et yemek için. O otelde hala daha yanan insanların et kokusu vardır. Orada et yenilmez, böyle bir vahşet olamaz. O otelde yıllarca, 15 sene orada et yediler, orada kebab yediler zikkım yesinler.

ARİF SAĞ - Evet, orada yenilmez, eğer insansa yemez orada. Gitti, orada et yediler, kebab yediler ve kuyruğa girdiler.

KATILIMCI - Kızım da orada şehit oldu...

ARİF SAĞ - Kuyruğa girdiler, biliyorum, kuyruğa girdiler.

Şimdi bakın yani kimse kusura bakmasın eleştirimi yapacağım ben. Şimdi 750 milyon dolar verip, bir kanalı bir adama satın alabiliyor bu devlet. Bunu biliyoruz biz, bankadan kredi alınıyor 750 bin dolar, 750 milyon dolar pardon. 750 milyon dolara gazete satın alınabiliyor ve televizyon satın alınabiliyor çok rahatlıkla. Ama on paralık bir oteli alıp, on paralık bir oteli yıkamıyorlar paramız yok diye, bu ayıp. Evet, yıkamıyorlar, on paralık oteldir, nedir ki o? Aleviler gerilmişti, oranın bir an önce yıkılması Türkiye'de yaşayan Alevi nüfusunu rahatlatacaktır çünkü o otele baktıkça sıkıntı yaşıyoruz biz.

KATILIMCI - Yıkılmaz.

ARİF SAĞ - O otel yıkılmalıdır efendim, yıkılmalı. Yıkın, oraya ağaç dikin yahu, oraya bir şeyler dikin, sembol bir şey koyun.

KATILIMCI - ... gül ağacı dikin.

ARİF SAĞ - Evet, oraya 37 tane gül ağacı diktirin bitti, bence daha doğru. Neyi, müzede neyi göstereceğiz biz? Ölülerimizin şeylerini, kemiklerini mi sergileyeceğiz biz oradaki müzede? Ne gereği var? Yıkıl-sın, temizlensin, geçsin gitsin. Bitti, bu kadar.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi bu zor değil, din derslerini çözmek zor değil. Din derslerini çözmek çok zor bir şey değil ama bakın birbirimize kurnazlık da yapmayalım. Şimdi din derslerinde diyorlar ki bir ara dediler ki; şey, işte efendim, istemeyen çocuğunu göndermesin. Şimdi bakın bu çok kurnazca bir yaklaşım, istemeyen değil, isteyen çocuğunu göndersin. İsteyene dönüştürmek lazım onu. İstememek, bizim bu ülkemizde istememek çok zordur. Bir çocuk okulda istememeyle karşı karşıya gelemez. Tercihini, din dersi almasını istediği çocuğun babası tercihli fikrini söylemesi lazım. Gelip demeli ki; ben çocuğuma din dersi istiyorum. Ama ben gidip; ben çocuğuma din dersi istemiyorum diyemem. Diyemez bu ülkede insanların büyük bir bölümü, diyemez. Bunu da böyle o kurnazlıkla, oraya dönüştürmemek lazım. Yazıktır bu topluma, ikinci olay o.

Şimdi buradan gelinen noktada, ben bir gün tartıştık, İbrahim'e dedim ki...

KATILIMCI - Burada.

ARİF SAĞ - Burada mısın? Dedim ki; bu iş başarılısın sizin partiden olacağım dedim

KATILIMCI - Sözünü verdin.

ARİF SAĞ - Dedi ki; sözünü veriyor musun. Bu iş başarılırsa, bu iş bizim istediğimiz gibi olursa, her şey çözümlerse, demek ki bu AKP'liler en az bizim kadar solcular, bizim işimizi de çözdüler, ben sizden olacağım dedim İbrahim'e. Şimdi onu espri olarak yapıyorum. Şimdi efendim, kimin yapması önemli değil, hangi ideolojinin bu işi yapması önemli değil, önemli olan bu işin bitmesidir.

Bakın arkadaşlar, ben geçmişte HEP'in de kurucusuydum. HEP kurulduğu zaman ben o partinin kurucularından birisiyim. O zaman Meclis'te ben, o dönem biz, buradaki arkadaşlar da şahittir. İçişleri bakanı çıktı kürsüye, dedi; nerede dedi Kürdü mürdü? Bunlar dedi, yükseklerde yaşayan Türklerdir dedi. Orada dedi, kar olduğu için kart-

6. Alevi Çalıştayı

kurt yürüyorlar, bunlar kart-kurttan dolayı Kürt oldular diye. Ben canlıyım, o toplantıya, arkadaşlarda buradadır. Türkiye kart-kurttan nereye geldi! Bakın Türkiye kart-kurttan buraya geldi şimdi. Şimdi o zaman bu Alevi gerçeğini de böyle göz ardı ederek ileride ülkenin başına başka bir şey de getirmemek lazım diye düşünüyorum. Başka bir sıkıntı daha getirmemek lazım diye düşünüyorum ve başka bir şeyi de burada müjdelemek istiyorum, Alevi toplumunun önderleri diyeyim ve yahut da Alevilerin şey gördüğü, ilgi gördüğü insanlar diyeyim, adına ne dersiniz deyin. Aleviler söz dinler yani diğer katmanlar gibi değildirlerdir. Biz bir gecede, her şey otururuz, dostuz, sohbet ederiz, ibadet ederiz, muhabbet ederiz, çözeriz işlerimizi. Ama buna rağmen bizim de gücümüzün yetmediği anlar gelebilir. O açıdan Alevilerin istemleri böyle atla deve değildir. Aleviler devlet istemez, Aleviler ayrı bir bayrak istemez, Aleviler bugüne kadar başka siyasi bir konuyla, siyasi bir yapılanma istememiştir.

Biz haklarımızı istiyoruz, olay bu kadar basit. Bu çünkü gasp edilmiştir. Elimizden alınmış haklarımız bunlar bizim, bunları rica ediyoruz. Umuyorum hayal kırıklığına uğramayız. Umuyorum Sivas'taki şehitlerimizin ruhu şad olur. Bu şeyler gerçekleştirdikten sonra, onların ruhları şad olur, onların ailelerinin de yüzleri güler diye düşünüyorum.

Bu dört şey çok zor değil. Bıraksanız biz kendimiz de çözeriz bu dört şeyi. O oteli alır, yıkarız, çok bir şey değil, yapmayın Allah aşkına. Otel nedir ki, on paralık otel, alır yıkarız bitti. Ama biz istiyoruz devlet yapsın. Devlet nasıl taa Almanya'ya şey yapabiliyorsa, müdahale edebiliyorsa, oradaki o yangına Solingen'e müdahale ediyorsa, Sivas'a da müdahale etsin. Kardeşim ya elin memleketine müdahale ediyorsun, burnumuzun dibindeki Sivas'a müdahale etmiyorsun, olur mu? Var mı böyle bir şey? Yani bunu çözmeli devlet, biz de rahatlamalıyız diye düşünüyorum.

Ben öyle fazla derinlemesine teknik bir şey söylemeyeceğim. Arkadaşlar tüm bunların hepsini söylediler. Bir şey daha söyleyeceğim, laflarımı bitireceğim. Aleviler parça pürçük değildir. Bu laflardan da

6. Alevi alıştayı

bence vazgeçmek lazım. Alevileri böyle herkes ayrı düşünüyormuş gibi tartışmak da cahilliktir, bilgisizliktir. Ocaklar bile kendi aralarında farklı, farklı şey yaparlar, cemi farklı uygularlar, bu farklılıktır, ayrılık değil bu. Ayrı farklılıktır bu. Folklorik farklılıktır arkadaşlar. Bak, sizin hepimiz burada buluyorum, okumuşsunuz, yazmışsınız, bir Ege'deki Alevinin sema dönmesindeki melodik yapısıyla, ritmik yapıyla Tunceli'deki sema dönen bir insanın melodik yapısıyla, ritmik yapısı bir birine uymaz. Tezattır, oradaki zeybeklere uyar, buradaki halaylara. Gelirsiniz Tokat'a olay başka bir boyut alır. Gidersiniz Trakya'da başka bir şey alır. Karşılıklı şey gibi oynarlar. Sanki orta oyunu gibi oynarlar ama öyle değil işte. Bölgeye göre şekil alır, semalar ve cemlerde söylenen deyişler, bölgenin yapısına göre uyum sağlar. Bunları ayrılık gibi, bir birine benzemiyormuş gibi düşünmek yanlıştır. Bunlar farklılıklardır. Bunlar Aleviliğin o noktadaki müzikal büyüklülüğüdür. Buna böyle bakmak lazım. Her deyişi, vay bizim deyişe benzemiyor. İşte Malatyalı geliyor, dinliyor Tokat deyişlerini, bizimkilere hiç benzemiyor. E orası Malatya değil ki! Orası Tokat tabii benzemeyecek kurban olduğum. Sen de gidip çaldığın zaman seninki de ona benzemeyecek. Şimdi bunu farklı göstermek yanlıı.

Alevi örgütlerinin ortak yanı birdir. Nedir, birinci alıştayda Sayın Bakan da burada söylediler. Çokta mutlu olmuşlar o alıştayda. Şimdi bakın İzzettin hocanın burada söyledikleriyle, burada diğer örgütlerin söylediklerinin hepsinin altına imza atarım ben. Hepsi ortak bir şeyi söylüyorlar. Yani birisi A partilidir, birisi B partilidir. İzzettin Doğan, ben bildim bileli, böyle babası şeydi, işte Demokrat Parti'liydi. Kendisi daha sonra şeyin kurucusu oldu. Neydi, hangi partiydi? İşte horoz partisinin kurucusu oldu. Yani şunun için söylemek istiyorum, illa benim gibi olmak zorunda değil veyahutta illa onun gibi olmak zorunda değilim. Ama Aleviliği ayırmamak lazım. Alevilikte bir noktada olursak sıkıntı yok. İzzettin hoca başka partiye bakarmış, öbürü başka partiliymiş bilemem ben onu. Bugün şu anda bulunduğumuz ortamda Alevi insanlar var, hepsi başka başka ideolojiler şu anda. Sıkıntı var mı? Öpüşüyoruz, sevişiyoruz, tokalaşılıyorz bir sıkıntı yok. Bizi burada

6. Alevi alıştayı

ortak kılan Şey de Aleviliktir. Alevilerin boye darmadağın olduğunu gormek yanlıştır. Sünni kesimde de vardır. O zaman onları da darmadağın gorrz, bizi de darmadağın gorrsnz, karışır iş. O zaman siz Fatih'teki bir sürü camiyi falan cami, Sleymancılardan camisi, filancılardan camisi diye gördüğünüz zaman darmadağın bir İslamiyet'le karşı karşıya kalırsınız. Bunları hiç karıştırmamak lazım.

Dört tane isteğimiz var. Aha bunları yerine getirin. Alınacak kardeş. Sağ olun, teşekkür ederim.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Şimdi ben öncelikle Şunu söyleyeyim. Biz samimiyetle başladığımız bu çalışmada umarım sağlıklı adımları atmayı da hep birlikte gorrz. O zaman Arif Bey siz yine dilediğiniz partide kalın, fark etmez. Yani bizim için çok önemli değil, çünkü bu iş çok derin, 1400 yıllık bir sorun. Yani bu kadar tarihsel boyutu olan bir sonunun çözümünü de bir insanın ömrüne sığan parti prti işi ile zdeştirmek...

KATILIMCI - 45 sene...

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Neyse, doğru. Şimdi bir diğer konuda, olumsuz değerlendirmeler yok. Burada, biraz diyorsunuz, ya Alevi kesiminde biraz kenara itiliyor olması, gözden irak tutuluyor olması, sorunlarının görmezlikten gelinmesi gibi olaylardan dolayı daha bir hassasiyet oluşmuş. Yani şu Aleviler param parça, bunlar ne istediklerini bilmiyorlar gibi bir değerlendirme çok yapılmıyor.

KATILIMCI - Başka illerden geldi bakın...

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Gelebilir de yani biraz da hassasiyetlerimizden kaynaklanan algılamalar var. Yani bu boyutta bir Şey yok. Tam tersine güzel olan Şey ne? İşte o ilk alıştay ve benzeri yapılan, ben mesela Eskişehir'e gittim. Eskişehir'de çok güzel bir toplantı oldu. Bilmiyorum ama 500 kişinin üstünde vardı, görüştük. Gittiğim illerde de uğruyorum, ziyaret ediyorum. Ziyarete edeceğiz. Bu barışa, dostluğa ciddi katkı sağlıyor. Bunu sürekli yapacağız inşallah, hep

6. Alevi Çalıştayı

birlikte. İnaniyorum ki o iklim, güzel bir iklim haline dönüşüyor. Herkes bir birini daha iyi tanıyor. Devletin bu işi sahiplenmesi önemli tabi hem eşit yurttaş diyoruz ama diğer taraftan tek boyutlu bir bakış açısı, doğru değil.

KATILIMCI - Bir şey söyleyeceğim.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Buyrun.

KATILIMCI - Abdullah Başar, Dersim'e gidince aşiret reislerini topluyor. Diyor ki; sizin meselelerinizi nasıl hallederim nasıl yaparım. Onlar da diyorlar ki; Paşam sen bir katır, biz ise bir sinek. Sen kuyruğunu gevşek tuttu mu biz yaşadık, sen kuyruğunu sıkı mı bizim canımız çıktı.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Vallahi ben ne kimseyi kuyruk görüyorum ne sinek görüyorum, herkes şerefli bir vatandaş.

KATILIMCI - Ben, pardon bir şey söylemek isteyebilir miyim? Çok özür dileyerek bir şey söylemek istiyorum. Ukalalık olarak algılanmasını da istemiyorum. Şimdi bu saz sözcüğü çok sık kullanılıyor, ondan rahatsız oldum, onu söyleyeyim. Saz diye bir enstrüman yok. Saz bütün enstrümanların ortak adıdır. Bahsettiğiniz enstrümanın adı bağlamadır. Onun da not düşülmesini istiyorum. Lütfen beni bağışlayın, çok af edersiniz araya girdim.

MODERATÖR - Şimdi şöyle bir durum var sayın konuklar. Mustafa Beye vereceğim söz hakkını ama saat 16:30 - 16:45 arası bir mola vereceğiz. Oraya kadar saat kaç şu anda... Evet, buyrun Mustafa Bey ama 16:30'da mola vereceğiz, ona göre.

MUSTAFA TİMİSİ - Değerli arkadaşlarım, hepinizi saygı ile selamlıyorum. Önce böylesi bir programı gerçekleştirdiğiniz için Sayın Bakan sizi ve yönetiminizi kutluyorum. Gerçekten Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli bir ilkleri yapıyorsunuz. Bundan mutluluk duyduğumu ifade etmek istiyorum. Bu noktaya gelişte, sizin partinizde görev yapan değerli milletvekilleri Reha Çamuroğlu ve İbrahim Yiğit beye-

6. Alevi Çalıştayı

fendileri de kutluyorum katkılarından dolayı. Ayrıca biz de bir atasözü var, marifet iltifata tabidir derler. O hakkı da vermek durumundayız. Muharrem ayında Sayın Başbakan'ın oruç açılışına katılımı, bence olumlu, her türlü değerlendirmenin aksine, genelde olumlu bir hava yarattığını ifade etmek istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanının Tunceli'de cemevini ziyareti de bu ölçüde efendim...

KATILIMCI - Ayakkabısını çıkarması...

MUSTAFA TİMİSİ - Hayır, onun adabına uygun bir biçimde orada yer alması olumlu bir mesaj olmuştur. Alevi çalıştaylarının devam etmesi çok ciddi bir umut yaratmıştır. Öte yandan az da olsa, yeterli de olmasa, tek taraflı iddiaları da içinde barındırmasa bile Alevilik ve Bektaşiliğin kısmen ders olarak eğitimde yer alması, okutulması önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir diye düşünüyorum. Evet, özellikle bizler yaşımız itibaren geçmişte göremediğimiz, özlemini çektiğimiz birtakım adımların atılmasında da mutluluk duyduğumuzu ifade etmek istiyorum. Özellikle Muharrem ayında TRT'den radyo programlarıyla kamuoyuna bugünün hatırlatılması, Kerbela olayının gündeme alınması, mersiyelerin ifade edilmesi bence son derece önemli bir gelişmedir. Çünkü Türkiye halkı birtakım arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi çeşitli etnik kültürel bir yapıyı oluşturur. Osmanlı İmparatorluğu'nun bakiyesi sonunda, yeni bir devlette bütün bu unsurları bünyesinde barındıran bir yapıya sahibiz. Bu nedenle bunların görülmesi, bu farklılıkların, bu zenginlik olarak ele alınıp görünmesi ve saygıyla devlet katında ifade edilmesi, ulusal bütünlüğün oluşması için de çok gerekli olan bir yaklaşımdır. Bir davranış tarzıdır.

Bu arada izninizle kendimle ilgili bir anekdot anlatmak istiyorum. 1969 seçimlerinde ben Sivas milletvekiliyim. Meclis'e ilk defa geldim. 33 yaşında bir partinin genel başkanlığına getirildim ve Demirel iktidarı var, Adalet Partisi. Bütçesinde söz aldım diğer eleştirileri yaparken, Diyanet İşleri teşkilatı bütçesini gündeme taşırken, Türkiye'de Alevi inançlı yurttaşlarımızın da olduğunu, bunların dikkate alınması gerektiğini ifade etmeye kalktım. Alevi sözü ağızdan çıkar çıkmaz Sayın

6. Alevi Çalıştayı

Bakan, kürsünün etrafı Adalet Partililerce işgal edildi. Ne yapmak istiyorsun? Aynen böyle, hiç abartarak söylemiyorum. Zabıtlar açıktır. Bölücülük mü yapmak istiyorsun? Yok dedim, ben bölücülük yapmak için buraya gelmedim. Tam tersine, inkâr edilen bir toplumun varlığını, bir gerçeği ortaya koymaya çalışıyorum. Asıl bölücülüğü bu zihniyet yapar, beni siz yok farz ederseniz, dışlarsanız, ötekileştirirseniz, ben yaşıyorum... Kürsüye yumruğu vurdum, işte ben huzurunuzdayım dedim. Bundan sonra inanıyorum ki daha çok Mustafa Timisi'ler gelecek dedim.

Şimdi bu toplum, Sayın Bekaroğlu siz belki arkadaşlarımla bazı değerlendirmelerini bugünün koşullarında, Türkiye'nin içinde yaşadığı toplumsal, siyasal sorunlar karşısında yeterli bulmaya bilirsiniz. Ama bir kimlik, bir kültürel varlığı ortaya koyamamanın abını yaşamadık. Onun ezikliğini yaşadık. Yıllarca kendi kendimize dahi sıfatımızı söylemekten çekindik. Ben kendimden örnek vereyim. Devlet dairesinde çalışan birçok arkadaş, benimle, resmen görüşmemeyi kabul ediyordu. Gece beni evimden arar ama beni ziyarete gelme derdi. Yargıtay üyesi insan dahi o dönemde, niye, ben Birlik Partisi'nin genel başkanım. Mustafa Timisi'yim, biliniyorum, o zatı ziyaret ettiğimde, acaba bir irtibat kurulur mu, kendisiyle diye bu korkuyu yaşadı. Şimdi dolayısıyla bunları ifade etmek, bu neticeye ulaşmak ve bunu bu meydanlarda, bu platformlarda ifade etmek ve dile getirmek çok görülmemesi gereken bir beyandır diye düşünüyorum.

Bu nedenle elbette sorun gerçekten demokrasi sorunudur. Kelimenin tam anlamıyla Türkiye gerçekten tam demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olamamıştır. İşin özü buradadır. Demokratik demisizdir ama bir takım çalışmalarla egemenlikleri, Osmanlı döneminden aldığımız feodal yapıları, gerici unsurları, Cumhuriyete egemen hale getirmiştir.

85'te Hakkâri'de o zaman SHP genel sekreteriyim. Bir toplantıya katıldım. Feodalitenin tasfiye edilmesi gerektiğini, ağalık düzeninin kırılması gerekliliğini anlatıyorum. O toplantıda, gece Hakkari'de bir

6. Alevi Çalıştayı

evde, asıl sorun buradan kaynaklanıyor diye... Orada yaşlı bir zat, yarı anlaşılır bir ifade ile Sayın Timisi bir dakika, buyrun efendim. Biz dedi aslında halk olarak onlardan kurtulmak istiyoruz, biliyoruz ama Cumhuriyet, siz onları bizim başımıza mebus ettiniz. Onları bizim başımıza bakan olarak getirdiniz biz nasıl kurtulacağız?

Evet, Türkiye'nin sorunu gerçekten kelimenin tam anlamıyla eksiksiz bir demokrasinin uygulanmamasıdır. Fakat ne yazık ki işte son demokratik açılım projesinin başına gelenler de ortada. Burada hiç çekinmeden ifade etmek istiyorum. Ben halen CHP üyesiyim. Partimin takip ettiği politika Türkiye gerçeklerine uymuyor. İktidarın yöntemi, usulü, niyeti, hesabı ne olursa olsun. Ama Türkiye'de ciddi bir Kürt sorunu var. Türkiye'de ciddi bir terörizm var. Hakikaten her gün içimiz kan ağlıyor. Buna bir çözüm bulmak durumundayız. O oyun oynuyorsa, ben oyun oynamak durumunda değilim. Yakalamalıyım, kapısını çalmak durumundayım. Benim projelerim var. Programlarım var. Önceden hazırlıklarım var. Bu sorunu çözmeye hazırım diyebilmeliyim. Bunu çözmeye hazırım diyebilmeliyim, diyebilmeliyiz ama diyemedik.

Bugün sokaklarımız bir savaş haline getirildi. Yani burada muhalefetin tahrikleri yok mu? Bir olayı alıp, bir olumluluğu alıp olumsuzluğa çevirmek siyaset midir? Eksik. Burada da Sayın Bakan, bu işin çözümü siyasi iradededir. Uzun lafa gerek yok. Zati âlinizde ifade ettiniz. Bütün o 5 toplantı yaptık, sonuçta sorunun siyasi sorun olduğunu, çözümünde siyaset te olduğunu vurguladınız. Tarihte de böyledir.

Vaktiyle Hz. Ali'nin siyasi hilafet kavgasıdır. Osmanlı'da Şah İsmail ile Yavuz'un siyaset kavgasıdır. Olayın özü siyasettir. Ama haklar o siyasi iktidarların ihtiraslarına terk edilmiştir ve 500 yıl Anadolu, Alevi avı ile geçirilmiştir. Bugün 70-80 bin köylerimiz varsa, dağlarında, ovalarında kuş uçmaz kervan geçmez yerlerinde yaşıyorsak, o Alevi avındandır.

Dolayısıyla çözüm siyasidir Sayın Bakan, hiç lafı dolaştırmaya gerek yok. Hükümet çok cesur bir karar almıştır kutluyorum. Geçmişteki siyasetler gibi olayı halının altına sürmemiştir. Bir proje ile çıkmıştır ve

6. Alevi Çalıştayı

çok samimi de bir koordinatör atamıştır. Sizi de kutluyorum. Sizi fazla tanımiyorum. Sayın moderatörün konuşmalarından isabetli bir belirleme yapıldığını da görüyorum.

Öte yandan Aleviler, her arkadaşım gibi bunu tekrarlamak istemiyorum, Sayın Seyfi Oktay'dır, Sayın Ozan Arif Sağ'ın çok içten ortaya koyduğu talepler gerçekleştirilmeyecek şeyler değil bunlar. Alevilerin başka bir hesabı da yoktur.

Bir arkadaşım dedi ya bizde dağa mı çıkalım? Yok, geçmişte de benim yaşadığım o dönemde de Maraş olayı, Sivas olayı, Malatya olayı, Çorum olayı... Eğer biz o dönemde de sorumlu davranmasaydık, yanlışlara alet olsaydık, çok daha büyük kanlar dökülürdü. O ayağa kalkan kitleleri, Arif'in dediği gibi yatıştırmaya çalıştık; hayır bu gerici bir harekettir, laik Cumhuriyete karşı bir harekettir, devlete karşı bir harekettir, bir tuzaktır, bir provokasyondur. Alevi ve Sünninin bir meselesi değildir diyerek. Gerçekten toplumsal sağduyu ile sabırla bu noktaya geldi. Şimdi geldiğimiz nokta benim için fevkalade iyi bir nokta. Bunun sonucunda bir şey çıksa da çıkmasa da kendi adıma bu konuların görüşülüyor olması, gündeme gelmesi, toplumda kabul edilmesi, toplumun bu noktada kendi değerlerine sahip çıkması çok önemli. Beni mutlu ediyor.

Ayrıca Sayın Bakan, sayın hükümet de herkes de bilmeli ki Alevi toplumu 30 yıl, 40 yıl önceki Alevi toplumu değil artık. Gözü açılmıştır. Demokratik haklarının, siyasal haklarının, toplumsal haklarının, sınıfsal konunun ne olduğunu bile bilenmeye doğru gidiyor. Örgütlerimiz ortada. İki eylem ortaya koydu, yüz binler toplandı. Eğer yarın topyekûn bir harekete geçsek, şöyle bir eyleme geçsek 500 binleri aşmak içten değildir. Yani toplumda, topluluk kendi demokratik taleplerini, samimi taleplerini, ülke bütünlüğüne yönelik taleplerini ortaya koyacak bir sahiplenmenin içindedir.

O halde bu dönemde böyle bir konjonktür var, böyle bir iklim var, rica ediyorum bu iklime ortak olalım. Bunu derken elbette gerçekçi olmak durumundayız. Biz Sünni-Alevi karşıtlığını katiyen düşünemeyiz.

6. Alevi Çalıştayı

Yani olur mu öyle şey? Hakkımızda çıkan dedikodular yanlıştır. Biz de insanız, biz de yurttaşız, biz de vatandaşız. Bizim de değerlerimiz var demişizdir. Katiyen öyle bir yaklaşım söz konusu olmamıştır, olmaz. Mümkün değil. Dolayısıyla yapılacak şey sevgili Bakanım, değerli arkadaşlarım bu fırsatı iyi değerlendirelim. Gördüğüm kadarıyla, bir arkadaşım da vurguladı, Sayın Erçelebi büyük mutlulukta dinledim, bilinçle dinledim. Teşekkür ediyorum kendilerine.

Meclis'te CHP dahil bu konuda, MHP de dahil, Sayın Bahçeli'nin bir açıklaması oldu. Onu da memnuniyet ile karşılıyorum. Bir konsensüs kurulursa, bir diyalog kurulursa bu konuda yasal ve anayasal bir takım değişiklikler gerçekleştirmek şansımız var. Ama şunu da hemen demiyorum, işte Diyanet teşkilatı... Biz, Sayın Seyfi Oktay bilir, 60'lı yıllarda ilk defa Ankara'da okuyan Alevi gençliği olarak ortaya çıktık. O zaman da İnönü hükümeti var. Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilat yasasını değiştirme tasarısı vardı. Gündeme getirmişlerdi. Fakat o zamanda gerici unsurlar yaygara kopardılar. O zaman mezhepler müdürlüğünün Diyanet İşleri'nde oluşturulması öngörülmüştü. Onun üzerine büyük bir kampanya açıldı. Tabii tepki, biz işte toplandık, Ankara'daki üniversitede okuyan arkadaşlar bir araya geldik, bizleri görevlendirdiler, ben de o zaman, şimdi Seyfi Oktay yanımda, o gün de birlikteydik, diğer arkadaşlarımla birlikte sözcülüğünü de yürüttüm. Yani Diyanet işleriyle ilgili bir de açık oturum düzenledik. Diyanet İşleri'ni çağırdık, İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nu çağırdık. Monako Otel'de, efendim Dil Tarih'ten Adnan Erzide'dir, Mustafa Akdağ'dır, efendim hukuktan önemli hocalardır, orada da tartışıldı. Oralarda da tartışıldı, Bülent Nuri Hasan, neyse, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Nazif Seyitoğlu katıldı. Cermal Gürsel yakinen takip ediyordu bu meseleyi ve orda da görüldü ki Diyanet İşleri Teşkilatı laik devlet ilkesiyle bağdaşmıyor. Tespit edildi. Bilimsel olarak tespit edildi.

Fakat Türkiye gerçeği, kabul etmek gerekiyor ki o tespite rağmen varlığını sürdürüyor. O nedenle demiyoruz ki hemen Diyanet İşleri Teşkilatı ortadan kaldırılsın. Sizin deyiminizle, bir sorunu çözerken büyük bir sorunu meydana getirmenin mantığı da yok. Aynen katılıyorum.

6. Alevi alıştayı

Ama bilesiniz ki sevgili Bakanım Türkiye'nin asıl bu konuda, laiklik konusunda, devletin bütünlüğü açısından, geleceğimiz açısından mutlaka suretle Diyanet İşleri Teşkilatı ele alınmalıdır. İşin z oradadır. Ha bunu nasıl, hangi zamanda?... Adım attıkça, Türkiye'yi o demokratikleşmeye doğru gtrdke sağlayacağız. Bunu büyük bir anayasal konsensüsle, yeni bir anayasa kurarken o konsensüsle elde edebiliriz. Çünkü gerçekten artık 82 anayasası, bugünkü devlet yapısı, devlet kurumları aynı eski bir konağa benziyor. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ahşap bir konağa benziyor, neresine bir çivi aksan orada kalıyor. Bugün değişen koşullara o anayasamız ve o kurumlarımızın birçoğu uymuyor. Türkiye yeni baştan kendi anayasasını, kendi demokratik değerlerini, ona uygun kurumlarını oturtmak durumundadır.

Umut ediyorum ki ele alacaksınız. Ben çok fazla zamanınızı almak istemiyorum, zamanı değerlendirmek istiyorum. Bu konuda kendi adıma da Alevi toplumunun büyük çoğunluğu adına da tekrar ifade ediyorum, bize düşen, devletin bütünlüğü yönünden, ağdaşlaşma yönünden, demokratikleşme açısından ne düşünüyorsa sizlerin, hkmetimizin yardımında olabileceğimizi bildirmek istiyorum. Saygılar diliyorum.

MODERATÖR - çok teşekkür ediyoruz Sayın Timisi. Gerçekten Alevi tarihinin en önemli duayenlerinden birisi olarak, bize çok geniş çerçevede, çok olumlu bir katkı verdiniz. şimdi on beş dakika ara veriyoruz.

KATILIMCILAR - Vermesek de olur, on dakika yeter...

MODERATÖR - Vermeyelim mi? İftar, azı arkadaşlarımız için...

KATILIMCI - Yeter on dakika...

6. Alevi Çalıştayı

MODERATÖR - Değerli konuklar 4. oturumu başlatıyoruz. Bu oturumda Bayram Meral Bey ile başlayacağız. Tabi süre sınırlaması uygulamak zorundayız. Şöyle bir gerekçeye sığınıyoruz, akşam oldu artık. Süre konusunda bugün epey devre dışı kaldım. Şimdi Bayram Bey, Bayram Beyden sonra araya Zeynep Hanımı katacağız çünkü Zeynep Hanımın aciliyeti var imiş. İzin verirseniz, sırada olmamasına rağmen, sırası aşağıda ama öne alarak, bu arada Ayşe Hanım olmadığı için bunu fırsat bilerek bunu yapmış bulunmaktayım. Bayram Bey buyrun.

BAYRAM MERAL - Efendim teşekkür ederim. Sayın Bakanım, değerli arkadaşlarım, hepinizi saygı ile selamlıyorum. Bir mazeretimi de özellikle arz etmek istiyorum. Biliyorsunuz Tekel işçileri Ankara'da. Polisin müdahalesi söz konusu olmuş, bazı sendikacı arkadaşlarım, bazı işçiler gözaltına alınmış. Ben genelde ifadelerimi kısa kesip müsaade ederseniz oraya gitmek istiyorum. Hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım ben bir konuyu özellikle ifade etmek istiyorum. Yanlış da anlaşılmasın, bu toplantıyı ben de diğer arkadaşlarım gibi çok da önemli buluyorum. Bir şeyin adını koyarsan onun büyüyeceğine inanıyorum. Bir konuyu özellikle yine ifade etmek istiyorum. Alevi-Bektaşî inancına sahip arkadaşlarımızın yüzde orantıya bölmek istemiyorum. Büyük bir bölümü Ak Parti hükümetine veya Ak Parti'sine oy vermeyen insanlardır. Buna rağmen böyle bir açılımı başlatmak, sonuç getireceğine inanıyorum.

Sayın Bakanım bazı açılımlar yaptınız, bunların bir bölümü şu anda askıda, bir bölümü sonuç vermedi. Bu açılımların mutlaka sonuç verme zorunluluğu vardır. Aksi takdirde hükümet gündem değiştiriyor konusunu hafızalara yerleştirir. Buda büyük sıkıntılara bazı sorunların yaşamasına, sürmesine yol açar. Değerli arkadaşlarım yıllardır ben bir toplumun içersinden geldim. 30 sene sandığa girdim, çıktım. Eğer bu Alevi-Sünnî tartışması bizim kanatta da söz konusu olmuş olsaydı, benim hiç bir zaman seçilme şansım olmazdı. Demek ki bazı dallarda, bazı birimlerde, bazı iş yerlerinde burada ayrılık söz konusu değil. Emek söz konusu, hizmet söz konusu oluyor.

6. Alevi alıştayı

şimdi ne yaparsanız yapın, Sayın Bakanım, üç konunun üzerinde benim kendi kanaatim durmanız gerekir. Temelde eğitimden başlamak lazım. Yani Alevi kitlelerinin hakikaten hak etmediği büyük suçlamalar söz konusudur. Bugün de yapılıyor Sayın Bakanım, bugün de yapılıyor. Detayına inmek istemiyorum. Zamanı israf etmek istemiyorum. Yani bir yerde imtihan açılıyor, imtihanda sorunun biri hangi mezheptensin? şimdi ben, sordu birisi bana; sende git deki, peygamber efendimiz hangi mezheptense ben de o mezheptenim. şimdi oluyor değerli bakanım, bunların ortadan kaldırılması lazım. Devlet dairelerinde olsun, imtihan açılıyorsunuz birçok konuda olsun, iş alımında olsun bu insanları bir kürsüde eğer biliniyorsa mağdur ediliyor. Yani siyasi artı Alevi-Bektaşlı inancına sahip insanlar devlet dairelerinde istediklere yere gelemiyor. Arkadaşlarım söyledi ben onun detayına inmiyorum. Bu kadar kitle, bu kadar okumuş insanların içinde bir daire başkanlığı yapacak, bırakın valisinden, müsteşarından vazgeçtim, milli eğitimde bir şube müdürlüğü yapacak yok mu Sayın Bakanım. Yani vatandaşa güven vermek zorundasınız.

Güven nasıl olur? Bak kardeşim, ben bir ayrım yapmıyorum, yapılır, siyasette ayrım yapılmaz demiyorum. Bir ayrım yapmıyorum, bakınız bu insanlara da görev verdim dersiniz, sıkıntılar ortadan kalkmaz ama aza iner. O zaman ne yapmak lazım? Bu küskünlüğü, bu kırgınlığı, bu dargınlığı kaldırmak için burada temelden, eğitimden başlamak lazım. Bir arkadaşım onu söyledi. İki, din görevlilerine büyük görev düşüyor. Yanlış anlaşılrsa da önemi yok. Ben birçok ilde de çalıştım. Yeri geldi cumaya da gittim. Yeri geldi camiye de gittim. Dinlediğim hocaların birçoğu, dinlemişimdir, kulağımla dinlemişimdir, iftira etmiyorum. Bu Aleviler var ya diyor, Aleviler diyor Allah'ı tanımaz, Peygamberi tanımaz. Bunlar Hz. Ali'ye Allah derler diyor. Bunu kulağımla duymuşumdur. Bunların eğitilmesi lazım Sayın Bakanım. Bunların yönlendirilmesi lazım, bunların bu çember içinden çıkması lazım. Bu bir, iki, bizimde dedelerimize görev düşüyor. Onların da yapıcı olması lazım. Onların da birleştirici olması lazım. Bu kilitlenmeyi sağlamadığız sürece bu sıkıntılar sürer ve devam eder.

6. Alevi Çalıştayı

Ne oldu şimdi yani arkadaşlarım dedi ki, istekler çok, istekler az. Bakınız arkadaşlar, ben sendikal yaşamımda en büyük sıkıntıyı Almanya'da yaşadım. Solingen olayı ile ilgili Almanya'ya gittim. Alman içişleri bakanı, Alman sendika başkanı, konfederasyon başkanı orada bir tanedir ve ben basın toplantısı yapacağız ve Solingen olaylarını kınayacağız. Hazırlık yaptık, sabahleyin basın toplantısı yapacağız. Gece otele geldim, düğmeye bastım, bir baktım ki Sivas Otelı yanyor. Sabahleyin de toplantı yapacağız. Değerli arkadaşlarım, şimdi gittik, bakan tedbir almak zorunda kaldı, basın mensuplarına soru sormayacaksınız. Bu ne ezici, bu ne sıkıntı verici, bu ne ıstırap verici bir hareket biliyor musunuz? Orada bir basın mensubu bana sordu; Sayın Başkan dedi, Alman bir gazeteci; Kendi ülkenizden haberiniz var mı dedi.

Şimdi değerli arkadaşlarım, bunları neden yaşadım, bakınız. Bu acı olduğu kadar unutamadığım bir acı daha var. Değerli arkadaşlarım, devleti yönetenler vatandaşına güven vermek zorundadır. Bir siyasi partiye mensup olsa dahi, bir zatı korusa, gözetlese dahi onu kalbinde beslemek, dışarı vurmamak zorundadır. Ne yazık ki Madımak Otelı'ni yakanları, Adalet Bakanlığı yapmış bir zat mahkemede cübbe giydi, onları savunmaya gitti. Değerli arkadaşlarım, bunlar işte bu kitleye acı bırakan, iz bırakan olaylardır Sayın Bakanım. Bunlar yapılmıştır ve yapılmamalıdır. Bu insanlar ürkmüştür, insanlar size karşı, sizin bakanlarınıza karşı, milletvekillerinize karşı bir kırgınlığı, bir dargınlığı yoktur. İzlenen politikaya, mantığa, tutuma karşı güvensizlikleri vardır, sıkıntıları vardır. İşte bir taraftan insanları istediğin yerlere getireceksin, bir taraftan insanları Alevidir diye bunları kapı dışarı edeceksin.

Sayın Bakanım bir insan yaptığının karşılığını Allah nezdinde alır. Birisi cehenneme gidiyor, birisi cennete gidiyorsa, Arif Hocanın dediği gibi, size ne! Yani bu tartışmanın bir anlamı var mı? Sonra kimin cennete, kimin cehenneme gideceği yani bunun kararını kim verir, haşa bunun kararını tek yüce Allah verir. Yani şimdi Peygamber efendimizin torunlarını katledenler, katiller, onların bıraktığı politikayı izleyenler cennete gidecek, imam Hüseyin'e ağlayanlar da cehenneme gidecek... Bu dünyanın neresinde görülmüş?

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi değerli arkadaşlarım, bir konuyu da müsaade eder misiniz, bir konuyu daha özellikle arz etmek istiyorum. Bakınız Sayın Bakanım, bazı hocalar, ben bilmem, görmem okuduğumdan bunları söylemek istiyorum. Bu Alevi-Bektaşî kanadında Muaviye'yi, Yezit'i lanetlerler, bende lanetliyorum. Niye, Peygamber efendimizin evlatlarını şehit etmiş, İslamiyet'e ihanet etmiş. Görev verdiğiniz, aylık verdiğiniz bazı hocalar bunlara televizyonlarda hazreti diye hitap ediyor. Bunlara hoş-görü var mı Sayın Bakanım? Bunların da düzeltilmesi gerekir. Bunları niye söylüyorum. Bu kırgınlıklar, bu dargınlıklar, bu güvensizlikler başka türlü kalkmaz. Bu insanların yanan yüreklerine su serpmek gerekir. Bu da nasıl olur, bunlara güven vermekle ile olur.

Geçmişteki yanlışlıkların bir daha tekerrür etmemesi için tedbir almakla olur Sayın Bakanım. Değerli arkadaşlarım ama maalesef bunlar kısmen, kademeli olarak devam ediyor. Şimdi ben tespit ettim yani Alevi-Bektaşî mensubu arkadaşlarımın yani dernek başkan arkadaşlarımızın 19 madde talep ve teklifleri var. Bunların içinde sendikal örgütlenmeyle ilgili talep de var. Eşit işe eşit ücret dahi talep de var. Yani olayı sırf bir yöne doğru yönlendirmemişler. Türkiye'nin genel sorunlarını, dikkate almışlar. Şimdi burada yapılması gereken, hükümet tarafından yapılması gereken konular var. Yasa yolu ile zaman içerisinde çözülmesi gereken olaylar var. MHP de bu konuya tavır koydu, açıklamalar yaptı. CHP'den herhangi bir yanlış hareket olacağını düşünmüyorum. İster yasal yünden, ister idari yünden getireceğiniz bu konular ile ilgili her şeyin rahatlıkla geçeceğine inanıyor ve bu arada bizim arkadaşların da istediği talep ve tekliflere çok dikkat etmesi gerekir.

Mesela Diyanet İşleri Başkanlığı kalsın. Ben Almanya'da bir toplantıya gittim. Dediler ki, burada Milli Görüş'ün de bir toplantısı var, gider misin dediler. Niye gitmeyeceğim, ben Türk-İş başkanıyım. Oraya gittim. Oradaki Milli Görüş'ü savunan arkadaşlar da Diyanet İşleri'nin kalkmasını istiyorlar. Ya burada bir çelişki var dedim, onlar da istiyorlar. Şimdi değerli arkadaşlarım, değerli arkadaşlarım, bakınız kim olursa olsun, hiçbir siyasi parti programına Diyanet İşlerini kaldırm diyemez. Benim kendi mensup olduğum parti de dahil. Ama bunun

6. Alevi Çalıştayı

içersinde Sayın Timisi'nin de buyurduğu gibi bazı olumsuzluklar var, bazı yanlışlar var, bazı itici tarafları var. Bunlar yapıcı, birleştirici, kaynaştırıcı bir düzenleme ile düzenlenebilir. Sonra muhterem arkadaşlarım, Alevi kitlesinin talep ve teklifleri o kadar hoşgörüyeye dayalı ki yani bunları çözemeyen, bunları bir noktada düğümlemeyen hiçbir siyasi parti başka sorunları çözemez...

Ne istiyorsun Allah aşkına ya?... Peki, 12 Eylül hukukuna siz de biz de karşı değil miyiz? Peki, bu mecburi din dersleri 12 Eylül döneminde gelmedi mi? Hadi bizim sendikal haklarımızı kaldıramıyorsunuz, 12 Eylül'ün getirdiği bilmem ön seçim vs. onları getiremiyorsunuz, tercihli oy kullanmasını getiremiyorsunuz, bunu da getirin, bunda ne var? Otel... Arkadaşım da söyledi, bunu tartışması ayıp bir defa arkadaşlar. Bu tartışılmamalıdır. Bu yara, bu söylem ortadan kaldırılmalıdır. Bu arada o otel kaldığı sürece bu konuşulur konuşulur.

Onun ötesinde Sayın Cumhurbaşkanımız artık gitti, kendisine teşekkür ediyorum. Ayaklarını da çıkardı, edebi kural içersinde orada oturdu. Cumhurbaşkanının kabul ettiği bir şeyi irdelemek olur mu, olmaz mı demenin bir anlamı var mı değerli arkadaşlarım. Diğerleri zaten teferruat. Bunları bu dönem yaparsanız değerli Bakanım, değerli arkadaşlarım, umuyorum ki Alevi-Bektaşî kitlesinin yüreğine büyük ölçüde su serpersiniz.

Efendim Alevi-Bektaşî dergahlarında, bilmem toplumlarında ufak tefek kopukluklar var, ayrı düşünceler var. Bu siyasilerin oyunudur. Öyle bir saf toplum ki bizi herkes kaldırıyor. Eğer geçmişte bazı olumsuzluklar olmasaydı, siz de kandırırdınız ama geçmişte bıraktığınız bazı yanlış izlenimler, maalesef sizi herhalde bir tarafa itiyor, umuyorum, diliyorum ki o yanlışlıklar da ortadan kaldırılır.

Sayın Bakanım ortaya koydunuz bu hareketi ben benimsiyorum, sizi kutluyorum, arkadaşlarınızı kutluyorum. Ülkenin her şeyden önce birliğe, bütünlüğü ihtiyacı var. Şu anda ülkenin gidişatı hepimiz için kaygı vericidir. Olumsuzluklar hepimizi rahatsız ediyor. Bir taraftan yeni bir yara varken, ona ilaç ararken, onu tedavi ararken, yeni yaralar

6. Alevi Çalıştayı

açmanın, hiçbir ülkesini seven, milletine saygısı olan insana getirisi yoktur. Biz hep birlikte bu ülkenin insanlarıyız. Bu ülkeyi seviyoruz, ülkenin insanlarını seviyoruz, hükümetimiz bazı yanlışlıklardan uzak durursa, bütün halkını kucaklarsa, taraf görünümünü ortadan kaldırırsa, hükümet Türkiye Cumhuriyeti'nin hükümetidir. Halk onu hükümet yapmıştır. Görevi devam ettiği sürece biz hükümete saygı duyarız. Bir şartımız var, hükümet bütün halkını kucaklamak kaydı ve şartıyla.

Hepinize saygılar sunarım. Sonucun hayırlı olmasını diliyorum.

MODERATÖR - Çok teşekkür ederiz Bayram Bey, çok sağ olun, çok yapıcı bir konuşma oldu. Şimdi korkarak, Ayşe Hanımdan özür diliyorum. Ayşe Hanım bu sürecin içinde her zaman bana yardım ediyorsunuz. Lütfen, bugün Zeynep Hanımın acilen çıkması gerekiyor. O nedenle önceliği ona verip, daha sonra sizi dinleyeceğiz.

AYŞE GÜROCAK - Ben Zeynep Hanımı dinlemek isterim ama bir bayan olarak...

MODERATÖR - Olur, ikisini birden.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Bayanlara geçmeden ben bir şey söyleyeyim efendim izninizle. Şimdi Bayram Bey bu siyasetteki çatışmalar, az önce örnek de verildi. İşte Şah İsmail, Yavuz, Hz. Ali, Muaviye, Sıffin, Cemel vakaları, savaşıları taraftarlar oluşturdu tabi. Ama bugün sevineceğimiz bir durum var. O ayrışmalar bugün o boyutuyla yok yani. İnanın yok, ben bunu bütün samimiyetimle söylüyorum ve hiçbir Sünni de ben görmedim Yezit ismi, Muaviye ismi görmedim. Ama bolca Ali ismi var. Hz. Ali'nin ismi veriliyor. Sünnilerde Hasan, Hüseyin isimleri hepimizin hemen birinci derecedeki yakınlarında, ailelerinde var. Onun için o ayrışmalar, o siyasi tartışmalar bugün yok.

Bir şey daha söyleyeyim. Diyanet bana bağlı olduğu için... Şimdi bazı kurumlar var ki taksi gibi virajı dönüyor. Bazı kurumlar var ki tır gibi dönüyor. Bunları da dikkate almamız gerekiyor. Şimdi Diyanet İşleri Başkanlığı'nda da dönüşüm var. Bakın arkadaşlar hiçbir imam

6. Alevi alıştayı

bugün Aleviliğin, kırsalda var mıdır olabilir, bu çok istisnadır. Merkezi yerlerde belli bir dönem sonrasında bu dönüşüm, her ne kadar tır gibi de olsa Diyanet'te şu anda çok hızlı devam ediyor. İkincisi tüm Alevi klasikleri şu anda, ben Diyanet İşleri Başkanı'na söyledim. Ben dedim; Bu işin başında olsaydım, ben bunu çevirttirmezdim, sivil bir örgüte bunu yaptırırdım. Çünkü ön yargılar var ve siz iyi niyetle bir hizmet sunuyorsunuz. Alevi klasiklerini gündeme taşıyorsunuz fakat ön yargı var. Siz ne yazsanız okumayacak adam. Niye, ne olur ne olmaz, acaba satırın da bir şey var mıdır diye aklına bir şey gelebiliyor insanın. Keşke bunu böyle yapmasaydınız. Bunu bir sivil örgüte bu kaynakları aktarıp yaptırırdık dedim. Ama orada da şunu bilin... Bırakın efendim, biz siyasette bulunmuş insanlarız. Çok iyi niyetle Alevi klasiklerinin günümüze kazandırılmasıyla ilgili çok samimi bir çalışma var. Bu konuda bilimsel araştırma yapmış öğretim üyeleri de bu sürece çok ciddi destek sağlıyorlar.

KATILIMCI - Efendim keşke onları bu çalıştaya katılanlara hediye etse Diyanet. Ben dün bir hocadan onların methini duydum.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Efendim ben bunları, bu ayrıntılar için söylemiyorum. Yani her yerde bir dönüşüm var. Her yerde bakış açılarında bir uzlaşma kültürü, diyalog kültürü gelişiyor. Bu sevindirici bir durum diye dikkat çekmek istedim.

BAYRAM MERAL - Efendim, müsaade ederseniz iki kelime daha etmek istiyorum. Ben Türk-İş genel başkanı olduğum zaman, aday olduğum zaman karşımdakilerin hepsi Sünniydi, delegelerin % 90'ı Sünniydi. Bana oy verdiler. Ben bunları bilen bir insanım. Yalnız Sayın Bakanım vatandaşı, gençleri yanlış yönlendiriyorlar. Bakınız bir üzüntümü daha arz etmek istiyorum. Bir yere gittim, tam trafik noktasında duruyorum. Arabayla, şoförle, o arada birisi köşede elinde bir simit mi ne, bir şey yiyor. Ramazanlık, karşıda polis; Gel lan buraya dedi, affedersin. Kızılbaş mısın sen it oğlu it dedi. Şimdi bu adama, ben onu kınamıyorum, ayıplamıyorum da ona biri öyle eğitmiş. Biraz önce Cankurtaran'ın söylediği bu eğitimleri temele koyacaksınız. Peki, Sün-

6. Alevi Çalıştayı

nilerin hepsi camiye mi gidiyor. Sünnilerin hepsi Ramazanı mı tutuyor? Onlara niye kimse bir şey demiyor? Ama burada şartlanmış bir mantık var. Bunu ortadan kaldırmak lazım, bunu söylemek istiyorum. Saygılar sunuyorum.

MODERATÖR - Teşekkür ediyorum. Siz telefon beklediğinize göre Ayşe Hanıma söz vereceğim, buyrun Ayşe Hanım.

AYŞE GÜROCAK - Evet, Değerli Bakanım, çok saygı değer büyüklerim, şimdi Sayın Bakanımın bir sözüne hemen cevap vererek başlamak istiyorum. Eteğinizdeki taşları dökün dedi Sayın Bakanım. Bu tabi Anadolu'da kullanılan bir tabirdir, bütün söyleyeceklerinizin ortaya konması açısından ama Aleviler eteklerinde gerçekten hiç taş taşımadılar. Çünkü taş şiddeti çağırıştırıyor. O anlamda bizim eteklerimizde hep gül olmuştur. Onun için de bu kadar yıldır bekliyoruz, umarım da daha fazla beklemeyiz.

Şimdi dinler, inançlar, kültürler arasında diyalogda Aleviliğin oynadığı bir oyun ve oynayacağı rolleri Aşık Veysel'in bir sözü ile anlatmaya başlayayım. Saz aşıkları bağlama tamburu üzerinde değil de sapı üzerinde ellerini gezdirirler. Aşık Veysel elini fazla götürüp getirmemiş. Bağlamayı bir noktada idare edermiş. Aşık Veysel'e bir gün demişler ki; Yahu Aşık sen diğer aşıklar gibi yapmıyorsun. Aşık ne yapayım diye sormuş. Bağlamanın sapında sen de biraz oyna, götür, getir elini. Götürmem. Niye dediklerinde; Çünkü onlar benim bulduğum yeri arıyor demiş. Şimdi söyleyin, bilge aşığın elini koyduğu yer belli değil mi? Ne ararsınız bilinen, görülen yeri. Aşık Veysel'in bulduğu yeri daha fazla arıyor görünmeyin demek istiyorum, bütün iyi niyetlerinizi bilme-me rağmen.

Şimdi bunun adresi Türkiye Büyük Millet Meclisi'dir, doğru. Şimdi Cumhurbaşkanını benim de İl Millî Eğitim müdürlüğü yaptığım Tunceli'ye, cemevine gitti. Ben bundan tabi ki vatandaş olarak, Alevi yurttaş olarak hoş hoşnut oldum. Yanında Sayın Bakanım da eşlik ettiler. Sayın İzzettin Doğan ile birlikte, Reha Çamuroğlu kardeşimle beraber, ayağını çıkarmasını, ben böyle bir an olağanüstü gibi hissettim. Bazı

6. Alevi alıştayı

arkadaşların yüz mimiklerinden, tabi ki cemde ayak çıkıyorsa, oraya giren de ayağını çıkarmak durumundadır. Şimdi Başbakan, iki defa, Reha Çamuroğlu, İbrahim bey veya sizlerin, biroklarınızın katkılarıyla iki defa Alevi iftar orucu verildi. Yani Sayın Baykal cemevinin açılışında bulundu ki her ne kadar bitirmesine katkı sunmadıysa da söz verip de sunmadıysa da ama birçok yerde cemevinin açılışın da bulunan bir siyasi liderdir. Devlet Bahçeli, evet, Sayın Bakanımın da dediği gibi beklenmedik bir Şekilde ama herkesin de ortak kabul ettiği bir Şey var. Alevilerin talepleri artık grlmezlikten gelinemeyecek kadar masum ve bu kadar da haktır. DSP'nin de orada bir sayısal gücü vardı. Yani geriye ne kalıyor TBMM'de bu sorunun zlememesin için?

Tabi ki bu çalıştaylar çok önemlidir. Bu alıştayların bir sonucu olacaktır. Ben buna Necdet Hocanın laboratuvarı diyorum. Yani hakikaten çalıştayların çok irdelenmesinde belki bir ileriki tarihler açısından da bizim de göremediğimiz yararlar sağlanmış olabilir. Şimdi Alevilik bir inanç olayıdır. İnsan günlük yaşamında zaten kendi inancını yaşar. Örneğin bugün Muharrem dedik. Ama kaç kişi oruç diye biz bilmeyiz bile. Sadece orucunu açmak isteyen yukarıya gidip orucunu açmıştır. Yani anayasamızın 10. maddesinde belirtilen din, dil, ırk, inanç mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kimseye. aileye, zümreye imtiyaz tanınamaz. Hükmünün uygulanmasından başka bir Şey değildir Alevilerin talepleri. Şimdi bu talepler, tabi dediğim gibi parlamentoda bütün siyasi partilerin istisnasız hemen hepsinin ortak görüşlerini yansıtığı, buluştuğu taleplerdir. Yani hoşgörü ve demokrasiyle de çözülemeyecek talepler değildir.

Şimdi Diyanet İşleri Başkanlığı'nın tüm inançları kapsayacak bir Şekilde yeniden yapılandırılması ve hatta özerk hale getirilmesi de neredeyse ortak bir görüş haline gelmiştir. Bu da bir fırsattır diye düşünüyorum. Sayın Bakanım, Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilat yasası Şu anda bildiğim kadarıyla daha çıkmadı. Bu ıkma süreci içerisinde sadece Aleviliğin değil, Caferiliğin de Nusayriliğin de veya diğer din ve mezheplerin de mutlaka burada yer alabileceği, temsil edebileceği bir yapıya kavuşturulması, tüm inananları rahatlatır diye düşünüyorum.

6. Alevi alıştayı

Ders kitaplarına Alevilik ile ilgili bilgilerin konulması, bunda mutlaka tabi ki ilahiyat tasavvuf eğitimi alan bilim adamlarının çok çok onemi vardır. Ama Alevi önderlerin, o dedelerin çünkü yıllardır, yüz yıllardır bu Aleviliği bize taşıyan bugüne kadar getiren bizim Alevi dedelerimiz ve Alevi nderlerimiz oldu. Onlardan da mutlaka ama mutlaka yararlanılması lazım. Tarih kitapları yeniden gözden geçirilmeli. Tahrir edilmiş Alevi tarihinin düzenlenmesi ve gerçeklerin yazılması yani çok kısa bir süreye kadar Kızılbaş sözcüğü ansiklopedilerde ahlak dışı şeyi tanımlıyordu. Mum söndü gibi böylesine hiç gerçeğe uymayan tahrir edilmiş bir tarih de var. Bu açıdan tarih kitapları gözden geçirilmeli diye düşünüyorum.

şimdi Alevilerin devlete ödediği vergilerinden inançları için yararlanılmadığını tüm arkadaşlar zaten söyledi. Cemevlerinin açılmasının sağlanması, burada söylememiş hiçbir arkadaşımıza rastlamadık. Ama ben şöyle belki Sünni kökenli arkadaşlarımız, ben sayıya baktım. Fakat Sünnilerin bu konudaki duyarlılığı da Alevilerin taleplerinin yerine gelmesi açısından çok önemlidir. Yani ben burada niye Sünni arkadaşlar var gibi bir sorgulama yapmayı asla düşünmem ama bilmeleri açısından söylüyorum. Çünkü onlar benim gibi veya bir Alevi yurttaş gibi cemlerde nelerin, cemevlerinde nelerin olduğunu bilmeyebilir. 20 yıldır bu cemevleri de şu anda fiili olarak çalışır ve işletilir haldedir. Ne yapılır o cemevlerinde? Gerçekten bir yaşlı teyzenin sözünü sizlerle paylaşmak istiyorum. Yaşlı teyze aynen şöyle söyledi: Oh kuzum, kurban, ne de güzel olmuş, artık yıkanacak yerimiz var. şimdi bakın bir yaşlı insanın kendi cemevinden son yolculuğuna uğurlanmasının ge-tirdiği, masum bu kadar doğal bir istek olamaz ki. Benim de yunacak yerim var diyor. şimdi cemevleri cem yapılan yerler değildir. Aynı zamanda, işte değerli hocam, Arif Hocamın da büyük katkıları olmuştur. Bağlama, saz, zakir ve aşıklar yetiştirmiştir. Oralarda bu kültüre hizmet edecek gençler yetişiyor. Onlara da bu fırsatlar oralar da veriliyor. Yani bilmediği şeyden böylece korkanlara, karşıda, orada sabırla yetiştiriyor.

6. Alevi Çalıştayı

Bir de Kısas, Urfa Kısas'ı hemen hemen herkes belki bilir, belki bilmez. 1992'de Sayın Fikri Sağlar döneminde biz Kısas'a bir cem törenini çekmeye gittik. Ve orada gayri ihtiyarı, annelik duygularımla, yanımda dokuz yaşında oturan bir erkek çocuğu vardı. Herkes evinden lokma getirir ve orada kim, ne kadar getirdi ne getirdi diye birbirinin farkında dahi olmazlar. Bir muz var. Ben o muzdu aldım, çocuk diye, ben o çocuğa verdim. Hayatımın orada bir Alevilik dersini aldım, o dokuz yaşındaki çocuktan. Onun için cemevlerimiz önemli, onun için cemlerimiz önemli. O muzdu soydu, beş parçaya böldü ve bir tanesini kendisi yedi. Diğerlerini yanındakilere dağıttı. Böylesine bir öğretinin, işte cemevlerinden öğrenilmesi gerçekten toplumun birbirlerine daha yakın hissetmeleri açısından çok önemli.

Evet, din derslerine arkadaşlarımız yeteri kadar değindiler, ben tekrar değinmek istemiyorum. Çünkü hakikaten çok önemli hiçbir dinin zorla bir eğitim aracıyla verilmesi sağlanmamalıdır. Madımak'a ben de Arif Hocam gibi katılıyorum, toptan yıkılmalı. Yani tarihten gerçekten dersler çıkarmak gerekiyor. Yani bir müze yapıldığı zaman o acıyı her zaman, Arif Hocam da oradaydı, ben de Sivas olaylarını yaşayan bir kardeşinizim. Her ne kadar biz başka bir yerde, sığınmak zorunda kaldık, bir utanç anıtı. Bunun yeri de bence Sivas mı, Cumhuriyetin başkenti olan Ankara mı? Yani Ankara'da da bir utanç anıtı, böyle tarihsel dersi çıkarmak açısından. Ben çok önemli diye düşünüyorum.

Şimdi değerli arkadaşlar, bugün Muharrem orucunun ilk günü, rastlaması güzel Muharrem orucunu kuran ile hiçbir ilgisi yoktur. Bilen birçok dedelerimiz var, benim onlara öğretecek halimiz yok. Belki Sayın Bekaroğlu gibi kitaptan öğrenenlere de duygularımızı, belki yansıtır diye söyleyeceğim. Tamamen insan aklının ürettiği, yarattığı birtakım değerleri ayakta tutmak ve örnek olmak için çıkardığı akıl menşeli bir oruçtur, oruç türüdür. Hz. Ali'nin oğlu, Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin'in bütün ailesi ile şehit olduğu, sonucunu bilerek gittiği, bu çok önemli, Seyfi abi de ona değindi. Çünkü, sonucunu bilerek gittiği bir mücadelenin acısına duyulan yassı, bir matemdir, saygıyı ifade eder. Yine bizim büyüklerimiz derki, insanlar bilmediği şeye düşman-

6. Alevi alıştayı

dir. Bu acı, bu yas, matem bize anlatılırken bir de şöyle şöylerler; Alevi İslam inancında kin, nefret, cebir ve şiddet yoktur diye. şimdi onun için bu yası biz tutarak o günkü Kerbela'yı yaşatmak değil ama o işiği da hiçbir zaman unutmamak adına biz Kerbela'yı ve yas matemini tutarız.

şimdi Alevilik-Bektaşilik bunların ayrılmaz bir parçası olan Mevlevilik. Yani ağacın bunlar meyveleri. Gövde aynı gövde, Mevlana'yı Yunus'tan, Yunus'u Mevlana'dan, Mevlana'yı Hacı Bektaşi Veli'den ayırt edemezsiniz. Bunların her üçü de aynı düşünceyi ürünüdür. İslam'ı, Kur'an'ı, Tanrı'yı iç içe gören anlayıştır. Bugün hem Muharrem ayının başlangıcı gerçekten hem de Mevlana'yı andığımız aruzdur. şimdi bütün siyasilerimizin bu aruza gittiğini televizyonlardan izliyoruz, duyuyoruz, bazılarıma mail geliyor falan. şimdi tabi ki o bizim için vazgeilmezimiz bir Yunus'umuz, bir Hacı Bektaşi Veli'miz. Bir Mevlana hepimizin ama oraya duyulan hassasiyeti gerçekten Alevilerin de cemine, cemaatine duyulmasını istemek kadar da bu kadar bir hakkımız olsun diye düşünüyorum. Evet, Alevilerin elinde gerçekten hep bir gül vardır. Masum dilek ve taleplerimizi dile getirirken bile Hacı Bektaşi Veli'nin dediği yoldan hep yürümüşlerdir; İncinsem de incitmem.

Osmanlı hanedanının çöküşünden sonra Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarının Cumhuriyeti kurmalarıyla birlikte, daha doğrusu kurmadan öncede Mustafa Kemal'e verdikleri büyük destek yeni devletin yapısına da yansımıştır. Özellikle Atatürk şunu görmüştür, yeni kurulacak devlet modelinde Alevilere, onların önde gelenlerine, devlet modelinin şekli Cumhuriyet olacaktır demesi, çağdaş, demokratik, uygarlığı yakalamak inancından kaynaklanıyordu. Onun olmazsa olmazı laisizm idi. Yani devletin inançlar karşısında tarafsız kalması ve dinin kendi zeminine oturması idi.

Evet, son bir şey anlatarak bitirmek istiyorum. İlk Meclis oturumlarının birinde laiklik konusu konuşulurken, Meclis'in tanınmış din adamlarından biri kürsüye gelerek; Arkadaşlar bir laikliktir gidiyor. Affedersiniz ben bu laikliğin anlamını anlamıyorum diye söze başlar-

6. Alevi Çalıştayı

ken, başkanlık makamında bulunan Mustafa Kemal, elini kürsüye vurarak şöyle dedi; Adam olmaktır hocam, adam olmaktır. Ne demek, bugün bunu düşündüğüm zaman, gerçekten bölgemizdeki tüm İslam ve Müslüman topluluklarına baktığımız zaman laikliğin, demokrasinin, çağdaşlığın ve Cumhuriyet rejiminin önemini çok daha iyi fark etmektedir.

Dün hepinizin de gözünden kaçmamıştır, hala belli İslam ülkelerinde rejim varsa, biz laikliğin, cumhuriyetin o temel değerlerindeki, temelindeki Aleviliğin de bugün hak dediğimiz ve hukuktan vazgeçmeyen, taleplerini de asla şiddetle yönelmeyen Alevilerin taleplerini yerine getirmek hele de bu kadar mecliste bir taraftarı varsa zor olmasa gerek. Ben Bülent Ecevit'i anmadan sözümü bitiremeyeceğim. Üniversitelerde bu Türk kültürü, Hacı Bektaşî Veli merkezleri açılıyor. Bu çok sevindirici tabi ki. Sayın Başbakan Tunceli'de de böyle bir merkezin açıldığını duyurdu. Ben de bundan çok mutluluk duydum. Eminim çok iyi şeylere hizmet edecektir ama 1998'de Bülent Ecevit'in başlattığı ve on üç bölümlük Kazakistan'dan Macaristan'a Anadolu erenlerin izinden diye de bir belgesel, daha o kadar konjonktürel veya parlamentonun ortak bir zemin yapısı oluşmadan böyle bir belgesel hazırlandı. Evrensel sevginin, engin hoşgörünün hiç sönmeyen ışığı diyerek. Bu 2000 yılında 13 bölümlük gösterildi. Sayın Bakanım, ben bu konuda, size bunu ben takdim edeyim, bence çok önemli bir belgesel, Alevilik TRT'de 2000 yılında 13 bölümlük gösterimdeydi. Çünkü bu yani Aleviliğin sadece Anadolu'ya özgü olmadığını Kazakistan'dan Macaristan'a inen dedelik, babalık, ben burada o kadar bilgin diyeceğimiz düzeyde ağabeylerimiz varken, ben bunu anlatmam zaten gerekmiyor. Ama bu Muharrem ayında veya daha sonraki, yeniden yayınlanmasını, ben açıkçası Ecevit'i de rahmet ile anarak sözlerimi tamamlıyorum.

MODERATÖR - Çok teşekkürler Ayşe Hanım. Şimdi Zeynep Hanım buyrun.

ZEYNEP DAĞI - Ben de çok teşekkür ediyorum. Gerçekten dostların arasında olmak çok özel. 17 Aralık gibi bir tarihte hem Muharrem

6. Alevi Çalıştayı

ayının hem şebi aruz töreninin kutlandığı bir tarihte bir arada olmak gerçekten çok heyecan verici. Ben heyecanımdan ötürü, başta bilmiyorum ne söyleyeceğim. Çünkü iki yıl önce de 11 Ocak'ta iftara katılmak benim için apayrı bir onur olmuştu, o sofrada tekrar bir arada buluşabilmek. Ben de öncelikle aslında burada emeği geçen bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum. Çünkü aşçıya eline sağlık demeyi çok önemsiyorum. Yani daha pozitif adımlar atabilelim. Ayşe Hanım çok güzel, hani eteğimizde taşlar yok dedi, o da çok güzel. Ben bilmiyorum, Alevi ozanım ama çocukken hep dinlediğimiz gül alırlar, gül satarlar gülü gül ile tartarlar hesabı. Buraya bunun damgasını vurmaması ve burada bulunan bütün arkadaşların aslında dışarıyla köprüsünü kurabilmesi çok yaşamsal. Çünkü Türkiye hep yapısal sorunlarla karşı karşıya kalmış. Hepimizin bildiği gibi hep inkar politikasıyla ya da ötelenen, ertelenen, görmezden gelinen bir siyaset iklimine mahkum kalmış bir ülke. Bunların ele alınıyor olması, ele alınmaya devam etmesi, konuşuluyor olması bile başlı başına bir değer. Bu açıdan ben de öncelikle Sayın Bakanımıza ve diğer arkadaşlara çok teşekkür ediyorum.

Necdet Bey de dedi ki, her arkadaşın bir şeyi var, bulunma nedeni. Ben de burada niye bulunuyorum. Belki çocukluğuma döndüğümde, algıda seçicilik olarak Maraş olaylarında, 1978'de Maraş'ta öldürülen iki öğretmenden biri olan Hacı Çolak abimiz. Çok özür diliyorum... ya benim, bizim evimize, Osman abimin çok yakın bir arkadaşıydı. Evimize girip, çıkan bir abimizdi yani o özür dilerim.

KATILIMCI - Su için...

ZEYNEP DAĞI - 1978'deki o cenaze aslında bir nevi bizim evimizden çıkmış bir cenaze idi. Dolayısıyla o kutuplaştırılan, karşı karşıya getirilen siyasal iklim her zaman beni bilinçlendirmede oldukça önemli oldu. Çünkü vicdanlarımızı açık tutarak, siyasal bilinçlerimizi açık tutarak, hiç kimse ile farklı düşünsük de karşı karşıya gelmeme noktasında çok duyarlı ve dikkatli olmamız gerekiyor. Bu bizim çok hayati misyonlarımızdan biri olması gerekiyor. Özellikle siyasetçiler olarak, bireyler olarak, vatandaşlar olarak. Biz, Mersin'de olmam, ailemin Malatya'dan Mersin'e gelmiş olması, aslında o çoğulculuğu

6. Alevi Çalıştayı

besleyen bir iklimi de çok doğal bir şekilde eve sunmuş oldu. Çünkü lisede arkadaşlarım, hep sen Kürt müsün ya da Alevi misin diye soruyorlardı. Hep, yok yok ya sen Kürt'sündür, ya öğle değilim, olsam niye söylemeyeyim. Yani ya da sen Alevisin, kesin yani birlikteliğimiz varsa, sanki sen kesin asimile olmuşsun yani asimile olmasaydın biz böyle dostluklar kuramazdık gibi bir aşamaya geliyordu.

Aslında bu çok içler acıtıcı bir şey. Yani biz tabi ki hep aynı socalarda buluşabilmeliyiz, tabi ki aynı platformları paylaşabilmeliyiz. Bu ortak havayı hep birlikte teneffüs edebilmeliyiz gerçekten. Ama işte dönüp dolaşıp gerçekten demokraside kilitleniyor. Demokrasi de aslında evde başlıyor gerçekten. Evde teneffüs ettiğiniz hava sizi şekillendiriyor, biçimlendiriyor. Çevre tabi buna artı bir olumlu ya da olumsuz katkıda bulunuyor. Ama artık gelinen noktada bir değişimin yaşandığı çok ortada. Bu hem uluslararası sistem açısından öyle hem Türkiye açısından öyle. Bu değişimi öncelikle anlamak, ardından değişime saygı duyup katkıda bulunmamız gerekiyor. Ben de örneğin gençken, siyasaldayken, Turgut Özal televizyonda konuşurken, değişimi anlatırken hem dünyanın hem Türkiye'nin değişimini ciddiye almadığımı ancak Fransa'da öğrendim. İlk yurt dışı gezimde. Aha dedim, dünya değişiyor ve Türkiye değişiyor. Meğerse... ama değişime çok ciddi dirençler var ülkemizde. Oysa dışarıdakiyle içindeki değişimleri doğru okuyup, bu paralelde politikalar üretmek hepimizin boynunun borcu. Bu bağlamda da öncelikle topluma değişimi aktarmak ama en önemlisi de artık hep birlikte değişime katkı sunmamız gerektiğini düşünüyorum.

Değişimi hiçe saymaktansa, değişime saygı duyup katkıda bulunmak oldukça önemli. Belki işte bu aslında cemevleri bağlamında tartıştığımız şeylerde, bu hem Türkiye'deki şehirleşmeden kaynaklı hem dünyadaki değişimin de bir parçası. Ben bu konulara çok vakıf değilim. Yani cemevleri boyutuna ama belki insanlar köyde kendi doğal dini inançlarını çok daha doğal ikliminde yerine getirirken şehirlere geldiğinde bunu yerine getirecek mekânlara sahip olamadılar. Bu gerçekten çok çok büyük bir sıkıntı. Geçenlerde Cem TV'yi izlerken bir ayine rastladım. Çok hoşuma gitti, oturdum sonuna kadar izledim.

6. Alevi Çalıştayı

Dedim ki yani eğer bu cemevleri açılmasa, bu insanlar nerede yani gidip inancını yerine getirecek. Yani bunu hiç kimse tayin etmekle mesul olamaz yani insanlar kendi inançlarını, kendi kimliklerinin doğal uzantılarından kendileri sorumlu. Buna hazırlayacak adımlar atmak lazım kesinlikle. Ama Fikri Bey de söylemişti, tanış olmak çok önemli. Yani çok ciddi bilgi eksiklikleri yaşandı. Benim lisede çok Alevi arkadaşım oldu, çok Kürt arkadaşım oldu, Mersin’de o açıdan kendimi hep şanslı görüyorum. Çünkü onları anlamak, tanımak, onların hassasiyetlerini bilme noktasında. Çünkü, eğer bilmiyorsanız, hassasiyetleri de bilmiyorsunuz. Yani ama bildikçe, öğrendikçe, tanış oldukça aslında hem dostluk kuruyorsunuz hem çözüme ulaşıyorsunuz ama bilmeden siz de aslında bir anlamda inkar politikasının bir parçası haline geliyorsunuz.

Oysa Türkiye’de devlet, hep devleti kutsallaştırmak değil, çünkü şu aşamaya kadar baktığınızda devletin bir şekilde hep zede ürettiğine tanıklık ediyoruz. Artık devletin zede üretmesine hep birlikte izin vermememiz gerekiyor. Çünkü yani her kesimin bir şekilde belki farklı konjonktürlerde de olsa zede haline getirildiğini görüyoruz. Bu konuda da aslında özgürlüğün bölünmez bir bütün olduğu konusunda kendi vicdanımıza yeniden dönmeniz gerekiyor. Çünkü, hani nasıl böyle çok tekerleme halinde söylüyoruz; İşte Cumhuriyet bölünmez bir bütündür, Türkiye bölünmez bir bütündür. Evet, öyledir. Aynen o şekilde özgürlüklerinde bölünmeyen bir bütün olduğunu, herkesi, her şeyi kapsayabildiğini anlamamız lazım. Bu bağlamda da aslında o siyasi gönül köprülerini kurarken de Sünninin Aleviyi savunan, Alevinin Kürt’ü savunan, Kürt’ünün Sünnisini savunduğu, Arab’ını savunduğu, her hakkı hukuku aslında hep aynı potada birleştiren bir vicdanı geliştirmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Ben aslında öğrenmeyi de tanışmayı çok önemli buluyorum ama bunu bilgiyi fetişise ederek değil. Bilgiler çok çok fazla olabilir ama vicdan tek bir vicdan var. Aslında vicdanlar yok. Vicdan tek bir tekilliği, bütünlüğü ifade ediyor. Dolayısıyla çocuklarımıza, çevremize aktarmamız gereken, bu vicdanın tam da kendisi.

6. Alevi Çalıştayı

Ethem Bey de çok güzel bir noktaya temas etti. Yani sonuçta öyle bir eğitim sisteminden geçiyor ki işte Rakel'den de hareketle böyle çocuklar yetiştirebiliyoruz ya da işte Sivas'ta dışarıda alkış tutan bir kesim oluşabiliyor. Bunlar tabii ki çok yaralayıcı, çok incitici. Bu sadece Alevi arkadaşlarımız açısından incitici olduğu kadar, bütün toplumsal kesimler açısından çok çok yaralayıcı ve incitici. Ama burada sağ duyunun hakim olması, özellikle Madımak Otel'inde yani bir kin anıtından ziyade, oranın yıkılıp bir ağaçlandırmanın yapıldığı ve 37 arkadaşımızın o şekilde belki yaşatıldığı bir yere dönüştürülmesi yani burada duyduğum en güzel şeylerden biriydi. İnşallah bu konuda da hep birlikte mesafe alırız.

Mehmet Bey de inanç ve demokrasiye vurgu yapmıştı bende onu gerçekten çok önemsiyorum. Yani soğuk savaş döneminde bastırılmış, yok sayılmış olan her şey, bu sadece Türkiye'ye özgü değil, aslında, işte demokrasi anlayışı kabaca neydi; işte çoğulculuğun yönetimi. Ama aslında artık öne çıkan şey çoğunluğun yönetimi kadar çoğulculuğun da yönetimi. Bu sadece Türkiye'nin sorunu değil, işte Fransa da örneğin başörtüsünü tartışıyor, camiye tartışıyor, inancı tartışıyor. Bütün dünya bir diyalog kurma arayışın da. Çünkü bu artık çok ciddi bir tehdit haline geliyor. Birbirimizi anlamamamız ciddi bir tehdit haline geliyor.

Bunun önüne geçecek şey de yine iş birliğinden, bir birbirimizi anlamaktan geçiyor. Dolayısıyla çoğulculuğa saygı duyup, çoğulculuğun yönetilmesine hep birlikte katkıda bulunmamız gerekiyor. Türkiye de aslında bu bağlamda çok hassas bir noktada hem kendi bölgesi itibarıyla hem Avrupa Birliği ile olan müzakere sürecinde taşıdığı rol itibarıyla aslında çok çok önemli bir noktada. Türkiye'nin iç barışında aldığı mesafe hem bölgeye hem Avrupa'daki yaşayan Müslüman ya da diğer azınlık gruplara çok örnek teşkil edecek durumda. Dolayısıyla Türkiye bu aşamaya kadar demokrasisini sağlamlaştıran her ne sorunu varsa aslında onu bir şekilde tozlu raflardaki şeyleri dosyaları indirmeye çalışan bir irade sergiliyor. Bu iradeye hep birlikte sahip çıkarsak hem Türkiye'nin iç barışını hem bölgenin hem de Avrupa birliğinde ya-

6. Alevi Çalıştayı

şayan azınlıklara Müslüman ve Türk azınlıklara çok önemli katkılarda bulunacak bir konuma geliyor. Bu bağlamda her anlamdaki çoğulculuğu önemseyen her anlamdaki çoğulculuğu Türk siyasal yaşamında öne çıkaran bir siyasal iklimi hep birlikte hazırlamamız gerekiyor.

Aslında baştan beri hep bir şekilde devlete olan algımız da bu masada tartışılmış oluyor. Devlet malesef vatandaşına belli bir kimlik dayatan, belli bir politika dayatan bir müessese haline gelmiş şimdye kadar. Oysa devletin asli görevi hizmet etmek ve vatandaşın doğal kimliklerine saygı duymak ve onun ihtiyaçlarına cevap verecek bir aşamaya gelmesi gerekiyor. Bunu da hep birlikte inşallah başarırız. Çünkü devlet artık dayatan değil, hizmet eden bir boyuta taşınmak durumunda. Örneğin az önce Solingen'den arkadaşlar örnek verdi. Bayram Bey, Solingen olayı olduğu gün biz İngiltere'deydik. Galiba Türkiye'nin Sesi Radyosu, bir dönercideydik, Türk dönercisinde. Solingen olayını dinleyeceğiz. Üçüncü haber olarak verdi Türkiye'nin Sesi Radyosu. İlk gün hiç unutmuyorum, Demirel Isparta'ya gitmiş, Cumhurbaşkanı olarak Isparta'ya gidişini anlatıyor. İkinci bir protokol haberi ve üçüncü olarak Solingen haberi verildi ve ben incindim bir Türk olarak. Bütün BBC, bütün yurt dışı kanalları Solingen'i ilk haber verirken, biz protokol haberlerini aşamayan bir habercilik yani devlet anlayışı sergiledik. Bu çok içler acısıydı. BBC'den tutun CNN'e kadar bütün yabancı kanallar bunun öneminin farkındayken, üstelik yananlar Türk olmasına rağmen Türkiye'nin Sesi Radyosu, o gün, üçüncü haber olarak ancak lütfedip verdi. Çünkü yapılan olayın farkında bile değil ama Avrupa şunu biliyor ki, bu çok ciddi bir tehlikeye işaret ediyor, bunun önüne geçmemiz lazım.

Bununla mücadele etmemiz lazım. Demek ki artık yani devletin, Solingen'den bugüne geldiğimizde, Avrupa'da tabi ki bu sorunlar yaşanacak, belki daha derin sorunlarla karşı karşıya geleceğiz. Bugün itibariyle baktığımızda en ufak bir sorun olduğunda, işte içişleri bakanından ya da işte yetkili kişilerin gidip orada anında müdahale ettiğine de tanıklık ediyoruz. Çünkü devlete bakışımız, devletin misyonuna bakışımız değiştikçe devlet hizmet etmeye başlayacak. O halde devlet

6. Alevi Çalıştayı

hizmet ettikçe aslında bütün vatandaşlarını kucaklayan, bütün vatandaşlarına eşit uzaklıkta diye bir deyim vardır ya ben bundan cidden çok rahatsız oluyorum. Eşit mesafede diye bir şey, hayır eşit yakınlıkta olan, herkese eşit yakınlıkta olan bir duyarlılığa kavuşturmamız lazım. Devlet de aslında hepimiziz. Bizim ötemizde gelişen, ona bir had edeceğimiz bir şey değil. Hepimizin oluşturduğu bir yapı olması lazım.

Bu bağlamda da inşallah ben bu platformların çok daha genişleyerek, çok daha kamuoyuyla, aslında o iletişimi daha güçlü kılarak devam etmesini temenni ediyorum. Örneğin demokratik açılım konusunda da bu konuda da ben hepsini zaten iç içe örüyorum, biri ötekenden bağımsız asla değil. Şöyle bir şey var: Peki, ne olacak, hemen şimdi ne olacak? Her şeyin aslında bazen matematiksel koordinatları yok. Öncelikle tartışabilmek bile, konuşabilmek bile başlı başına bir değer, başlı başına bir erdem haline geliyor. Tabi ki bunlar bizim mesafe almamıza katkıda bulunmalı. Yoksa, sonuca ulaşmayalım anlamında söylemiyorum ama bu koordinatları böyle çok matematiksel olarak belirlemek yerine, bu sofraları zenginleştiren, bu sofraları çoğaltan ve o köprüleri kuran zihinsel ve vicdani yapıları kurmaya hep birlikte katkıda bulunalım diye düşünüyorum.

Bu bağlamda da ben, tekrar özgürlüklerin bir bütün olduğunu söyleyerek başörtüsünden tutun Kürt arkadaşlarımızın yaşadığı sorunlara kadar; çünkü maalesef şöyle çevremize bir baktığımızda her kesimin gerçekten bir şekilde tokat yediğine tanıklık etmiş oluyoruz. İnşallah vatandaşlarımız burada bütün Türkiye halkı olarak eşit ve bu ülkede yaşamaktan memnuniyet duyan, bu ülkenin vatandaşı olmaktan onur duyan bir ülke olur. Çünkü sonuçta çocuklarımızla hep birlikte aynı geminin içindeyiz. Dolayısıyla çok samimi bir şekilde bu süreçlere hep birlikte katkıda bulunmamız lazım.

Son kez bir şey daha söylemek istiyorum. Hani bu incinmişliklerden kaynaklı olarak, köprülerin zamanında kurulmamasından kaynaklı olarak hep bir samimiyet testi var. Yani hepimiz gerçekten, acaba gerçekten samimiler mi, bir bakılım samimiler mi diye aslında... İn-

6. Alevi Çalıştayı

şallah bu önyargıları da aşır, çünkü ben böyle bireysel hikayemi çok önemsiyorum ve onda da rahmetli Hacı abiyi tekrar anarak sözlerimi bitirmek istiyorum. Bir daha çocuklarımız yakın çevresinde bu tür şeylere tanıklık etmesin. Çünkü biz terörün gölgesinde geçmiş bir çocukluk yaşadık. İnşallah bizim çocuklarımız bu örnekleri yaşamamış olur. Çünkü mutlak eşitlik, tek bir şey var o da ölüm. Hiç kimse ne medeniyetini, ne kültürünü, ne mezhebini bir biri ile yarıştıracak bir durumda olamaz. Önemin mutlak eşitlik olduğu bir noktada aslında yaşama saygı duyarak, yaşamı daha diri, daha kolay olan koşullarda yaşamayı öne çıkararak hayatımızı sonlandırırız diye düşünüyorum. Bu bağlamda da ben Türkiye’de değişimin olduğuna yürekten inanıyorum. İnsanların değiştiğine yürekten inanıyorum. Geçen gün Avrupa Parlamentosu’nda da bir tartışma vardı. Bir şey söyledim. Fransız gazeteci ama siz AK Parti milletvekilisiniz, nasıl böyle bir şey söylersiniz?... Ya inanmıyorum falan dedim. Pes yani artık, inşallah bunları aşarız daha reformcu, daha mutlu bir Türkiye’de insanın ibadetini de yapabildiği, düşüncelerini de çok çok serbestçe söyleyebildiği siyasal iklimde, hep birlikte yaşamaya devam ederiz.

Tekrar çok teşekkür ederim sağ olun.

MODERATÖR - Zeynep Hanım çok teşekkürler. Şimdi geldiğimiz nokta da durum değerlendirmesi yapalım. On beş kişi söz almamış. Bunu siz istediniz ama. On beş kişi hiç söz almamış, bu katılımcıları nasıl bu akşamki toplantıda tamamlayacağız? Ona ilişkin formüller olan varsa, sizin içtihadınıza sunuyorum. Agah Bey erken ayrılmak durumdaymış. Peki, önce Emre Bey, sırayı takip edelim, sonra Agay Beye söz vereceğiz.

EMRE KOCAOĞLU - Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar çok teşekkür ederim. Sayın Bakanıma olan teşekkürü hep konuşmanın başında olan bir usuldür diye yapmış değilim.

Değerli arkadaşlar, aşağı-yukarı altı-yedi yüz yıllık kavganın sonunda devlet ilk defa resmi olarak barış elini uzatıyor. Bu çok önemli bir olay. Bu kadar tarihsel kökü olan, bu kadar derin kökü olan, Türk

6. Alevi alıştayı

toplumu, Osmanlı'dan bahsediyorum, bu kadar derin bir kökü olan kavgada barış elinin açıkta kalmaması lazım. Mutlaka Kürt meselesinde de diğer meselelerde de özellikle Alevi meselesinde, Alevi yurttaşlarla da Sünni yurttaşlarımız tarafından da bu elin sıkılması lazım. Bu altı-yedi yüz yıllık tatsız husumetin bitirilmesi lazım. Çok önemsiyorum bu elin uzatılmasını ve gerçekten teşekkür ediyorum.

şimdi bu güzel girişten sonra bu kadar güzel olmayan şeyler söylemek için izninizi istiyorum. Değerli arkadaşlarım ben Sünni kkenliyim ama gençliğim, 1968 gençlik hareketi içinde, çok büyük oranda, Alevilerin mücadeleyle ve hep birlikte verdiğimiz başka bir mücadele ile geçti, onun için yakından tanıyorum. Bu sebeple ben ortadaki temel meselenin bir güvensizlik olduğu kanaatindeyim. Taraflar birbirine güvenmiyor. Sanıyorum Alevilerimiz de hükümetin uzattığı bu ele güvenmiyor. Bu eli, bizi kandırmak için, oy almak için yapıyor... Hiçbir şey yapmayacak düşüncesi var birçok Alevi dostun arasında. Bunu gidermek hükümetin elinde. Bize çok basit gelen ama o kadar da basit olmayan dönüşleri yapabilirse hükümet, bana sorursanız özellikle iki konuda; Bir tanesi din dersleri ve ikincisi cemevleri konusunda. Bugün hukuki formülleri aranırsa bulunur. Siyaset neticede bir zm bulma, formül bulma meselesi. Bunu yapabilir. nemli bir güven engeli aşı-lacak zannediyorum.

Değerli arkadaşlarım, bunlar hep söylendi... Alevilerin talepleri şunlar, hükümet, bunların hepsine ben de katılıyorum. Ama söylenmeyen bir şeyi Alevi arkadaşlarımızın affına sığınarak ve biraz da Mustafa Timisi ağabeyimden cesaret alarak söylemek istiyorum. Sevgili arkadaşlarım, ben de bir Sünni demokrat olarak Alevilerin demokrat olduğuna güvenmek istiyorum. Lütfen bu talebimi çok görmeyin. Bu nasıl olacak? Değerli arkadaşlarım, demokrasiden yararlanarak kendi hakkınızın mücadelesini vermek çok önemli bir haktır. Çok saygı değer bir haktır. Fakat bu Alevilerimizin demokrat olduğunu göstermez. Mücadeleci olduğunu gösterir. Demokrat olmak, kendisinden başkalarının haklarını aynı şekilde savunmakla kabil. Mesela yani rahmetli Hrant Dink'in cenazesinde birçok Alevi arkadaşımız vardı. şimdi

6. Alevi Çalıştayı

onu da duyurmak, sağ olsun Cankurtaran kardeşim, Rakel Hanımın konuşmasına da atıfta bulunarak bir şeyler yaptı. Ama daha sonra o Hrant mahkemelerinde ben Alevi örgütlerini görmedim. Yani görmek istiyorum Alevi örgütlerini amblemleriyle. Dahası da var, bir gayri müslimlerin Heybeliada mücadelesinde ben Alevileri de görmek istiyorum. Ve hatta demin konuşulduğu zaman tüyler ürperici bir vahşetmiş gibi konuşulan imam hatipler meselesinde de Alevilerin imam hatiplerin haklılığı yanında olduğunu görmek istiyorum.

KATILIMCI - Yahu ne alakası var bizimle?

EMRE KOCAOĞLU - Şimdi müsaade ederseniz, bakın Sayın Sağar, bakın...

KATILIMCI - Biz demokratız kardeşim. Öyle şeyleri tartışmayın, kim demokrat değil ya...

EMRE KOCAOĞLU - Müsaade eder misiniz?

KATILIMCI - Demokrasinin sigortasıdır bu ülkenin Aleviler, yapmayın Allah aşkına!

EMRE KOCAOĞLU - Müsaade eder misiniz? Sözümü bitirmeme, bakın ben sizin dosttunuz olmasaydım Arif beyciğim, bugün dünden daha güzelsiniz diye başlardım. Lütfen o şekilde başlayanları dostunuz saymayın.

MODERATÖR - Devam edin, size de söz hakkı vereceğim.

EMRE KOCAOĞLU - Ve lütfen şu kadarcık eleştiriye tahammül etmek lazım. Bu eleştiri bile değil...

ARİF SAĞ - Bu hakaret eleştiri değil...

EMRE KOCAOĞLU - Ben istirham ederim. Niçin bir Heybeliada meselesinde gayri Müslimlerin yanında sizleri de görmek istemeyelim? Arkadaşlarım bu konuda lütfen şunu belirtebilir miyiz? Daha

6. Alevi Çalıştayı

doğrusu tespit edebilir miyiz? Bu konuda, devletle olan bu gerginliklerde, devleti daha doğru tasvir edelim. Alevilerle veya diğer bu gibi gerginliklerde muhatap olan devlet, necip derin devletimiz. Bu derin devlet muhtelif kurumlarıyla hep var olmuştur. Mesela Milli Güvenlik Kurulu'yla var olmuştur... ..

Yani demokrasi mücadelesi demeyim de kendi demokratik hakları için bir birine...

ERCAN KARAKAŞ - ... Diyelim ki altı aydır katıldığım 30 etkinlikte ben Emre Beyi hiç görmedim. Bunları birbirimize sormayalım. Bunlar yanlış şeyler. Burada somut bir şey var. Çerçeve çizilmiş, bunları konuşalım. Ayrıca Alevi arkadaşlarımın büyük çoğunluğu söylediğiniz Hrant Dink olayında, başka mahkemelerde, özelleştirmeye karşı, sendikal hakların verilmemesi, grevler benim bulduğum her yerde ben bu arkadaşları bol miktarda görüyorum. Örgütleri yok, şimdi bunların hakkında konuşmalar yanlış bir şey.

Ayrıca herkes sizin demokrasi anlayışına gelmek zorunda değil. Yani demokrasi de tartışılan bir kavram, onun da çok çeşitli şekilleri var. Demokrasi sözünü doğrudan kullanıyoruz ama katılımcı demokrasi, doğrudan demokrasi, mücadelecı demokrasi birçok çeşitleri var. Ama isterseniz, yaparsınız bir toplantı bu ölçüde konuşuruz. Yani demokrasiyi getirip dar bir alana sıkıştırıyorsunuz. Burada varsanız demokratsınız, orada yoksanız, yoksunuz! Böyle şey var mı? Yanlış bir şey.

KATILIMCI - Başkalarının hakları olmaktan bahsediyor.

KATILIMCI - Hayır öyle değildir. Demokrasi, katılmayan görüşlerin ifade etmesini savunmaktır, o görüşlere katılmak demek değildir. Ben sizin görüşlerinize katılmam, ifade etmenizin önündeki engellerin kaldırılmasını savunurum. Demokrasi odur. Size katılmak zorunda değildir herkes. Böyle şey olur mu? Görüşlerinizi ifade etmenizi savunmak demokrattır. O görüşlere katılmak demektir.

6. Alevi alıştayı

MODERATÖR – Tamam anlaşıldı. Evet, Agah Bey çıkacak, onun için kısa bir konuşma yapmak zorundalar. Buyrun.

AGAH KAFKAS - çok özür diliyorum, babam tedavi için yurt dışında bulunduğundan onu karşılamak zorundayım. Eğer fırsat bulabilirsem sonuna da tekrar dönmek istiyorum. Öncelikle ben buranın bir sevgi iklimi olduğunu dşnyorum. Ve gerçekten de siyasetin duayenleri ve toplumun önemli bir birikiminin bir arada olduğunu dşnyorum. Her birimizin yaşam öyküsüne baktığımız zaman çok büyük badirelerden geçmişler, mücadelelerden geçmiş insanlarsınız. Yani tesadüfen de hiç burada bulunan birisi yok. Yani milletin de teveccühünü, halkın teveccühünü olarak bir yerlere gelmiş insanlar. O anlamda bu söylenen şeyler çok önemli. Bu birikimlerden de ben şahsım adına çok yararlandım.

Bence doğrudur, tarihte yaşanan acıları bugün tekrarlamak belki doğru olabilir ama bence onu orada bırakıp bugün yeni şeylere bakmak, yeni şeyler söylemek lazım. Ben de bir Alevi anne-babadan gelmiş birisi değilim. Ama Alevilerin yoğun yaşadığı bir ilin milletvekiliyim, orum milletvekiliyim. Biraz nce Sayın Bakanım çok güzel söyledi. Yani Aleviler ile yoğun yaşayınca da Alevilerin yaşadıkları dramların ve trajedilerin tanığı olmuş birisiyim. orum olaylarının bizzat içinde olmuş birisiyim. Alt katımda bir Alevi var diye benim evim yakılmaya kalkılmış ve ona karşı direnmiş birisiyim. Onun için bu acı hepimizin acısı, bu dert hepimizin derdi. Nerede demokrasi var, orada zgrlklerimiz gelişmeye yaşam kalitesi artmaya başlıyor. Demokrasi biraz arızalanınca da başka şeyler olmaya başlıyor. Örneğin bizde bir köy ismi, sadece öyle olmamıştır... Sayın Evren devlet başkanı olduğu dönemde bir Alman cumhurbaşkanıyla görüşüyor. Hitit'lerden bahsediyor, Alacahyk'ten bahsediyor. O zamana kadar hiç duyulmamış, ayıp olmasın diye Bugazkaraya bir ziyarete geliyor. Ziyarete gelince de oradan geçerken bizim tarihten beri Yekbas diye bir köy var. Oraya geliyor ve bu Yekbas ismi nereden geliyor, bu ne saçmalık falan diyor. Yalakalık olsun diye köyün adını Evren yaptılar, hala Evren. İnşallah değiştireceğiz, tamir edeceğiz.

6. Alevi Çalıştay

Şimdi bu tür şeyleri biz yaşadık. Her birimizin hayatına baktığı zaman demokrasiye inanan ve demokrasi mücadelesi veren herkes bunları yaşadı. Onun için bence birbirimizi anlamaktan başlıyor olmak, birçok şeyi kendiliğinden çözecek bir durum. Mesela ben, kısaca söylemek isterim yani sitem mi diyeyim, Kürt açılımı, demokratik açılım gibi olmasın denildi. Temenni ediyorum, diliyorum ki o açılım da mutlaka Türkiye açısından, mutlaka Kürt açılımı da başarıya ulaşmalı. Yani akan kan durmalı. Analar ağlamamalı. Bunu temenni etmemek, aydın olarak, demokrat olarak, hangi hayata nereden, hangi cepheden bakar olursak olalım. Bu ülkenin temel sorunu ve biz bunların çözümüne bir şekliyle ki bu ülkenin birikimi olduğunu iddia ettiğimiz ve her birimiz de demokrasinin nimetlerinden yararlanarak burada olduğumuz ama demokrasinin arızalarından da hep beraber bir şekli ile çile çekmiş insanlarız, bedel ödemiş insanlarız, her birimiz bu masanın etrafındakiler.

O zaman biz bir defa bu demokratik açılımın Türkiye’de mutlaka başarılı olması için, bir aydın namusudur bir sorumluluğudur diye bakıyorum. Bu olayın, her birimizin bir kenarından tutuyor olması, aslında hep beraber tespit ettiğimiz... Asırlardır beraber yaşıyoruz ama sanki bu ülkede Alevi ve Kürtler hiç yokmuş gibi herkes böyle davranıyordu. Bugüne kadar siyaseten beraber olan insanlar da böyle davranıyordu. Şimdi ilk defa bir cesaretle, Sayın Başkan çok güzel ifade etti, Sayın Timisi. Yani halının altına süpürmek yerine bu halıyı da kaldıralım. Bu halı da bizim halı. Altı da bizim, bir bakalım demeye başladığınız zaman rahatsız olanlar olmayacak. Barışı kurmak hep beraber biliyoruz ki zor iş. Kavgayı çıkartmak çok kolay iş, birbirimizi kırmak çok kolay iş ama barışı tesis etmek gerçekten çok zor bir iş. Şurada her birimizin en ufak, çok iyi niyetle bile olsa bir kelimesi bir başkasına alınganlık nedeni de olabiliyor. Onun için ben herkesin, buraya kadar gelen herkesin büyük duyarlılık içersinde olduğuna inanıyorum ve biz birbirimizle konuşmaya başladık. Ben anlamaya da başladığımızı inanıyorum.

Ben cemevini yasaklayan bir anlayışı anlamakta zorluk çekiyorum. Yani cemevinin alternatifi, bu binada olmayan cemevinin alter-

6. Alevi alıştayı

natifi kahve bar ya da başka bir yer değil. Şey yok yani insanlar bir araya gelip orada ibadet ettiğine inanıyorlar ve beraber olmaktan keyif alıyorsa, bunun kime, ne kasıntı yapıyor olması lazım? Kimin niye rahatsız ediyor olması lazım?

Biz Sayın Bakanla alışma Bakanlığı döneminde, eski sendikacı olarak alışma Bakanlığı döneminde, uzlaşma adına, hiç uzlaşılmayacak konularda uzlaşmaya yönelik marifetini bildiğim için ben inanıyorum ki bu sürece de ciddi katkılar verecek.

Son bir cümle ile tamamlamak istiyorum. Demin orum dedik, Maraş dedik, Sivas dedik, bunları konuşuyoruz. Bence bu aılımin arkasından bunlar, yarın yayınlanacak işte kitaplara da geçecek, temenni ediyorum ki devletin kurumları, yargısı bu işi de bir nebze iş edinsin. Yani Türkiye o karanlık noktaları aydınlatmadığı sürece, ben orum olaylarını yaşamış birisi olarak, orum'un aklanmasını istiyorum. Yani orum'da ben yıllarca, asırlar boyu beraber yaşamış ve bir biri ile hiçbir probleme olmayan toplumda kan akmışsa, niye aktı? Durup dururken niye aktı? Ben evinde sekiz on tane öz amca, iki tane amcam vardı. Bizim evde beş tane arazi ... olduğu için beş tane insan çalışırdı.  dört tanesi Alevi olurdu. Ben onları da öz amcam zannedirdim. Latif amcayla, Aziz amca benim için aynıydı. Biz o kültürle öyle büyüdük. Sonra bir baktık orum'da olaylar yaşandı. Ben o orum olaylarını ne Alevilerin ne Sünnilerin yani biz buradan bakıp Sünniler bize saldırdılar, oradan bakıp Aleviler bize saldırdılar da kavga ettik diye bakmaktan öte, ben inanıyorum ki!

Bu karanlık noktaları Türkiye aydınlatmak zorunda. nc bin yılın başında bu ayıplarıyla yüzleşmek zorunda ve bu ayıplarından arınmak zorunda. Bunu arındırdığımız takdirde o zaman bir yerlerin, bir gerçek yüzün ortaya çıkıp ve bizim boşa kavga ettiğimizi, niye kavga ettirildiğini, çünkü ben inanıyorum ki bu toplum mühendisleri ya da bizi bir birimize düşüren insanlar bugün de boş durmuyor, yarın da boş durmayacaklar. Çünkü barışın olmasının birilerine rahatsızlık verdiğini, birilerinin ekmeğini ortadan kaldırdığını biliyoruz. O nedenle

6. Alevi Çalıştayı

bu noktalara, bundan sonra ki arızaların çıkmaması açısından, ben sözlerimi Türkiye'nin geçmişindeki bu karanlık noktaların, Maraş'ın, Sivas'ın Çorum'un bu karanlık noktalarının mutlaka aydınlatılması, sorgulanması, mutlaka üzerine gidilmesi gerektiğine inanıyorum. Onları çözdüğümüz zaman biz 1 Mayıs'ı tatil ettik. İlk defa Cumhuriyet tarihinde 1 Mayıs Emek ve Dayanışma günü olarak tatil edildi. Ama biz 1 Mayıs'ı...

ERCAN KARAKAŞ - O tatil gününde bayağı gaz yedik, ölmek üzereydik.

AGAH KAFKAS - Bence o gaz, yediğimiz gaz Sayın Bakanım, o gaz biraz parfüm gibi olur. Çünkü o meydana ölen insanları da o kanlı karanlık 1 Mayıs'ı vurgulamak için onu söylüyorum. Orada ölen insanların yanında bu parfüm gibiydi. Ben, 1 Mayıs tatil etmeniz yetmiyor, o karanlık 1 Mayıs'ı aydınlatmadığımız sürece, Türkiye'de demokrasinin gelişmesini sağlayamayız diye düşünüyorum. Ve ben temenni ediyorum ki biz o vehimlerimizden, korkularımızdan hep beraber arınacağız. Ve daha aydınlık günlerde ve barış ortamında beraber yaşayacağımıza inanıyorum. Erken ayrılmak durumunda kaldığım için tekrar özür diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

MODERATÖR - Çok teşekkürler Agah Bey. Umarım sözünü ettiğiniz olayların hepsi tek tek açığa çıkar. Şimdi elimdeki listeden sıralamayı okuyorum. Bu sıralamaya göre devam edeceğiz: Cengiz Güleç, Mukadder Başeğmez, Zafer Üsgül, Haşim Haşimi, Ziya Halis, Abdülbaki Erdoğan, Nevzat Yanmaz, Hüseyin Tuğçu, Nazif Okumuş, Mustafa Yıldız, Mahmut Koçak, İbrahim Yiğit, Ali Rıza Gülçiçek.

Şimdi Cengiz Beye söz hakkı veriyorum.

KATILIMCI - Bir şey söyleyebilir miyim Necdet Bey? Bu zaman çok ilerledi, hakikaten yoruldu arkadaşlarımız. Tekrar var bol miktarda. Dakikalara bölün, herkes ona uysun ve hepimiz konuşup gidelim.

MODERATÖR - Bana bırakın yeter.

6. Alevi alıştayı

KATILIMCI - Size bırakıyoruz ama bunu lütfen düzenleyin. Çok geç kaldık.

MODERATÖR - Geldiniz benim yanıma yani tamam. On dakika mı, altı dakika mı?

KATILIMCI - Yani şeye bölün, kaç kişi varsa oturumu öyle bitirelim. İki saat mi, bir saat mi? Oturacaksa üç dakika, iki dakika evet, iki dakika...

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Önce beşer dakika olsun ama ihtiyaç duyulursa sekiz dakika olur, yedi dakika olur ama beş dakika prensibi ile hareket edelim şimdilik.

MODERATÖR - Evet, Cengiz Bey buyrun.

CENGİZ GÜLEÇ - Efendim teşekkür ediyorum. Ben de protokol konuşmalarını uzatmadan, hazırlıklarım vardı ama açıkçası bu saatte, bu hazırlıklara bağılı kalmaktansa koordinasyonun arzu ettiği gibi irticalen ve yüz yüze konuşmak herhalde çok daha yararlı olacak. Böyle düşününce de daha kişisel bir öykü ile bu Alevi sorununa yaklaşmak istiyorum.

Benim Alevi olmamla, ... Aleviliğinin özellikle Alevilerin son 30 yıldaki yaşam mücadeleleri arasında bir paralellik var. Ben kendi kişisel öykümden hareketle Alevilik üzerinde birkaç da yorum yapmak istiyorum Alevilik anlayışı hakkında. Benim anne tarafım bir Nakşi şeyhi, babam Haydar Efendi ve Arif ıktı galiba ama o çok yakından bilir. Babam Haydar efendinin babası da büyükdedem de Serdari ünlü bir halk ozanı ve Horasan geleneğinden gelen Alevi meşrep ya da Bektaşî diyelim ama çok klasik anlamda anne-babam böyle çok klasik bilinen köklü dede ocağı ya da işte bir takım soyluluk iddiasıyla bir şeyden gelmiyorum. Ama ben 63 yaşındayım. Şarkışla gibi bir yerde bundan demek ki 64 sene önce bir Nakşi şeyhi, manifaturacı Hacı Mustafa Efendi, Haydar Efendiye, bir icra memuruna kızını verebiliyor. Böyle bir hoşluk ve yani ilkokuldaki eğitim hatırlıyorum, dedemin bana eski Türkçe öğrettiğı ve ben bugün okurum, yazarım eski Türkçe, oldukça

6. Alevi Çalıştayı

da iyi okur-yazarım. Ama hiçbir dini telkin ya da bugünkü Sünni İslam anlamında Nakşîlik bir tarikat tariki telkininde bulunduğunu da hatırlamam. Her halde Nakşîler de kendi içinde çok gelişmiş değişmiş olabilir. O tarafı çok fazla bilmiyorum. Ama baba tarafındaki ozan geleneği ve açıkçası rahmetli Âşık Veysel’le babamın ünsiyeti, muhabbeti ve dededen de gelen böyle bir gelenekle de çok ilgi duyduğum bir gerçek. Ancak yatılı mektepler ve daha sonra biraz, çok özür dilerim yani maksat kendimi anlatmak, bir hayat hikayesi sunmak değil ama anlamlı buluyorum. Bir bir psikiyatrist olarak da bunu kale almanızı da rica ederim. Ya Türkiye’de bu mesele nasıl, nerelerden, nerelere doğru dönüşüyor nasıl oluyor? İşte üniversite çağında Türkiye İşçi Parti’liydim ve hala o sosyalist inançlarımı koruyorum, o kimliğimi de muhafaza ediyorum. Ancak 20’li yaşlardan sonra 20’li ya da Hacettepe tıptan sonra tıbbi hayatımdan sonra da felsefe, kültür bilimlerine yatkınlığım nedeniyle de bir de kendi kültürel kimlik sorunumla alakalı olarak da kendi kültürel köklerimi, kimliğimin kaynaklarını araştırma merakı ile açıkçası özellikle bir Fransa’daki birkaç yıllık tecrübeden sonra tekrar köke dönmek gibi bir ihtiyaç duydum. Bunu bireysel anlamda söylüyorum, nerelerden geliyoruz? Hangi kültürel destek kaynaklarla besleniyoruz? İnsan bir başka kültür ile karşılaştığında genellikle böyle bir sorgulamaya girer. Yani demek ki 27-28 yaşlarından itibaren çok ciddi bir şekilde bu Alevi-Bektaşî kaynaklara ilgi duyduğumu söyleyebilirim. Başlangıçtaki ilgide biraz folklorik, antropoloji diyor ağır basıyordu açıkçası. Çünkü neymiş türkû gibi geleneklerin oldukça yaygın olduğu bir ailede bu benim zaten alışkın olduğum bir şey idi. Ama daha sonra profesyonel bir hekim olarak, bir psikiyatri ve antropoloji ile ilgili bir kültür konusuyla alakalı, sevgili Mehmet Bekaroğlu hem meslektaşım hem de öğrencimdir. Dolayısıyla geçmişimi çok iyi bileceği için ona çok ilginç gelmeyebilir ama aykırı bir örnek olduğu için de ben bu kendi öykümü anlatmak istiyorum.

Kültürel ilgilerle de yani hem profesyonel anlamda bu ülkede o kadar farklı kültürlerden gelen insanların ruhsal gelişimi, kişilik gelişimi açısından bu kültür meselesini çok önemsiyordum. Dolayısıyla kültürel çeşitlilik, farklılık bir zenginlik olarak algıladığı, yine bir sosyalist,

6. Alevi alıştayı

marksist sosyolog gibi de dūřünmeme rağmen řu dikkatimi çekiyordu benim; Alevi topluluklarındaki bireysel gelişim çok önemli. Yaşadıkları, diyelim ki gösterdikleri davranış patelleri, kalıpları çok çeşitlilik, daha doğrusu Sūnni diyebileceğimiz, Alevi olmayan topluluklardan çok farklı bir birey algısı var ve bir devlet algısı var. Hele otorite ile ilgili ilişkiler bağlamında da çok bŷyŷk bir farklılık gösteriyor. Zihniyet ve tavır farklılığı gösteriyor. Bu doğrusu çok bŷyŷk bir sevgi ve hayranlığıma da sebep oluyordu. Yani biraz akademik kaygılarla da doğrusu bu nasıl mŷmkŷn oluyor, bunun kŷkleri neye dayanıyor diye incelemeye başlayınca, yaklaşık otuz yıllık benim bu Alevilik maceram başladı. Bu nasıl mŷmkŷndŷr diye başladığın zaman tarihini okuyorsun. Alevilik tarihi ve onunla birlikte de teoloji okuyorsunuz. Biraz da felsefeye yatkın bir insan olarak çok da zorlandığımı sŷyleyemem. Bununla birlikte antropoloji yani kŷltŷrel etnoğrafik ve etnolojik zenginliğine, kŷltŷrel zenginliğine de giderek bakmaya başlıyorsunuz. İnceleme, anlama, onu içselleştirmeyi de birlikte getiriyor. Yani Alevilerin anlam dŷnyası ve değerler demeti nasıl oluşmuş ve bu yaşadığımız gŷnŷmŷzde bile nasıl bir farklılık gösteriyor? İtiraf edeyim bir ŷstŷnlŷk atfeder ki bunu da hiç saklamıyorum. Dięer inançları aşağılama filan anlamında değil. Yaşamı olumlama anlamında ve hořgŷrŷ ile ilgili temel değerleri ve anlam dŷnyamı, ŷzellikle otorite ve otoritenin en sŷzŷlmŷř ŷrneęi olarak devletle ilişkileri anlamında Alevilerin çok ŷzel bir konumu var. Bu ŷstelik çok derin tarihide gidiyor, derinlere doğru ama aynı zamanda da dramatik bir tarih okuyorsunuz. Uzun yıllar alan travmalar, mağduriyetler ve baskılar karsısında direnme ve dayanış. Mŷthiř bir direnme, mŷthiř bir direnme. şimdi bir miktar daha serinkanlı bakabiliyor. O zamanlar daha heyecanla içselleştirme istediğinin çok yŷksek olduğu dŷnemlerde, ŷzetle ben Aleviyim diyebiliyorum ŷnkŷ Alevi oldum. Anneden babadan doğmakla olmuyor bu iř. Olabilirsiniz. Ben anne-baba saf Alevi doğumlu ve o kŷltŷrde az buçuk bulunmuş olmasına rağmen bu değerleri, inancı ve ŷğretiyi iselleştirmemiş çok sayıda insan gŷrdŷm. Bu kadar yaşama ve insana tapılan, neredeyse bir doęa kŷkŷyle bu kadar önemli, doęa ile ilgili bağlantıları çok gŷlŷ bir inancın içinde haşin, bencil, ŷkaęıtı, sahtekārına da çok rastla-

6. Alevi Çalıştayı

dım. Üstelik bütün Aleviler demokrattır falan da değil. Orada Emre'ye de katılıyorum. Hiç öyle bir zorunluluk da yok. Bu tartışmada biraz haksızlık yapılıyor Emre'ye, onu da söyleyeyim.

Neyse böyle kişisel bir anlamdan şeyin içersine girdiğimiz zaman bu şuna benziyor. Şöyle bir örnek verebilirim. İsmail Beşikçi'nin düşünün yani bir Türkmen. Çorum'un Osmancıklı bilebildiğim kadaryla. Belki de muhacirdir, tam kökenini bilmiyorum. Kürt meselesiyle bir sosyolog olarak ilgilenirken Kürtleşmesi gibi. Artık herhalde sorarsak İsmail Beşikçi'ye sosyal Kürt'tür o. Bunun gibi bir şey bu. Ve o nedenle böyle bir mensubiyetin, aidiyetin bazı avantajları da var. Bazen de sıkıntıları da oluyor. Gitgide tabii özellikle 80'lerden sonra Alevi hareketinde de hepimizin çok iyi bildiği bir rönesans yaşandı. Gerçekten bir rönesanstır. Bu hem 60'lardan itibaren kente göçle birlikte ve daha sonra da yurt dışı göçleriyle çok bağlantılı. Türkiye'nin yapısal değişmeleriyle de alakalı. Dolayısıyla kırsal, geleneksel Alevilik formlarının anlayış ve ibadet ve erkanının ciddi ölçüde değişmesine de tanık oluyoruz ama 80-90'lardan itibaren Alevilik üzerine yazılan araştırmalar, yayınlar çığ gibi büyüyor ama kaliteye baktığınız zaman maalesef çok kötü. Maalesef yani bunu burada çok uzun boylu eleştirmek istemiyorum. Ya bu yeni değil. Bir taraftan böyle bir Rönesans, patlama var ama bir yandan da hak iddia etme, hak talep etme, kimliğini ortaya koyma anlamında da bir rönesans. Ama giderek ve dünyanın da ilgisini çeken çok ciddi teolojik tartışmalarda da artık biz varız diyebilen bir sözlü gelenek yavaş yavaş yazılı bir gelenek üretmeye başlıyor. Bu arada da toplumsal muhalefet odağı olarak da siyaset sahnesine de çıkıyor. Bunun anlamı şudur; Dernekleşme demektir. Bu sosyal organizasyonlar ve sahtekarların çoğalması anlamına gelir. Yani Alevilikte genellikle temsiliyet, geleneksel olarak dedelik kurumu ile yürürken, yüzlerce yıl böyle yürürken, çok önemli bir kurum doğrudur ama özellikle 70- 80'lerden itibaren hele benim gibi sol genelekten gelenlerin, sol siyaset kanalları tıkandığında, bir çoğumuzun Alevi örgütlerine sığındığını çok açık söyleyebilirim.

6. Alevi Çalıştayı

Bunun şöyle zararı oldu. Alevilerin, demokratik hak taleplerin ... de bir itici güç olduğu ama aynı zamanda Alevilik sorunlarında ideoloji edilmesi gibi bir ciddi bir problem yaratmaya başladı. Yani Aleviliğin artık neredeyse sol ve sosyalist anlayışla özdeşleşmesine, çok doğrudur birçok Alevinin hakikaten sosyalist sola yatkın olduğu doğrudur ama böyle bir zorunlu bir bağ da yoktur. Böyle bir şey de yok.

Özü itibariyle çok güzel, hayır hayır buna bir itirazım yok ama bu anlayışla sunmak lazım. Biz öteden beri muhalifiz merkezi devlete dolayısıyla solcuyuz, eşitlikçiyiz, kardeşçiyiz, dayanışmacıyız. Bu değerler var ama bu gelenek içinde var ama bunun bir siyasi ideoloji ve program ile bir ilgisi yok. Benim dünyayı anlamak için Alevi olmaya ihtiyacım yok. İyi bir marksist olarak ben anlayabiliyorum. Hala da anlayabiliyorum, benim için yeterli ama ben manevi donanımımın açısından, manevi ihtiyaçlar açısından çok önemsiyorum.

Şimdi mesela ben dinsiz bir adamım. Çok uzun yıllar ateist olarak kendimi tanıttım. Ne zaman ki bu mistik öğreti ile Aleviliğin mistik özünü tanıma ve içselleştirme ile birlikte kendimi pandeist olarak gördüm. Bu bir dönüşümdür, bu bir manevi zenginleşmenin kanalıdır ve bin yıllık ve kendi dilinizle size sunulan yani ben gidip de Taoizm ve Budizmi çok da önemserim ki din değildiler bizim anladığımız anlamda. Semavi, kitabi Alevilik de biraz buna benzer. Dolayısıyla biraz da sözlü gelenekselliğini, yaratıcılığını, zenginliğini ve farklılıklarını da yaratıyoruz. Dolayısı ya bir kodeksi yok. Belirli bir kitaba referansı olmadığı için ve üstelik de karizmatik önderler, inanç önderleri yani dedeler üzerinden de gelenek sürdürdüğü için bölgesel farklılıklar erkana ilişkindir, Arif'in söylediği çok doğru. Teolojik temalara ilişkin aman aman büyük bir farklılık yoktur. Ama bu teolojisini genel anlamda İslam dairesi içidir-dışdır tartışmasına hapis etmek kadar Aleviliğe haksızlık olamaz. Yani demin dışarıda Arif çok hoş bir şey söyledi. Bu soru ile o da belli ki çok muhatap oluyor. Yani Alevilik İslam'ın neresinde?... Biz burada tersinden soralım; İslam Aleviliğin neresinde? Öyle radikal Aleviler vardır ki artık Alevicilik diyebileceğim, hatta hatta ehli haklar gibi Alevilerin bir kolu İran'da da vardır Irak'ta da vardır, neredeyse Hz.

6. Alevi Çalıştayı

Ali'ye tanrısallık atfederler. Sadece bir velayet makamı olmaktan öteye yani işin bu boyutu bile vardır. Anadolu Aleviliğinin çeşitleri olsa bile böylesine bir şeye pek rastlayamayız. Her ne kadar bizde de Allah-Muhammet-Ali üçlemesi Hristiyanlık'takine benzeyen teolojik şeyler falan var ama yani şunu söyleyeyim, İslam'ın renkleri gayet tabi var. İslam dairesi içerisinde şekillenmiş özgün bir inanç olduğu kesin doğru ama bir din değil, bir mezhep değil Caferiler, Şialar gibi Şilik gibi. Sadece bir tarikat değil, tek başına bir tarikatın içine toplayamazsınız Bektaşilik gibi, Halfetilik gibi, Haydarilik gibi ama bunlarla ilişkisi de vardır. Doğrudur, tek başına bir yaşam felsefesi demek çok küçümsemek olur. Yaşam anlayışında ciddi bir farklılık vardır. Hele ortodoks Sünni İslama göre o kesin. Ahiret düşüncesi bağlayan bir şey değildir. Yaşamın bu kadar olumlandığı, hulul ve tenasüh gibi, inkarnasyon ve reenkarnasyon gibi inançların teorisinde yer tuttuğu bir inanç öğretisi. İllaki benzerlik kurmak gerekirse Taoizme, Budizme daha çok benzer. Yani kendine özgü bir inanç.

İster cemevi, isterseniz bu din dersi eğitimi, isterseniz de Diyanet, bu bağlamda şimdi biraz yine kendi öyküme dönüyorum. Çok özür dilerim, belki on dakikaya sığdıramayabilirim ama heyecanlıyım. Bunu ilk defa böyle bir seçkin grupta, kendi yaşam öykümlerine ilişkin olarak anlatıyorum. İlk defa, bunu pek yapan bir insan değilim. 90'lı yıllarda bu rönesansla birlikte belki benim de ilgimin çok artması, ilişkilerimin artması, bir sürü dernek, örgütler falan. Mesela 1995'te Avrupa Alevi Federasyonu'nun içerisinde Avrupa Alevi akademisinin kuruluşunda yer aldım. Bilim kurulu başkanlığı yaptım. Mustafa Düzgün dede, o da bir dede soyundandır. Son derece sol gelenekten gelen, hala yurt dışında yaşayan büyük ölçüde yani bu tarz oluşumlar ta o zaman da akademi, enstitü gibi özellikle Alevi olgusunu değişik boyutlarıyla ciddi bir şekilde inceleyebilecek yerli ve yabancı kaynakları da tarayabilecek ve araştırmalara da güç verebilecek örgütlenme şart. Bu demokratik talepleri yapan örgüt ve dernekleri anlamsız bulmuyorum, onların işlevi çok farklı. Bir de başka türlü işlevler yüklenecek kuruluşlara ihtiyacımız var şeklinde bu şeyin içine girdim. Şimdi o dönemlerdeki anlayışında,

6. Alevi Çalıştayı

şu son 20 yılda üç evre geçirdim ben, kendi adıma, kendi bireysel hayatımda Aleviliğe bakışım da. Birbirleriyle dışlayan değil, birbirleriyle belki telif edilebilir ama yine de radikal farklılıkları olan üç değişik anlayışa geldim. Ben kendi bireysel çabamla böyle oluyorsa, bütün bu kadar on, on beş milyon olduğu Türkiye’de, sadece Türkiye sınırları içinde Alevilerin hele hele Trakya’dan Balkanlar’dan hele Bektaşiliği falan katarsanız Mezopotamya dahil yani ön Asya ve Ortadoğu’yu katarsanız nüfus akıl almaz bir şey. Çeşitlilikler, farklılıklar ama hepsinde ortak olan heretik ve hezoterik bir inanç bu. Öyle klasik dinin, şeyin içersine sokmakta mümkün değil.

Dolayısıyla dini kuruluşların devletin kontrolündeki birtakım dini yapıların içersinde yer almaları sıkıntılıdır. Yani din ve devlet anlayışı zaten sıkıntılı, dertli bir şey. Son söyleyeceğimi şimdi yeniden söyleyeyim; Allah aşkına, Aleviler adına benim konuşma hakkı, öyle bir şey yok ama bir ölçüde de var diye inanıyorum. Çünkü emeğim, çabam ve iyi niyetimle birlikte şöyle bir şey söyleyebilirim. Allah aşkına devlet gölge etmesin Aleviler başka ihsan istemez. Yani senelerdir devletten çıktıklarıdır halkın, halktan değil. Dolayısıyla devletin koruması altında, himayesi ve vesayeti altında bir Alevilik şeyini ben Aleviliğin özüne aykırı buluyorum. Yani mesela cemevi meselesini tartışalım. Bir ibadethane gibi değildir. Arkadaşlar, şimdi İslam’da böyledir ama Alevilik modernleşme ile birlikte, modernleşme karşısında bir kriz yaşıyor. Geleneksel Alevilik yapıları ve anlayışı ile modern toplumlarda Alevilik nasıl kendini var kılacak ve geliştirebilecek? Bu ciddi bir sıkıntıdır. Ortodoks İslam için de bir sıkıntıdır. Açıkçası heterodoks bu lafı pek sevmiyorum ama bir zamanlar çok kullanıyordum. Yani şöyle de bakabiliriz; Alevilik aslında birçok grupta hele hele Cem Vakfı yandaşı dostlarımızın ifadesine bakılırsa, Türk İslamlığı, neredeyse İslam’ın özü. Bunu da çok yanlış buluyorum. Bir kere bunu peşinen söyleyeyim. Bu tarz bir Alevilik anlayışının da devletle giderek sıcak ilişkiler kurmasına, bunun da üstelik Aleviliğin neredeyse temsili ve en doğru anlayışı yorumlamış gibi kendilerini sunmaları ve böyle itibar görmelerini de tehlikeli buluyorum bir kere onu da söyleyeyim. Dolayısıyla cemevi-

6. Alevi Çalıştayı

nin bir ibadethane olmadığı doğrudur. Geleneksel Alevilikte öyle bir mekan yok. Doğrudur, dergahlarda, tekkelerde, türbelerde ama bunu geleneksel cemlerle anlatmayın. Zaten yılda dört ila altı, bilemediniz on defa yapılan toplu ayinler çok değerlidir, çok önemlidir. Bunu hiç inkâr etmiyorum ve asli unsurudur. Hele mesela Emre Bey öğlen yemeğinde soruyordu bana teorisini. Ben sana sadece kırklar cemi ve miraç efsanesiyle, menkıbeyle Alevi teolojisini anlatabilirim. Bu kadar önemlidir. Meydan özellikle ve kırklar meydanı ve kırklar cemi, müsaait cemi, görgü cemi tek tek cemleri anlatmayayım. Ama bu sonuçta Sünni İslam'daki gibi günlük rutin bir takım ibadetleri gerektiren bir şey değil. Daha farklıdır ama şimdi şehirde, şehirlerle birlikte böyle bir kültür ve inanç merkezinin ama aynı zamanda da çok doğru Ayşe'nin söylediği, başka hizmetleri, özellikle cenaze çok önemli. O ve diğer, kurban, diğer başka hizmetlerin giderilmesi için de bir merkeze de ihtiyaç var. Bir yapıya da ihtiyaç var ama bu yapının devletin kontrolünde olmasının son derece sakıncalı bulurum. Hele oraya bir dede tayin edilmesini tümünden sakıncalı bulurum. Hele bu dedenin anlayışı, alınmasın dostlarım, Cem Vakfı'nın anladığı anlamdaki Aleviliği empoze edecekse hiç yapmasın daha iyi. Sivil örgütler yüklenir bunu. Zaten inanç alanının böyle olması lazım. Bu demokratikleşmede de son derece bağlantılı. Dolayısıyla şu anda mesela Hacı Bektaş Anadolu Kültür Vakfı en büyüklerinden biridir ve bu vakfın içerisinde biraz lafı uzatıyorum ama geçen yıl tamda aralıkta bir Alevi enstitüsü kuruldu. Pek çok dostlarımız bunu bilir. Ben yarı böyle Sünni, yarı Alevi, pek mezhebi belirsiz bir insan olabilirim. Alevi camiasındaki saygınlığa ve hoşgörüyü bakın ki benim gibi biraz muhalif, biraz huysuz bir adamı bu enstitünün başkanı yaptılar. Ha ben ona layık mıyım, değil miyim, bihakkın onu götürebilecek miyim zaman lazım.

Bir de bu hükümetin sayesinde bir şey anlatayım. Geçen sene 27 Aralık'ta enstitünün açılışında ilke kararı aldık. CHP'ye göndermedik, AKP'ye de göndermedik Başbakan'a, fakat Kültür Bakanına, Sayın Faruk Çelik'e belki ulaştıramamış olabiliriz, o bizim gafımızdır. Ertuğrul Beye şahsen ben gönderilmesinden yanaydım davetiye ve Ertuğrul Bey geldi. Açılış, enstitüden çok Ertuğrul Beyin gelmesiyle sansasyo-

6. Alevi Çalıştayı

nel, magazinel bir olay oldu. Özellikle Madımak şehitlerimizin yakınları ciddi bir şekilde devlet nezdinde Sayın Bakanı suçladılar. Sayın Bakan özür diledi, şu oldu, bu oldu ve o hatırlarsınız yayınlar. Şimdi bakınız, aynı hükümet, aynı bakanla, bu benim kişisel dostumdu, onun da payı var ama bir buçuk ay önce Hacı Bektaş Veli'nin 800. yıl dönemi nedeniyle uluslar arası, Türkiye Alevlik tarihinde belki de hiç övünme değil, bu ciddiyetiyle ve göreceksiniz eserin sonucunu da üç günlük uluslararası bir sempozyum yaptık. Bu sempozyumun açılışına her iki Sayın Bakanımızda, Faruk Beyi ben ilk defa orada tanıdım. Gayet açık bir şekilde açılışa da geldiler, ben açılış konuşmasını yaptım. Sayın Bakan ve bu çalışmanın bütçesinin neredeyse % 85-90'nını Kültür Bakanlığı doğrudan tahsis etti ve bir gün de bu bütçenin nasıl tasarruf edildiğine dair en küçük bir şey yapmadılar. Bitmedi arkadaşlar, bu üç sempozyumun son günü perşembeye geliyor. Daha önceden planladığımız üzere Hacı Bektaş Müzede yani şimdi müze aslında bizim için pir evi ve dergâh. Dergâhta otantik bir cem yapmak istediğimizi söyledik. Bürokratik sıkıntılara rağmen Sayın Bakan bunu göze alarak biz orada Dursun dede ile Ispartalı bir ocak dedesiyle çok yetkin ve hakikaten selahatli bir dedeyle yabancılarla, yabancı konuklarla birlikte 12 hizmetin icra edildiği otantik bir cemi meydan evinde yaptık. Yani bu tekke ve zaviyeler yasasını çiğnedi Sayın Bakan.

Şimdi bakın, bu bir iyi niyettir işte. Burada şuna geleceğim. Cemevi açılsın, açılmasından çok bu tarz tekkeler, türbeler inanç merkezleri vardır Türkiye'de, çok değişik yerlerde ve Balkanlar'da. Bu inanç merkezlerinin de artık korunması, yaşatılması, yönetimi bu cemaatlere verilmelidir. Artık Hacı Bektaş Müzesi müze olmaktan çıkmalı. Hiç değilse bizimki sembolik bir adım oldu. Bir açılıştır ama ben bizim Alevi derneklerinde genellikle bu tarz taleplere de pek rastlamam.

Gelelim derslere, Aleviliğe ait dersler de anlatılsın. Ben bunu da doğru bulmuyorum, kim anlatacak? Hangi Alevilik anlayışını anlatacak, hangi yetkinlikle? Tek şeyi aynen, ben Arif'in söylediğine katılıyorum. Zorunlu değil, zorunlu olmaktan çıkar. Din dersi ahlak neyse adı, müfredat nasıl olursa olsun, seçmeli olabilir.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi Diyanet'e gelelim hele. Diyanet'te temsil kadar bu işin özüne aykırı bir şey olamaz. Yani Alevlik anlayışının özüne aykırı bir şey olamaz. Diyanet bizatihi demokratik bir toplumda bir lekedir. Ama şunu da itiraf edelim yani bu kadar muhafazakar ve inançları son derece, ne türden olursa olsun, inançlara bağlı toplulukların adeta merkezden bir şekilde çekip çevrilmesi kaygısını Cumhuriyetin devleti ta başından beri kurmuş, gütmüş. Burada devletin ne kadar toplumsal hayata ve bireysel hayata tahakküm ettiğinin bundan daha iyi işareti olabilir mi? Yani İslam dediğiniz, ortodoks İslam da bir örnek değil. Pekâla belki de daha otantik İslami yaşamı tercih edenlere de büyük bir ceberrüt, bir baskıdır. Bunu da ihmal etmemek lazım. Dolayısıyla bu Diyanet faslı, korkarım dedelere tahsis bir daire, başış falan bu böyle bir eğilim arada bir tartışılıyor, sezinleniyor çok tehlikeli olur. Çok tehlikeli olur bunu da onaylamadığımı söylemek istiyorum.

Bu arada son bir şey daha söyleyeceğim. Doğrudan hükümeti, devleti de ilgilendirdiği için hazır sizi de bulmuşken. Şimdiye kadar arkadaşlar bu Alevi Enstitüsü değişik araştırmalar yapmakla yayınlamakla, özellikle sizin Diyanet'in yaptığı şeyleri biliyoruz, takdirle izliyoruz. Biraz da bizden rol çaldınız diye de hafif de kızıyoruz, kıskanıyoruz da. Hakikaten çeviriler, seçilmiş çeviriler haklı yani kitaplar, kaynaklar çok ilginç. Belli ki ehil insanlarla yapılıyor. Ama biz kendi enstitümüzde ve bunları açıkçası Aleviliği öğrenmek isteyenlere, o kaynakları nasıl önerip öneremeyeceğimizi de sıkıntı içindeyiz. Ben bundan bir rahatsızlık duymuyorum şahsen ama orda da bir sıkıntı.

İnanç ayırımıyla mücadele, arkadaşlar, Türkiye'de insan hakları yani benim Kürt sorunuyla ve Alevi sorunuyla ilgilenmemdeki kişisel sebeplerin ötesinde yıllar sonra bunu bir insan hakları ve demokrasi problemi olarak görmem nedeniyledir. Bu çok önemli ve bu nedenle Türkiye'nin demokratikleşme perspektifinden uzak kalmamalıyız. Ama Türkiye'nin arzu ettiğimiz demokratikleşmesi belki uzun yıllar alacak ama burada da sıcak, yaşanan bu soruna da somut birtakım adımlar atmamalı mı? O anlamda Mehmet Bekaroğlu'na da cevap veriyorum. Atmalıyız tabi aynı Kürt sorunun da olduğu gibi ama atarken ve Alevi-

6. Alevi alıştayı

leri memnun edelim derken, Alevilerin bir türünü, bir grubunu özellikle daha ehlileştirmeye veya İslam'ın içersinde sanki telakki eden yani bu benim kişisel, belki gcendiriyorum birçok dostumuzu da onlara daha prim vererek ve sanki onları daha çok temsil eden bir grup gibi ve o zihniyete daha yakın davranmanın çok ağır bedelleri olabilir, sıkıntısı olabilir. Öyle olmaktansa henüz bunlara uzak durmak çok daha doğrudur.

Cemevleri konusunda Ayşe söylüyor, 20 yıldır dernekler ve kültür merkezleri zaten bunu yaşıyor, yapıyor ama her birisi sefalet durumda. Yani tahsisat nedeniyle çünkü sadece aidatlarla yürütülecek Şeyler değil bu hizmetler. Hele kentlerde yapacaksanız böyle destekle, STK'ları nasıl yapıyorsanız, bunu da yapın ve devlet ve hükümet olarak da cemevlerini Aleviler kendileri ibadethane olarak gördüklerine göre, biz de buna saygı duyuyoruz demek de yeter. Sizin o tanımı yapmanıza zaten gerek yok. Öyle bir iddianız da yok zaten. O nedenle ben bu açılımlı, açıkçası alıştayı değerli ve anlamlı buluyorum. Bu tutumunuzdan ötürü, slubunuzdan ötürü şu saate kadar ki sabrınızdan ötürü ve o nedenle Mustafa Timisi ağabeyimize de çok teşekkürler ediyorum. İnanılmaz yapıcı. Bakın işte acıyı kırk küsur yıldır çeken, sakinleşip de nasıl bir yol ve uzatılan ele nasıl karşılık verilebileceğini görüyorsunuz. Yani Alevi örgütlerinin, derneklerinin çok radikal Alevicilik yapmasının karşısındaım. Çok anlamlı işlevleri olmakla birlikte ama Alevilik olgusunu anlamak ve bunun getirdiği sıkıntıları serinkanlı zlemede de çok değerli anlayışları dikkate almanız ve açıkçası da dinlemeniz gerekir diye düşünüyorum. Bu güne kadar bunun yapılıp yapılmadığını bilmiyorum ama bundan sonra hiç değerli ise bunun olacağını biliyorum.

Teşekkür ederim, uzattım.

MODERATÖR - çok teşekkür ederim. Hiç konuşmanızı blmedim Sayın Hocam, Sayın Vekilim.

KATILIMCI - Hocam bir dakika bir Şey söyleyebilir miyim? Bir iki kelime, bir kelime söyleyeceğim, bırakacağım. Necdet Hocam bir kelime söyleyeceğim.

6. Alevi Çalıştayı

MODERATÖR - Buyrun İlhami Bey.

İLHAMİ BİNİCİ - Sayın konuşmacıyı baştan sonuna kadar dinledim. Sayın konuşmacı Cem Vakfı'nı hiç tanımadan ki, öyle anlıyorum konuşmasından, karşısına aldı, bu normaldir. İlla bizimle beraber olması şart değildir. Ama Cem Vakfı zaten İslami bir kuruluştur. Zaten Alevilik de İslam'ın kendi özüdür, başka bir şey değildir. Zaten sayın konuşmacı da ateist olduğunu söyledi. Onun için ben bir şey demiyorum, kendi konuşmalarını açıkladı saygı ile dinledim. Benim anlamadığım konu, hayır hayır bir şey demiyorum ama kendi konuşmaları tamamen kendisini ilgilendirir. Cem Vakfı'nı ilgilendirecek hiçbir konuda da bu kadar ağır konuşmasını ben şahsen iyi karşılamadım. Teşekkür ederim hocama.

MODERATÖR - Peki, İlhan Bey çok teşekkürler sizin de katkılarınıza. Mukadder Beye söz hakkı veriyorum. Buyrun.

MUKADER BAŞEĞMEZ - Efendim hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hayırlı olsun Muharreminiz, orucunuz Allah kabul etsin. Kabul edersiniz ki, bizim burada söyleyeceğimiz her şey ukalalık olur. Cengiz Bey gibi işin uzmanı değiliz. Sizin mezhepten de değiliz. İyi bir Aleviyim de sizden değilim. Ona bakarsanız hepimiz Aleviyiz.

Efendim, esasen devlet de millet de Cengiz Beyin dediğini yapmış şimdiye kadar, ciddiye almamış. Sizin ne olduğunuz belli değil, düşüncelerinizin arkaik yapısı yok, mesnetleriniz yok, birbirinizle farklı yani bir sürü farklılığınız var, bir isteğiniz yok, talebiniz yok demiş, böyle davranmış. Şu andan itibaren de öyle davranmasını istiyor. Cengiz Bey de bize karışma yeter diyor. Ama bir şey var ki büyük bir topluluğun kalbi kırılıyor. Büyük bir topluluk kendisini açıkça ifade edemiyor. Aleviyim demekten yakın zamana kadar belki utanıyordu. Sorulurken bile suçlanarak soruluyordu, Alevi misin yoksa diye. Böyle de bir problem var. Bunu nasıl alını açık, yüzü ak hale getireceğiz? Kanlı olaylara kadar da gidiyor iş. Ciddi sosyolojik hadise bu. Yani siz derin felsefi tartışmalar yapabilirsiniz kendi içinizde, pandeizminden hindiizme kadar ulaştırabilirsiniz Aleviliği. Eyvallah saygı duyarız, karışmayız ama Türkiye'de

6. Alevi Çalıştayı

yaşıyorsunuz. Sivas'ta, Zara'da, Tunceli'de karşı karşıyayız, yan yanayız. Kavga ediyoruz, kusuyoruz darlıyoruz, birbirimizin aleyhine konuşuyoruz. Onun pişirdiği yenmez, kestiği yenmez, selam verilmez, Müslüman kabul edilmez. Önce Hıristiyan olması lazım, Müslüman olması lazım dine gelmesi için propagandalar yapıyor.

Biz böyle büyüdük, böyle yetiştirildik. Siz de geldiniz, şimdi, ne güzel aynen öyledir dediniz biraz. Efendim siyasilerin bu tür dini felsefi konuları bilmek mecburiyeti yoktur. Hatta bilmesi de tehlikelidir. Her şeyin uzmanı olmak zorunda değiliz. Haşim Bey bana geçen senelerde anlatmıştı. Almanya'da belediye meclis üyesinin meclis çalışmalarına katılmışlar. Kendileri de burada. Konu, otobanlara atlayan kurbağaları nasıl ederiz de kurtarıyoruz. Meclis üyeleri bu konuda konuşmalar yapıyor. Orada kurbağaların kurtarılması söz konusu. Kurbağalar nasıl ürer, nasıl yumurtlar, o ilgilendirmez. İlk Müslümanlar Habeşistan'a göç ettiler. Habeşistan devlet başkanı çünkü adaletiyle duyulmuştur. Peygamberimiz gidin oraya, orada adaletli bir komutan, neyse devlet başkanı varmış. Müslümanlık nedir, ne değildir, niye geldi gelenler diye sormaksızın hürriyet ve adalet kucağını açtı Habeşistan'ın genel valisi. Aynı şekilde biz İspanya'dan kaçan Yahudilere kucak açtık çünkü adalet vardı. Bugün Almanya kurbağalara kucak açıyor, demin dediğim gibi. Bütün bu misaller biraz da ters. Kim kime kucak açıyor? Beyaz adamlar siyah adamlara Güney Afrika'da olduğu gibi hak mı verecek? Böyle bir şey mi var? Bir hak talebi mi var, hayır. Kabul mü var? Akşam ezanı okundu kusura bakmayın, camiye gidiyorum dediğim zaman karşımdaki Alevi nasıl saygı ile davranıyorsa, ben cemevine gideceğim diyen insana da Sünninin saygı ile davranması lazım. Bana birisi dese ki, Cuma namazı kılmanı kabul ediyorum dese yani yüzüne tükürürüm. Kabul ediyorum dese. Saygı duymaktan başka çaresi yok. Aynı şekilde yahu sizin cemevi açmanızı, cem yapmanızı kabul edelim ya da kabul edilsin denmesi de büyük bir saygısızlıktır. Nefes almayı, yürümeyi, nasıl söyleyeyim yaşama kanunla da düzenlenmez.

İşin tarihi köklerine indiğimiz zaman, efendim, esasen bizim gerçekten, şimdi Cengiz Beye çok önemli iş düşüyor. Mesela Daniş-

6. Alevi Çalıştayı

mentoğullarını incelemesi lazım. Niksar medresesi Selçukluların, işte Osmanlı'yı da kuran Alevi alimlerin yetiştiği medrese. Bugünkü Sünni ortadoks ve hatta Aleviliği de bozan bir de Malatya medresesi var. Efendim Moğollara destek vermiş. Şimdi her şey karışıyor. Mevlana Moğollara destek vermiştir. Yunus Emre Osmanlı'nın yanında yer almıştır. Biz kolayca bir araya getirebiliyoruz tarih geçtiği için aradan. Efendim Yunus Emre hem şeş köpüzünü çalar hem namaz kıyım diyen bir tip. Sazı elinden düşmemiş, şeş köpüz altı telli sazın. Ve Osmanlı'nın kuruluşu böyle. Daha ileri gideyim, 150 yılında Hicri 150 yılında İmam Azam Ebu Hanife diye bir adam İslam'ı kesinlikle özgün yorumuyla yorumlamış. Aradan yüz elli yıl geçmiş İmam Maturidi gelmiş, oda öyle. Ama Yemenli bir adam çıkmış Eşari Arap o da başka türlü yorumlamış işin içine kaderciliği sokmuş, akideyi bozmuş. Tuhaf-tır ki Emevi devleti tevhide tedrisatla, işte o Eşari inancını yerleştirmiş. Doğrusunu isterseniz bugünkü anlamda Alevi olan Hanefi ve Emevi devleti yok etmiş. Bir kaotik ortam. Esas olan ne? Sultanlar ve onlara itaat. Cengiz Beyi hassasiyetle anlıyorum. Bizi de sultanlara ve onlara itaate mecbur eden bir inanç kalıbına sokmayın. Yani cümleden, bütün bu konuşmalardan bunu anlayabiliyorum

KATILIMCI - Emeviler Hanifi mi dediniz?

MUKADER BAŞEĞMEZ - Efendim Hanifi değildir, Eşaridir yani.

Şimdi bütün bunları söylemekte bize düşmüyor yani ne oluyoruz. Bir yandan Sünni dinci çevrelerin çoğalması, her tarafı sarması falan bu rahatsız edici gibi konuşulurken Alevileri de aynı kalıba sokacağız. Bu kadar müesses hale gelirsiniz, bu kadar kurumlaşırsanız içinizden yeni Alevi topluluklar çıkar onlar daha reddiyeci olur, daha isyancı olur, daha inna kenabüdü ve inna kenestain der. Kula kul olmayacağım, ben Yalnız Allah'a kul olacağım diyen bir cemaatin, bir topluluğun mensubu olmayan. Bu sebeple hemen her şeyi bir araya geldik, şunu kurumsallaştıralım, kaideye bağlayalım demek kadar tehlikeli bir şey olamaz. Bu anlamda Cengiz beye katılıyorum. Fakat asıl önemli olan işte burada benim devreye girmem lazım. Veya işte Namık Kemal Beyin devreye girmesi lazım. Sizlerin devreye girmesi lazım. Bunun

6. Alevi Çalıştayı

sosyolojik çalışmasını yapmazsak, birbirini sevmeysek, tanış bilmiş olmasak, her yere cemevi açın, her yere efendim işte Alevi müftüler, Alevi dedeler tayin edin, paralarını verin bir anlamı yok.

Geçen sene piknikte iki genç geldi, Alevi hemşerilerimiz. Ben Zara'lıyım. Abi biz seni çok seviyoruz. Dedim ki arkani döneceksin, pis Yezit diyeceksin bana. Evde çocuklarının yanında kahvaltı yaparken de biz bu insanları seviyorum diyor musun? Diyorum. Ama ben sana demiyorum. Pis Alevi diyorum arkani dönünce. Ne zaman içtenlikle, şefkatle gerçekten birbirimizi seversek gerçek adam olacağız.

Aziz kardeşlerim, değerli büyüklerim, işin sosyolojik yanı ve Alevilerin de anlı açık, yüzü ak bu milletin asli unsuru... Dinine karışmıyorum, kitabına karışmıyorum çünkü sen de Müslüman'sın deyince kızıyor bazı Aleviler. Efendim, ama bu milletin asli unsuru olduğunu, adam olduğunu, en iyi adam olduğunu ve hatta demin Mustafa Timisi Bey güzel bir laf söyledi. Biz savunma durumundayız, hiç saldırmıyoruz, hiçbir zaman ya bu Sünnilerin kestiği yenmez diye bir öğreti var mı sizde? Veya biz hiç kendimizi Sünniler olarak, yahu siz bizi böyle biliyorsunuz ama biz de böyleyiz diye müdafaa etmek zorunda kaldık mı? Çünkü böyle bir taarruz yok.

Bu sebeple ben son cümlelerimi söyleyeyim. Genel Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş Beyin selamları var. Onun adına konuşuyorum. Biz tarif ve tasnif yapmakla mükellef değiliz. Talepleri saygı ile kabul etmekten başka çaremiz yoktur, siyasi görüşümüz budur diye size mesajı var. Bu kadar. Efendim, ayrıca Arif Sağ Bey'e teşekkür ediyorum. Gerçekten Sivas'ı bir problemden kurtardı. Ben de düşünüyordum, ilk ta milletvekiliyken bayağı sıkıntı olacaktı, o teklifi gerçekten rahatlattı. Ama bunun da sosyolojik alt yapısını yapalım. Sivas'a gidelim, orada paneller yapalım. Televizyonlarda konuşalım. Efendim Amerika'da, nerede Washington'da mı bir yer gezdik. Vietnam anıtı. O mermerler üzerinde Vietnam'dan dönen şey var, askerler kırık yıkık dökük kendi ayıbı ile karşılaşılıyor. Amerika utanmıyor Vietnam'da yaptığı işten dolayı.

6. Alevi alıştayı

Bu arada şu cümleyi de ifade edeyim. Hiçbir Kayserili, Sivas Kayseri olayında ölen 41 kişiden dolayı, o iyi ettik, burada Sivaslıları öldürdük demedi. Büyük acı çekti akşam televizyonda öğrendiği zaman. Çünkü orada bir panik, bir toplumsal kaza yaşanmıştı. Aynı şekilde hiçbir Sünni, çünkü ben aynı akşam Alibaba mahallesine gittim, Sivas'a ve rahatlıkla gittim. Refah Partisi milletvekili olarak gittim. Kucak açtılar bize. Sonra geldim halalarımaya, teyzelerime köye gittim. Hiçbir Sünni, oh ne iyi oldu, burada 37 tane Alevi yandı demedi. Aynı sizin kadar yandı.

Cengiz Beyden aldığım cesaretle ben de kişisel bir hatıramı anlatayım. Bizim köyde bir PKK baskını olmuştu. Ben tabi milletvekili olarak sorumluluk içinde aynı gün oraya gittim. Birtakım gençler oturmuş aynen şöyle söylüyor, bizim köylü gençlerimize, akrabalarımıza, gençlerimize. Diyor; Bu Irak'tan falan gelmedi, şu gördüğünüz Alevi köylerinden gelen gençler bu baskını yapanlar. Nereden biliyorsun dedim, ben? Niye başsağlığına gelmiyor, niye şu anda burada değiller. Belki gelecekler, belki onlar kapılarının önünde yas tutuyorlar ama senin gibi birtakım densizler çıkar diye çekinmiş de gelmemişlerdir deyince, o ta şarkışla'dan gelmiş, ben Zara'dayım, tanımıyor tabi gelenleri gidenleri. Ben öyle deyince dedi ki, bir dakika yani hatta seni seviyordum, bundan sonra tapıyorum dedi. Haddim olmayarak söyledim bunu. Yahu arkadaş ben Cem Vakfı başkanayım, bu işte bilmem ne köyünün muhtarı dedi. Biz geldik de sen tanımıyorsun, terbiyesizlik yapma diye o zaman çıktı ortalık yere. O zamana kadar orada rastgele konuştukları için, yahu biz geldik, şu Alevi köylerinin muhtarlayız başsağlığına geldik diyememişler.

Lafı uzatmayalım, toplumsal barış esas olan. Bir birimizi karşılıksız sevmek, hepimiz Adem'in çocuklayız. Bakınız dincilik, mezhepçilik, ırkçılık bunlar bize batıdan gelmiş hastalıklar, şimdi çözümlerini de onlar sunuyor her konuda. Bu rahatsız ediyor. Biz de böyle bir şey yok. Topraktan geldik toprağa döneceğiz, Adem'in çocuklayız. Fakat şu çalıştayın, Diyanet tarafından her vilayette müftülükler tarafından yapılması lazım. Demin bey efendinin dediği gibi dedeler, hocalar, müf-

6. Alevi alıştayı

tüler bir araya gelsin. Bu çalıştaylarda konuşa konuşa sosyolojik barışı sağlayarak birbirimizin kardeş olduğunu anlarız. Aksi halde her yere cami yap, adam cumaya gitmiyor. Her yere meyhane yap, adam rakı içmiyor. Her yere cemevi yap, cem yapmıyor. Ne olacak, esas olan bir birimizin kalbini kırmadan bir ve beraber olmamızı orta yere koymaktır.

Haddim olmayarak bunları arz ettim. Saygılar sunuyorum efendim.

MODERATÖR - Teşekkür ederiz Mukadder Bey.

ARIF SAĞ - Bir cümle ile bir şey söyleyeceğim. Kayıtlara geçsin diye söyleyeceğim. Bizim de bildiğimiz şeyler yani Alevi topluluğunun da Anadolu'da Sünni dostlarımızın açıkları vardır. Yakaladıkları açıklar vardır. Onları ama biz bin yıldır o açıklardan hiçbirisini kullanmadık ve demedik. Bunu şunun için söylemek istiyorum, Emre Beye cevap olsun diye de söylemiyorum. Alevilerin demokrat anlayışı, bugünkü demokratlıkla ilintisinin binlerce yıl öncesinden geldiğini vurgulamak için söylüyorum. Biz Aleviler, ... meselesini çok iyi bilirler ama biz bugüne kadar bir gün, bir Sünni dostumuza bunu onun önüne koyup, onu bu kötü bir şeydir diye anlatmadık. Niye anlatmadık biliyor musunuz? Bize edilen bütün o iftiraların karşılığında bir günden bir güne karşı bir iftirada bulunmadık, biz demedik. Niye, çünkü bize öğretilen öğreti, incinsen de incitmemeyi öğrettiler bize. Biz küfür edene küfür edemedik. Bize tokat atana tokat atamazdık. Çünkü biz öyle bir öğretiyle geliştirmişler ve yetiştirmişler. O açıdan Alevilerin çok saf, çok böyle kafasını kuma batırılmış bir topluluk olarak da görülmesinden ben rahatsız oluyorum. Öyle değil, çok akıllıdır Aleviler, her şeyi de biliyorlar.

Ben kimse dedi demiyorum. Başka bir şey söylüyorum ben. Bunların kayıtlara geçmesini istedim. Bildiklerimiz var, bildiklerimizi dostlarımızın başına kakmayız biz. Böyle bir derdimiz yok.

MODERATÖR - Peki teşekkür ederiz Arif Bey. Mukadder Beyin söylediği bu Anadolu'nun tüm bölgelerinde o sosyolojik gerçekliği takviye edecek çalışmalara ihtiyaç var. Bu çok önemli. Bu konuda bir bilgi

6. Alevi Çalıştayı

var, bunu sizinle paylaşmak istiyorum. Örneğin bu bağlamda Sivas'ta Mayıs ayında sanırım bir Kerbela sempozyumu yapılacak ve Cumhuriyet Üniversitesi oradan Kerbela'dan Madımak'a kadar gelen o süreçte ortaya çıkan şeyleri bir jest olarak bütün o akademik katkıyı da davet ederek tartışmayı açacak. Umarım verimli olur, umarım orada yeni bir kaza bela Allah korusun olmaz. Şimdi Zafer Beye söz hakkı veriyorum.

ZAFER ÜSKÜL - Teşekkür ederim. Sayın Bakanım, Değerli arkadaşlar, sabahtan beri yaptığımız konuşmalar da aslında tartışmamızın başlığı siyaset ve Aleviler. Hepimiz eski ya da halen siyaset yapmakta olan insanlarız. Eskiden milletvekili olan insanların tamamı siyaset yapmaya devam ediyordur. Bu çok ilginç, bir biçimde biz siyasetçiler sonunu tartışırken sürekli inanca referans verdik ya da inançlara referans verdik. Oysa siyasetçilerin bir toplumsal sorunun, her hangi bir inanç sahibi de olsa, o toplumsal kesim, onların sorununu tartışırken referanslarının farklı olması gerekir. Bana göre bizim referansımız demokrasidir, insan hakkıdır. Soruna bu çerçevede yaklaşmamız gerekir onun dışındaki konular açıkçası bu tartışma çerçevesi içinde beni ilgilendirmiyor.

Şimdi bu açıdan baktığımızda tabi nasıl bir demokrasi anlayışına sahibiz bu çok önem taşıyor. Onu da çok kısaca özetlemek istiyorum. Benim için demokrasi insanların belli aralıklarla oy verdiği sistem değildir. Bunun çok daha ötesinde bir sistemdir. Başka özelliklerine değinmeden konumuzla sınırlı olarak iki temel özelliğine burada değinirsem, bunlardan bir tanesi insan haklarının mutlak suretle teminat altına alınması, onları saygı gösterilmesi. İkincisi de toplumda var olan çeşitliliğin yönetime yansıtılabileceği bir yönetim sisteminin oluşturulması. Çünkü toplumda çok büyük bir çeşitlilik var. Homojen bir toplum hiçbir devletin sınırları içinde yok ve bunların bir bölümü her zaman azınlıkta kalmaya mahkûmlar. Sayıları az dolayısıyla iktidara gelme olanakları yok, tek başlarına hiç yok belki koalisyonlarla olabilir. Ama iktidara gelebilse de gelemese de o toplumsal kesimin de çeşitliliğin bir parçası olarak yönetime sesinin duyurabilmesi ve karar alma sürecine katılabilmesi gerekir. Ben böyle bir demokrasi anlayışı-

6. Alevi Çalıştayı

na sahibim. Bu çerçevede baktığım zaman belki bir iki yanlış tartışma çerçevesini de belirledikten sonra temel karşılaştığımız sorunlarla ilgili düşüncelerimizi söylemek istiyorum.

Aleviler vergi veriyor, Sünniler camiye gidiyorlar. Soru derece yanlış bir yaklaşımdır. Cemevleri de açarsak, verilen vergilerden o zaman da Museviler diyebilir ki vergi veriyoruz, Aleviler cemevine, Sünniler camiye gidiyor. Sorun vergi verme meselesi değildir. Ben de vergi veriyorum ama okuyacak çocuğum yok. Bir yığın para da milli eğitime harcanıyor. Burada önemli olan, kamu hizmetlerinden toplumun her kesimi eşit olarak yararlanıyor mu, yararlanmıyor mu sorusuna cevap aramaktır.

İkincisi, Anayasa Mahkemesi kararları kutsal kararlar değildir. Bunların birçoğu çok tartışmalı kararlardır. Tartışılmıştır, eleştirilmiştir. Ta kurulduğu günden beri. Şimdi son derece yanlış kararlar da vardır. Anayasa kararlarını mutlaka böyle hukukun üstünlüğünü belirleyen ve hukukun ne olduğunu aramamız gereken referanslar olarak göstermek yanıltıcı olabilir.

Üçüncüsü, Aleviler üst düzeylerde bürokrat olamıyorlar. Yani biz veya herhangi bir siyasi iktidar, insanların Alevi olup olmadığına bakarak mı onları işe alacaklar veya yükseltecekler veya Sünni olup olmadığına bakarak mı işe alacaklar ya da yükseltecekler. O zaman soruna, eğer bir ayrımcılık yapıyorsa, burada buna karşı çıkmak ama rikkati esas almak gerektiğini vurgulamak gerekir. Şimdi bazen bazı cümleleri, ifadeleri belki düşündüğümüzden farklı bir biçimde ifade ediyoruz. Bunlara dikkat etmemiz gerekli diye düşündüğüm için bunları söylüyorum. Bu Meclis anayasa yapamaz. Bunu bir siyasetçi nasıl söyler? Belki içinde bulunan koşullarda anayasa yapmanın koşulları olmaya bilir. Ama anayasa yapamaz, böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değil. TBMM anayasa yapma yetkisine sahiptir. Anayasa Mahkemesi'nin söylediği gibi, TBMM anayasa yapamaz denilemez.

Bu konularda biraz dikkatli davrandıktan sonra hızla taleplere gelelim. Birtakım talepler var. Bunlardan birincisi genel olarak anlaşıldığı

6. Alevi Çalıştayı

kadarıyla cemevi. Cemevi ibadet yeri diyorsa toplumun bir kesimi, benim siyasetçi olarak söyleyebileceğim bir şey yoktur. Cemevi ibadethanedir. Peki, ne yapacağım cemevi mi yapacağım? Bakacağım o zaman cami yapıyor muyum? Cami yapıyorsam, cemevi de yapacağım. Cami yapmıyorsam, cemevi de yapmayacağım. Yardım ediyorsam camiye, cemevine de yani burada da bir eşitlik arayışı içinde olmamız gerekir. Memurlar konusunda camilerde görev yapan din görevlilerini devlet memuru yapıyorsak, cemevlerinde görev yapan din görevlilerini de memur yapmamız gerekir. Kamu hizmetlerinden eşit yararlanma hakkı onların da tabii ki kamu hizmetine girme hakları vardır. Ama bunun koşulları da belirlenir, nasıl bir kişi imam olarak atanıyor, belli bir okulu mu bitiriyor, sınav mı yapıyor? Ne yapılıyorsa bir takım kurallar belirlenir...

Onu da kaldıralım...

KATILIMCI - Zaten ikisinin ortası...

ZAFER ÜSKÜL - Neyse, onu da siz söylersiniz. Yani ben burada soruna şöyle yaklaşıyorum. Şimdi orada belki Diyanet İşleri Başkanlığı ile ilgili fikrimi de söyleyeceğim. Eğer devlet memuru yapılacaksa bunun da kuralları vardır. Ona göre bir hazırlık yapılır. Yapılmaz diye bir şey yok. Diyanet İşleri Başkanlığı'na gelince, çok uzun yıllar boyunca Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kaldırılmasını savundum. Bir süredir bunun çok doğru olmadığı kanaatini taşıyorum. Çünkü toplumun din alanında da belli bazı hizmetleri almaya ihtiyacı olduğunu görüyorum. Almanya'yı biraz düşünüyorum. Almanya'da kilise vergisi toplanır, devlet toplar ama kiliselere bu vergiyi verir. Din hizmetlerini kilise görür.

KATILIMCI - Ama kaldırdı onu.

ZAFER ÜSKÜL - Evet ama vermiyorsanız...

KATILIMCI - Zorla almaz ama...

ZAFER ÜSKÜL - Zorla almaz ama öldüğünüz zaman cenazeniz ortada kalır.

ARIF SAĞ - Yaksınlar, atsinlar suya...

ZAFER ÜSKÜL - Bakın, bunu şunun için söylüyorum, yaksın yakmasın ayrı mesele ama Eğer bir toplumsal ihtiyaç varsa, yönetim o toplumsal ihtiyacı karşılamak zorundadır. Burada şunu söyleyebilirsiniz; Diyanet İşleri Başkanlığı bu sınırlı toplumsal ihtiyacı karşılamak üzere oluşturulmuş bir örgüt olmaktan çok öteye gitmiştir, çok büyümüştür. Bu kadar büyük bir örgüte ihtiyaç yoktur denilebilir. Bunlar düşünülebilir, tartışılabilir ama kaldırılın demeyi doğru bulmadığımı ifade etmek istiyorum. Dolayısıyla da birtakım görevlilerin olması gerektiğini de düşünüyorum.

Şimdi din dersi, din kültürü ve ahlak dersi ve seçimlik din dersi. Şimdi burada Alevi kesiminden biraz radikal bir öneri var. Diyor ki; Ahlak dersi kaldırılın. Ben bu toplumun, çocuklarımızın din kültürü ve ahlak konusunda eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu eğitimi almayan, farklı dinleri tanımayan, bir Hıristiyan'ı düşman gibi görüp beline silahı takıp gidip onu öldüren gençler yetiştiriyorsak, bunun doğru olmadığını ve öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Dinler tarihi, ahlak, farklı dinler, farklı mezhepler hakkında bilgilendirilmeleri gerektiğini düşünüyorum. Ancak bu dersin hiçbir biçimde dini uygulamalarla ilgili olmaması gerekiyor. Yani inanılan din hangisiyse, onun nasıl ibadetinin nasıl yapılacağı, nasıl algılanacağı, duası vs. bütün bunlar için de bir seçimlik ders konulabilir. İsteyen o dersi alır, öğrenir istemeyen almaz. Belki bunu biz anayasayı değiştirme gereği olmadan da gerçekleştirebiliriz. Ben Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu konu üzerinde çalışmasını öneriyorum. Böylece gerçekten din, ahlak, din, tarihi, biraz felsefe hatta bu dersi felsefe öğretmenleri vermelidir tercihen. Böyle bir derse ihtiyaç olduğunu düşündüğüm için din kültürü ve ahlak dersini tümünden kaldırmak yerine, bunu farklı bir müfredat içinde okutmanın ama onun yanında dinini de öğrenmek isteyen herkese ama herkese Aleviler öğrenmek istiyorsa onlara da Sünniler öğrenmek istiyorsa onlara da istemeyeceklerini biliyorum ama Katolikler, Ortodokslar istiyorsa onlara da seçici dersi öğretecek, seçimlik derslerin konulması suretiyle bu sorunun da çözülebileceği kanaatini taşıyorum.

6. Alevi Çalıştayı

Şimdi bizim birçok arkadaşımız söyledi, ciddi bir zihniyet sorunu-
muz var. Bunu nasıl aşacağız? Belki bütün öbür sorunları aşmak çok
daha kolay. Ama bu zihniyet denilen sorunu aşmak, inanın bugünkü
şartlarda anayasayı bile değiştirebiliriz ama zihniyetleri değiştirmemiz
çok zor. Şimdi Anayasanın 24. maddesinde o fıkrayı, din dersi ile ilgili
fıkrayı kaldıralım. Bunu söylemek çok kolay, hepimiz anlaşıyoruz diyoruz.
Kimse karşı değil. Peki, değişiklik ihtiyacı sadece orada değil. Başka
yerlerde de ihtiyaç var. Bir yandan 12 Eylül anayasasına hepimiz karşı-
yız, bir yandan başka maddelere gelince, hayır oraya dokundurtmayız.
Şimdi bu çifte standartlardan vazgeçmemiz gerekiyor. Bu zihniyet ile
ilgili bir sorun. Burada en çok benim yakındığım ve gördüğüm sorun
şu; Yapılan işe bakılmıyor kimin yaptığına bakılıyor. İnanılır gibi de-
ğil. Normal koşullarda herkesin burada kabul edeceğinden yüzde yüz
emin olduğum bazı çözümler AK Parti tarafından getirildiği zaman ha-
yır deniliyor, karşı çıkılıyor.

KATILIMCI - Neden oluyor?

ZAFER ÜSKÜL - Neden oluyor yani sizin neden oluyor sorunuzda
bile bir ön yargı var biliyor musunuz? Biz Ak Parti'ye güvenmiyoruz di-
yorsunuz. Aynı şekilde acaba siz de biraz kendinize sorsanız? Belki bu
adamlar doğru söylüyor, oturalım bir bakalım, konuşalım, dinleyelim
deseniz. Şimdi bazı milletvekili arkadaşlarla konuşuyorum. Basit bir
örnek vereceğim. Şu ombudsman denilen şey herkesin yıllardan beri
önerdiği, kurulmasının iyi olacağını söylediği bir konu. Siz bir öner-
ge getirin, anayasa değişikliği önergesi, biz destekleyelim, çıkartalım
şunu, kuralım. Hayır. Ak Parti'ye güvenmiyoruz. Bu gerçekten beni
çok rahatsız eden bir zihniyet sorunudur. Ben herkesin yapana de-
ğil, yapılan işe bakmasını tercih ederdim. Muhalefetin elbette muha-
lefet etme hakkı var, eleştirme hakkı var. Tamamen o konu da onların
yanındayım, hiç itirazım yok. Ama yani 20 yıldır benimle aynı şeyleri
söyleyen insanların, geçmişte benimle beraber oturup anayasa taslak-
ları yazanların, orada yazılanları unutup, bir anda Ak Parti bir anayasa
taslağı yazıp getirdiğinde, vah deyip kıyameti kopardıklarını anlamakta
gerçekten zorlanıyorum. Bunu kendi meslektaşlarım için söylüyorum.
Bunu nasıl aşabiliriz, bilemiyorum. Teşekkür ederim.

6. Alevi Çalıştayı

KATILIMCI - Necdet Bey ben de cevap vermek istiyorum.

KATILIMCI - Üç ana temelde de hayallerimiz şu anda yok oldu bizim. Yani üçüne de olumsuz baktınız.

MODERATÖR - Evet o zaman kısa notlarınız için birer dakika...

KATILIMCI - Bir dakika, evet, şimdi bu Ak Parti'nin ne getiriyorsa ön yargı ile reddetme anlayışını ben kendisine ait bir düşünce olarak söylüyor, kabul ediyorum. Çünkü burada toplanmış hiçbir arkadaşımız başta ben kendimi söylüyorum, hem Sayın Bakana teşekkür ettik hem de bunun parlamento da bugün bu konu ile ilgili Alevilerin kutsal talepleri noktasında hiçbir zaman reddetmeyen ve buna karşı çıkmayan partiler arası bir konsensüs var. Bu da AKP için önemli bir süreçtir. Hiçbir zaman parlamentoda bu kadar bu konuya veya bu konunun en ufak bir alanına dahi bir ortak görüş belirtilmezken, bir araya gelinmezken AKP'nin dışında diğer tüm partilerin kendilerini bağlayan ve hadi bu konuda getirin biz de size desteğimiz demeyen hiçbir partiye rastlamadık şu güne kadar. O anlamda Aleviler ile ilgili bu çalışmalarını, bir ön yargı ile bakma fikrini ben Zafer Hocam, sizin fikriniz olarak görüyorum.

ZAFER ÜSKÜL - Yanlış anlaşılmasın ben burudaki arkadaşları kastetmedim. Ben genel rahatsızlığımı kastettim. Özür dilerim yanlış anlaşıldıysa.

MODERATÖR - Şimdi ben hepinize söz hakkı vereceğim ama bir zaman kısıtlaması, özellikle otelle ilgili bir kısıtlamayı da...

KATILIMCI - Hocamdan beklerdim ki bu Alevilerin hakları gayet kolay yasalarla hatta anayasada değişiklik yapılacaksa onu getirip muhalefete birleşerek bu işi bir an önce kotaralım ve bu iş bitsin diye beklerdim. Baktım ki eski hoca politikaya atıldıktan sonra çok değişmiş. Şimdi hoca daha girintili yola soktu. İktidarla anayasanın diğer maddelerini değiştirirken nasıl oluyor, o şekilde giriş hale gelirse, Alevilerin bu şeylerin anayasayı ilgilendiren kısımlarının önüne bir

6. Alevi Çalıştayı

engel koymuş olabiliyor. Ve hoca da insan hakları başkanı. Onun için teşekkür ederim.

ZAFER ÜSKÜL - Çok özür dilerim yani cevap hakkım doğuyor. Ben sizin taleplerinize karşı çıkmadım. Bunların anayasa değişikliği bile gerektirmeden çözülebileceğini düşünüyorum. Bunları belirttim.

MODERATÖR - Sizin konuşmanız kayda girmiyor. Güzel şeyler söylüyorsunuz ama her kafadan ses çıkınca en azından söyleyenin kim olduğu anlaşılıyor, duyulmuyor.

ZAFER ÜSKÜL - Ama şimdi sanki tersini söylemişim gibi bir yorum yaparsanız bana haksızlık olur.

KATILIMCI - Sizden çözelimi bekliyordum. Bir an önce çözelim demeniz lazım. Çözülebilir olmaz.

ZAFER ÜSKÜL - Hay hay, çözelim tabi.

MODERATÖR - Şimdi Sayın Bakanım ayrılacaklar, onun için kendilerine söz hakkı veriyorum.

DEVLET BAKANI FARUK ÇELİK - Efendim, şimdi bu konuda görüş beyan etmeye devam edeyim. Ben doğrusu bütün arkadaşları dinlemek isterdim. Ama uçak saatinden dolayı yarınki program da sabah olduğu için başka alternatifim yok. Yoksa geç saate kadar beklerdim.

Şimdi yani format olarak Zafer Bey görüşlerini söyledi. Bence orada kalmasında yarar var. Katkı olabilir de ikna çalışmanıza gerek yok. Çünkü burada ikna etmek için bulunmuyoruz. Onu söyleyeyim.

Ben Zafer Beyi de dikkatle dinledim. Zafer Bey parlamentoda yaşanan bir şeyi, Ethem Bey bir müsaade eder misiniz? Mesela Ayşe Hanım şimdi söyledi. Şimdi muhalefetteyken plan açıklamak, proje açıklamak, söylemde bulunmak bunlar hep kolay şeyler oluyor. Ama sorun geldiği zaman, işte buyrun, elli yıl geçmiş çok partili siyasi hayatın üzerinden. İşte Seyfi Bey ağabeyimiz bakan olmuş, diğer arkadaş-

6. Alevi alıştayı

larımız bakan olmuş, milletvekili olmuşuz... Sorunlarımız katlanarak gelmiş. Burada art niyetimizden dolayı değil, yapı var, bir sistem var. özölebilen şeyler var, özölemeyen şeyler var. Bu anlamda söylenen bir şeyi dolayısıyla muhalefette getirin destekleyelim. Bu söylenir, bu saygı değerdir yani muhalefet açısından. Ama iktidarın çok yönlü sorumlulukları vardır. Getir dememe sorunu, sıkıntısı vardır. Getirip o anda meydana gelen değişiklikleri çözemeyen şey vardır. O anlamda Meclis ile ilgili söylenen bir şeyi doğrusu büyütmek lazım.

şimdi Oltan Sungurlu Bey bir teşekkür ve tebrik şeyi göndermiş. Davet etmediğimiz değerli bakanlardan bir tanesi ve çalıştayda ismi olmamasına rağmen duymuş, böyle bir iek ve tebrik göndermiş. Teşekkür ediyoruz. MHP'den Mehmet Ekinci Bey, Genel Başkan Yardımcısı İstanbul'daki bir görevinden dolayı katılamadığını söylüyorlar. Teşekkür ve tebrik telgrafını göndermiş. şimdi sonuç olarak benim söyleyeceğim şu; Öncelikle bu kamudaki elemanlarla ilgili, çalışmayla ilgili bir örnek aklıma geliyor. Daha önce ben alışma Bakanlığı yaparken üç istisnai kadro, bakanların böyle yetkisi ve imkânı var. Birisi Hatay Alevilerinden bir tanesini aldım işe. Yani Alevi olduğunu bilerek aldım. Çalışma Genel Müdür yardımcım Aleviydi, bilerek orada tuttum arkadaşı. Belki de bakanlıkta birçok Alevi vardı ama onları da hissediyorum ama arkadaş belki de kendisi ifade de yani zorlanıyor veya altta kendi kimliğinin ortaya çıkma konusunda endişeli hissettiğim arkadaşlar vardı. Bu tespitimi de söylüyorum. Mesala şimdi TİKA bana bağlı, 12 tane genç uzman alınacak. Ben yaşadığımı söylüyorum, bu genç uzmanlar alınırken KPSS puanı 100'den başlıyor aşağı doğru gelecek. Bir de yabancı dille ilgili, işe Toful ayarında şey isteniyor. Belge neyse isteniyor. Yani bilemiyorum, benim oğlum da olsa, yeğenimde olsa alma şansım yok yani ben bunu devlette bulunmuş arkadaşlarla yani samimi olarak paylaşıyorum. Ancak istisnai kadro olarak alma imkânım var. Onun dışında bilemiyorum nasıl alırsınız? Bazı bakanlıklarda var mıdır, işe bu mülakat sistemi ama onda bilemiyorum, işe şartlar biraz zor, eskisi gibi değil... Benim yaşadığım ortamda olmadığını söylemek istiyorum.

6. Alevi alıştayı

İkinci bir konu efendim, bu zihniyet değişimini ben Zafer Beye teşekkür ediyorum. Çok önemli, yasalardan ziyade bakışlarımızın değişmesini gerçekleştirmemiz, çok daha önem arz ediyor. Yani bu çok çok önemli. şimdi talepler var. Az önce Cengiz Hocayı dinlerken talepler var, realiteler var, idealler var. Yani idealleri söylemek güzel de realiteleri de görerek gidersek, bence doğru iş yapmış oluruz. Yani amacımıza ulaşmış oluruz. O gerçekleri görmeden çok güzel şeyler söyleyip, ben bu işte yokum demek ayrı bir şey, ben bu işe, öyle bir yola girdim ki bir netice alacağız demek ayrı bir şey. Biz şahsen bu yolu tercih ediyoruz, yoksa güzel şeyler söyleyebiliriz, süslü sözler alt alta yazılabilir, ne güzel konuştu denir. Netice olmazsa yazık olur inancındayım.

şimdi şunu anladık, konu demek ki derinleşerek ancak anlaşılabilir. Birincisi bu. Bu alıştay bu anlamda çok verimli oldu. şahsen güzel alıştaylardan bir tanesi olduğunu ifade etmek istiyorum. Bu düğümün siyasi olgunlukla çözüleceğine inanıyorum. Bu olgunluğu burada gördük, başlangıcı biraz tatsız başlasa da gelişme hep olumlu istikamette seyretti. Pek çok sorunu, pek çok gerilimi aşmak için siyaset üstü bir dile de ihtiyaç var. Bu dili de yakalamamız gerekiyor. Ayrıca çok kararlı ama az duygusal ama işin de takipçisi olmak zorunluluğumuz var. Kararlı olmaz isek, bu işten bizi vazgeçirecek çok etmen, çok unsur var. Ama kararlı olduğumuzu bilmenizi istiyoruz.

Birincisi bu ama duygusallığı bu işin içine katmamamız gerekiyor ve işin de takipçisi olmak durumundayız. Zorundayız diyorum. Birçok şeyi tartışabiliriz. Ben onu cevap anlamında değil, onların hepsi saygı değer görüşler, onu da net belirteyim. Ama din-toplum ilişkileri, cumhuriyetin kuruluşu, o günün şartları biraz da oraya da hak vermemiz gerekiyor. Geçen gün Somali'de bir vahşet sahnelerini izledik. Din adına yapılıyor. Yani böyle pek kolay değil. Belli bir olgunluk gerekiyor. Toplumsal olgunluk belli sosyolojik süreçlerden geçtikten sonra bireyin eline, cemaatlerin eline, toplulukların eline, tevdi edilmesi fikri doğrudur ama bir süreç ihtiyacı olduğu da kesindir. Devlet var, devletimiz var. şikâyet eden de yok. Devlet ceberrüti bir devlet olmasın. Bu

6. Alevi alıştayı

Çok güzel bir görüş. Yani işte mücadelemizde bu baskıcı anlayışlardan arınmiş ve daha zgr bir ortam mücadelesidir. Bu ne zaman dört dörtlük olur onu bilemiyorum. Ama bu alanı genişletmek, sorumluluk üstlendiğimiz dönemlerde bizim için görev diye düşünüyorum. Bu alanı bir hayli genişletme çabası içerisindeyiz. İnaniyorum ki spesifik olarak hep birlikte bir ortak dili yakalıyoruz. zm de 7 çalıştaydan sonra bir yol haritasıyla birlikte gerçekleştireceğiz.

Bu konu ile ilgili en çok neye ihtiyaç duyuyoruz, bir birimizin samimiyetine inandıkça, gvendike medya mensuplarından da bunu istedik. Yani hepimizin medyatik rolü var. Bu sürece nasıl katkı sağ-larım diye bakarsak ben inaniyorum ki içimiz kolaylaşacak. Ama neyse, bugün arkadaşları davet ettim gelmişler, kapıda basın toplantısı yapmışlar ve gitmişler. Tamam ona da saygı duyuyoruz... Akın Birdal Beyler yani isim önemli değil efendim. şimdi basın toplantısı yapıp gitmişler. Tamam saygı duyuyoruz. Ama bilsinler ki biz partiyi kapatmadık ki. Partiyi Anayasa Mahkemesi kapatıyor, tepkiyi siz burada... oysa katılacaklarını söylediler. Yani ben niye katılmıyorlar anlamında söylemiyorum. Katılmayabilirler. Buna saygı duyarız. Bunu da şunun niçin söylüyorum. şimdi bir partinin kapatılmasının bu alıştayla veya iktidar partisiyle hiç bir ilgisi yoktur. Hiçbir ilgisi yok. şimdi getirip kullandığımız dil böyle bir verimli çalışmayı gölgede bırakacak şekle dnştrrlerse veya başka olaylar bahane edilerek bu alıştaylardan elde edilecek netice ve yol haritasına sekte vuracak, geiştirecek, ak-satacak bir tarzımız olursa, bu kadar emeklere yazık olur diye düşünüyorum. Katkı anlamında herkesin üzerine düşen görevler var. Yalnız benim sorunum değil, yalnız hükümetin sorumluluğu değil, hepimizin sorumluluğu diye inaniyorum.

Ben hepinizin affına sığınarak, kusura bakmayın diyorum ve müsaadelerinizi istiyorum. Ama bütün konuşmalarınızın kayda gireceğini, kitaba yansıyacağını, arşive yansıyacağını da bir kez daha ifade ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. Teşekkür ediyorum.

6. Alevi Çalıştayı

MODERATÖR - Teşekkür ederiz Sayın Bakanım. Şimdi bir yemek molası veriyoruz.

KATILIMCI - Necdet Bey isterseniz yemek molası vermeden birer, ikişer, üçer dakika konuşalım ondan sonra verelim. Kaç kişi var ona bir bakın isterseniz.

MODERATÖR - 11 kişi kaldı. Devam edeceksek mutfağı ayarlamamız gerekir. Evet, şimdi Ziya Beyden devam edelim. Ziya Halis Bey. Yalnız süreyi kısa tutalım lütfen.

ZİYA HALİS - Çok kısa, zaten arkadaşlarımız konuştular, böyle geç saatlerde de konuşmayı çok sevmiyorum işin doğrusu. Sona kalan dona kalır hesabı. Ben bu konu ile ilgili düşündüklerimi kısa başlıklar halinde kayıtlara geçsin diye söyleyeceğim. Ondan sonra sözlerimi tamamlayacağım.

Öncelikle bu konuya toplumsal bir barış projesi olarak bakmak lazım. Toplumsal barışı sağlamak için de demokratikleşmeyi genelde sadece bu sorunla ilgili değil, genelde hedef olarak görmek lazım. Türkiye yüz yıllardır bu sorunları yaşıyor, bu sorunların hepsi Alevi sorunu, Kürt sorunu, Ermeni sorunu, şu sorunu, bu sorunu... Yüzyıllardan beri günümüze gelen sorun var. Bugün bu sorunları çözmeye eğer talipliysek, bu sorunları çözmek istiyorsak bir kere Türkiye'nin demokratik çağdaş bir anayasaya süratle ihtiyacı var. Hükümet, AKP hükümeti 2007 seçimlerinden sonra böyle bir proje ile bunu seslendirdi. Bir anayasa, yeni bir anayasa yapma konusunda bunu seslendirdi. Bana göre çok olumlu ama tabi ki bir gelişme sağlanamadı.

Buna benzer açılan sorunlar, açılımlar, Kürt sorunu geldiği nokta itibariyle sanki daha da bir zor dönemece girdi gibi. Umarım bu süreç içinde değişir. DTP'nin kapatılması gerçekten Türkiye'mizin demokratikleşmesi açısından, bu sorunların aşılması açısından olumsuz bir gelişme. Bunu kayıt etmek istiyorum. Evet, diğer sorunların da ne olacağı gerçekten henüz bilemiyoruz ama umut etmek istiyoruz. Sayın Timisi'nin de söylediği gibi bu doğrultuda hükümetin atmakta olduğu,

6. Alevi Çalıştayı

atmak istediği adımları tabi ki olumlu ve sempati ile karşılıyoruz. Ancak bununla ilgili toplumumuzda, bu sorunun taraflarında ya da karşı taraflarında da çok ciddi bir kaygıda var. Acaba hükümet bu açılımlar konusunda ne kadar samimi, bunu test etmek istiyor, bunu görmek istiyor bununla ilgili kafalarında bir soru işaret var. Şimdi umarım bu soru işaretlerini ortadan kaldıracak, hepimizi Türkiye'yi bir barış ortamına götürececek şekilde önümüzdeki süreç olumlu ve uyumlu geçebilir.

Şimdi devletin demokratik bir devlet olması son derece önemli. Dinin devlet içindeki durumunu arkadaşlarımız çok güzel şekilde açıkladılar. Dolayısıyla devletin dini olmaz, bütün inanç gruplarına eşit uzaklıkta olması gereken düşüncesini tümüyle paylaşıyorum. Bunun temel bir sorun olduğunu yani bu bakış açısının doğru olduğunu, en önemli sorunlarında bugün yaşadığımız, gündemde olan Alevi sorunuyla ilgili yaşadıklarımızın temelinde de bunun olduğunu düşünüyorum. Laik bir devlette gerçekten devletin kontrollünde bir Diyanet'in, bir dinin devletin yönlendirdiği bir dinin, olmasını ben şahsen ben ve benim gibi birçok insan, demokrat, çağdaş düşünen insanın kabul etmesi söz konusu değil. Bu bakımdan bu durumun süratle düzeltilmesi doğrultusunda yasal ve anayasal değişikliklerin yapılması gereklidir.

Özelde Alevi sorunları açısından meseleye baktığımızda bununla ilgili söylenecek sorunların hepsi söylendi. Zorunlu din dersleri, cemevleri, Alevi köylerine cami yapılması, dergâhların devri, Sivas'ın ve Madımak'ın müze yapılması, Diyanet ve Kur'an kursları gibi, Kur'an kurslarının bu kursu alanlara devletin finanse etmemesi, bunun parasının kursu alanlardan karşılanması, bu kursların yaş haddinin çok küçük yaştakilere uygulanmaması gibi bir takım bu sorunlara ilişkin, inanç sorunlarına ilişkin talepleri ve önerileri var bildiğimiz gibi. Alevilik konusunda örgütlenmiş Alevi yapıları, vakıflar, Cem Vakfı, Alevi Federasyonu birliği gibi birçok kuruluşun bu konuda görüşleri var. Bir biriyle çakışmayan görüşleri de var. Ama esas itibarıyla bir biriyle çakışan, hepsinin ortaklaştığı da bir ortak görüşleri var. Bunlardan biraz önce sayılan din derslerinin zorunlu olmaktan çıkarılması, cemevlerine statü kazandırılması, dergahların devri yani o cemaatlere devri, dolayısıyla

6. Alevi Çalıştayı

Madımak ile ilgili, ben bir Sivas milletvekili olarak o zaman bulunuyordum. Madımak faciası yaşamımın en acı duyduğum en çok üzüldüğüm bir zamanda oldu. Bunu hiçbir zaman aklımdan çıkaramıyorum ne yazık ki. Orada bu taleplere uygun, Madımak ile ilgili taleplere uygun yani fidan da dikilebilir başka bir şeyde yapılabilir ama gerçekten o binanın orada kamulaştırılarak bu talebi olan insanların sorunlarına cevap verilmesi gerekir.

Bu ortak taleplerin kısa sürede gerçekleşme şansının da olduğunu biliyoruz. Çünkü bu taleplere parlamentodaki muhalefet partilerinin hiç birinin karşı çıkmadığını, ne MHP'nin ne CHP'nin karşı çıkmadığı bilinmektedir. Şu yaklaşım doğru değildir; muhalefet, ya bu anayasa değişecektir, değişmelidir ama bir paket halinde o değişince diğerleri değişmesin mi diye bir bakış açısı doğru değildir. Hangi konularda bir konsensüs varsa, süratle eğer bu hükümet bunda samimiyse, eğer bu hükümet talepleri yerine getirmek istiyorsa, bu hükümetin şeyi olacaktır, mutlaka katkısıyla olacaktır. Muhalefeti de sıkıştırarak şekilde, elini mahkum edecek şekilde süratle bu yasal, anayasal düzenlemeleri çok rahatlıkla parlamentoya getirerek Türkiye'de Alevilerin bu talepleri ile ilgili bir adım atmış olur. Şüphesiz sorun sadece Alevilerin talepleri değildir. Türkiye'nin esas talebi demokratikleşme ve toplumsal barışın sağlanmasıdır ama bunu yapmakla AKP Hükümeti, toplumumuz yani bunlar sağlanamıyor diye bunları da erteleyelim düşüncesi doğru değildir. Bunu bu şekilde yaparsa ayrıca çokta kazançlı çıkar düşüncesindeyim. O bakımdan çok uzatmadan söylediğim gibi sözlerimi kısa kesmek açısından söylüyorum. Ben bu açılımın buna dönük somut ve pratik bir sonuç almak üzere çalışmalarını sonlandıracağını umut ediyorum ve size başarılar diliyorum. Teşekkür ediyorum.

MODERATÖR - Ziya Beye teşekkür ederiz. Ben bir noktaya işaret etmek istiyorum. Bu sürecin içinde siyasi bir aktör olmadığım için bazı şeyleri daha net görme şansım var. Bana kalırsa siyasi irade Alevi açılımına start vererek çok büyük bir risk aldı. Bunu ben bu süreç içinde gördüğüm çok farklı seçmen tabanlarından aldığım frekanslar üzerinden söylüyorum. Dolayısıyla bu konuda atılan adımları çok saygı

6. Alevi Çalıştayı

değer buluyorum kişisel olarak. Çünkü gerek Kürt açılımı konusundaki adımlar gerek Alevi açılımı konusundaki adımlar, burada tabii söylen-
diği gibi duygusallıktan arındırılmış bir bağlamda konuşulmuyor. Sa-
haya indiğiniz zaman, alana indiğiniz zaman, mesela Sivas ile ilgili bu
önerilerinizi son derece yararlı verimli buluyoruz. Ama oradaki örneğin
Sünni tabanda kendisinin terörle ya da bir o yangını ateşleyen bir grup
olarak tanımlanmasını istemiyor ve bizim otel konusunda üreteceği-
miz, o oteli ne yapacağımız konusundaki tasarrufumuza karşı tedirgin
ve zarif bir tasarruf bekliyor. Bunu nasıl...

KATILIMCI - Efendim onu Sünnilere yaptırın Sünnilere. Bak ne
güzel Büyük Birlik Partili bir arkadaş belediye başkanı. Bir de orada
vaktiyle Refah Partisi belediye başkanı vardı, Osman Seçilmiş. Ben o
zaman teklif ettim. Bu işi biz yaparsak evhamlı olur.

KATILIMCI - Şimdi tabii sevgili hemşerimin önerisi de önemli de-
ğerlendirilebilir ama benim kanaatime göre Madımak'taki durumu, bir
kısmı hassasiyetleri biliyorum ama bunun aşılamayacak, ben oralıyım,
oranın şartlarını az çok bildiğimi düşünüyorum. Aşılabilir. Bunun dı-
şında cemevlerinin statüsü ile ilgili, din derslerinin zorunlu olmaktan
çıkarmasıyla ilgili, birtakım başka şeyler ile ilgili, ben Sünni yurttaşla-
rımızın bu yasal ve anayasal düzenlemeler yapıldığı takdirde, hüküme-
tin bu düzenlemeleri gündeme getirdiği takdirde hiçbir rahatsızlıkları,
hiçbir sıkıntıları olacağını düşünmüyorum. Onun için hangisi kolaysa
önce oradan başlayın, ondan sonra süreç, hani şey oluşturalım, on-
dan sonra yapalım diyorsanız ona da peki. Ama şimdilik yapabileceği-
niz birçok şey var. Lütfen bunu yapın. Yani bunu yapın derken şahsı-
nıza demiyorum, hükümete sesleniyorum.

MODERATÖR - Yani bu konuda şöyle bir gelişmeyi de sizinle
paylaşmak istiyorum. Şimdi belli bir anlaşmayla, belli bir dille bulu-
muş bu siyasi irade, kamuoyunda böyle algılandığı için söylüyorum.
Bu iradenin Alevi konusunda bir duyarlılığı açığa çıkarmış olması kendi
kitleleri açısından da yavaş yavaş kavranılan bir şey. Bunu nasıl bir dil-
le söylemek, siyasi jargon beceremiyorum, Mukadder Bey, içine çok
farklı şeyler giriyor. Şimdi ben Haşim Haşimi Beye sözü bırakıyorum.

6. Alevi Çalıştayı

HAŞİM HAŞİMİ - Sayın Başkan çok teşekkür ediyorum. Arkadaşları saygıyla selamlıyorum. Bir iki örnek vererek konuşmama başlamak istiyorum. Tabi bilemiyorum, bu son bir, iki yılda buradaki arkadaşlardan hiç Irak'a, Bağdat'a, Basra'ya giden var mı? Ben geçen sene gittim. Biraz da araştırmaya dönük bir şeyler yapmak istemiştim ve dehşete düştüm, irkildim. Mevcut politikalar, anlayışlar, uygulamalar bir kere Ambar bölgesinde, Felluce'de, Tikrit'te, Küçük Selahattin bölgesinde ve diğer Sünnilerin hakim olduğu yerlerde adı Hasan olanın, Ali olanın, hele hele Hüseyin olanın yaşama şansı yok. Evet, diğer bölgelere gittiğiniz vakit Kerbela, Basra yani Şia hakimiyetinin olduğu bölgelerde ise ismi Ömer, Ebu Bekir olanın ve Osman olanın yaşama şansı yok. Bu resmen bir resmi politika haline gelmiş. Bu coğrafya böyle yani etrafımıza baktığımız vakit maalesef pratikte bu yaşıyor.

Bu taraflara doğru geldiğiniz vakit, bizim sınırlara girdiğiniz vakit, Sayın Bakan bir şeye değinmişti, orada işte bizim bölgelerimizin Kerbela şehitlerine, Hz. Hüseyin'in ismine Ali'ye sevgisinden bahsetmişti. Oradan hareketle şunu söylemek istiyorum, bu son 15-20 yıla kadar. Çünkü bu da başka bir aşamadır. Bütün Güneydoğu'da hem şehir merkezlerinde hem kırsal kesimde çok büyük bir yoğunlukla bölgeyi dolaştığınızda şunu görürsünüz, mutlak surette birçok evde çoğunluk olarak söylüyorum, mutlak surette ya Hz. Ali'yi sembolize eden, ya Hz. Hüseyin'i sembolize eden Sünni kesim mutlaka bir şey görürsünüz. Simge olarak görürsünüz. Yani o kadar müthiş bir Kerbela şehidi sevgisi içten, gönülden bunu hep birlikte biz görmüşüz. Ama bu son 15-20 yıllık süre içerisinde bunu söylemek durumundayım, eskisi gibi değil. Bunu da söylemek lazım. Şimdi burada her toplum gibi, birçok toplum gibi Aleviler de acı yaşamışlar mı? Yaşamışlar, biz gördük. Bu ayrı ama yine de en azından biz bu sorunu burada konuşuyoruz, tartışıyoruz ve bir çözüme gitmek için çaba sarf ediyoruz. Ben bunun anlamlı olduğunu düşünüyorum.

Başka bir örnek vereyim. Ondan sonra esas şeye birkaç kelime değineceğim. Yine çok iyi hatırlıyorum, Diyanet'in imkanları sebebiyle veya başka gerekçelerle her neyse, Doğu'nun, Güneydoğu'nun bütün

6. Alevi Çalıştayı

kırsal kesimine, bölgelerine imam göndermediği yerlerde bizim fahri melle dediğimiz din alimlerimiz vardı. Şehir merkezlerinde nasıl yaşarlar, ne yerler, ne içerler, nasıl geçinirler... Ravakıp denilen bir sistem ile bunu idame ettirirlerdi. Müthiş bir dayanışma, kimse bilmeden, istismar edilmeden dini görevini ifa eden, namaz kıldıran, cemaatle haşır neşir vaaz verenler, her neyse bu kişiler çok iyi bir şekilde yaşarlardı. Aynı şekilde fakir dediğimiz 50-60-70 kişiyi geçindirebilecek bir güç ile bir şeyle bunu yaparlardı ve bunun sonucu ne oluyordu? Bunun sonucu bu melle dediğimiz kişiler çok özgür bir biçimde, çok rahat bir şekilde, ya kaymakam ne der, vali ne der endişesini taşımadan o toplumun değerlerine uygun ve çok samimi bir şekilde din eğitimi verirlerdi. Ne zaman ki işte imkanlar, teknoloji, değişim neyse artık ve bölgemizin her köşesine Diyanet ulaştı. Haliyle hutbelerde, camilerde Diyanet'in merkezi sistem dediğimiz bir sistemiyle o alim onu okumak zorunda kaldı.

Ben niçin bu örneği verdim, cemevi ile ilgili bir şeyi söylemek istiyorum. Burada da yanlış anlaşılma istemiyorum. Bir kere Alevi kesimi, toplumu bunu istedikten sonra şahsen bana düşen şiddetle desteklemek o ayrı bir şey. Bunu saygı ile karşılıyorum. Benim burada endişem şu yani kendine özgün bir şey verecek mi, bu fonksiyon manasında veya sistemin, statükonun etkisi altına girebilecek mi veya cemevleri sebebiyle cemevleri üzerinden belli bir kitle zapturapt altına alınacak mı? Kuşku bu, yoksa bunu çok özür dileyerek anlatıyorum, sakın yanlış anlaşılmasın. Bunun altını net çizgilerle çiziyorum. Bir toplum neyi istiyorsa, hangi ölçüde istiyorsa bu cevap bulmalı.

Üçüncü nokta şu benim söylemek istediğim; ne olursa olsun...

KATILIMCI - Aynı tehlike onlar içinde...

HAŞİM HAŞİMİ - Kim ne yapmak isterse yapsın. Biz de kendimize güvenelim yani şimdi benim bölgemde Nasuri vardı, Kerzani vardı, Ermeni vardı, Yezidi vardı ve son derece mutluyduk. Hiçbir sorunda yaşanmıyordu aramızda. Ne zaman o statükocu sistem devreye girdi her şey allak bullak oldu. Ben onun dinine karışmıyordum, o benim

6. Alevi Çalıştayı

imanıma karışmıyordu. Şunu da söylemek durumundayım. Bir dönem, yıllar öncesinde Nasuriler Dera mıntikasında, Cizre'ye geldikleri zaman ... sistem haline gelmişti, bunlar taşlanıyordu. Ama bir büyük önder, bir bayram günü bir şey organize etti. Kendi oğlunu, Dera köyünden bir kişiyle kan kardeşi yaptı ki bir Nasuri ile bir Müslüman'ın yan yana oturtup ki bunu anlatmak kolay ama neticede bir dönemde bir Nasuri'nin, bir Hıristiyan'ın elini sıktığı zaman bazı yerlerde yedi defa çamurlu suyla yıkaması gerekiyordu. Öyle bir anlayış, öyle bir gelenek, öyle bir tabu haline gelmişti. Fakat sonuçta bu kaldırıldı.

Şimdi üçüncü şeyim şu, tabi talepler, meşru haklar doğaldır. Yine eleştiri temelinde bunu ortaya koymuyorum. Bazı arkadaşlarımızın Alevi haklarıyla ilgili tespitlerde bulunurken, konuşurken; ya tarihe bakalım, geçmişte ecdadımız bunu yapmış, şunu yapmış, şöyle sisteme bağlıyız, şöyle seviyoruz, biz tehlikeli değiliz, velhasıl İslam bazında niye eziliyoruz gibi duygusal şeyi de ben doğrusu kendi açımdan doğru bulmuyorum. Haksı haktır. Onun hakkıysa onun hakkı verilecek, onun talebi meşru ise verilecek. Bu, bu kadar basit. Bunun için tahlil falan yapmaya gerek yok. Ha ben sistem için, statüko için tehlikeli değilim, geçmişte atam Çanakkale'de, şurada, burada şehit olmuş. Tamam bunu merak eden gider araştırır, tarihte şimdi bir takım bilgi elde eder ama bugün biz toplumsal taleplerimizi, fitri haklarımızı talep ederken bu yönü ben gereksiz görüyorum. Hak neyse o verilecek.

Şimdi burada esas şeye gelmek istiyorum. Tabi burada hepimiz siyaset yaptık. Halende yapıyoruz, yapmaya çalışıyoruz. Türkiye'de siyasetin zorluklarını güçlüklerini de biliyoruz. Nasıl yapılıyor bunun farkındayız. Birçok siyasi parti siyaset üretirken toplumun talepleriyle ilgili taahhütte bulunur. Söz verir, ben işte hükümet olduğum vakit sizin taleplerinizle ilgili yasa değiştiririm, gereğini yerine getiririm, düzenleme yaparım sözünde bulunur. Bazı dönemlerde bazı siyasi partiler toplumun talepleri ile ilgili siyaset yapmaya çalıştığı vakit ... şanını biliyoruz. Darbeler olmuş, bildiriler, muhtıralar, ara dönemler bunlar hep birlikte yaşamışız. Şimdi muhalefette ise demokrat olmak kolay. Muhalefetteysen şunu, bunu yaparım dersin ama hükümete geldiğin

6. Alevi Çalıştayı

vakitte bunları unutursun. Bu da bizim politikamızın başka bir yönü. Bu açılımlar ile ilgili ister Alevi açılımıyla ilgili olsun, ister Kürt meselesi açılımıyla ilgili olsun, ister Roman, ister Ermeni neyse artık, Ak Parti'li olup olmamak benim için hiç sorun değil. Burada benim önemseydiğim husus şu; hükümetteki bir siyasi partinin bunlara el atıyor. Ben bunu önemsiyorum. Bunları ciddi buluyorum. Peki, hükümetteki bir siyasi partinin el attığı bu sorunlar bir anda çözülür mü? Hayır çözülmez. Bunlar bir süreç meselesi. Niçin bunu anlatıyorum. Bir iki arkadaşımız bir şeyi ortaya koydu, Kürt meselesi gibi olmasın tespiti yapıldı. Kürt meselesi basit bir mesele değil. Birçok dış dengenin etki ettiği bir mesele, karmaşık ve ağır. Maalesef kan dökünmüş, şu olmuş, bu olmuş neticede eğer bir ülkede 25 yıl gibi uzun bir süre çatışma süreci yaşanmış ise barışta iki ayda gelmez. En azından bir meyve bile dört ayda olgunlaşır. Bu bir süreç meselesi. Biz bunları zaten tahmin ediyorduk. Birtakım işler olur endişemiz vardı.

Şimdi bu manada Alevi meselesi ile ilgili de ciddi bir sorun, önemli bir mesele. Türkiye'nin geleceğini ilgilendiren bir mesele, hiçbir hükümetin, hiçbir siyasi partinin bu sorunu göz ardı etme lüksü yok. Ben demin bir örnek verdim yani Ambar bölgesinde ismi Hüseyin olan kişinin yaşama şansı yok veyahut başka yerde de ismi Ömer olanın yaşama şansı yok. Etrafımıza baktığımız vakit hala bizim için yani sorun yok mu var elbette yani daha dün Madımak'ta, ben o zaman belediye reisi idim. Sayın Karakaş'ın, Sayın Sağ'ın, birçok arkadaşımızın geldiği dönemdi, ciddi tavır koyduk. Dönem dönem ilgili olduk. Bu manada ben Alevi meselesi ile ilgili ukalalık yapacak değilim. Bakınız ilgiliyim ama çok daha iyi uzman insanlar var. Alevi arkadaşlarımızdan bu onların hakkı, bana düşen destek vermek. İçten, gönülden destek vermek. Ama o Madımak katliamıyla ilgili de şunu söylemek isterim. Sadece tek bir talebim var bu konuda. Evet, Sayın Sağ'ın gündeme getirdiği bu hususa ben canı gönülden katılıyorum. Gerçi buraya gelene kadar kafamda müze vardı. Bunu itiraf edeyim. Müze vardı ama çok doğru bir belirlemeyle ben ona katıldığımı ifade edeyim. Aynı anlayışın Diyarbakır cezaevi ile ilgili de olmasını düşünüyorum. Şimdi fazla uzatmayacağım.

6. Alevi alıştayı

MODERATÖR - Biraz hızlanırsak Haşım Bey. Kusura bakmayın saat 22:00'de...

HAşİM HAşİMİ - Zaten bitiriyorum. Bu aşamalardan geri adım atılmaması lazım. İncisi bu çok önemli, güvenin verilmesi lazım, güvenin devam etmesi lazım ve sürecin de çok ama çok iyi idare edilmesi lazım. Bu süreç idare edilirken de siyasetten ziyade çok samimi olmak durumundayız. Çünkü bu sorunlar, bu toplumsal sorunlar siyasi çıkar ile ilgili kurban olmamalı. Yani siyasi çıkar için bu sorunlarla oynanmamalı. Çünkü hassas sorunlar, onun için bir kere adım atılmaması lazım, güvenin devam etmesi lazım. Süreçlerin çok iyi idare edilmesi lazım. Ben bunları önemsiyorum. Açıkçası da sistemle, statüko ile yüzleşmek lazım. Yüzleşmeler de oluyor aslında. Yüzleşmeler olduğu için zaten biz biraz daha fazla Dersim ile ilgili bilgi sahibi olduk.

Teşekkür ediyorum.

MODERATÖR - Peki, çok sağolun. Abdölbaki Erdoğmuş Bey de sıra.

ABDÖLBAKİ ERDOĞMUŞ - Evet, saygılar sunuyorum. Bende organizasyondan dolayı teşekkür ediyorum. Sayın Bakanı da çalışmalarından dolayı kutluyor, başarılar diliyorum. Zaman oldukça daraldı, hepimiz yorulduk. Aslında ben de hem bir ilahiyatçı hem de siyasi kimliğim ile burada bir değerlendirme yapmak istiyordum ancak tespit ve önerilerimi daha somut ama özetle değerlendirmede yarar görüyorum.

şüphesiz din ve kimlik probleminin kesiştiği noktada yer alan Alevilik meselesinin tartışılıyor olması, çözüme yönelik çabaların gösteriliyor olmasını önemsiyoruz. Kuşkusuz çalıştayın içeriğini, hükümetin ne önereceğini, neler yapabileceğini bilmemekle beraber, biz sürece hem destek vermeyi hem de katkı sunmayı bir görev, bir borç, sorumluluk olarak görüyoruz. Bu topraklarda özellikle Osmanlı'nın sosyo-ekonomik ve siyasal nedenlerle karşı karşıya kaldığı Alevi meselesinde çözüme başvurduğu tecrit ve şiddet politikaları aslında bu sorunu kronik hale getirmiştir. Ne yazık ki sorun bu boyutuyla Cumhuriyet dönemine

6. Alevi alıştayı

de intikal etmiştir. Aleviler Cumhuriyet döneminde daha rahat ve güven içerisinde hayatlarını sürdürmek için aslında Cumhuriyet rejimine, Cumhuriyet devletine destek vermişlerdi. Ancak Cumhuriyet rejimi uygulamaya koyduğu modernleşme programının başarıya ulaşmasında bir engel gördüğü için olsa gerek ki kendisinin en büyük destekçisi olan bu sosyal grubun taleplerine maalesef duyarsız kalmıştır.

1990'lı yıllara kadar da Aleviler kimlikleri ile tanınmamış ancak bu yıllarda devlet resmen Alevi kimliğini tanıdığını ilan etmiş ve sembolik de olsa bu konuda bazı adımlar attığını söylemeliyiz. Ancak daha sonra devletin 28 şubat sürecinin hemen başında Alevi İşlam'ı, Sünni İşlam'a alternatif bir inanç modeli olarak öne çıkarması toplumun bilgisi ve ilgisine sunmaya çalışmasını, Sünni Alevi yakınlaşması değil, tam tersine gerginliği arttırıcı bir etki yarattığı görülmüştür. Devletin bu süreçte Aleviliği, bir tehdit olarak algıladığı siyasal İşlam karşısında bir denge aracı olarak görme eğilimi, gerilimi ve kutuplaşmayı arttıran bir siyaset tarzı ortaya çıkartmıştır. Bu durumun meselenin çözümü için elde edilen kazanımları da yok ettiği söylenebilir. Gerçekten 28 şubat sürecinde çizilen portresi Sünni çoğunlukta böyle bir kuşku yaratmıştır. Bu kuşkuyu yaratan girişimlerin Alevilik meselesinin çözümünü daha da zorlaştırdığı açıktır. Bu nedenle devletin hiçbir gerekçe ile nedeni ne olursa olsun bu tür siyasalın içine girmemesi gerekir.

Buğun de Türkiye'nin içinde bulunduğu koşulları ben şahsen çok kaygı verici olarak buluyorum. Buna neden olan ideolojik, politik yaklaşımlar ve milliyetçi yükseliş farklılıkların bir arada yaşamasını açıkça tehdit etmektedir. Devletin, siyasetin ve sivil toplumun olumlu çabalarıyla ancak yaratılacak karşılıklı hoşgörü ve saygı temelinde yükselen bin beraberlik içerisinde yüz yıllardır çözümlenemeyen Alevi sorununun çözüm imkanı buna rağmen vardır. Meselenin çözümüne katkıda bulunmak için yapılması gereken şey de çok açıktır. Bütün etnik, dinsel ve kültürel gruplar gibi toplumsal mozaiğimizin önemli bir unsurunu oluşturan Alevilerin de kendi kimliklerini koruyup geliştirmelerinin önündeki her türlü kültürel, siyasal ve hukuki engellerin öncelikle ortadan kaldırılması gerekir. Böylece ne yazık ki sıkça yaşadığımız Sivas,

6. Alevi Çalıştayı

Çorum, Maraş, Gazi mahallesi gibi katliamların da bir daha yaşanmaması sağlanacaktır. Aleviler katli vacip mürtetler değil, bu vatani birlikte paylaştığımız, eşit yurttaşlar olarak bu sayede görülecektir.

Ayrıca Alevilik meselesi laik devlet yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bakımdan laiklik, din ilişkisi de çok önemlidir. Laikliği siyasi, hukuki bir ilke olmasının ötesinde felsefi ve sosyolojik boyutta bir ilke olarak ele alınan bir anlayış olarak uygulanırsa, demokratik bir siyasal hayatı imkansızlaştıracığına inanıyorum. Çünkü inanç, bilgi, akıl, din karşıtlığı üzerine kurulan ve toplumsal hayatı bütünüyle dünyevileştirme iddiasına sahip bir anlayış, tıpkı totalci bir ideoloji veya din anlayışı gibi demokratik siyasal hayatın engelidir. Esasen Cumhuriyet döneminde sorunların nedeni Sünnilik değil. Devletin etnik milliyetçilik, etnik ulusalcılık temelinde inşa edilmesinden ve bu kimliği toplumun farklı kesimlerine dayatmasından kaynaklanmıştır. Burada ayrımcılığı yapan da devlettir ve devletin resmi ideolojisidir. Sünnilerin de ibadetlerini, inançlarını bir dönem gizlice yaptıklarını hatırlamakta yarar var. Ancak bunun tartışma konusu olmaması açısından ben tartışma açmamaya gayret edeceğim. Bütün bu eksiklerin aşılabılmesinin bir yolu olarak bu yanlış anlaşılmanın ve toplumun bir birlerini tanımanın önündeki engellerin kaldırılmasının en önemli bir yolu olarak üniversitelerin teşvik edilmesinin yararı olacaktır. Ayrıca ilahiyat fakültelerinde, edebiyat fakültelerinin sosyoloji ve felsefe bölümlerinde Alevilik üzerine bence zorunlu dersler konulmalıdır.

Bugün piyasada satılan bazı yayınlarda Alevilik ile eş anlamlı kullanılan Kızılbaş sözcüğünün küçümseyici bir anlamda kullanıldığını hepimiz biliyoruz. Mesela eğitim ve öğretim kurumlarında ve kamu kuruluşlarında yaygın olarak kullanılan büyük çaplı altı adet İngilizce-Türkçe sözlükte Kızılbaşlık kelimesinin karşılığı olarak düşük ahlaki değerlere sahip günahkâr sapkın bir Müslüman mezhebi üyesi gibi tanımlar yer almaktadır. Bu türden ön yargılı, iftira dolu ve düzeysiz bir anlayışı temsil eden yayınlar Alevi toplumunun ve bizim de onurumuza zedelemektedir. Bu tür yayınlar için herhalde yasal değişikliğe de gerek yoktur. Yeni yetişen nesli Alevilik hakkında doğru bilgilendirmek

6. Alevi Çalıştayı

amacıyla okullara Alevilik ile ilgili dersler konulmalıdır. Bu konuda bilimsel çalışmalar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilk ve orta öğretim okullarına tavsiye edilmelidir.

Devletin aslında dini denetim altına almak amacıyla kurduğu Diyanet İşleri Başkanlığı'nın işlevi ise bir ucubedir. Devlet, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın aslında bir Sünni kurum olduğu iddiası da çok gerçek bir sunum değildir. Çünkü Türk, Sünni ve Hanefi faaliyetlerinin uygulanması için kurulan bu kurumun ne kadar Hanefi olduğu ne kadar Sünni olduğu da ayrıca tartışılmalıdır. Devletin Sünni Hanefi politikaları esasen bir aldatmadan ibarettir. Laikliğin en sert uygulandığı bir ülke de Diyanet İşleri Başkanlığı'nın varlığı ikiye bölünmüş politikaların gereği olduğu çok açıktır. Esas itibarıyla, işin doğrusu Alevilere Diyanet'te bir yer aramak yerine Sünninin de Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan tez elinden kurtarılması gerekir. Türkiye etnik, dini inanç gibi çoğulcu bir toplumsal yapıya sahip olduğuna göre çözümü de çoğulcu demokraside aramak gerekir. Demokratik devlet etnik bir kimlik dayatamayacağı gibi bir dini veya dinin belli bir yorumunu dayatma hakkına da sahip değildir. Buna göre Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ne kadar sorunlu bir yapıya sahip olduğu da anlaşılmaktadır. Bugünkü konjonktürde Diyanet İşleri Başkanlığı'nın laf edilmesi mümkün gözükmemektedir. Oysa uzun vadede sağlıklı işleyen bir laik sistemin kurumsallaştırılması için Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kaldırılması ve din hizmetlerinin sivil inanç gruplarına devir edilmesi gerekmektedir. Ancak bu aşamada bunlar mümkün olmadığına göre, ara aşamada yapılması gereken ilk şey Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yapısını değiştirmek. Çoğulcu, özgürlükçü bir anlayış temelinde yeniden yapılandırmak. Tüm inanç gruplarının ağırlıklı oranında temsil ve hak sahibi olmalarını sağlayıcı düzenlemelerde bulunulması kaçınılmazdır.

12 Eylül Anayasası'nın 24. maddesi gereği zorunlu olarak okutulan din dersleri ne yazık ki Alevi çocuklarını Sünnileştirme aracıdır. Alevi çocuklarının bu derste öğrendikleriyle evlerinde ve daha ileri yaşlarında yaşadıklarıyla bir benzerlik, bir paralellik bulunmamaktadır. Bu ders ya seçmeli ya da içeriği yeniden düzenlenerek dinler tarihi, din

6. Alevi Çalıştayı

sosyolojisi, din felsefesi, dinler, inançlar arası diyalog ve hoşgörü ve Alevilik gibi konularını da kapsamalıdır. Devlet okullarında okutulan din derslerinin içeriklerinde karşılaştırılmalı din ve mezhep görüşlerine yer verilmelidir. Bugünkü uygulama din kültür ve ahlak bilgisi derslerinde Sünni Hanefi mezhebinin inanç ve ibadet esaslarının öğretilmesi doğrudur.

Bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu koşulları hepimiz biliyoruz. Olabilir talepler ve tekliflerin de acilen yerine getirilmesi aslında hem devletin hem de toplumsal barışımızın olmazsa olmaz gereğidir. Bu anlamda ben Alevilerin taleplerini hiçbir şekilde aşırı bulmamakla beraber gecikmiş bir talep ve yerine getirilmesi geciktirilmiş bir hak olarak görüyorum. Ayrıca Alevilerin Türkiye'deki sayısını kesin olarak vermek, gerçek bir sayıya ulaşmak henüz mümkün görülmemektedir. Sayısı ne olursa olsun, Alevi varlığı bir gerçektir. Alevilerin toplumsal sorunlarına yaklaşımda Alevi sayısından çok Alevi gerçekliği göz önünde bulundurulmalıdır. Aleviliğin tanımında da bir uzlaşma aramak bence doğru değildir. Bugün itibariyle buna imkân da yoktur. Aleviliği sadece Hz. Ali'yi sevmektir ya da ehlibeyti sevmektir anlayışından yola çıkarak tanımlamak bence gerçekçi değildir. Alevilerin toplumsal ve siyasal yaşamımızda kendi ve çoğulcu kimliklerinde yer almaları hem daha gerçekçi hem de toplumsal barış projesinin gerçekleşmesinde çok önemli bir adım olacaktır.

MODERATÖR - Abdalbaki Bey bizi otel fena sıkıştırıyor. Bu durumu nasıl...

ABDÜLBAKİ ERDOĞMUŞ - İki üç dakika içinde bitireceğim. Aleviliğin tek tanımı olmadığı gibi, tek inanç biçimi de yoktur. Buna göre Aleviliği İslam'dan ayrı bir din olarak gören yurttaşlarımız varsa, devlete düşen dini inançlarını yaşamak isteyen vatandaşların güvencesi olmaktır. Bu durumda da Alevilerin bağımsız, özgür bir inancın mensupları olarak hak taleplerinin önünün kesilmemesi gerekir. Sünnilere düşen de Alevileri istemediği halde onları belli bir çerçevede içerisinde değerlendirmek değildir. Ayrıca imar yasasında gerekli düzenlemeler

6. Alevi Çalıştayı

yapılarak cemevlerine yasal statü kazandırılmalıdır. Başka türlü bu işin güvencesi yoktur. Ancak burada Aleviliği bir kültür olarak görenler için cemevleri bir kültür merkezi, ibadethane görenler içinde bir ibadet yeri olarak kabul edilmelidir. Hacı Bektaş Veli Müzesi Alevi-Bektaşilerin dergahıdır. Bu yolun rehberi önderi Hacı Bektaş Veli orada yatmaktadır. Bu yapı Alevi-Bektaşiler açısından bir müze değil, ser çeşmedir. Bunun için bu çelişki düzeltilmelidir. Alevilere özgü dini günlerin bayram olarak kabul edilmesi sağlanmalıdır. Alevi köylerine talepleri olmadıkça hiçbir şekilde cami inşa edilmemelidir ve bundan vazgeçilmelidir. Ayrıca Madımak oteli müze olarak inşa edilmelidir. Bunun riski, bedeli varsa toplumsal tepki bekleniyorsa ki ben buna inanıyorum. Alevi taleplerinin hiç birisine toplumsal tepkinin geleceğine düşünmüyorum. Ama buna rağmen böyle düşünülüyorsa elbette orası yıkılmalıdır. TRT yayınları düzeltilmelidir. TRT, yayınlarıyla Ramazan aylarında ve diğer dini günlerde Sünni yurttaşlara hizmet verdiği gibi Alevi yurttaşlara da Muharrem ayında hizmet vermelidir.

Sonuç olarak herkesin kendi olduğu, Sünninin Sünni gibi, Alevinin de Alevi gibi yaşamasının sağlanması toplumsal barışımız için olmazsa olmaz koşuldur. Bu temenni ile hepinize saygılar sunuyorum.

MODERATÖR - Teşekkür ederiz Abdalbaki Bey. Şimdi Nevzat Yanmaz Beye süreyi de hatırlatarak söz veriyoruz.

NEVZAT YANMAZ - Efendim endişe etmeyin. Ben çok çok kısa, öncelikle Muharrem ayının, şeb-i aruzun hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Güzel bir çalışma gerçekten, içinde bulunmaktan da mutluluk duyduğum bir çalışma oldu. Bakanlığınıza, sizin nezdinizde Sayın Bakana ve katılan arkadaşlara saygı sunuyorum. Tabi vakit geç oldu. Epeyce uzun konuşuldu ama ortak bir noktada bileşildi gibi bir kanaatim var. Bununla birlikte ben 20. dönem Sivas milletvekiliyim, bunu bilgilendirme manasında söylüyorum. Aynı zamanda Büyük Birlik Partisi'nin milletvekiliydim. Dolayısıyla Sivas'ta yaşayan bir şahıs olarak da Alevi kardeşlerimiz ta çocukluğumuzdan beri yan yana, omuz omuza beraber yaşadığımız bir topluluk. Çok da iç içe yaşadığımız bir

6. Alevi alıştayı

topluluk. Tabi ki istekler dikkate alınmalı, mutlaka ama biraz önceki konuşmacı arkadaşlarımıza, benden bir önceki Abdalbaki Beye şunu ifade etmekte fayda görüyorum. Yani toplumu hiçe sayarak bir şeyler yapmak hiç mümkün değil dedi. Toplumunu çok dikkate almak lazım. Biraz önce Mukadder Bey bir şey söyledi, bu belki gözden kaçtı ama önemli. Sivas'ın Belediyesi Büyük Birlik Partili bir arkadaşın yönetiminde şu anda. Eğer Sivas'ta Madımak oteli ile ilgili bir şey yapılacaksa yerel yönetimle mutlaka ilişkiye geçilmesinde fayda vardır. Yoksa, yaptım oldu mantığıyla birleştirmekten çok ayırıştırmak geliyor aklıma. şimdi birisi birisini ötekileştirirken diğeri onu da ötekileştirmesin yani itilmesin diye düşünüyorum. İnşallah bu toplantıların sonunda iyi şeyler çıkar. Bu temenniyle de hepinize iyi akşamlar diliyorum.

MODERATÖR - Çok teşekkür ediyorum. Siz Sivas'ta yaşıyorsunuz değil mi Nevzat Bey? Son derece olumlu kendisi. şimdi Hüseyin Tuğcu bey, buyrun.

HÜSEYİN TUĞCU - Ben de Ak Parti'nin kurucu tek Alevisiyim. Kütahyalı'yım, Türkmen Alevisiyim. İlahiyat, eğitim bilimleri ve sosyoloji alanında üç üniversite mezunuyum. Yurt içi ve yurt dışında pek çok alanlarda incelemelerim ve araştırmalarım oldu. Çocukluğumdan beri ben ve ailem hiçbir zaman Aleviliğimi gizlemedim. Hem okuduğum okullarda hem çevremde bu konuyla Allah'a şükür hiçbir sıkıntım olmadı. Hatta Türkiye'nin hemen her yerinde Aleviler inançlarından dolayı, ibadetlerinden dolayı, düşüncelerinden dolayı küümsenip hor görüldükleri halde çok ilginçtir benim bölgemde Kütahya'da, kırk civarında Alevi köyünün bulunduğu bölgede, biz Sünni arkadaşları küümseriz. Neden, özellikle inanç konusunda, ibadet konusunda onları zayıf görürüz ve ilginçtir namaz da bizim niyaz da bizim diye Aleviliği sahipleniriz. Bu çok ilginçtir. Bunların detaylarına şu anda girmek istemiyorum. Elimde çok uzun dokümanlar var, bilgiler belgeler var. Fakat hakikaten sıkıcı bir ortam oluştu, uzadığı için ve arkadaşlarımızın çoğu dertlerini, sıkıntılarını, bilgilerini uzun uzun anlattıkları için ben de bunu yazılı olarak inşallah en kısa zamanda alıştay yetkilisi arkadaşlara sunacağımı söz veriyorum. Vaktinizi almak istemiyorum. Gerçekten böy-

6. Alevi alıştayı

le bir çalıştaya emek veren, değer veren, katılan bu değerli şahısların özellikle devlet adamlarının bu konuda tarihi bir görev üstlendiklerini de bilinmesi gerektiğine inanıyorum. Bu sorun geçte olsa zlmek zorundadır diye dşnyorum ve saygılar sunuyorum.

MODERATÖR - Hüseyin Beye de çok teşekkür ederiz. Herhalde siz sunacağınız metinde, nasıl oldu da Alevilik ile ilgili herhangi bir sorun yaşamadınız, onları da aıklayacaksınız. Çok teşekkür ederiz. şimdi Nazif Okumuş Beye söz veriyoruz.

NAZIF OKUMUş - Evet, iyi akşamlar diliyorum. Ben de kısaca meramımı ifade etmeye çalışacağım ama böyle bir on beş saniye içerisinde özetlemek gerekirse aslen baba tarafından Kafkas, anne tarafından Balkan kendisi de Güneydoğu'dan evlenmiş ve neticede Türkiye'nin dört bir tarafından, bir köy itibariyle nasiplenmiş bir arkadaşınızım.

şimdi bana sorsalar, mezneyit şuuruyla bu milletin bir ferdi olmaktan şeref duyarım. Ama her şeye rağmen Anadolu'da ve Anadolu'nun dışındaki ilgi alanımızda bulunan coğrafyalarda Alevilerin var olması, benim için, devletim adına, milletim adına miras ve en büyük kazançtır. Allah razı olsun, iyi ki onlar var. Onlar sayesinde en azından cumhuriyetle, demokrasiyle, demokratlıkla ve bu demokrasi bilinciyle cumhuriyet bilinciyle daha da çağdaşlaşmanın gerçekleştiğine yürekten inanıyorum. zeti budur, onun için böyle bir topluluğa, böyle bir varlığa sahip çıkmak hepimizin hem yurttaşlık görevidir hem de eğer demokratsak, eğer bu ülkede siyaset yapmaya çalışıyorsak gereğini yerine getirmekle sorumlu olduğumuz bir alandır. Dolayısıyla siyasi temenni, üstelikte inanç meselesini konuşuyoruz.

Sabahtan beri birçok arkadaşım düşüncelerini paylaştılar. Ben de birkaç cümle ile bunun farklı bir siyasi tarafına değinmek istiyorum. O konuda düşüncelerimi paylaşırken, böylesine önemli akil adamların huzurunda, o tarafın da ihmal edilmemesi gerektiğini yenilemek istiyorum. Çünkü ihmal ettiğinizi hiç kimsenin de ihmal ettiğin düşünmüyorum. Ama maalesef bu kitlenin de üzerinde yani Alevicilik, Aleviler

6. Alevi Çalıştayı

adına Alevicilik yapan böyle çok müfrit uç insanların da var olduğunu görüyorum. Her toplumda olduğu gibi. Evet, kırılma noktalarını birçok değerli arkadaşlarımız ifade ettiler. Bir tanesi tabi ki Şah İsmail ile Yavuz Selim'in mücadelesinde oldu. Orada savaş meydanında Şah İsmail'in ustaca ortaya koyduğu sahte soy kütüğü ile yaptığı politika, sonra arkasından Sultan Mahmut'un Yeniçeri teşkilatındaki yaptıkları ve neticede Yeniçeri ocağı ile Bektaşî ocağı arasındaki manevi bağı yıpratın ve toplumun arasındaki fitneyi daha da çok yükselten siyaseti bunlar önemli kırılma noktalarıydı. Milletimizin Anadolu'daki varlığı ile ilgili önemli kırılma noktalarıydı.

Şimdi bir birlikteliğe katkıda bulunacak, demokratik açılım adı altında bir çalışmanın içersinde olacaksak ki gerekli ve geç kalınmış bir şey ama bunu bir taraftan halkımız için düşünüyoruz, bir taraftan devletimizin de siyasetçiler olarak varlığını hayatiyetini dikkate almalıyız. Burada mümkünse halkımızın mutlu olarak sevinç ile iştirak edeceği bir hayatiyeti dikkate almalıyız. Öyleyse özellikle son yıllarda Batı'dan gelen, sabahtan bazı arkadaşlarımız özetlediler. Bazı konuşmacılar satır başlarıyla da olsa hatırlatmışlar. Özellikle Avrupa Birliği'nden Türkiye'ye yönelik Aleviler ile ilgili bazı istekler var ki bizim ağız tadımızı bozabilecek. Bizi zaman içersinde yine kamplara ve kutuplara ayırabilecek istekler olarak görüyorum. Hazirunun da böyle düşündüğünden hiç şüphem yok. Çünkü bazı Batı ülkelerin 19. yüzyılda gündeme getirip, 20. yüzyılda uygulamaya daha ziyade koydukları Ermeni terör örgütleriyle 1980'li yıllarda Asala'yı, sonrasında işte PKK'yı nasıl desteklediklerini hepimiz biliyoruz. Bu tarihi gerçeklerimiz. Günümüzde de aynı şekilde Batılı ülkelerin Alevileri gündemde tutmaya çalıştıkları ve onların üzerinden bir takım politikalar geliştirdiklerini görüyoruz. Öyleyse bu iş daha tehlikeli olur eğer onlar sonuç alırlarsa. Niye, çünkü inanç temelde bir meseleyi kaşımak daha tehlikelidir. Allah muhafaza, buna dikkat edilmeli diye düşünüyorum.

Diyanet ile ilgili çekincelerimiz var ben de aynen katılıyorum. Diyanet yani Sünniler üzerinde de bir politika geliştirmekten aciz. Diyanet'in bünyesindeki din görevlilerinin büyük bölümünün siyaset yaptıklarını

6. Alevi Çalıştayı

görüyorum. Hiç kendimizi kandırmayalım. Hepsi bu milletin değerleri ile örtüşen siyaset de yapmıyorlar üstelik. Takılmışlar Ortadoğu'dan bazı insanların peşine, bilmeden onların ağızları olmaya çalışıyorlar. Anadolu'da bilmeden, Cumhuriyetin değerlerini hiç dikkate almadan camilerde nasıl sohbet ettiklerini hepimiz biliyoruz. Dolayısıyla İmamı Azam'ı bile bilmeyen, İmamı Maturidi'yi bile bilmeyen tırnak içinde Sünni geleneğe uygun bir şekilde bunları hatırlatıyorum. Bizim Diyanet bünyesindeki din görevlilerinin, tövbeler olsun Alevilik konusunda bir hassasiyet ortaya koyacaklarını ve bunu da samimi bir şekilde yansıtacaklarına inanmıyorum. Onun için Diyanet'i bu işin uzağında tutmanın faydalı olacağına inanıyorum. Olursa sadece maddi anlamda destek vermelidir ve bu önemli kitlemiz bu ülkenin hamurunu, bu ülkenin öznesini, çekirdeğini oluşturan kitlemizin de bu kaynaklardan beslenerek kendi gelişimini, kendi hayatiyetini bir şekilde devam ettirmesi gerektiğine inanıyorum.

Çok şeyler söylemeyeceğim, bitiriyorum. Sadece bir tartışma olsun istemiyorum ama değerli milletvekili arkadaşım burada fiziken görüyorum, ismini bilmiyordum ama tartışmalardan öğrendim. Bu kadar hoşgörülü olduğunu, bu kadar nasıl insan sevgisiyle dolu olduğunu anlattığımız ve benimde yürekten inanarak bildiğim, savunduğum söz uçar yazı kalır. 20-25 sene önce Tercüman gazetesinde 80 ihtilalinden sonra Alevi kitlenin nasıl özümüz olduğunu yazdığım imzam ile yazdım. Necdet Subaşı, senin de bu mücadeledeki katkının benden daha fazla, bir akademisyen kimliğiyle fazla olduğunu o zamandan beri bilirim... Yazılarından onun için çok takdir ederim. Bu milletin sana bu anlamda şükran borçlu olduğunu da ifade etmek isterim.

Sayın milletvekili böylesine hoşgörü ile dolu bir camianın bir mensubu olduğunuzu öğrendim. Bir başka milletvekilinin adını böylesine anmamalıydık, o mahkemelerden beraat etmiş bir insandı. Kaldı ki beyan esastır, kendi düşüncesini söyleyerek ben onlara sevgi ile bakıyorum diyor. Biz böyle bir insanı, böyle kamunun karşısında böyle ağır bir şekilde itham etmemeliydik. Bakın ne kadar medeni, ne kadar güzel seviyeli bir toplantı yapıyoruz. Bu siyaset adına bir insan vicda-

6. Alevi Çalıştayı

nını böyle sıkıntıya sokmamalıydık. Kaldı ki propaganda imkanı verdik. Birçok TV belki farklı şeyler söyleme fırsatı buldu. Gerek yoktu. Bilakis buraya iştirak edebilirdi, burada olabilirdi. Olsun sayın milletvekili. Bence iyi bir şey değil, bak biz, çok özür diliyorum. Başka düşünen olur. Benim durduğum yerde biz katillerin elini sıkıyoruz. Bu millete değerleriyle değil, sadece evlatlarıyla da acılar çektirmiş katillerin elini sıkıyoruz. Yani kaldığı öğle bir şey olmadığına mahkemeler karar vermiş. Çok özür diliyorum, bu yarayı kaşıma adına gereği yok. Onun da hak ve hukukunu savunmalıyız. Benim ne arkadaşım, siyaseten de arkadaşım değil, benim sosyal anlamda da arkadaşım değil. Ama neticede onun hak ve hukukunu öyle dikkatimi çektiği için paylaşmak istedim.

Belki biraz edep sınırlarını aşmış olabilirim. Hepinizin hoşgörüsüne sığıyorum. Çok faydalı oldu. Hepimiz inşallah akil adamlar olarak bunların gereğini de görürsünüz. Özellikle Alevi meşrepten gelen arkadaşlarımızın bu konudaki özlemlerine kavuşmalarını çok arzu ediyorum. En az onlar kadar arzu ediyorum. Toplantının da önümüzdeki süreçte hayırlara vesile olmasını, iyi neticeler getirmesini diliyorum. İyi geceler.

MODERATÖR - Çok teşekkürler Nazif bey. Şimdi tabi mesela bir ay sonra aynı topluluk bir kez daha bir araya gelse herhalde çok daha derin, daha olgun, çok daha seviyeli, zaten seviyeliydi bu konuda hiçbir sorun yok ama bu birazda muhabbetle oluyor yani. Ben buradaki konuklarımızın pek çoğu ile ancak telefonla irtibat kurabildim. Bunu da itiraf etmem lazım bana Ayşe Hanım, İlhami Bey çok özel katkılarda bulundular. Pek çok ismi tercih etmeme, onlara ulaşmama bu konuklarımız vesile oldular. Onlara burada takdirlerimi ifade etmek istiyorum. Ama inanın etki altında kalmayalım, herhangi bir söylemin peşinen propagandisti durumuna düşmeyelim diye süreç boyunca kimse ile bu doğrultuda bağlantı kurmuyoruz. Her halde anlamışsınızdır yöntemimizi. Burada doğrudan herkese aynı mesafede, bugün burada güzel bir şey de öğrendim, yakın mesafe, harika bir şey bu. Belli bir mesafe değil bu uzaklık ifadesi veren, sınır havası veren bir

6. Alevi Çalıştayı

şey değil. Bir yakınlık. Çok güzel, bugün herhalde en güzel şeylerden biriydi. Şimdi İbrahim Bey buyrun. Nihayet size söz geldi.

İBRAHİM YİĞİT - Teşekkür ederim Sayın Başkan. Çok saygı değer katılımcılar, gerçekten bugün çok sağlıklı bir tartışma, güzel görüşler gündeme geldi ve bu işin duayenleri gerçekten bizi doydurdular. Kendilerine teşekkür ediyorum.

Şimdi Alevilik sorunları, Alevilerin çok ciddi sorunları var. Şimdi Cumhuriyet tarihinden, Osmanlı İmparatorluğu'ndan baktığınız zaman Aleviler hep devlete yardımcı olmuşlardır. Fakat devlet Alevilere yardımcı olmamıştır. Yani bu çok önemli. Şimdi biz ne diyoruz, etnik kökeni, inanç grubu ne olursa olsun bütün vatandaşlarımızın bir arada yaşamaları lazım. Bunun adı toplumsal barıştır. Devlet burada baskıcı olmamalı. Devlet burada yüzyıl içerisinde Alevileri inanç konusunda, kimlik konusunda sürekli baskı altında tutmuştur. Bu da devletin demokratikleşmediğini gösteriyor bize. Devlet hiçbir zaman bugüne kadar demokratikleşmedi. Alevilerin tabi ki iyi anlatılırsa, iyi tanımlanırsa, iyi içselleştirilirse çözülmeyecek bir sorun değil. Bütün arkadaşlarda burada hem fikirler. Hepsine teşekkür ediyorum. Biz bu konuda iki yıldır uğraşıyoruz. Sayın Başbakanımızla iki toplantı yaptık. Geçen sene 17 Aralık'ta kendilerine bir rapor sunduk. Sık sıkta bu konuyu gündeme getiriyoruz. Sayın Başbakan geçen senede Muharrem yemeğinde aynen şu ifadeyi kullanmıştı. Demişti ki; bazı sorunların ne kadar zor olduğu fakat göreceksiniz ne kadar kolay çözüleceğini göreceksiniz dedi. Zor gibi gözükse de ne kadar kolay çözüleceğini göreceksiniz.

Şimdi burada tabi anayasadan bahsedildi. Dün Meclis'te hem Alevi hem de anayasa konusunu gündeme getirdim. Orada aynen şunu dedim; Tarihin en karanlık, en acı dönemini yaşayan, bir 12 Eylül yaşadı bu ülke. Ve toplumun gerisinde kalmış, demokrasi ile bağdaşmayan, özgürlüklerin önünü kapatmış vesayet altında çıkmış bir anayasa. Gelin dedim MHP'li arkadaşlara ve CHP'li arkadaşlara, gelin hep beraber bu onuru paylaşalım. Çağdaş, katılımcı, özgürlükçü bir anayasa yapalım. Bu anayasayı yaptığımız zaman zaten bu sorunları

6. Alevi Çalıştayı

çözecek Türkiye'ye demokrasi gelecek. Demokrasi insanca bir yaşam biçimidir. Bu yaşam biçimi, elbette insanlar düşüncelerini açıklayacaklar, elbetteki insanlar inançlarını özgürce yapacaklar. Bu herkesin en doğal hakkıdır.

Peki, ben teşekkür ediyorum yani kusura bakmayın. O konuya gelince, ben üç gün cuma, cumartesi, pazar Alevi kesiminden tepki aldım. Ben her değişik düşünceli insanla görüşürüm, konuşurum, yemekte yerim ama o arkadaşımızın, şimdi ismini söylemek istemiyorum... Alevi kesiminden büyük tepki aldım, söylemek mecburiyetindeydim. Teşekkür ediyorum.

MODERATÖR - Değerli arkadaşlar, konuklar...

KATILIMCI - Arada atlanıldı galiba Mustafa Yılmaz Bey. Pardon, isterseniz devam edin ondan sonra, tamam.

MUSTAFA YILMAZ - Sayın Başkan, değerli katılımcılar, artık bu saatten sonra tekrar tekrar tarihten gelmiş bir olayı nakarat halinde söylemenin hiçbir anlamı yok. Hem zamanlama, hem de tekrarlama anlamında pek de hoş karşılanmayacaktır. Benim bir tek önerim olacak burada, o önerim de devletin yerine getirmesi gereken bir öneri. Özellikle asırlardır devam etmiş olan Alevi sorununun kısa sürede biteceği düşüncesini taşıyorum şu anda. Ancak arkadaşlarımızın, konuşmacılarımızın anlattığı gibi bazı önceliklere hak verilmesini söylediler. Onların yerine getirilmesi bile Alevi toplumunun kısmen de olsa tatmin edici bir sonuca varır. Bu şartlar altında Alevi toplumu bugüne kadar devletin vermiş olduğu vaatler sonucunda yerine gelemeyen istekleri karşısında devlete büyük bir güven zaafı içindedir. Bu nedenle her şeyden evvel devletin bu konuda Alevi toplumuna bu açılım ile ilgili konuda çok samimi davranması gerekiyor. Çünkü daha önce bu güven sarsılmış vaziyette. Şimdi devlet ne yapıyor burada? Devlet söylem ve davranışlarda bir bütünlük arz etmiyor. Alevi toplumunun bu açılımda tek ağızdan konuşulmuyor. Devlet bir taraftan Alevi açılımı yapıyor ki şimdi şu anda bunu konuşuyoruz. Devlet gene özellikle Tunceli'ye gidip cemevinde bağdaş kurarak orayı ziyaret ediyor. Ama

6. Alevi Çalıştayı

aynı devlet cemevlerinin bir ibadethane değil, bir cümbüş yeridir diye de iddia ediyor.

MODERATÖR - Aynı eş zamanlı bir.....

MUSTAFA YILMAZ - Ama bunun hiçbir zaman tersi söylenmedi. Dolayısıyla bu üç unsurda devlettir. Onun için bir bütünlük arz etmiyor. Zaman sürecide çok uzun bir süreç değil. Bu nedenle devlet bu organizasyonu yaparken, özellikle bu cümleleri kuran, bu davranışlarda bulunan kişilerle bir eş güdüm içinde ve aynı zamanlama içinde yapması gerektiği düşüncesini taşıyorum. Şimdi...

MODERATÖR - Açıklama yapmama izin verir misiniz? Bugün hiç adet olmadı araya girmedim ama şöyle bir şey var. Biz bu süreci, İbrahim Bey çok yakından biliyor, biz bu süreç boyunca herhangi bir kurumla eş zamanlı ve eş güdümlü hiçbir şey yapmıyoruz. Bu süreç tamamlanana kadar, herhangi bir birime durumu normalleştirme konusunda bir telkinde bulunmuyoruz. Bu süreç tamamlandıktan sonra hazırlanacak rapor siyasi irade tarafından değerlendirilecek. O dediklerinizde haklısınız. Gerçekten de bu ne perhiz bu ne lahana turşusu diyebileceğimiz türden. Biz de tanıklık ettik ama sizin kadar şiddetli değil. Buna rastlıyoruz ama bu sürecin kamuoyunda resmen açıklanması tamamlanarak yani bu bilginin, bu envanterin değerlendirilmesi biraz zaman alıyor. Buna tabi Brezilya dizisi falan diyenler oluyor. Hoşumuza giden bir tanımlama, onu da söyleyeyim. Şimdi o tür telkinlere başladığınız zaman da yanlış yapma olasılığı var. Yani takiyye falan olmayacak bu işte. Takiyyelik bir durum yok. Olay tamamlanacak, raporlandırılacak. Ondan sonra bu raporu kamuoyu da görecektir, Alevi toplumu da görecektir, devlette görecektir. Onun için o konulardaki değerlendirmenizi anlayabiliyorum. O kadar şiddetli olmadığını düşünmek istiyorum.

MUSTAFA YILMAZ - Şiddetinden ziyade hoşgörü ile karşılayın ama bu bir gerçektir. Dile getirmekte yarar gördüm o nedenle. Aslında Sayın Bakanın da burada olmasını isterdim, bunu ben anlatırken. Ama inanıyorum ki bunların tümü zabıtlara geçecek, özellikle siz bunu

6. Alevi Çalıştayı

intikal ettirirsiniz Sayın Bakanım. Şimdi bence o konulardan dolayı devletin bir zaafıdır, bir gevşeklilik, bu bir eksiklik. Dolayısıyla devletin bundan sonra Alevi toplumuna bu şekildeki açıklamalarda daha doğrusu bu olayları yerine getirmek için vermiş olduğu vaatlerde ve yaklaşımlarda mutlaka bütünlük arz etmesi gerektiğini düşünüyorum. Tekrar tekrar söylüyorum. Şayet bundan evvel yapılmış olan yanlışlıklar varsa, en azından bunların dışlanması, bunun yerine daha yapıcı bazı şeylerle yan yana gelmesi yani devlet ikili üçlü olmamalıdır. Bu nedenle bunu söylüyorum, bunun dışında da tüm arkadaşlarımız gerek tanınması gereken önceliklere, gerek bulunması gereken, tarihten bu yana tüm şeyler söylendiği için tekrar etmek istemiyorum. Çok teşekkür ediyorum.

MODERATÖR - Çok teşekkür ediyorum, sağ olun. Aslında şöyle bir şey var biliyor musunuz? Yani geleneksel kodları harekete geçirmemiz gerekiyor, bir şekilde gerilimi nasıl aşacağız onu da bilmiyoruz. Biz şey durumdayız, gelin kaynana hikayesi olur ya bu sorun çözülecek gibi ama dili bulamıyoruz. Bu konularda biraz bize merhametle yaklaşın. İyi niyetli olduğumuzu bilin ve inşallah bu sorun umduğumuzdan daha kolay bir şekilde çözülür. Şimdi son konuşmacımız Ali Rıza Bey. Sonra da ben Mustafa Timisi Beye toparlama konuşması vereceğim. Siz de istiyorsunuz. Tamam size de kısa birkaç cümle. Ali Rıza Bey buyrun.

ALİ RIZA GÜLÇİÇEK - Çoğu arkadaşlarımız ifade ettiler, Cumhuriyet tarihinden bu yana ilk kez bu sorunların devlet tarafından ele alınması çok önem taşıyor. Bundan mutluluk duyduğumu ifade etmek istiyorum. Biraz önce bir ifade kullanıldı. Ben kimin yaptığına bakmam, kimin çözeceğine bakarım. Benim ölçüm budur, bu sorunun çözümü noktasında. Birkaç nokta da tutanaklara geçmesi için ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakanım orada genellikle bir kurumun muhatap alınması konusunda bir ifade kullandı veya bir iki tane isim önerildi. Bunlar hepsi saygı değer arkadaşlarımız, çok değerli kurumlarımız. Özenle Alevi-Bektaşî kurumları arasında ayırtırmamaya dikkat edilmesi ge-

6. Alevi alıştayı

rektiğini vurgulamak istiyorum. Hepsi saygı değer kurumlarımız. Yani bu ayrırşma çok tehlikeli olur. Gerçekten hepsi özenle duyarlıklarını koruyorlar, katkı yapıyorlar. Bunlara dikkat edilmesi gerektiğini vurguluyorum. Bir arkadaşımız özellikle Avrupa Birliği Uyum Yasaları, azınlık kavramı falan ifade edildi. Alevi toplumu bilesiniz ki olağan, herkes çok aşırı bir şekilde azınlık olmadığını ifade ettiler. Ben parlamentoda yaptığım bir konuşmada eğer cemevlerinin ibadet yeri sayılması, zorunlu din derslerin kaldırılması, Avrupa Birliği'nde haber edilmişse, eğer o ... zlyorsa, bundan üzüntü duydudđumu ifade etmiştim. Sorunun yeri Meclis'tir, burasıdır ve bunun da ele alınmasından mutluluk duyuyorum.

şimdi Necdet bey biraz önce benim konuşmalarımı, çalışmalarımı çok yakından takip ettiğinizi, incelediğinizi duydum. Ben gerçekten bu sorunları 90'lı yıllardan beri gerek kurumsal kimliğimle, gerekse siyasi kimliğimle parlamentoya taşıma fırsatını buldum. Dönem dönem reddedildi ama önemli olan bunların var olması, çok önemlidir. Ben fazla zamanımızı almak istemiyorum ama ek olarak yani bu Alevi-Bektaşi kurumlarının birinci alıştay toplantısındaki talepleri bir bütünsellik içinde arz edilmiş. Zaten orada bir sıkıntı yok. Ancak biraz önce de ifade edildi, Alevi-Bektaşi dergahlarının mutlaka Alevi-Bektaşi dernek ve vakıflarına devredilmesi konusu üzerinde durulması gerekiyor.

MODERATÖR - Bu tekke ve zaviyeler kanunuyla ilgili bir düzenleme.

ALİ RIZA GLEK - Yani rneğin İstanbul'da şah Kulu dergahımız ayda beş milyar lira para ödüyor Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne. Buna benzer yani faaliyetleri vardı o şekilde ifade etmek istiyorum ben.

Ayrıca önemli bir sorunu paylaşmak istiyorum. İbrahim Bey belki yok burada. Bugün matem günü, Kerbela olaylarının matem günü, milletvekili olduğum dönemde böyle bir çalışma içerisine girmiştim ama bunu bir türlü yaşama geiremedim. Kerbela olayını, Muharrem ayını mutlaka bir yasa ile zannediyorum bu 2429 sayılı kanuna ek olarak bir matem günü olarak değerlendirilmesi. Artık üzerinde çalışılır...

6. Alevi Çalıştayı

MODERATÖR - Kısa bir formüle eder misiniz?

ALİ RIZA GÜLÇİÇEK - Yani bu 2429 sayılı kanunda bayram günleri şekillenmiştir. Bunu bir resmi gün olarak değil, resmi tatil olarak önermiyorum ben. Yani vurgulanan matem günü.

MODERATÖR - Biri ile 10'u arasında mı, yoksa 10'u mu?

ALİ RIZA GÜLÇİÇEK - İlk günü veya son günü olabilir.

KATILIMCI - Hz. Hüseyin'in şehit olduğu gün 10 Muharrem.

ALİ RIZA GÜLÇİÇEK - Evet yani o şekilde bir süreklilik kazanır. Böylece bir acı durumu da yad etmiş oluruz. Bunun mutlaka sağlanması gerekiyor. Teşekkürlerimi iletmek istiyorum ben.

MODERATÖR - Mustafa Bey, ama siz...

SEYFİ OKTAY - Efendim, sayın hocamız Zafer Üskül burada yoklar. Bir beyanlarını çok yadsıdığımı beyan etmek istiyorum. Anayasa Mahkemesi'ni çok yadsıyan bir konuşma yaptılar. Anayasa Mahkemesi hukukun üstünlüğünü sağlamaya yönelik olarak kurulmuş bir mahkeme ve hukuk devletimizin güvencelerinden bir tanesi. Bazı zamanlarda yanlış karar da verebilir. Ben ona rastlamadım ama fakat onu yok saymak, yadsımak öyle bir şeyle anlaşılamayan bir durumdur. Çok üzüldüğümü ifade etmek istiyorum. Yani Anayasa Mahkemesi anayasa ve hukukun evrensel değerlerine göre karar veren bir mahkemedir. Yani çok önemli kararlar almıştır. Özellikle laik sistem ve hukuk devleti konusunda. Bu kararlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gitmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da onanmış kararlardır. Öyle, bu şekilde yadsımasını hiç üzüntü ile karşıladım. Kendisine de yakıştıramadım.

Ayrıca burada konuşmalarımız herhangi bir partiyi hedef alan, bir siyaseti hedef alan hususlar değil. Tamamen objektiflik içerisinde ifadelerimizi beyanda bulunmaya çalıştık. Sanki burada biz Adalet ve Kalkınma Partisi'ni ne övmek nede yermek için geldik buraya. Tabi

6. Alevi alıştayı

kendileri o partinin bir mensubudur, övmek isterse çok da saygıyla karşılarız. Diyeceğımız bir şey yok ama tamamen bir objektivite içerisinde düşüncelerimizi söyleyeceğiz. Elbette ki bu normaldir. Bunda sadece katkı yapma amacımız vardır. Çünkü bu iktidar bu işi anlamaya çalışıyor. Anlayarak bilinçli bir şekilde ne yapabilirim diye düşünmeye çalışıyor. Biz burada yalnızca bir partinin övgüsünü yapmak için gelmiş olarsak, bu işe hizmet etmemiş oluruz. Bu işi ele almış bir partiye de böyle yardımcı olmuş sayılmayız.

MODERATÖR - O zaten bizim konseptimize de asla uymuyor.

SEYFİ OKTAY - O nedenle çok yadsıdım. Çok eskiden böyle sosyal demokrat camiada yer almış ve o konuda düşünceler ifade etmiş arkadaşımız şimdi parti değiştirince veya kulvar değiştirince ondan sonra bu kadar çok köklü bir düşünce değişikliğine girmek hoş bir şey değil. Keşke burada olsaydı, ben işaret ettim, söz istedim ama olmadı. Kendisi iki kez dışarı gitti. Kendi yokluğunda da konuşmuş olmaktan üzgünüm.

Şimdi Sayın Timisi'ye sözü bırakmadan evvel şunları ifade edeyim. Bu çalıştaylar özellikle iktidarın Alevilik konusuna yaklaşması ve bunu anlamaya çalışması ve çok objektif değerlendirmelere dayalı olarak bir çözüm üretmeye gayret sarf etmesini çok olumlu buluyoruz. Tabi geçmişteki bazı politikalar falan nedeniyle Alevi toplumunda, acaba buradan böyle bir şey çıkar mı diye bir imaj var. Fakat ben burada sizlerin beyanlarından görüyorum ki bu çok pratik sonuçları getirecek ve olumlu sonuçlar olacak diye düşünüyorum. Bizim Aleviler olarak kardeşlik içerisinde, barış içerisinde ve çağdaş demokratik sistemin verileri içerisinde ortak bir yaşam biçimi dayanışmamızı artıracak, bütünlüğümüzü güçlendirecek bir amaç için uğraşyoruz. Konuşma metnimde de söyledim, Alevi kesimin gerçekten acıyı bal eyleme gibi bir özelliğı var, niteliğı var. Şu anda da o doğrultuda biz görüşlerimizi sunuyoruz. Gerçekten çok değerli konuşmalar yapıldı. Karşımda olan arkadaşlarımız gerçekten güzel sözler söylediler. Bu tarafta olanlar da. Herkese teşekkür ediyorum. İnşallah bu sonuç çok iyi ve olumlu olacaktır ve

6. Alevi Çalıştayı

ülkemin güvenliği, barışı, dayanışması için güzel sonuçlar olacaktır diyorum ve bu konuda sizlere başarılar diliyorum, teşekkür ediyorum.

MODERATÖR - Çok teşekkür ediyorum. Sayın Bakanım şimdi bu ilginç bir şey oldu. Ben ortaokul yıllarında Hasan Hüseyin Kızılırmak'ın Acıyı Bal Eyleme'yi okumuştum. Bunun öyle bir bağlamı olabileceğini şimdi kavradım. Onu da rahmetle yad ederim. Şimdi kapanış konuşması Mustafa Timisi Beye son sözü veriyoruz.

MUSTAFA TİMİSİ - Zaten Sayın Seyfi Oktay bu konuşmayı da yapmış oldu. Biz de çok teşekkür ediyoruz. Çok değerli değerlendirmeler oldu. Şahsen yararlandık. Ayrıca sizin, hükümetinizin, Sayın Bakanın, bu konuya, böylesine tarihi derinliği olan, çok ağırlığı olan Alevi konusunu gündemine alması, tartışılması, objektif bir değerlerle yürütmüş olmasından mutluluk duyduğumuzu ifade etmek istiyorum. Sanıyorum ki arkadaşlarımız da buna katılıyorlar. Ayrıca da umutlanıyoruz. İşiniz kolay gelsin. Ağır bir sorumluluk altındasınız ama geleceğe umutla bakıyorum. Çok teşekkür ediyorum.

MODERATÖR - Ben de teşekkür ediyorum. Bir dakika, buyrun.

KATILIMCI - İsmen de olsa Hz. Muhamed'in, Hz. Ali'nin soyundan gelen birisi olarak, kutsal Alevi erkanı için, cennet vatanımız için, asil ulusumuz için, bu girişimlerin hayırlı olmasını arz ve niyaz ederim. Hepinize saygılar.

MODERATÖR - Evet değerli konuklar, böylece oldukça uzun, 09:30'da başladık, saat kaç, bakamıyorum korkumdan. On oldu mu? Oldukça uzun, yaşattığı keyif, yaşattığı öğrenme faaliyeti sıkıntısını kapatıyor. Gayet güzel geçti hepinize tek tek teşekkür ediyoruz. Bu konularda ihmal ettiğimiz, unuttuğumuz, göz ardı ettiğimiz konuklar da olabilir. Onu da bağışlamanızı dileriz. Yani biz elden geldiğince ulaşmaya çalıştık. Çok az katılımcı bize rahatsızlığı nedeniyle, özel nedenlerle gelemeyeceğini söyledi. Bana telefonla başvurup gerekçe gösteren 10 konuşumuz var. Bunlar ameliyat, işte kanser Allah şifa versin hepsine. Bunun dışında biz tam 50 teyit almış olduk katılım için. Bugün 35 kişi gelebildi.

6. Alevi alıştayı

Bunun çok verimli geçtiğini, doğrudan bizim çok Şey öğrendiğimizi, sizler de bu tür bir karşılaşma ve yüzleşme aracılığıyla kim bilir neler neler yaşamışsınızdır? Bunu da kişisel olarak fark ettik. Umarım bundan sonra ki alıştay daha sorunun odağına inerek, daha net bir çözüm yolu bulma konusunda, artık finale doğru yaklaşma konusunda bize bir rehberlik sunar. Önümüzdeki ay her çalıştaydan belli bir katılımının davet edilmesiyle son alıştayımızı gerçekleştireceğiz. O bir anlamda yol haritasının da netleşmesini sağlayacak. Biz orada da yine bu çeşitliliği sağlamaya çalışacağız. Dikkat ederseniz oransal olarak böyle düşünenler, Şöyle düşünenler, Őuradan olanlar diye bir ayrıma dikkat etmiyoruz. Anadolu Aleviliğinin ve tabiki Anadolu Türk vatan-daşlarının çeşitliliğini yansıtacak bir buluşma içinde bu sorunu ülkemiz için, toplumumuz için yararlı bir Şekilde çözmeye uğraşıyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum, katılım ve katkılarınız için teşekkür ediyorum.

alıştayı Katılımcıları (Alfabetik Sıra)

1. Abbas BOZYEL (XXI. Donem Milletvekili)
2. Abdalbaki ERDOĞMUŞ (XXI. Donem Milletvekili)
3. Agah KAFKAS (AK Parti Çorum Milletvekili)
4. Ali Rıza GULIEK (XXII. Donem Milletvekili)
5. Arif SAĞ (XVIII. Donem Milletvekili)
6. Ayşe GUROCAK (XXI. Donem Milletvekili)
7. Bayram MERAL (CHP Ankara Milletvekili)
8. Cengiz GULE Prof. Dr. (XXI. Donem Milletvekili)
9. Emre KOCAOĞLU (XXI. Donem Milletvekili)
10. Ercan KARAKAŞ (XIX. ve XX. Donem Milletvekili)
11. Ethem CANKURTARAN (XVIII. Donem Milletvekili)
12. Fikri SAĞLAR (Kültür Eski Bakanı)
13. Hasan ERÇELEBİ (DSP Denizli Milletvekili)
14. Hasan MACİT (DSP İstanbul Milletvekili)
15. Haşim HAŞİMİ (XXI. Donem Milletvekili)
16. Hüseyin DOĞAN (XIII. - XVI. Donem Milletvekili)
17. Hüseyin TUĞCU (AK Parti Kütahya Milletvekili)
18. İbrahim YİĞİT (AK Parti İstanbul Milletvekili)

6. Alevi alıştayı

19. İlhami BİNİCİ (XVIII. Dönem Milletvekili)
20. Mahmut KOÇAK (XXII. Dönem Milletvekili)
21. Malik Ejder ÖZDEMİR (CHP Sivas Milletvekili)
22. Mehmet BEKAROĞLU (XXI. Dönem Milletvekili)
23. Mehmet MOĞULTAY (Adalet Eski Bakanı)
24. Mukadder BAŞEĞMEZ (XXI. Dönem Milletvekili)
25. Musa ATEŞ (XVII. Dönem Milletvekili)
26. Mustafa TİMİŐİ (XIVXV. Dönem Milletvekili)
27. Mustafa YILDIZ (XX. Dönem Milletvekili)
28. Namık Kemal ZEYBEK (Kültür Eski Bakanı)
29. Nazif OKUMUŞ (XXI. Dönem Milletvekili)
30. Nevzat YANMAZ (XX. Dönem Milletvekili)
31. Nurettin KARSU (XV. XVI. Dönem Milletvekili)
32. Seyfi OKTAY (Adalet Eski Bakanı)
33. Őinasi ÖKTEM (CHP İstanbul Milletvekili)
34. Zafer ÜSKÜL (AK Parti Mersin Milletvekili)
35. Zeynep DAĞI (AK Parti Ankara Milletvekili)
36. Ziya HALİS (alışma ve Sosyal Güvenlik Eski Bakanı)

6. Alevi alıştayı